

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MÜNŞEÂT-I AZİZİYYE FÎ-ÂSÂR-I OSMÂNİYYE
(İNCELEME-METİN)

Yüksek Lisans Tezi

Ertuğrul ÇALIŞKAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim HAKSEVER

Samsun, 2018

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MÜNŞEÂT-I AZİZİYYE FÎ-ÂSÂR-I OSMÂNİYYE
(İNCELEME-METİN)

Yüksek Lisans Tezi

Ertuğrul ÇALIŞKAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim HAKSEVER

Samsun, 2018

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

... / ... / 2018

Ertuğrul ÇALIŞKAN

TEZ KABUL VE ONAYI

Ertuğrul ÇALIŞKAN tarafından hazırlanan **Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye (İnceleme-Metin)** başlıklı bu çalışma, ... / ... / 2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : _____

Üye : _____

Üye : _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

__ / __ / ____

Enstitü Müdürü

ÖZET

MÜNŞEÂT-I AZİZİYYE FÎ-ÂSÂR-I OSMÂNİYYE

(İNCELEME-METİN)

Ertuğrul ÇALIŞKAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Mayıs, 2018

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim HAKSEVER

Türk edebiyatında münşeât metinleri nesir târihimizin önemli türlerindedir. Süslü-sanatlı nesre inşâ adı verilmiş; bu tür yazılar genellikle münşeât mecmualarında yer almıştır. Münşeâtlardaki inşâ metinleri de çoğunlukla mektup tarzında kaleme alınmışlardır. Türk edebiyatında 15. yy.'dan itibaren örneklerini gördüğümüz münşeâtlar, dönemin nesir konusundaki tarzını ve tercihini de yansıtırlar. Klasik dönem Türk şiirinde olduğu gibi münşeât alanında da Arapça-Farsça unsurlarla karışık sanatlı bir Osmanlı Türkçesi görülür. Dönemin şâir ve yazarları nesri de sanatlarının icra vasıtası olarak telâkki etmişler, haberleşmenin ötesinde edebî kişiliklerini de göstermeye çalışmışlardır. 19. yy.'a kadar yazılan münşeâtlar daha çok edebî ve tarihî nitelikte olup daha sonraki dönemlerde öğretici mahiyette didaktik münşeâtlar tertip edilmiştir. Resmî veya husûsî yazılar kaleme alacaklara örneklik edecek metinlere ihtiyaç duyulmuş; kâtipler için öğretici el kitabı niteliğinde münşeât metinleri derlenerek eserler oluşturulmuştur.

Çalışma konusu yaptığımız “Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye”, derleme tarzı bir eser olup 16. yy. ve sonrasına ait şâir ve yazarlarımızdan seçilmiş daha çok nesir ve kısmen manzum parçalardan oluşmuştur. Eserde farklı amaçlarla kaleme alınmış, kime yazıldıkları kaydedilmemiş, adları farklı çok sayıda mektup bulunmaktadır. Bununla beraber esere müellif tarafından manzum parçalar eklenmiş, ayrıca genel kültür bilgileri niteliğinde olan yazılarla eser zenginleştirilmiştir.

Çalışmada inşâ, münşeât, mektup ve mektup türlerine kısaca değinildikten sonra, eserde farklı konularda yazılmış mektuplardan seçmeler yapılarak muhtevaları kısaca verilecek; mektupların dili ve üslûbu genel olarak anlatılacaktır. Metin bölümünde ise çeviriyazılı metin yer almaktadır.

Sahaf El-Hac Nûri Efendi'ye ait derleme münşeât örneği olan “Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye” adlı eserin, 19. yüzyıl kültür ve edebiyatı içinde münşeât geleneğinin durumunu ve bu türdeki bir eserin içerik özelliklerini yansıtması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Böylece son dönem Osmanlı edebî zevki, şiir ve nesir estetiği daha iyi anlaşılabilir olup yüzyıllar içerisinde ortaya konan edebî seyir, araştırmacılara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Münşeât-ı Azîziyye, İnşâ, Münşeât, Sahaf Hacı Nûri.

ABSTRACT

MÜNŞEÂT-I AZİZİYYE FÎ-ÂSÂR-I OSMÂNİYYE

(İNCELEME-METİN)

Ertuğrul ÇALIŞKAN

Ondokuz Mayıs University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature Master Thesis, May, 2018

Advisor: Assistant Professor Halil İbrahim HAKSEVER

“Münşeât” texts in Turkish literature is one of the most important types of our prose history. The name "İnşâ" was given to ornate-art prose; These kinds of texts usually took place in "Münşeât" magazines. Compositions in "Münşeât" were generally written on the type of letter as well. "Münşeât" texts whose examples we saw in Turkish literature after the 15th century, reflects style and preference of that time on the topic of prose.

Ottoman Turkish Language with art which is mixed with elements of Arabic and Persian, appears on the area of "Münşeât" as well as in the classical period of Turkish poem. The writers and poets of that period accepted "prose" as a tool to perform art and show their characters rather than as a tool for the communication. "Münşeât" texts written before the 19th century are usually literary and historical but those written after 19th century were written in order to give information. Texts which could be examples for people willing to write official or serious things, were needed and some didactic works for writers were created by compiling "Münşeât" texts.

“Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye” we chose as a work theme is a compilation and consists of generally prose and rarely texts in verse from the poets in and after the 16th century. There are lots of letters in the work which were written with different aims, whose names are different. It is unknown for whom they were written. In addition to the information above, some texts in verse were added to the work (“Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye”) by the writer and it was made more qualified with general culture texts.

After mentioning a bit about "İnşâ", "Münşeât", letters and the types of letters, in the work, some letters with different topics and their contexts will be given for a short time; the language style and wording of them will be explained as general. On the section of text, the translated-written text takes place.

The work "Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye" belonging to "Sahaf El-Hac Nuri Efendi" and which is an example of compilation, is considered to be very important to reflect the situation of "Münşeât" culture in the culture and literature of the 19th century and the context features of a work in this type. Therefore, the art perspective and poem and prose esthetics of the Ottoman Empire on the last period will be completely understood and the artistic point of view existed in centuries will give assistance to researchers on this topic.

Keywords: Münşeât-ı Azîziyye, İnşâ, Münşeât, Sahaf Hacı Nûri.

ÖN SÖZ

Edebiyatımızda münşeât yazma geleneği Selçuklulara kadar uzanır. Bizde bu türün gelişmesinde Farsçanın ve Fars geleneğinin tesiri vardır. Bu eserlerde inşâ örneği olarak, daha çok devletin resmî yazılarının yer alması dikkat çekicidir. Sanatlı nesir örnekleri olmaları bakımından, devletin üst kademelerindeki zevâtın kullandığı üslûp, hitap şekilleri, buna bağlı olarak gelişen resmî dil protokolü, daha sonra Osmanlı Türkçesi ile telif edilecek münşeât eserlerinde bolca görülecektir. Münşeâtlar dîvan edebiyatının ortaya çıkışıyla başlar ve bu edebiyatla ömrünü sürdürür. Yine bu edebiyatla da sona erer.

Münşeâtlar tıpkı dîvân şiiri gibi kendine has kuralları olan nesir yazılarıdır. Münşeât mecmuaları ise bu yazıların dolayısıyla mektupların toplandığı eserlerdir. Bu sebeple münşeâtların incelenmesi neticesinde Osmanlıdaki mektup geleneği de ortaya çıkacaktır.

İncelemiş olduğumuz derleme münşeât, bu geleneğe verilebilecek örneklerden birisidir. Ayrıca yazılan makamlarla, kullanılan dil ve üslûp Osmanlıdaki sosyal ilişkilerin boyutu ve mektup geleneğinin ortaya konmasında ölçü olabilecek niteliktedir.

Bu çalışmamızda Sahaf El-Hac Nûri Efendi'nin 19. yy.'da tertip ettiği "Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye" isimli eserini transkribe edip bazı nesir parçaları üzerinde duracağız. Farklı baskılarında küçük değişikliklerin görülebildiği eserin elimizde bulunan 1284/1868 tarihinde basılmış olanını tanıtarak eserin kültür tarihimizdeki yeri ve önemine dikkat çekmiş olacağız.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde inşâ, münşeât, mektup kavramları hakkında kısaca bilgi verilmiştir. İkinci bölümde mürettip ve eseri incelenmiştir. Üçüncü bölümde transkripsiyonlu metin bulunmaktadır.

Çalışmamızın amacı eski Türk edebiyatı alanında araştırmalara mütevazı bir katkı sağlamak; münşeât çalışmalarına da yeni bir örnekle katılmaktır.

Araştırmalarım sırasında bana yardımcı olan, tezimin okunmasında, incelenmesinde ve değerlendirilmesinde bana yol gösteren, tezimi baştan sona byk bir titizlikle inceleyen, desteğini ve ilgisini esirgemeyen değerli hocam, Dr. Öğr. yesi Halil İbrahim HAKSEVER'e ok teşekkr ediyorum.

Ertuğrul ALIŐKAN

Samsun, 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu	1
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM İNŞÂ VE MÜNŞEÂT

1.1. İnşâ.....	2
1.2. Münşeât.....	4
1.2.3.Mektup ve Mektup Türleri.....	9
1.2.3.4. Mektupların Bölümleri.....	13

İKİNCİ BÖLÜM MÜRETTİP ve ESERİ

2.1. Mürettip.....	15
2.1.2.Eseri.....	16
2.1.2.3.Eserin Muhtevası.....	17
2.2. Bazı Mektupların Muhtevası	19
2.3. Mektupların Dili ve Üslûbu.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TRANSKRİPSİYONLU METİN

3.1. Metnin Oluşturulmasında İzlenen Yol.....	37
3.2. Transkripsiyon Alfabesi	38
3.3. Transkripsiyonlu Metin	39

SONUÇ.....	303
KAYNAKÇA.....	304
ELEKTRONİK KAYNAKÇA.....	307
ÖZGEÇMİŞ.....	308

KISALTMALAR

bkz.	Bakınız
C.	Cilt
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
S.	Sayı
s.	Sayfa
Ü.	Üniversite
vb.	ve benzeri
Yay.	Yayınları
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu

Tezin konusu, “Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye (İnceleme-Metin)” dir. Bu çalışmada inşâ, münşeât, mektup kavramları îzah edilip mektup türlerine kısaca değinildikten sonra, eserde yer alan mektuplardan bir kısmının muhtevası ile dil ve üslûpları genel olarak anlatılacaktır. Daha sonra mürettibin derlediği münşeâtın değerlendirilmesi yapılacaktır. Metnin okunmasında dikkat edilecek hususlar belirtildikten sonra münşeâtın çeviri yazılı metnine yer verilecektir. Son bölümde ise sonuç, kaynakça ve özgeçmiş bulunacaktır.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmamızın amacı, mürettibin “Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye” adını verdiği eseri çeviriyazı sistemiyle Latin harflerine aktararak çeşitli yüzyıllara ve şâir/yazarlara ait nesir/inşâ metinlerini çeviri yazılı metne dönüştürüp bir incelemeye tabi tutmaktır. Farklı dönemlere ait çoğunlukla mektup metinlerinin konu ve muhtevasını ortaya koymak; hangi şâirlerden manzum metinlerin seçildiğini tespit edip eserin mürettibinin edebî metin zevk anlayışını örneklemektir. 19. yüzyılda örneği çokça görülen derleme inşâ metinlerinin muhteva ve üslûplarının incelenmesi, nesir/inşâ tarihimizin gelişim sürecini göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışma, “Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye” adlı 1284’te basılmış olan eserin Latin harflerine çevirisi ve incelemesiyle sınırlıdır. Metin manzum ve mensur parçalarıyla transkribe edilmiş; mektuplardan oluşan inşâ metinlerinin bazılarının içeriklerinden bahsedilmiş, dil ve üslûplarıyla ilgili tespit ve değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmada transkribe etme, kaynak tarama, bibliyografik kaynakça oluşturma gibi yöntemlerden yararlanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNŞÂ VE MÜNŞEÂT

1.1. İnşâ

“İnşâ” kelimesi “*vücûda getirme, î mâl, hüsn-i kitâbet, kaleme alma, yazıya dökme, düz yazı, nesir*”¹ anlamlarına gelir. Türk edebiyatında inşâ, Arap ve Fars edebiyatlarında bir dil bilimi terimi ve resmî yazışmaları konu edinen bir disiplin olarak kazandığı anlamı yanında bir tür kompozisyon tekniği ve güzel yazı yazma sanatı olarak da anlaşılmıştır.

Şâir ve yazarlarımız, nazım kadar nesre de önem vermişler hem yazdıkları kitaplarda hem de husûsî yazılarında en güzel, süslü ifâdelerini kullanarak bunu bir ilim dalı hâline getirmişlerdir. Özellikle yüksek makamdaki kişiler birbirleriyle yazışırken, meramlarını sanatlı bir şekilde ifâde etmeye çok dikkat etmişler, ne kadar süslü yazarlarsa o kadar itibar kazanacaklarını düşünmüşlerdir. Aynı şekilde devletin resmî yazılarını kaleme alan kâtipler de bu husûsa önem vermişlerdir. Muhatabın makamına göre değişen süslü üslûp kullanmışlardır.²

Bu çerçevede bütün Osmanlı devirlerinde dil ve kültür faaliyetlerinin sosyal hayat, hak ve hukuk, siyaset, görgü, ahlâk gibi alanlarındaki usûllerin şekillenmesinde münşeât geleneği önemli katkılar sağlamıştır. Bu gelenek, özellikle resmî ve gayriresmî ilişkiler temelinde; ast, üst ve eşit seviyedeki hiyerarşinin sağlanması husûsunda etkili olmuştur.³

Resmî hiyerarşiye ait olan yazışma üslûbu, inşânın kullanım alanının genişlemesi ile birlikte sonraki dönemlerde husûsî yazışmaları ve nesir yazılarını da

¹ Şemsettin Sâmî; *Kâmus-ı Türki*, İstanbul, 1996, s.178, Muallim Nâci, *Lügât-ı Nâci*, İstanbul 1995, s.127, İsmail Parlatır, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara 2009, s.749.

² Halil İbrahim Haksever; *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi'nin Münşeâtı*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1995, s. 1 (Basılmamış doktora tezi).

³ Ömer İnce ; “Toplumsal Hayatın Münşeât Geleneğindeki İzleri”, *Turkish Studies*, İzmir 2009, s.603.

etkilemiştir. Söz konusu üslûp, önceleri husûsî muhaberatta hüner gösterme amacı, muhaberata dışı yazışma ve yazılarda bir gelenek hâlini alarak konuların secili ve uzun terkipli cümlelerle kaleme alınmasına sebep olmuştur.

İnşâ kelimesi dar anlamda, daha çok münşeât adıyla anılan her türlü resmî yazışma ile bunların bir parçası sayılabilecek mektup vb. metinlerin kaleme alınmasını ve ilgili kuralların bilgisini ifâde eder. Estetik nesir yazılarına inşâ denilmesinin sebebi resmî ve husûsî yazışmalardaki üslûbun kullanılması ve nesir yazılarında da belâgat ve fesâhat şartlarının aranmasıdır. Genellikle nesir hâlinde yazılan mektup türünün de inşâ içinde özel bir yeri vardır. Münşeât mecmualarında daha çok inşâ/mektup örnekleri yer aldığından, o dönemlere âit düşünce ve zihniyetin dille ilişkisini tespit için bu metinler önemli malzemelerdir.

Mektuplarda muhteva ve üslûba çok dikkat edilmiştir. Bu çerçevede, muhataplara nasıl hitap edileceği, istek ve şikâyetlerin hangi tarzda dile getirileceği, makam sahiplerine karşı kullanılacak unvan ve lakapların ne olduğu gibi konularda teorik bilgi ve pratik örnekler bulunmaktadır. Bu durum Osmanlı toplumunda kişiler arası ve makamlar arası iletişim dilini göstermesi açısından da önem arz etmektedir.

Bu nesir türü, özellikle XI. yüzyıldan başlayarak İran edebiyatında nesirle yazılan eserlerin tümüne yayılmıştır. Elbette dönemin edebiyat anlayışını düşündüğümüzde târihî seyir içerisinde Türk edebiyatının da bundan etkilenmesi söz konusudur. Bunun sonucunda Türk edebiyatında da bu tür nesirler yazmak üstün bir meziyet kabul edilmiş, dîvân şiirinin bütün lafız sanatlarını benimseyen, seciyi esas tutan sanatlı nesir Fâtih devrinden başlayarak yüksek bir topluluk şiiri gibi gelişmiştir.

4

Münşî terimi sözlüklerde “yazılı anlatımı güçlü olan; düz yazıda usta olan, inşâsı kuvvetli olan”⁵ şeklinde geçmektedir. Münşî; “sanatlı nesirde usta, süslü ifadelerde mahâret sahibi, pek çok edebî ilme vâkıf, İslamî ilimlere âşina, hâfızası âyet ve hadislerle dolu, tatlı dil ve yumuşak söze sâhip bir kişi” olarak tanımlanmaktadır.⁶

İnşânın Türk edebiyatındaki gelişim sürecine bakıldığında ilk örneklerin XIV. yüzyıldan itibaren verildiği görülmektedir. Bu eserler daha çok Arap ve Fars

⁴ Fahir İz; *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, Ankara 1996, s.10.

⁵ Yaşar Çağbayır, *Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul 2017, s.1170.

⁶ Haksever, *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar*, s.5.

edebiyatının etkisinde kalmışlardır. Ayrıca bu eserler, bilgi verme amacını taşıyan örneklerdir. Sinan Paşa, XV. yüzyılda sanatlı nesrin en büyük temsilcilerindedir. “Tazarrunâme” ve “Maarifnâme” adlı eserleri sanatlı nesre verilecek en güzel örneklerdendir. XVI. yüzyılda nesir yabancı terkiplerle dolu külfetli bir hâl almıştır. Bu devirde Arapça ve Farsçanın etkisi edebiyatımız üzerinde daha fazla görülmeye başlamış, kelimelerden ziyâde bu iki dilin dilbilgisi kuralları da sanatlı nesri çevrelemiştir. Sanat yapmak amacıyla secilere başvurulmuş, çeşitli kelime oyunları ile cümleler gereksiz yere uzatılmış; nesir çözülmesi zor bir kalıbın içine girmiştir. XVII. yüzyılda inşa geleneği en parlak dönemini yaşar. Bu dönemde akla gelen ilk isimler Veysî ve Nergisî’dir. Bu iki münşeât yazarı, inşâyı başlı başına bir sanat dalı olarak düşünmüş, sanat yapmak gâyesiyle dilin imkanlarını oldukça zorlamışlar ve inşâ sanatını anlaşılması zor bir hâl sokmuşlardır. Ancak yine de bu alanın klasik yazarları olarak akla Veysî ve Nergisî gelir. XVIII. yüzyılda nesir gelişmeye devam etmiştir. Sefaretnâmeler, târihler, biyografiler, şuarâ tezkireleri bu asırda da sıkça başvuru alan nesir türleridir.⁷

Bu itibarla inşâ geleneği, Dîvân edebiyatının kuruluşuyla ortaya çıkmış, şiirde görülen yenilikler nesre de yansımıştır. Oluşumunu şiirle hemen hemen aynı dönemlerde tamamlamış, Dîvân edebiyatı geleneğinin ömrünü tamamlamasıyla birlikte sona ermiştir.

1.1.2. Münşeât

Bilindiği gibi eski Türk edebiyatı nesir sahasının önemli faaliyetlerinden biri de münşeâtlardır. Münşeât, Arapça "inşâ" kelimesinden ism-i mef’ûl olup çoğul yapısıyla kullanılan bir kelimedir. İnşâ kelimesi Arapça "neşe’e" kökünden türemiştir. Neşe’e, lügâtte “*yükselmek, dirilmek*”⁸ anlamlarına gelmektedir.

Düz yazı, nesir anlamındaki inşâ masdarından türeyen münşeât kelimesi münşî adı verilen, devlet teşkilâtı bünyesindeki divan, kalem ve ketebe gibi resmî dairelerde çalışan nişancı, tevkîl yahut küttâbların yazdığı çoğu musanna resmî yazılarla mektuplar yanında şair ve edebiyatçıların kaleme aldığı her çeşit sanatlı düz yazıya ve bu yazıların toplandığı kitaplara ad olmuştur.⁹ Münşeât Fars ve Türk kültüründe

⁷Recep Gökçe; *Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmuâ-i Münşeât* (İnceleme-Metin-Tıpkı Basım), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2006, s.4, (Yüksek Lisans Tezi).

⁸ Mütercim Âsım, *Kâmus Tercemesi*, İstanbul 1354, C.1, s.109.

⁹ Mustafa Uzun, “Münşeât”, *DİA*, İstanbul 2006, C.32, s.18-20.

“mektûbât” karşılığı olarak da kullanılmıştır. Sözlüklerde ise “Müsvedde ve inşâ ettikleri kağıt ve yelkeni açılmış gemi”¹⁰ anlamlarıyla geçen kelime Kur’ân-ı Kerîm’de de gemi anlamını ifâde eder.¹¹ İnşâ ilminin kurallarına göre yazılmış nesir yazılarına “münşeât” denir. Bu yazıların toplandığı eserlere de mecmua veya münşeât mecmuası denir. Münşeât mecmualarında çeşitli dönemlerin nesir türünde yazılmış eserleri ve bu nesirleri yazabilmenin çeşitli yolları anlatılır. Bu eserlerde çeşitli resmî yazışmalara, husûsî mektuplara, dini hikâyelere, târihî makalelere, çeşitli pek çok faydalı bilgilere rastlamak mümkündür.

Münşeâtlar, belli konuları içeren, dikkatli ve edebî üslûpla yazılmış ender eserlerdir. İnşâ metinleri, dönemin sultanı veya idârecilerinin istek ve emirleri doğrultusunda bir münşîye yazdırılmış ya da bizzat sultanın kendisi tarafından yazılmış olabilir. Bazı münşeât mecmuaları da meşhur bir tarihî şahsiyetin yazdığı inşâ metinlerinin daha sonra başkası tarafından tertiplenerek eser hâline getirilmesiyle oluşturulmuştur.¹²

Münşeât mecmualarının bazıları, o dönemde yeni yetişen genç münşîlerin temel kaynakları olmuştur. Günümüz araştırmacılarına ise o dönem hakkında bilgi vermektedir. O dönemin kullanılan unvanları, makamların hangileri olduğu ve yüksek makamlardaki kişilere mektup yazılırken nasıl ifâdeler kullanılması gerektiği hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca o dönemde bayram, kandil ve diğer özel gün ve geceler için yazılan tebriknâmeler, taziyenâmeler hakkında da çeşitli bilgiler vermektedir.

Münşeât mecmuaları, bir tarih kitabı gibi yıllara veya başka bir husûsa göre târihî hâdiseleri anlatmamaktadır. Yâni bu eserler, daha çok ilgi çeken veya etki yapan târihî mâhiyetteki olaylara âit yazışma sûretlerini kapsamaktadır. Münşînin yakın dost, akraba ve bazı nüfuzlu devlet görevlilerine yazdığı tebrik, tâziye, dua, nasihat, istek, şikâyet vb. mektupları, dönemin sosyal ve kültürel hayatını, târih ve medeniyetini anlamakta oldukça önemli bir kaynaktır.¹³

İlk münşeât örnekleri, 14. yy. civarında görülmeye başlanmış ve 20. yy.'a kadar devam etmiştir. Bu kadar uzun zaman devam etmesinde Osmanlı kültüründeki

¹⁰ *Lisânü'l-Arab*, C.1, Beyrut 1990, s.170.

¹¹ "Denizde yelkenlerini bayraklar gibi açarak süzülüp giden gemiler onundur." Rahman 55/24.

¹² Abdurrahman Daş; “Türkiye Selçukluları ve Osmanlı Dönemi Hakkında Tarihî Kaynak Olarak Münşeât Mecmualarının Değerlendirilmesi”, *AÜİFD XIV* (2004), sayı 11, s. 205-218.

¹³ Daş; Münşeât Mecmualarının Değerlendirilmesi, s.209.

münşeât geleneğinin etkisi de vardır; çünkü nasıl ki şiiirlerin toplandığı bir dîvân varsa her düz yazının da toplamını münşeâtlar oluşturmuştur.

Münşeâtlar didaktik, tarihî ve edebî olmaları yönüyle, derleyenlerin bilinip bilinmemesine göre, metinlerin gerçek veya temsilî oluşlarına göre çeşitli şekillerde tasnif edilmiştir:

Âgâh Sırrı Levend'e göre;

1) Resmî yazıların toplanmış olduğu mecmualar: Feridun Bey, Münşeâtü's-selatîn; Sarı Abdullah, Düstûru'l-inşâ vb.

2) Yalnız bir şairin mektuplarının toplanmış olduğu mecmualar: Ali Şir Nevâî, Lâmiî, Gelibolulu Ali, Nâbî gibi pek çok şairin yazmış olduğu münşeâtlar bu grupta incelenebilir.

3) Münşeât ya da mecmua adı altında "hükemâ, havâtin, şuarâ, ulemâ, vüzerâ" için yazılacak yazılar başlıkları, hâtimeleri, bu yazılara uygun düşecek cümleler ve örnekler veren eserler: Nâbî, Râşid, Râzî gibi şairlerin münşeât mecmuaları bu grupta yer almaktadır.

4) Farklı şairlerin mecmualarının toplanması sûretiyle oluşturulan mecmualar: Okçuzâde, Veysî, Nergisî, Şerif, Sabri gibi şairlerin münşeât mecmuaları bu bölümde ele alınabilir.¹⁴

Mustafa Uzun'a göre;

1. Resmî mektup ve yazışma usullerini öğreten ve bunlara ait temsilî örnekleri yahut gerçek yazışma metinlerini ihtiva edenler: Selçuklular devrinde Anadolu'da ortaya konan ve resmî dilin Farsça olması sebebiyle bu dille kaleme alınmış olan münşeâtların çoğu bu özelliktedir. Adını risâle/mektup kelimesinden alan ve sadece eksik bir nüshası bilinen Ahmed-i Dâî'nin Teressül'ü gibi ilk Türkçe örnekler de bu niteliktedir. Bu türe Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki münşeâtlar da örnek gösterilebilir. XV. yüzyıl şairlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sadberk'inde ise inşâ tekniği hakkında bilgi verildikten sonra bunlara uygun 100 temsilî örnek yazılmıştır. Bu tarz eserler dil bilgisi, inşâ ve üslûp bilgileri, özellikle diplomasi ilminde kullanılan hitap cümleleri,

¹⁴Âgâh Sırrı Levend; *Türk Edebiyatı Tarihi*, C.1, Ankara 1989, s.113-114.

elkâb, unvanlar, manzum ve mensur ibâreler, mukaddime ve hâtimeler gibi konularda verilen mâlûmat bakımından önemlidir.

2. Feridun Bey'in Münşeâtü's-selâtn'i gibi sadece resmî mektup ve yazışma metinlerini derleyenler: Bunlardan nâme-i hümayun, hatt-ı hümayun, buyruldu, i'âm ve telhisler gibi tek bir belge türüne ait metinleri toplayanlar da münşeât mecmuası oldukları halde Hatt-ı Hümayun Mecmuâsı, Telhis Mecmuâsı, İ'âmât Mecmuâsı şeklinde de anılır. Tâcîzâde Sâdî Çelebi, Kınalızâde Ali Efendi ve Şeyhülislâm Çelebizâde Âsım Efendi gibi isimlerin kaleme aldığı eserler de bu niteliktedir. Fâtih devrine ait münşeât mecmuası da bu gruba girer. Bu eserlerin değeri, kâtip ve münşîlere gerçek örnekler göstermesi yanında tarihî konularda verdikleri bilgilerden gelmektedir.

3. Lâmî Çelebi'nin Münşeât-ı Mekâtîb'i gibi çoğunlukla şâir ve edebiyatçıların kaleminden çıkmış hususi ve sanatkârane örnekleri bir araya getirenler: Bu münşeâtların bir kısmını bizzat müellifleri, bir kısmını da başkaları tertip etmiştir. Bunlar arasında Doğu Türkçesi ile yazılmış tek eser olan Ali Şîr Nevâî'nin Münşeât'ının ayrı bir yeri vardır. Fuzûlî, Âlî Mustafa Efendi, Veysî, Nergisî, Nâbî, Nef'î ve Kânî gibi dîvân şâirlerinin münşeâtları bu grupta yer alır. Birkaç şâirin mektuplarını bir araya getiren mecmualara ise Şeyh Mahmûd b. Edhem'in 1491'de kaleme aldığı Mecmûatü'l-münşeât örnek gösterilebilir. Bunlarda sanatkârla ilgili olarak diğer kaynaklarda rastlanamayacak değerli bilgiler mevcuttur.

4. Bazı edebiyatçıların kendi yazılarına da yer vererek derledikleri resmî-husûsî, eski-yeni mektup ve yazışmalarla beğenilen nesirleri içine alan mecmuaları: Bunların en tanınmışlarından biri Refik ve Tevfik Beylerin Letâif-i İnşâ adlı kitabıdır. Âkif Paşa'nın Münşeât-ı el-Hâc Âkif Efendi ve Divançesi , Mahmud Celâleddin Paşa'nın Münşeât'ı ve Münşeât-ı Şeyh Vassî de bunlardandır. Bu eserlerde Tanzimat'la birlikte Batı tesirine açılan yazı dilinde ortaya çıkan değişiklikleri ve konu farklılıklarını görmek mümkündür.

5. Mehmed Fuad'ın Rehber-i Kitâbet-i Osmâniyye yâhûd Mükemmel Münşeât'ı gibi Tanzimat'tan sonra mekteplerde okutulan inşâ dersi için hazırlanmış her çeşit yazışmayı öğreten ders kitapları: Bunlar farklı isimler taşısa da bir kısmının "münşeât" kelimesinin de içinde bulunduğu adlarla anıldığı görülmektedir. Mihrî'nin Tatbîkât-ı Münşeât'ı ise bu tür eserlerin pratiğe dönük olduğunu daha adında ortaya

koymaktadır. Sahaf el-Hâc Nûri Efendi'nin derlediği ve devrin padişahı Sultan Abdülaziz'e ithafen Münşeât-ı Azîziyye fî âsâr-ı Osmâniyye adını verdiği iki ciltlik eseriyle (I, İstanbul 1292; II, 1286) Manastırlı Mehmed Rifat'ın Nüzhetü'l-Münşeât ve Zübdetü'l-Münşeât'ı bu grupta zikredilmesi gereken eserlerdir.

6. Şâir Zaîfî Pîr Mehmed'in Münşeât-ı Mevlânâ Zaîfî'si gibi çoğu aynı kişinin divanı ile bir arada bulunan belirli sayıdaki mektuplardan ibaret eserler: Bunlara Ebûbekir Rifat'ın, oğlu tarafından neşredilen Münşeât ve Dîvân-ı Rif'at Efendi ile Trabzonlu Emin Hilmi Efendi'nin Divan ve Münşeât'ı, Zîver Paşa'nın Âsâr-ı Zîver Paşa Divan ve Münşeât'ı gibi örnekleri de ilâve etmek gerekir.¹⁵

Halil İbrahim Haksever'e göre;

Gruplarına Göre Münşeâtlar

1. Muhteva Yönünden Münşeâtlar

A) Edebî Münşeâtlar: Münşeât-ı Nevâî, Münşeât-ı Lâmiî, Münşeât-ı Veysî, Münşeât-ı Abdülkerim, Münşeât-ı Nergisî, Münşeât-ı Nâbî, Münşeât-ı Kânî.

B) Târihî Münşeâtlar: Münşeât'üs-Selâtin, Münşeât-ı Sâdi Çelebi, Münşeât-ı Latife, Münşeât, Düstûrû'l-İnşâ, Münşeât-ı Cevrî, Münşeât-ı Münif, Münşeât-ı Âsım, Münşeât-ı Râgıb, Müntehâb-ı Münşeât, Münşeât-ı Mufassıla, Münşeât-ı Siyâsiyye.

C) Didaktik Münşeâtlar:

a) Teorik Bilgi Veren Münşeâtlar: Teressül, Menâhicü'l-İnşâ, İnşâ, Behcetü'l-İnşâ, Hülâsâ-i İnşâ, Münşeât-ı Süheyl, İnşâ-i Cedîd, Mebâni'l-İnşâ, Muaddilü'l-İmlâ ve Mükemmilü'l-İnşâ, Fenn-i İnşâ, İnşâ-i Muallimî, Münşeât Mecmuası.

b) Örnek Metinlerin Toplandığı Kısmen Didaktik Münşeâtlar: Gülşen-i İnşâ, Gül-i Sad-berg, Münşeât-ı Fevri Ahmed, Münşeât-ı Abdülhalim, Münşeât-ı Tâib, Münşeât-ı Mehmed Reşid, Mecmua-i İnşâ, İnşâ-i Mergub, Münşeât-ı Sâid, İnşâ-i Mergub, Münşeât-ı Nasif b. Mün'im, Gülbün-i İnşâ, Nüzhetü'l- Münşeât, Münşeât-ı Hukuk, Münşeât-ı Azîziyye, Hazane-i Mekâtib, Bedâyi, Usûl-i Kitâbet ve İnşâ, Münşeât-ı Meşrûha, İnşâ-i Atıka, Unvân-ı Mekâtib.

2. Yazılış Tarzlarına Göre Münşeâtlar

A) Telif Münşeâtlar

¹⁵ Uzun, Münşeât, s.18-20.

- a) **İnşâ Metinlerini Telif ve Tertip Eden Aynı Kişinin Yaptığı Münşeâtlar:** Teressül, Münşeât-1 Kınalızâde Ali Çelebi, Münşeât-1 Lâmiî, Münşeu'l-İnşâ, Münşeât-1 Veysî, Münşeât-1 Nergisî, Münşeât-1 Nâbî.
- b) **İnşâ Sûretlerini Bir Kişi Yazıp Derleme ve Tertibini Başkalarının Yaptığı Münşeâtlar:** Münşeât-1 Ebussuûd, Münşeât-1 Abdülkerim Çelebi, Münşeât-1 Nef î, Münşeât-1 Çelebizâde Âsım, Münşeât-1 Râgıb, Münşeât-1 Kânî Münşeât-1 Âkif, Münşeât-1 Mehmed Emin.

B) Derleme Münşeâtlar

- a) **Derleyeni Belli Olanlar:** Menâhicü'l-İnşâ, Münşeâtü's-Selâtîn, Münşeât-1 Âli, Münşeât-1 Âli, Münşeât-1 Latîfe, Münşeât-1 Muhammed b. Abdülbâki, Düstûrü'l-İnşâ, Münşeât-1 Tâib, Münşeât-1 Mehmed Reşid, Münşeât-1 Letâif, Gülbün-i İnşâ, Münşeât-1 Hukuk, Münşeât-1 Azîziyye.
- b) **Derleyeni Belli Olmayanlar:** İnşâ, İnşâ-i Mergûb, Münşeât (1), Münşeât (2), Münşeât Mecmuası, Münşeât Mecmuası, Müntehab Münşeât, Münşeâtü'l- Mufasssala, Unvân-ı Mekâtib, Münşeât Mecmuası.¹⁶

Gruplandırmaya bakıldığında münşeât mecmualarının çoğunu, resmî ve özel mektuplar ve bu mektupları yazma usûllerinin anlatıldığı, toplandığı eserler oluşturmaktadır. Münşeât yazma geleneği, Tanzimat dönemine kadar dîvân şiiri ile beraber etkisini sürdürmüştür. Münşeât mecmuaları, eski Türk edebiyatının kaynakları arasındadır ve bu eserlerde diğer kaynaklarda bulamayacağımız bazı önemli bilgiler mevcuttur. Münşeâtlar bizzat münşî tarafından yazıldıkları için birinci elden kaynak özelliği taşırlar. Doğru bilgileri taşımaları açısından önemli kaynaklardır. Ayrıca bu gibi kaynaklarda münşînin hayatına dâir bilinmeyen bilgilere de ulaşmamız mümkündür. Lâmiî Çelebi'nin münşeâtını buna örnek verebiliriz.

1.2.3. Mektup ve Mektup Türleri

Mektup kelimesinin yerine Osmanlı Türkçesinde "lâhika, nâme, arzuhâl, iltifatnâme" gibi kelimeler kullanılmaktadır. Dîvân edebiyatında mektup türünün içine çeşitli konular girmektedir. "Arîza, şukka, nâme, uhuvvetnâme, muhabbetnâme" gibi kelimeler zaman zaman mektup anlamına gelecek biçimde kullanılmıştır. Konularına

¹⁶ Haksever, Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar, s.IV-V.

göre de arzihâl, tebriknâme, tehniyetnâme, taziyenâme, cevapnâme, teşekkür, takriz, davetnâme, niyaznâme gibi isimler alırlar.¹⁷

Makamlar arasındaki resmî yazışmaların Osmanlı diplomasisinde ciddi standartları bulunmaktadır. Bunlardan önemli bir grubu da mektuplar oluşturmaktadır. Mektubun Osmanlı diplomasisinde bir tür yazışma evrakı olarak özel bir yeri bulunmakta olup yazılış şartları ve şekillerine münşeât mecmualarında bolca rastlanır. Mektuplar diğer belgeler gibi belli rükünlerden meydana gelmiştir. Bunlardan dua, sena, selam, hâlin bildirilmesi ve dua ile bitirme rükünlerinin yazılması mecburi olup diğerlerinin bir kısmı ihmal edilebilir.¹⁸

Dîvân edebiyatında mektup denildiğinde akla ilk gelen münşeât mecmualarıdır. Bunlar da belli başlı üslûpla birbirine benzeyen mektuplardan oluşmaktadır. Mektupların çoğu birbirine benzer şekilde ele alınıp sadece makam, mevki, konuya ve duruma göre farklılık gösterir.

Türk dîvân edebiyatı geleneğinde resmî ve özel mektuplar inşâ sanatı içinde kabul edilmiş, îtinâlı bir dil ve üslûpla yazılan mektuplar münşeât mecmualarında derlenmiş; hatta bu gibi mektupların kimlere nasıl bir tarz ve protokol üslûbuyla yazılması gerektiği hakkında didaktik mahiyette eserler kaleme alınmıştır.¹⁹

Burada en dikkat edilen husus ast üst ilişkileri olmuştur. Bu yazışmalarda yatay ve dikey hiyerarşiye bağlı olarak bazı rükünler ihmal edilmişse de zorunlu bir şablon her zaman takip edilmiştir.

Mektuplar, yazıcısına ve konusuna göre farklı isimler alırlar. Bunlar içerdikleri bilgilere göre de adlandırılmışlardır.²⁰

Mektuplar yazan ve gönderilenin kimliğine, metnin muhtevasına ve yazılış amacına göre çeşitli isimler almışlardır. İsim çeşitliliği kişiler arasında özel mektuplarda da resmî makamlar arası yazışmalarda da görülmektedir.

Bunların dışında münşeâtlarda tanımları verilmeyen; fakat başlıklarındaki muhtevâya göre adlandırılan mektuplar da vardır.²¹ Aşırı tevâzu ile yazılanlar

¹⁷ Orhan Şâik Gökay; "Tanzimat Dönemine Kadar Mektup", *Türk Dili Dergisi*, C.XXX, S.2, Ankara 1974, s.17.

¹⁸ M. Orhan Okay; "Türk Edebiyatında Mektup", Ankara: *DİA*, C. 29, (2004). s. 17-18.

¹⁹ Mübahat Kütükoğlu; "Osmanlı Bürokrasisinde Mektup", Ankara: *DİA*, C. 29, (2004). s. 18-21.

²⁰ Recep Gökçe, "Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmua-i Münşeât", Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2006, s.13 (Yüksek Lisans Tezi).

²¹ Haksever; Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar, s.30.

“*dara’atnâme*”, birinin affedilmesi için yazılanlar “*şefa’atnâme*”, makam sâhibi birine bağlılık bildirilenler “*ubûdiyyetnâme*”, özür beyânı için yazılanlar “*i’tizâr nâme*”, eğer muhataba ikram söz konusu ediliyorsa “*i’zaznâme*”, ululama mânâsı varsa “*tevkirnâme*”, gönül çekme, avutma düşüncesi barındıranlar “*istimâlât nâme*” adını alır. Bunun gibi yazı metnine uygun kelimelerle zikredilen mektuplar, münşeâtlarda pek çoktur.²²

Münşeât üzerine yaptığı çalışmasında Hasan Gültekin, mektupları kişiler arasındaki yazılışlarına göre aşağıdaki şekilde adlandırmıştır²³:

- **Muhabbetnâme-Meveddetnâme-Uhuvvetnâme:** Dostlar arasında sevgi, özlem ve kardeşlik duygularının dile getirilmesi ve hâl-hatır sorma amacıyla yazılan mektuplardır.
- **Tehniyetnâme-Tebriknâme:** Doğum, düğün, terfi gibi sevindirici bir olayın kutlanması amacıyla yazılan mektuplardır.
- **Taziyetnâme:** Alınan ölüm haberi üzerine muhatabın acısını paylaşmak; ölene rahmet ve yakınlarına baş sağlığı ile sabır dilemek amacıyla yazılmış mektuplara denir.
- **Şefkatnâme:** Şeyh, âlim ve kadı gibi makam sahipleri tarafından bir başkası adına devletten görev, iş veya yer istemek amacıyla yazılmış mektuplardır.
- **İrsâlnâme:** Makam sahibi kişilerin siparişi üzerine, isteğinin yerine getirildiğini ve maddî varlıkların miktarının belirtilerek muhataba gönderilmiş olduğunu beyan eden mektuplardır.
- **İştîyaknâme:** Muhataba duyulan özlem ve bağlılığın belirtildiği mektuplardır. Genellikle küçükten büyüğe yazıldığı gibi büyükten küçüğe ve dostlar arasında da yazılmaktadır.
- **Şikâyetnâme:** Herhangi bir haksızlıktan ve zarardan duyulan üzüntünün konuyla ilgili yetkili devlet adamlarına bildirilmesi veya dostlar arasında istenmeyen durumların ortaya çıkması nedeniyle yazılan mektuplardır. Bu konuda en ünlü şikâyetnâme örneğini Fuzûlî yazmıştır.
- **Tavsiyenâme:** Birini veya bir şeyi tavsiye etmek amacıyla yazılan mektuplardır. Tavsiye edilen kişinin dürüst ve işinin ehli olması gerekmektedir.

²² Haksever, Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar, s.25.

²³ Hasan Gültekin, *Türk Edebiyatında İnşâ*, AKM Başkanlığı Yayını, 2015, s.255-281.

- **Teşekkürnâme:** Herhangi bir iyiliğin karşılığında veya bir isteğin yerine getirilmesi üzerine minnet ve şükran belirtmek amacıyla yazılan mektuplardır.
- **Iyâdetnâme:** Herhangi bir hastalığa tutulmuş kişinin/kişilerin bir an önce sağlığına kavuşmalarını dilemek veya hastalıktan kurtulmuş olan kişilerin sağlığa kavuşmalarından duyulan sevinci belirtmek amacıyla yazılan mektuplardır.
- **Dâvetnâme:** Düğün ve benzeri toplantılara muhatabı çağırmak amacıyla yazılan mektuplardır. Dâvet mektuplarında genellikle düğün gibi merasim ve toplantılara dostların hepsinin çağrıldığı ve muhatabın da icâbet etmesi için bu mektubun yazıldığı belirtilir.
- **Şefâatnâme:** Bir suçun affedilmesi için veya kötü düşünceli kişiler tarafından atılan iftiradan kurtulmak için makam sahiplerine hitaben yazılan mektuplardır.

Resmî mektuplar ise aşağıdaki şekilde adlandırılmıştır²⁴:

- **Ferman:** Padişah tarafından verilen tuğralı yazılı emre denir.
- **Nâme-i Hümayûn:** Padişah veya sadrazam tarafından Müslüman veya yabancı devlet hükümdarlarına, yöneticilerine ve imtiyazlı eyâletlerin yöneticilerine yazılan tuğralı mektuplardır.
- **Hatt-ı Hümayûn:** Padişahın kendi hattı ile yazdığı emirleri için kullanılan bir tâbirdir.
- **Berat:** Önceleri misâl, biti, veya hüküm adıyla anılan beratın diğer adı nişândır. Rütbe, nişân, imtiyaz, tayin, mal ve mülk verildiğini bildiren tuğralı emir hükmünde yazılardır. Veziriazam, vezir ve beylerbeyi gibi yüksek makamdaki kişilere verilen imtiyazları gösteren berat çeşidine “menşûr”; verilen imtiyazın şahitlerle kesinleştirildiği berat cinsi belgelere “mülknâme” adı verilir.
- **Ahdnâme:** Yabancı devletlerle yapılan antlaşmalarla ilgili tuğralı belgelerdir. Ahdnâme tabiri 19. yy.’ın başlarından itibaren yerini “muâhede” tabirine bırakmış, Tanzimat’tan sonra da “tasdiknâme” adıyla anılmıştır.
- **Îrâde:** Padişah emrini mâbeyn başkâtibi tarafından sadrazama bildiren padişah imzalı belgelerdir.
- **Takrir:** Bir işle ilgili olarak gerekli makamlara yazılan elkabsız belgelerdir.
- **Telhis:** Sadrazam tarafından herhangi bir konunun özetlenerek yazılı olarak padişaha sunulmasına denir.

²⁴ Gültekin, *İnşâ*, s.282-314.

- **Ruk'a:** Herhangi bir işin yapılması veya herhangi bir kişi ya da nesnenin mektubu yazana gönderilmesi için muhabata verilen siparişleri belirten kısa mektuplardır.
- **Buyuruldu:** Veziriazam, vezir ve beylerbeyi tarafından kendilerinden aşağı mevkilerde bulunanlara bir işin ne suretle yapılacağı hakkında ya re'sen veya bir muamele üzerine derkenar suretiyle verdikleri direktifin adıdır.
- **Tezkire:** Aynı şehirdeki resmî dâireler veya kişiler arasında haberleşme amacıyla yazılmış belgelerdir.
- **Tarhaniyetnâme:** Devlete hizmeti geçen ve hükümdârın teveccühünü kazanan muhtelif kimselere bu arada memurlara, kumandanlara, bazı ulemaya ve meşâyih'e hatta tacirlere verilen imtiyazların tayin edildiği berat türü yazılara denir.
- **Arıza:** Arapça kaynaklı bir kelime olup "küçükten büyüğe takdim etme ve muhtıra" anlamına gelmektedir.
- **Kâime:** Bir şeyin yerine geçen şey anlamındadır. Diplomaside arıza ve tezkire yerine geçen kelimeler vardır. Üst makamdan alt makama yazılanlara denir.
- **Temessük:** Bir borcun ödeneceğine veya bir malın alındığına ve ücretinin ödeneceğine dair verilen senet şeklindeki belgelerdir.
- **Arz, arz-ı hâl, arz-ı mahzar:** Devlet görevlilerinin herhangi bir konu hakkında üst makamlara bilgi vermek veya dilekte bulunmak amacıyla yazdıkları belgelere arz denir. Arz-ı hâl ise bir istek veya şikâyeti üst makamlara bildirmek amacıyla re'aya tarafından yazılmış dilekçe benzeri belgelerdir. Şâhitlerin de imzaları bulunan arz-ı hâllere ise "mahzar" adı verilir.
- **Tahrirât:** Posta ile gönderilen ve alttan üste yazılan resmî mektuplara denir.
- **Şukka:** Merkezle taşra veya taşradaki iki yer arasında yazılan tahrirat benzeri mektuplar olup üst makamdan alt makama yazılmaktadır.

1.2.3.4. Mektupların Bölümleri

Dîvân edebiyatında mektuplar kendilerine has bir kompozisyon sistemiyle planlanmıştır. Mektupların bölümleri her münşinin uyması gereken standart bir format niteliğine sâhip olmuştur. Genel olarak münşeâtlardaki mektup bölümleri aşağıdaki gibidir²⁵:

- **Elkâb:** Rütbe ve unvan belirten sözlere dir. Kişilerin kendi isimlerinden başka isimle anılmak üzere verilen künyeye denir. Bu bölümde genellikle saygı, sevgi ifâde eden

²⁵ Gökçe, Mecmua-i Münşeât, s.18.

kelimeler bulunur. Bazı mektuplarda, bu bölümden önce kısa bir dua bulunur. Bunlar da elkâb bölümüne dâhil edilebilir. ²⁶

- **Dibâce:** Bu kısım başlangıç kısmıdır. Asıl konuya geçişi sağlar. Burada mektup yazılan kişiye dualar edilir, hal hatır sorulur. Bazı yazılarda dibâce bölümü, ibtidâ ve tahallüs şeklinde iki grupta ele alınmıştır.
- **Talep:** Mektupta istekte bulunulan kısma verilen isimdir. Ama bu bölümde sadece istekler yer almaz. Dolayısıyla konu bakımından oldukça çeşitlilik arz eder. Yani mektubun en bağımsız kısmı bu bölümdür denilebilir. Talep bölümünün en önemli özelliği, mektubun temelini oluşturmasıdır.
- **İntihâ:** Mektupların son bulduğu yani sonuç kısmı olan bölümdür.
- **Duâ:** Bu bölümde mektubun yazıldığı kişiye hâline uygun çeşitli duâlar edilir. Her üç dille (Arapça-Farsça-Türkçe) yapılabilen bu dualar mektupların sonunda mutlaka bulunduğu gibi, baş ve orta kısımlarda da yer alabilmektedir.
- **İmza:** Mektubu yazanın adının yer aldığı kısımdır. İmza, mektubu yazanın kim olduğunun bilinmesi açısından önemlidir.

²⁶ İ. Çetin Derdiyok; “Eski Edebiyatımızdan Günümüze Mektuplarda Biçim”, *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Aylık Dergi*, “Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu III”, 30 Mayıs-1 Haziran 1997.

İKİNCİ BÖLÜM

MÜRETTİP ve ESERİ

2.1. Mürettip

Sahaf El-Hac Nûri Efendi

Sahaf El-Hac Nûri Efendi'nin hayatı hakkında geniş bir bilgi bulunmamakla beraber İslâm Ansiklopedisi'nin "Münşeât" maddesinde²⁷ ve eserin giriş kısmında belirtildiği üzere²⁸ müellifin eseri dönemin pâdişâhı Sultan Abdülaziz Hân'a ithaf ettiği belirtilmektedir. Bundan yola çıkarak müellifin Sultan Abdülaziz devrinde yaşadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Sicill-i Osmânî'de²⁹ mürettip ve babası hakkında şu bilgiler verilmiştir:

Nûri Efendi (Hacı): İpekçi Hacı Ali Efendi'nin oğludur. Duhan gümrükçüsü ve bu gibi hizmetlerde bulunup dimağ hastalığından 1302 (1884/85) tarihlerinde yaşı 70'i geçkinen vefat eyledi. Servet sâhibi olup eli sıkı ve sâlihdi. (III.577)³⁰

Ali Efendi (İpekçi) (Hacı): Babası ve kendisi ipekçi esnafından olup sonra Mûsa Safvetî Paşa'ya kethüdâ olmuştu. Sonra Mekke tâmirât müdürü olup sonra hânesinde oturdu. Şâbân 1299'da (Haziran-Temmuz 1882) yaşı 100'e yakınken vefat eyledi.

²⁷ Mustafa Uzun, "Münşeât", *DİA*, İstanbul 2006, C.32, s.18-20.

²⁸ ... şî'riñ inşâya kemâl-i münâsebet ve ĩrâs-ı leţâfetleri hasebiyle ikisi bir fen hükmünde olup ve taḥşil cihetiyle birbirlerine medâr-ı küllî olacağından müsveddelerin aralarına ğâyet münteḥab u mümtâz birer ğazel-i ra'na derc ü imlâ idüp teberrüken ve teyemmünen mübârek ü mes'ûd-nâm-ı nâmî-i celîlü'ş-şân ḥazret-i ḥilâfet-penâhiye izâfet ile "Münşe'ât-ı 'Azîziyye Fî-Âşâr-ı Osmâniyye" ismiyle tesmiye olundu.

²⁹ Mehmed Süreyya, *Sicilli Osmânî*, Yayına Hazırlayan Nuri Akbayar, Eski Yazıdan Aktaran Seyit Ali Kahraman, Haziran 1996, Kültür Bakanlığı ile Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Ortak Yayını.

³⁰ *Sicilli Osmânî*, C.4, s.1270.

Eyüp'te medfundur. Oğlu Hacı Nûri Efendi'dir. Her ikisi de servet sâhibi olup babası cömert ve oğlu eli sıkı olup sâlih idiler. (III. 577)³¹

Mürettibin ayrıca İstanbul'da Şeyh Yahya Efendi Matbaası, H.1292 (M.1875/1876) tarihinde basılan³² “Keşkül” adlı bir mecmuası da vardır. ³³

2.1.2. Eseri

Üzerinde çalıştığımız eser, 1284/1868 tarihli birinci baskısı olduğunu düşündüğümüz metindir. 1-156 sayfalar arası münşeât bölümü, yeniden numaralandırılan 25 sayfa da “Hâb-nâme-i Veysi” olmak üzere toplam 181 sayfadır. Eser, Vezirhanı matbaasında ciltli olarak kitap şeklinde basılmıştır. Eserin üzerinde eskiliğinden kaynaklı rutubet ve yıpranmışlık olsa da eser rahatlıkla okunabilmektedir. Eser, yayımlanmış derleme bir münşeât örneğidir.

Sayfa 3'te *“Münşe'ât-ı 'Azîziyye Fî-Âşâr-ı 'Osmâniyye”* başlıklı müellif tarafından kaleme alınan yazıda eserin yazılma amacı özetle şöyle belirtilmektedir:

“Hamd, salât ve selâm bütün marifet ve ilimlerin başlangıcı ve esası yazı ilmidir. İlâhî, semâvî kitapların, bütün fenlerin, marifetlerin devlet işlerinin, millet işlerinin zabt u rabtı kitâbet sanatına ve imlâyâ bağlıdır. Bu sebeple bu ilmi tahsil her bir insanın dünya ve âhiret saâdetinin anahtarı ve bütün âlemin kurtuluşuna sebeptir. Bundan dolayı eslaf, şiiir ve inşâ heveslilerine nice mârifetler ve cevherler bırakmışlardır. Ama zamanla o eserler perîşân olmuş, bunların bazısı ismi bilinmeyen mecmualarda nâdiren yer almış bazısı kütüphânelerde mahpus kalmış ilim heveslilerinin eline geçememiştir. Hamdolsun pâdişâhımız Abdülaziz Han tahta geçtiğinden beri fenlerin ve marifetli eserlerin yayımına himmet ettiğinden bu semeresini göstermiş ben de bu cümleden olarak eslâfın belîğ eserlerinden ele geçirebildiklerimi topladım. İnşâ fenni de bu zamanda yeni bir tarza kavuşmuş ve bugün kullanılan lâtif tertipleri ve kolay kelimeleri müştemil olarak ve inşâda mübtedîlere kolaylık sağlamak üzere askerî, mülkî yazışmalarını ve zurefânın güzel ifâdeli eserlerini bunlara kattım. Aralarına da şiiirin inşâ ile münâsebeti çok olduğundan

³¹ Siclli Osmâni, C.1, s.261.

³² “Edebîyyât-ı dîniyye ve temeddünât-ı dünyeviyyeyi şâmil işbu risâle-i (Keşkûli) şuradan buradan cem' ü tertîb iden El-Hac Nûri Efendinin zimmetine bi'l-ımtiyâz meclis-i kebîr-i ma'ârifîñ ruhsatıyla Irğad Bazarında Şeyh Yahyâ Efendiniñ maţba'asında tab' olundu sene 1292 ğurre-i şa'bân”

³³ <https://catalog.hathitrust.org/Record/009017113> (24.11.2017)

ve ikisi de bir fen hükmünde olduğundan güzel gazeller kattım ve pâdişâha izâfe ile adımı da “*Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye*” koydum.”

Eserin giriş bölümünde bulunan matbu nüshanın mukaddime kısmında, tab’ının 1284/1868’de yapıldığı ve Sahaf El-Hac Nûri Efendi dışında bir kimseye eserin baskısına dâir izin verilmemesi konusunda imtiyaz sahibi sıfatıyla “*Nezâret-i Maârif-i Umûmiyye*” imzalı ruhsatnâmenin verildiği bildirilmektedir. Nûri Efendi elindeki müsveddelerle devrin zariflerinin seçkin eserlerinden ve şiirlerinden bir terkip oluşturmak suretiyle mecmuaya son şeklini verdiğini belirtir.³⁴

Eserin Baskıları Hakkında Bilgiler:³⁵

BASKI	MATBAASI	BASKI YILI	BASKI YERİ	SAYFASI-EBATI
1.Baskı	Vezirhanı Matbaası	H.1284/ M.1868	İstanbul	181 sayfa 24cm.
2.Baskı	Muhip Matbaası	H.1286/ M.1870	İstanbul	262 sayfa
3.Baskı	Vezirhanı Matbaası	H.1289/ M.1872	İstanbul	294 sayfa 23 cm.
4.Baskı	Şeyh Yahya Efendi Matbaası	H.1292/ M.1875	İstanbul	336 sayfa 24 cm.
5.Baskı	Cemâl Efendi Matbaası	H.1303/ M.1886	İstanbul	332 sayfa 23 cm.

2.1.2.3. Eserin Muhtevası

Eser, çok değişik kişilerden alınmış mektup örnekleri barındırmaktadır. Eserde sanatlı mektupların yanı sıra, isimleri verilmiş veya verilmemiş, çok farklı kişilere âit değişik amaç ve konular içeren mektuplar da vardır. Ayrıca mâliye konularıyla ilgili değişik kısa yazışma örnekleri de mevcuttur. Değişik inşâ metinlerinin bulunması,

³⁴ Sahaf El-Hac Nûri Efendi, “*Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye*”, Vezirhanı Matbaası, İstanbul, H.1284/M.1868, s.3.

³⁵ <https://catalog.hathitrust.org/Record> (24.11.2017)

eserin öğretici amaçla yazıldığını düşündürmektedir. Münşeât-ı Azîziyye'nin o dönem mekteplerinde ders kitabı olmak üzere hazırlandığı da belirtilmektedir.³⁶ Zengin muhteva, derleme münşeâtların hemen hepsinde gözlemlenebilmektedir. Bu durum münşeâtların öğretici bir niteliğe sahip olduğunun da ayrıca bir göstergesidir. Eserde toplam 126 gazel, 1 kasîde, 2 na't-ı şerîf, 1 muhammes, 1 kıt'a , 1 rubâî, 16 şarkı, 1 mevzun mektup, 1 mersiye, 1 manzum temessük olmak üzere 151 manzum parça; 1 makâle, 1 vesayânâme, 2 tesliyetnâme, 33 mektup, 1 şikâyetnâme, 2 letâif, 12 tezkire, 13 istifsâr-ı hâtır, 2 teşekkürnâme, 36 cevâbî yazı, 2 arıza, 13 tebriknâme, 3 arz u hulûs, 1 tâziyetnâme, 4 tavsiye mektubu, 1 istifânâme, 3 tahrirât, 22 arz-ı hâl, 8 istid'a, 1 ubudiyetnâme, 3 pusula, 2 telgraf, 16 mâlî yazı (senet, havâle, kontrat, ciro vb.), 27 diğer yazılar (tâbirât, elkâb, tenbih, mâlumât, evsâf, mukaddime, hâttime) olmak üzere 209 mensur metin bulunmaktadır.

Eserde bulunan manzum parçalar: Fuzûlî 17 gazel, 1 kaside-na't; Muhibbî 4 gazel, Nedim 5 gazel, 3 şarkı; Veysî 1 gazel, Leyla Hanım 1 gazel, Nef'i 5 gazel, Haşmet Efendi 8 gazel, Sümbülzâde Vehbî 3 gazel, Pertev Paşa 5 gazel, 1 şarkı; Ragıp Paşa 2 gazel, Fitnat Hanım 5 gazel, Fâzıl Bey 2 gazel, 1 manzum temessük, Nâbî 3 gazel, Rıza 5 gazel, Ali Paşa 1 gazel, 1 mevzun mektup; Fuat Paşa 2 gazel, Husrev 1 gazel, İzzet Molla 6 gazel, Beliğ 1 gazel, Bağdatlı Rûhî 1 gazel, Sezâyî 4 gazel, Nazîm 7 gazel, 1 şarkı; Râşit 1 gazel, Senih Efendi 1 gazel, Emrî 1 gazel, Aynî 3 gazel, Nâ'îlî 1 gazel, Âkif Paşa 2 gazel, 1 şarkı; Mâhir Bey 1 gazel, Sâbit 1 gazel, Şem'î 1 gazel, Sâni 1 gazel, Şeyh Gâlip 7 gazel, 4 şarkı; Müştak 2 gazel, Esad 2 gazel, Bâkî 1 gazel, Neşet 1 gazel, 1 şarkı; Sâid 2 gazel, 1 şarkı; Müştak 2 gazel, Âzerî 1 gazel, Subhi Bey 1 gazel, Râsih 1 gazel, Luzûmî 1 gazel, Kemâl 1 gazel, Sâmî 1 kasîde, 3 şarkı; Vâsîf 1 şarkı, Zeynep 1 şarkı. Adı verilmeyen şahısların yazdığı 1 gazel, 1 kasîde, 1 muhammes, 1 kıt'a, 1 rubâî, 1 mersiye.

Eserde Bulunan Mensur Parçalar: Fuzûlî 1 tesliyetnâme, İsmail Hakkı Bursavî Hazretleri 1 makale, Muhibbî 1 vesayanâme, Nedim 1 mektup, Veysî 1 mektup, Haşmet Efendi 2 mektup, Sümbülzâde Vehbî 1 mektup, Pertev Paşa 4 mektup, Ragıp Paşa 1 mektup, Nâbî 1 tezkire, Ali Paşa 1 tezkire, 1 teşekkürnâme, 1 tebriknâme, Fuat Paşa 1 teşekkürnâme, 1 cevâbî yazı; Râşit 1 mektup, 1 tezkire, 1 arıza, Senih Efendi 1 cevâbî yazı, Nergisî 1 mektup, Ganizâde Nâdirî 1 mektup, Âkif Paşa 2 mektup, Mâhir Bey 3 mektup, 2 istifsâr-ı hâtır, Okçuzâde 1 mektup, Kâni 1 mektup, 1 letâif, Kâmil

³⁶Uzun, Münşeât, s.18-20.

Paşa 1 mektup, 1 tezkire, 4 cevâbî yazı, Hüsnü Paşa 1 arıza, Mazlum Paşa 1 mektup, Rifat Paşa 1 tebriknâme. Adı verilmeyen şahısların yazdığı yazılar ise 1 tesliyetnâme, 11 mektup, 1 şikâyetnâme, 1 letâif, 8 tezkire, 11 istifsâr-ı hâtır, 30 cevâbî yazı, 11 tebriknâme, 3 arz-ı hulûs, 1 taziyetnâme, 4 tavsiye mektubu, 1 istifânâme, 3 tahrirât, 22 arz-ı hâl, 8 istida, 1 ubudiyetnâme, 3 pusula, 2 telgraf, 16 mâlî yazı (senet, havâle, kontrat, ciro vb.), 27 diğerk yazı (tâbirât, elkâb, tenbih, mâlumât, evsâf, mukaddime, hâtıme).

Bu itibarla baktığımızda eserin yazı çeşidi bakımından çok zengin bir muhtevâya sahip olduğu, o dönemin eserleri içerisinde öğretici bir niteliğe sahip derleme bir münşeât olduğunu söyleyebiliriz. Eserde, Osmanlı aydınının farklı mesleklerde de olsa nasıl zengin bir kültür müktesebâtına sahip olduğunu görüyoruz. Şâirlerin şiirde gösterdikleri hünerleri aynı zevk ve ustalıklarla nesirde de gösterdiklerini, ara ara verilen lâtif ve mizâh yüklü mektuplar ile seçilen şiirlerin, okuyucuların eğlenceli vakit geçirmesini sağlayacak nitelikte olduğunu anlayabiliyoruz. Eserin içinde bulunan içtimâî yazışmalardaki tevâzu ve ihtirâmı, hususî mektuplardaki içtenlik ve nezâketi, mâlî yazılardaki kalıp ifâdeleri, dönemin genel kültürü ile alakalı bilgileri, tâbirleri, elkâbları görebilmekteyiz. Bu durum münşeâtlardaki mensur metinlerde görülen sanatlı ifadelerin, Osmanlı diplomasisinde, şâir ya da münşîlerin entelektüel bilgi birikiminde, aydınların kelime hazinesinde ve genel olarak Osmanlı edebiyatında ne kadar önemli yer tuttuğu hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Eserin sonunda, Sahaf El-Hac Nûri Efendi tarafından ilâve olarak verilen “Hâbnâme-i Veysî” adlı Veysî’nin bir eseri de mevcuttur. Bu eser, araştırmacılar tarafından incelendiği için transkribe edilmemiştir. “Hâbnâme-i Veysî” adı ile Mustafa Altun’un müstakil bir çalışması mevcuttur.³⁷

2.2. Bazı Mektupların Muhtevası

“Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye” de yer alan birçok mektubun bir kısmı çok kısa, sadece hâl-hatır sorma ve dostça iletişim niteliğindedir. Bazı mektupların yazarları şâir oldukları için bunlar daha edebî niteliklidirler. Münşîler her konuda duygu, bilgi, tecrübe, tavsiyelerini aktarmışlardır. Mektuplar edebî, dinî, sosyal, siyâsî, idârî, askerî, mâlî, husûsî vb. her konuda yazılmıştır. Yazar isimleri eserde kayıtlı olan ya da olmayan bu mektuplardan bir kısmının konu ve muhtevaları

³⁷ Mustafa Altun, *Hâb-nâme-i Veysî*, MVT Yayıncılık, İstanbul 2011.

aşağıda kısaca verilecektir. Yine dönemiyle ilgili dikkat çekici/önemli bilgiler ihtiva eden metinlerden bir kısmının içeriği şöyledir:

“Maḳāle-i Ḥazret-i İsmā’īl Ḥaḳḳı ḳaddesallāhü sırrahü’s-sāmi” başlıklı (s.6) İsmâil Hakkı Bursevî Hazretleri’nin yazısında yer aldığı üzere insanoğlunun önemi, insanın kalbinin değerli oluşu, insanın kalbinde nûr-ı ilâhînin tecelli etmesinin şüphe götürmez bir gerçek olduğu, kerîm olan Allâh’ın gönül ehli olanlara dâhil etmesi duasıyla mektup sona eriyor. Yazıda insana verilen değerın öneminden, onun kâinatın yegâne değerli varlığı olduğundan bahsedilmektedir.

“Cennet-mekân Ḳânûnî Sulṭan Süleymân Ḥan Ḥazretleriniñ kendi inşâlarıyla Şehzâde Sulṭan Muşṭafâya irsâl buyurdukları veşâyâ-nâmedir” (s.7) başlıklı Kânûnî Sultan Süleymân’ın Şehzâde Mustafa’ya vesâyânâmesinde çeşitli nasihatlerle yüklü süslü bir dil görülmektedir. Pâdişâh, bu vasiyetinde oğluna câhillere mesafeli davranmasını, vaktini ilim ve irfanla uğraşarak geçirmesini, dünyevî zevklerden uzak durmasını, tek ve mutlak dostunun kalem, kağıt ve kitaplar olduğunu, irfan erbâbı ile sohbet etmesini, insanlar arasında seçkin bir yerde olmasını, nefsinı kederden uzak tutup dünya ve âhiret sevincine ulaşmasını istemiştir. Pâdişâh oğluna şunları tavsiye etmiştir³⁸:

- “Gündüzün aydınlığı ve gecenin zifiri karanlığı nasıl malum ve meşhur ise, dünya ve âhirette yücelik ve saadet payesinden nasiplenmek istersen, gençliğini sarf ederken ve bir kabiliyet bahçesi ve yaratılış bağı olan o en güzel günlerinde zelil cahillerin karışık olduğu dikenlikten uzak durasın.
- Temiz ve bir ayna gibi parlak olup ilim ve irfanın çeşit çeşit çiçeği ve ilmin meyveli ağacı ve sonsuz faziletleri ile içini ve dışını cennet bahçelerini kışkandıracak hâle getiresin!
- Huzur verici İrem bağı misâli dünyada, yiyip içip gezip dolaşma ile meşgul olmayasın hatta bunları kendine haram eyleyesin!
- Daima misk renkli mürekkep, kâse, divit ve kalemlerle birlikte ve yalnızlığın dostu risâle ve kitaplarla beraber olasın!

³⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: Nevin Mete; Kânûnî Sultan Süleyman’ın Şehzâde Mustafa’ya yazdığı Vasiyetnâme, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (TAED) Dergisi*, Erzurum 2014, s.141-152.

- Kalb huzuruna arkadaş ve faydalı konuların sahhafı olan yakınındaki irfan erbabı ile sohbetin güzelliklerine erişsin!
- Ölmeyecek kadar yiyip içerek insanlığın en iyisi ve parmakla gösterileni, el üstünde tutulana ve ileri gelenleri arasında olup iki cihanın makbulü olasın!
- Biliş ve anlayış kabiliyetinden uzak ve fazilet ve ilmin güzelliğinden ayrı düşmüş olanlar, hikmet ve zekâ sahipleri önünde dilsiz bir ceset belki ondan da hakirdir!

O hâlde bu derecelerden garaz ve bütün niyet ve bu satırların asıl maksadı budur ki;

- Allah’a hamd olsun, senin yaratılıştan olan alnındaki kabiliyet yıldızı parlak ve hilkatinde var olan zekâ nuru pırıltılı olup uğraşacak zamanın ve tahsil edecek vaktin var iken bir saat ve bir an vaktini nefsanî meşguliyetlerle ve eğlence ve gaflet ve şenlikte geçirmeye izin vermeden aralıksız ilim ve irfan öğrenip yazı talimine devam edip ve hiç durmadan güzel bir çalışma sergileyeyin!
- Arınmış olan nefsinin, keder rezâletinden kurtarıp ilmî delillerin şerefli yoluyla Hakk’ın merhametine mazhar olmuş Mevleviyyet rütbeli âlimlere bağ ile yaşıt ve benzerlerin arasında seçkin ve zamanının üstünü olasın!

İhsanı bol, mülk sahibi Allah’ın izniyle.”

diyerek dünyevî ve uhrevî anlamda nasihatlerini veciz bir üslûpla dile getirmiştir.

“*Sultân-ı Şu’arâ Fuzûlî-i Bağdâdî hazretlerinin maḥbûbından cüdâ düşmüş bir ‘âşık-ı dildâde ve şâdık-ı âzâdeye taḥrîr buyurdıkları tesliyet-nâme*” (s.9) başlıklı yazıda, Fuzûlî’nin, sevdiğinden ayrı düşen gönlü yaralı bir aşığa tesellisi görülmektedir. Şâir bu mektubunda, insanoğlunun irâdesine bağlı olarak işlediği fiillerin, beşer planında yapıp ettiklerinin, Allah’ın hükmü karşısında mutlak mânâda geçersiz olduğunu, çarh denilen varlığın herkeste farklı bir plan çizdiğini söylemektedir. Şâir, muhatabına teselli vererek âşıkların dertlerinin hiç bitmeyeceğini, onların kaderinde geçici ve basit mutluluğun bulunmadığını, herkes nimete doysa da, onların “*kurumuş dudaklarının hep susuz kalacağı*” gerçeğini hatırlatmaktadır. O yüzden sevdiğinden ayrı düşen bir kişinin küllî irâdeye bağlanıp “*bütün nimetler meram denizinde boğulsa bile sonunda yine insanların kuru ve susamış dudağının kalması kararlaştırılmış bir sırdır*” hükmü karşısında teselli bulması gerektiğinden söz etmektedir.

“*Şâir-i mâhir meşhûr Nedîm merḥûmuñ bir çelebiye yazdığı mektûb-ı bedî’u’l-üslûbî*” (s.11) başlıklı şâir Nedim’in bir çelebiye yazdığı sanatlı mektupta, veciz

ifâdeler bulunmaktadır. Mektubun giriş kısmında “*devlet ve hüma uçuşlu gönül alan fidanı, yüksek ve bereketli olarak baştan ayağa yemyeşil olsun*” gibi benzetmeler ve duâlar bulunmaktadır. Ayrıca, “*Ancak gül gibi çizgileri güzelliğin gül bahçesinin sebzeleri ve ölçülü boyunun fidanları safa bağının çemeninin servi ola, âlemi kaplayan lütuflarla doludur ki vefâyı öldüren kalpten çıkarmayıp incili resmi yapılmış, fetihle sinesi açılmış mutlu şiirleriyle yaralı gönlümüze ferahlık buyursun*” gibi çemen, bağ tasvirleriyle dualarla süslü şiirlerle gönüllerin ferahlık bulması ve bununla beraber sağlık ve âfiyet duaları yer almaktadır.

“*Nergisî Efendiniñ Halîl nâmında bir zâta tahrîr eyledikleri mektûb-ı bedî*” (s.14) başlıklı münşî Nergisî’nin, Halil ismindeki bir kişiye yazdığı mektubunda sanatlı ve süslü ifâdeler görülmektedir. Nergisî, Allâh’ın nimeti olan sonsuz sofrasından tabak tabak yemekle kendilerinin afiyette olduğunu ifâde etmiştir. Daha sonra Farsça bir beyit söyleyerek karşı tarafa gurbetten kurtulabilme (*be-murâdeş zi-garîbî be-vaţan bāz-resān*) duâsı ile mektubunu bitirmiştir.

“*Fâzıl-ı edîb ü suĥanver-i lebîb ‘Abdü’l-Ġanizâde efendiniñ mektûb-ı belâġat-üslûbı*” (s.15) başlıklı Nâdirî Efendi’nin bu mektubunda, uzun bir duâ cümlesinden sonra mektubu yazdığı kişinin âlemi kaplayan bir sembol niteliğinde olduğunu, ayrılığın şikâyetinin hikâye edilemez bir şekilde kuvvetli olduğunu, bir an önce kavuşmak istediğini belirtmiştir. Nâdirî, kendi yazısının meşhur münşîler Kınalızâde ve Kazrûnî’nin üslûbuna benzemesi temennisıyla nezâketen özür dileyerek mektubu sona erdirmiştir.

“*Dîvân-ı hümayûn ketebesinden Edîb Kâmil ‘Ali Efendiniñ ĥaĥında ba’zî cühelâ zebâñ-dırâzlık eyledigine dâ’ir şikâyet-nâmesidir*” başlıklı (s.16) mektupta Kâmil Âli Efendi, Yâsîn sûresinden “*vemâ ‘allemnâhü’ş-şî’ra vemâ-yenbaġîleh*”³⁹ âyetiyle süslenip aydınlandığını belirterek bazı câhil takımının şiir anlayışına ve inşâ geleneğine yabancı olduklarını söylemiş; hakkındaki dedikodulardan şikâyetini dile getirmiştir. “*Biz Allah’ın lütfuna erişmiş olduğumuzdan onlar bizim şiirimizden hisse alamamış ve bize dil uzatmışlardır.*” cümlesiyle yazısını bitirmiş, zülâl tadındaki feyiz

³⁹ “Biz ona şiir öğretmedik, zâten ona yaraşmazdı da.” Yâsîn 36/69.

pınarımdan herkesin istifâde edemeyeceği anlamında Farsça bir beyitle mektubunu sona erdirmiştir.

“Fâzıl-ı tahrîr Okçuzâde Muhammed Şâhî Efendiniñ eser-i belâgat-dişâridir” (s.19)

başlıklı mektupta münşî, iki Farsça beyitle mektuba başlamış olup “*hûrun maşûrâtûn fi'l-hıyâm*⁴⁰, *beyzâ'e lezzetin li'ş-şâribîn*⁴¹, ve *lâ-yukzâ 'aleyhim feyemûtü*⁴²” gibi ayet metinlerinde geçen söz öbeklerine yer vermiştir. Başlangıçta verilen uzun duâ, övgü ve içten bağlılıklarını arz etme, kavuşma isteği, mektubun sonunda da dile getirilmiştir. Mektup Farsça bir rubâî ile bitirilmiştir.

“Şâ'ir-i edîb suhanver-i lebbî Sünbül-zâde Vehbî Efendiniñ mektûb-ı laîfî” (s.21)

başlıklı Sünbülzâde Vehbî'nin bu mektubunda, duâ ile girişten sonra Vehbî muhatabına hâl-hatır sormuştur. Daha sonra girmekte olan Ramazan ayını tebrik etmiş ve kendisine duâ ile meşgul olduğunu yazmıştır. “*Allah namaz ve orucunuzu kabul etsin; bütün vakitlerinizi bereketli, mesut kılsın ve sizleri bayrama eriştirsin*” diye eklemiştir. Ramazan ayının düşünbe (pazartesi) günü gireceği duyulunca evvelâ “*felekden bir gün kapmak*” ve aralarındaki dostluk gereğince hâlini sormak için bu “*şukka*”yı yazdığını belirtmiştir. Gerçekte pazartesi günü Ramazan hilâli görülünce, bayram namazının Salı günü edâ edileceği husûsunu delilleriyle bildirmesini ricâ ederek, bunun duâyâ ve sevince sebep olacağını söylemiş ve “*Hak her giceni Kadr ide her rûzunu bayram*” diyerek mektubu bitirmiştir.

“Pertev Paşa merhûmuñ muhibbân-ı Mevleviyyeden bir zâta mektûb-ı belîğânesi”

(s.23) başlıklı Pertev Paşa'nın Mevlevî bir zâta yazdığı belîğ mektupta “*sâye-i Mevlânâ, tâc-ı zer-nişân-ı hurşîd, sema'-hâñe-i âlem-i imkân, tennûre-pûş-ı hayât ve hırka be-düş-ı zindegânî, nây-ı zebân-ı şadâkat-nişân, muṭrib-i dil-i çâker, nağamât-ı nevâziş ü iltifât, çarḥ-ı devrân*” gibi Mevlevîlikle ilgili terim ve kavramlar kullanılarak karşı tarafa duyulan hürmet ve ihtirâmın veciz ifadelerle anlatıldığı görülmektedir.

⁴⁰ “Otağlar içinde sâhiplerine tahsis edilmiş hûriler vardır.” Rahman 55/72.

⁴¹ “Bembeyaz; içenlere lezzet verir.” Sâffât 37/46.

⁴² “Ne ölmelerine hükmedilir ki ölsünler...” Fâtır 35/36.

“*Pertev Paşanıñ velâdet tebrîkine dâ’ir mektûbı*” (s.24) başlığı ile Pertev Paşa, “*sâye-i hü mâ-vâye-i hazret-i zilliyet-penâhî*” ifâdesiyle nitelediği (muhtemelen) padişâha yazdığı doğum tebrîkine dâir mektubunda, o makamda devamlı olmasını âlemin yaratıcısı olan Cenâb-ı Allah’tan istemiştir. Kendisine mücevherli bir askı hediyesi gönderdiğinden bahsetmiş, her ne kadar kendilerine lâıyk değilse de kabul edilmesini niyâz etmiştir. Pertev Paşa, pâdişâhı bir çocuğunun dünyaya gelişi vesilesiyle tebrik etmiştir. Paşa, “*etfâle mahsûs elfâz*” ile bir de gazel yazmıştır.

“*Pertev Paşanıñ hulûşa dâ’ir mektûbı*” (s.25) başlıklı mektupta efendisinden gördüğü sınırsız ihsana karşılık sevgi ve içten bağlılığını arz ederek mektubuna başlayan Pertev Paşa, süslü, samimi ve uzun cümlelerle muhatabına sevgi ve bağlılığını belirtmektedir. Kendisine gönderilen mektupla sanki bir saâdet hazînesine ulaşmış kadar mutlu olduğunu açıklamaktadır.

“*Sulţânü’ş-şu’arâ ve’l-fuzâlâ Râgıb Paşa hazretleriniñ âşâr-ı belîğânesidir*” (s.26) başlıklı mektupta Râgıp Paşa, padişaha saltanatının devamı için dua ederek tebrik ve tehniyetten sonra mücevherli bir saat hediyesinden bahsetmiş, saat ve vakitle ilgili terimler (*dekâyık, evkât, zenberek*) kullanmıştır. Daha sonra hediyesinin kabul buyurulması temennisi ve dualarla mektubu bitirmiştir.

“*Letâ’if-i Kâni*” (s.28) başlığı ile verilen Kâni’nin yazısında, silahşor zümresinden ismi belirtilmeyen bir kişinin içine düştüğü fakirlik ve sıkıntılar latif bir üslûpla anlatılmıştır. Yazar, at ile ilgili terimlerle mektubunu süslemiştir. Bu letâifte Kâni’nin mizah yüklü üslûbunu, at ve koşu ile ilgili terimler görmekteyiz. Metinde “*süvâr, raşş-ı tâlî, çâpük-reftâr, meydân-ı ‘acz ü iztirâb, sâha-i tehi-destî, kümeyt-i gayret, iştabl-ı tevekkül, inân, şepdiz-i himmet, fâris ü ferzene, raşş-ı taħammül*” gibi ifâdelerle atla ilgili terimlere yer verilmiştir. Metin içinde kısa manzûmeler de yer almaktadır.

“*Şâ’ir-i Meşhûr Nâbî Efendiniñ Tezkire-i Laţîfesi*” (s.31) başlıklı mektupta Nâbî, adı verilmeyen bir kişiye yazdığı mektupta, aralarında güçlü bir sevgi bağının var olduğunu belirtmiş ve kendisiyle sohbet ettiği eski günlerin hasretini dile getirmiştir. Kulağının ve gönlünün kendisinden gelecek haberde olduğunu belirterek yazısını bitirmiştir.

“Ākif Paşanıñ maḥall-i menfāsından bir zāta irsāl eylediği mektüb-ı laṭîf” (s.32) başlıklı mektupta Ākif Paşa, devlet görevinden üç defa takdir ile cezâlandırıldığını, suçunun büyüklüğünü kabul etmekle birlikte affedilmesini istediğini, kendisinde muhtelif rahatsızlıkların başgösterdiğini, nâçîz vücûdunun harap olduğunu belirtmektedir. Pâdişâhın af ve ihsânıyla bundan sonraki ömrünü kendi evinde geçirmek istediğini saygıyla arz ederek pâdişâhtan merhamet ile muamele etmesini istediğini söylemiştir.

“Mâhir Begiñ letâ’if ve müṭâyebâte dâ’ir mektüb-ı belâğât-üslûbı” (s.36) başlıklı mektupta, Allâh’ın temiz insanlara verdiği râzı olunan ahlâkın muhatapta fazlasıyla olduğundan bahsedilerek karşı taraf övülmüş, Beylikçi kîsedârı Nûri Efendi’den rivâyet olunan bir iftiraya değinilmiştir. Mâhir Bey, *“bu gibi letâyif ve müṭâyebâtı unuttur gibi oldum”* diyerek kendi sıkıntılarından bahsetmiş, karşı taraftan kendisine teveccühlerini ve dualarını eksik etmemesi temennisiyle mektubunu sonlandırmıştır.

“Ḥālâ maḳām-ı şadâret-i uznmāya revnaḳ-baḫşâ übbehetlü devletlü ‘Āli Paşa ḫazretleriniñ şayd teşekkürini ḫâvi mâbeyn-i hümayyuna tezkiresi” (s.39) başlıklı metinde Ali Paşa av münâsebetiyle pâdişâha teşekkür etmiştir. Pâdişâhın nimetleri ve ihsanlarıyla gönül doygunluğuna eriştiğini belirtmiştir. Kendisine ihsan edilen av ürünlerinin farkına vardığını, pâdişâhın en âciz kulu olduğunu, bu hediye ile hatırlandığını ve bu hediyenin verilmesine olan şükranlarını anlatırken basiretinin bağlandığını, o kadar ki *“kaleminin kanatlarının kırıldığını”* söylemiştir. Cenâb-ı Allâh’ın pâdişâhın tahtını ebedî kılması niyâzıyla mektubunu bitirmektedir.

“‘Āli Paşa ḫazretlerinin kavâ’im-i naḳdiyyeniñ tedâvülden alınması için teşekkür-nâme-i belâğât-üslûbu” (s.42) başlıklı mektupta Ali Paşa, mâdenî paraya geçiş için pâdişâha teşekkür etmiştir. Pâdişâhın Allâh’ın bir lütfu, halîfe unvanlı, ömrünün ve hayatının övünç kaynağı olduğunu, padişâhın tahta cülûslerinde gerçekleştirmiş oldukları nakit paranın mâdenî paraya çevrilmesi uygulamasının genel olarak halkta ve yüksek zümrede büyük bir memnuniyetle karşılandığını anlatmıştır. Bundan dolayı kendisine bir mecbûriyet olarak gördüğü pâdişâhın ömrünün uzun olması duâsıyla teşekkür ederek mektubunu bitirmektedir. Mektupta *“kavâ’im, meskûkât-ı ḫâlîşe, taḫvîl, nuḳûd-ı nâsire, zer-i kâmilü’l-‘ayâr, naḳdîne vb.”* gibi bazı mâlî terimler de

kullanılmıştır. O dönemde kâğıt paranın değerinin düşmesiyle 1863'te mâdenî paraya geçiş büyük memnuniyetle karşılanmıştır.

“Kâmil Paşa hazretleriniñ şayd teşekkürini hâvî mâbeyn-i hümayûna tezkireleri” (s.46) başlıklı mektupta Kâmil Paşa, pâdişâha uzun cümlelerle duâ ettikten sonra pâdişâhın kendisine olan lütfunu anlamayacak derecede âciz olduğunu belirtmiş, **“uħillekumu’ş-şayd”**⁴³ âyetine tabi olarak yapılan av için teşekkürlerini arz etmiştir. Pâdişâha uzun ömür duâları ile mektubunu bitirmiştir.

“Râşid Efendi tarafından bir zâta hediye takdîmine dâ’ir ‘arîza” (s.55) başlıklı mektupta Râşid Efendi, adı verilmeyen bir kimseye hediye ettiği haritanın kabul edildiğini, bununla ilgili bir mektup aldığını belirtmiştir. Aldığı yazıya cevâben minnet, şükran ve uzun ömür duasıyla mektubunu bitirmiştir.

“Mûsıkî iştîlâhı üzre nây hediyyesinin cevabı” (s.56) başlıklı mektupta adı verilmeyerek mektubu yazan kişi, gönlünü ve canını raks ettirdiğini söylediği ney hediyesine karşılık teşekkür ederek mektuba duâ ile başlamıştır. Mektupta ney, semâ ve mûsıkî ile ilgili **“nâle-i hoş-şadâ, bülbül-i tarâvet-bahş, şadâ-yı süz-nâk, nây-ı feyz-ihtivâ, rakş-âver-i dil ü cân, şâhid-i hûb-şadâ, kudüm-zen, râmîşger-i hâme, nây-ı kalem-i zâ’îf, nağme-i şevk, âvâz-ı bülend, vb.”** terimlere yer verilmiştir. Kendisine hediye edilen ney için teşekkür ederek ve hayırlı dualar ile mektuba son vermiştir.

“Bâb-ı ser-‘askerîde ‘izzetlü Seniḥ Efendi hazretleriniñ ezhâr iştîlahâtı üzre cevabı” (s.57) başlıklı mektupta Seniḥ Efendi, kendisine teveccüh buyurulan övgülere karşılık olarak çiçek terimleri ile karşılık vermiştir. Ayrıca yine bu terimlerle teşekkür ederek hayırlı duâlarla mektubu sona erdirmiştir. Mektupta geçen **“gülşen-i bezm, berg-i sebz-i nâçizâne, gonce-i ravza-i ‘irfân, gül-deste-i hadîka, bâğ-ı kemâl, tâze nihâl, gül, gonce-i zîbâ, güldeste-i bî-hemtâ, evrâk-ı yâsemen, sünbül çîn-ber-çîn, revnağ-şiken-i şaff-ı ezhâr-ı ânberîn, bâğ-ı belâgat, nihâl, dâğ-ı derûn-ı lâle, bezm-i çemenzâr, gül-çîn-i mezâyâ, ‘andelîb-i dil, hadâyık-ı sürûr-ı şâdi, murğ-i bahâr,**

⁴³ “...avlanmak ve onu yemek size helâl kılındı.” Mâide 5/96.

gölşen-i şahın-ı inbisât, gülbün-i gülşen-sarây, gül-çîn, bāğçe-i feyz-i celîl, mîve-h'âr-ı şahsâr, eşcâr-ı riyâz , varak, esmâr-ı hadâyık vb.” ibâreleri ayrı bir dil ve üslûp özelliğini göstermektedir.

“Zurefâdan bir zâta hediye gelen horôsun teşekkürüyle leğâ'if olarak zifâf hikâyesi” (s.58) başlıklı mektupta, zariflerden bir kişiye hediye gelen horozun zifâf hikâyesi mizâhî ifâdelerle anlatılmaktadır. Mektupta dil ve üslûp özelliği olarak *“re'îs-i eblehân, kâz-ı bed-âvâz, kec-reftâr be-nâm yeşil baş ördek efendi, vâk vâk-ı nifâkdan, hutbe-i sıklet-fezâ inşâd, şerbetler içildikten ve herkes yerli yerine 'avdet eyledikten soñra emr-i zifâf icrâ olunmuşidi, derûn-ı kümesde biraz gürültü zuhûriyle mûmâ-ileyhim câriyeleri bir bir havluya çıkmış ve beñizleri bozılmış olduğına mebnî kâz-ı ser-efrâz vâsıtasıyla istifsâr-ı çigünegî-i hâl olındıkda horôs-ı mûmâ-ileyh feth-i hüşûn-i ebkâre zafer-yâb olarak iş bitmiş olduğunu ifâde etmesiyle , cihetle paçadan şarf-ı nazar kılinmışdır mûmâ-ileyhim câriyeleriniñ işbu lûtfa nâ'iliyyetlerine teşekküren çıkan âvâze-i gıdğıdâk vâşıl-ı âfâk olmağla”* gibi mizâhî ifâdelere sıkça yer verilmiştir.

“Tebrîk-i Re'îs-i Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye” (s.62) başlıklı mektupta adı verilmeden mektubu yazan kişi, muhatabını astroloji terimlerini kullanarak “Aristo huylu” olarak nitelendirmiş, *“şerefü'l-mekân bi'l-mekân”*⁴⁴ cümlesiyle mektubu yazdığı kişiyi övmüştür. Muhatabın Adlî makamın reisliğine gelmesi övülmüş, başarı ve ömür uzunluğu dualarıyla mektup bitirilmiştir.

“Cânib-i şadâretten tebrîk cevabı” (s.65) başlıklı mektupta sadrazam olan kişi, kendisinin bu makama getirilmeyi hak etmediğini, sadârete tayininin pâdişahın kendisine bir lûtfa olduğunu söylemiş, tebrik için mektup yazan zâta bunun için teşekkür ederek mektubunu bitirmiştir.

“Akrandan âkrana istifsâr-ı hâtır” (s.83) başlıklı mektupta akrandan akrana hâl-hatır sorma ve bağlılık arz etme görülmektedir. Mektubu yazan adı verilmeyen kişi, karşı

⁴⁴ “Bir makâmın şerefi, o makâmda oturan kişiden gelir.”

tarafa olan içten bağlılığını bildirmiş, her zaman hayırlı duâlarla zaman geçirdiğini söylemiştir. Ara sıra yazılarını göndererek aralarındaki hukukun yenilenmesini ve bunu dostluklarının bir gereği olduğunu söyleyerek bu görevi yerine getirme işinde başarılı olamadığını söylemiştir. Aralarındaki haberleşmenin arası haylice uzadığını ve mektubu yazdığı kişiye olan içten muhabbetinin ve sevgisinin devam edeceğini dile getirmiştir.

“Büyükden gelmiş istifsâr-ı hâtırâ cevâb” (s.92) başlıklı mektupta küçük tarafından gönderilen hatır sorma mektubuna büyük tarafından mukâbele edildiği görülmektedir. Büyük olarak nitelendirilen ve adı verilmeden mektubu yazan kişi, kendisine bahşedilen övgülere cevap vermiş ve mektubu aldığını bildirmiştir. Aldığı mektup için küçüğe teşekkür etmiş, *“teveccühlerinizi koşan at gibi ben âcizin semtine ulaştırmanız niyâzi ve ricâsı husûsunda”* diyerek mektubu bitirmiştir.

“Mekke-i Mükerreme ferrâşiyet-i şerîfe mektûbı” (s.94) başlıklı mektupta adı verilmeyerek mektubu yazan kişi, İslâm’ın merkezi olan Ka’be-i Muazzama’nın temizlik işlerini yapmak için tertip edilen yazıyla ve beraberinde gönderilen hediyelerle şereflediğini bildirmiştir. Bununla beraber mektubu yazdığı kişi için Mekke’de bulunan *“beytu’llâhi’l-ḥarâm, ḥacerü’l-es’ad (hacerü’l-esved), maḳâm-ı seyyidünâ İbrâhîm ‘alâ-nebiyyinâ ve ‘aleyhi’s-şalâtü ve’s-selâm, Müzdelife, Mina, Cebel-i ‘Arafat”* ve diğer kutsal mekânlarda hayırlı duâlar edeceğini arz ederek mektubunu bitirmiştir.

“Medîne-i Münevvere ferrâşiyet-i şerîfe mektûbı” (s.95) başlıklı mektupta adı verilmeyerek mektubu yazan kişi, Medîne-i Münevvere temizlik işlerini yapmak için yazılan yazıyla ve beraberinde gönderilen hediyelerle şereflediğini bildirmiştir. Karşı tarafa hediyeler için şükranlarını arz ederek iki cihanda kurtuluşumuza vesile olan peygamberimizin, dört halifenin, diğer ashabın ve tâbiînin huzurlarında selâm ve duaların kabul olması ve gönderilen hediyein kabul buyurulması için hayırlı dualarını arz etmektedir.

“Tavşiyeye Mektûbı” (s.96) başlıklı mektupta adı verilmeyen bir eyâlette oturan ve tarikat-ı aliyye şeyhlerinden bir kimse olduğunu anladığımız kişinin, maddî durumunun iyi olmadığı ve aile nüfusunun çokluğu belirtilmiştir. Bu hususta

sadrazamlık makamına bir mektup yazıldığı, devlet tarafından kendisine maaş bağlanırsa bu zâtın çok mutlu olacağı bildirilmiştir. Bu kişinin ilim, irfân, takva ve fazilet ile süslü bir zât olduğu belirtilerek mektuba son verilmiştir.

“Tavsiye Mektûbı” (s.97) başlıklı mektupta dîvân-ı hümâyûnun ileri gelenlerinden memur olan bir zâtın işlerini bitirdikten o tarafa geldiği, memurun çalışma ve gayretlerinden ötürü teveccüh ve iltifata mazhar olduğu ve memura gereken ilginin gösterilmesi için referans olunduğu bildirilmektedir.

“Pederine mektûb” (s.99) başlıklı mektupta mektubu yazan kişi, babasından ayrılmasının on üçüncü günü memuriyet yeri olan Şam’a ulaştığını bildirmektedir. Şam-ı şerifin bağ ve bahçelerinin muntazam olduğunu ve bu bahçelerde havuzlar aktığını söylemektedir. Her ne kadar Şam’ın bağ ve bahçelerini İrem bağlarına benzetse de hasret ve ayrılıktan gözüne hiçbir şeyin görünmez olduğunu anlatmaktadır. Babasının İlkbaharda Şam’a teşrif etmesini isteyerek ona sevgi, saygı ve bağlılıklarını bildirmektedir.

“Pederinden oğluna mektûb” (s.100) başlıklı mektupta adı belirtilmeyen baba, Allah’ın oğluna her işinde yardımcı olmasını diledikten sonra ona olan özlemini dile getirip hasret ve ayrılıktan söz etmektedir. Oğlunun oturduğu yere sağ sâlim ulaşmasına sevindiğini belirtmekte ve ilkbaharda onun yanına geleceğini söyleyip hayır dualarıyla mektubunu bitirmektedir.

“Vâlidesine mektûb” (s.100) başlıklı mektupta bir evlâdın annesine sevgi dolu ifâdelerle yazdıkları dile getirilmiştir. Kişi, annesine sağlık, sıhhat ve afiyet diledikten sonra kendisinin annesinin hayırlı dualarının bereketiyle sıhhatli olduğunu, ayrılık acısından başka hiçbir kederinin olmadığını söylemektedir. Mektubu yazan kişi, posta yoluyla elli adet Mecidiye altını annesine gönderdiğini söylemiş ve hayırlı dualar ile mektubunu sonlandırmıştır.

“Vâlidesinden oğluna mektûb” (s.101) başlıklı mektupta annenin oğlundan gelen mektuba cevabı vardır. Oğluna *“gözümün bebeği, ciğerimin köşesi”* diyerek hitap eden anne, kendilerinin çok iyi olduğunu, evlatlarına olan özleminden gece ve gündüz gözlerinden kanlı yaşlar aktığını, oğluna olan sevgisinin ateşinden ciğerinin kebab olduğunu bildirmektedir. Oğlunun posta yoluyla gönderdiği elli adet Mecidiye altını aldığını söyleyip hayır dualarıyla mektubunu bitirmiştir.

“Zevcinden halîlesine mektûb” (s.102) başlıklı mektupta adı verilmeyen kişinin karısına hitâben *“ıffetli, sevgili eşim niceden beri sıhhat ve afiyetinize dâir mâlumat alamadığım için sizden gelen mektuba olan sevincimi anlatamam”* demektedir. Üç bin beş yüz kuruş harçlık ve bir fiçî sâde yağ gönderdiğini, oğlu Nihad Bey’i gözlerinden öptüğünü, kendisine bir midilli ve bir kat sırmalı esvap alacağına söz vererek sevgi ve içten bağlılıklarla mektubunu sonlandırmaktadır.

“Halîlesinden zevcine cevâb-nâme” (s.103) başlıklı mektupta adı verilmeyen kişinin kocasına cevâben kendisine gönderilen üç bin beş yüz kuruş harçlık ve bir fiçî sâde yağ için teşekkür ettiği görülmektedir. Mektubu yazan kişinin oğlu olan Nihad Beyefendi’nin Kur’ân-ı Kerîm’i hatmedeceği ve babasının kendisine verdiği sözü unutmamasını dileyerek iyi dilek ve dualarla mektubu sona erdirmiştir. Mektupta sevgi ve içten bağlılıklar dile getirilmiştir.

“Tebrik-i Ramazan” (s.105) başlıklı adı verilmeyen bir kişinin yazdığı mektupta, Ramazan ayının girmesiyle karşı tarafın tebrik edildiği görülmektedir. Mektubu yazan kişi kardeşlik bağının bir ifâdesi olarak mağfîret bahşeden mübârek Ramazan ayının gelmesiyle ifâsını kendisine gerekli olarak gördüğü uzun ömür duâsıyla mektubunu bitirmektedir.

“Vâlîde sultân hazretlerine ‘arz-ı hâl” (s.111) başlıklı mektupta, vâlîde sultan hazretlerine ömür boyu mutlu olması için duâ edildikten sonra mektubu yazan kişi, *“‘arz-ı hâl-i cârîyeleridir ki”* diyerek isteğini dile getirmiştir. Mektubu yazmadan üç sene evvel eşi yüzbaşı Rıza Efendi’nin vefat ettiğini, iki kızı ile Teşvikiye mahallesinde iki yuz kuruş kira ile kaldığını belirtmiştir. Ayrıca hiçbir yerden geliri olmadığını, büyük kızının hassa binbaşılardan Rifat Efendi ile nikahlandığını, kızının çeyiz vesâir masrafları için en az on bin kuruşa ihtiyaç duyduğunu arz etmiş, bu konuda bağlılıklarını arz ederek mektubunu bitirmiştir.

“Evkâf Nezâretine diger ‘arz-ı hâl” (s.116) başlıklı mektupta kendisini İstanbul müderrislerinden olarak tanıtan kişi, Sultan Abdülmecid devrinde Mekke-i Mükerreme’de inşâ edilen kütüphânenin hâfız-ı kütüb-i sânisî olan kişinin evlâdı olmadan vefâtı üzerine bu vazîfenin kendisine tevdi edilmesini arz etmektedir.

“Ser-‘asker paşaya hacc-ı şerîfe ruḥṣat talebine dâ’ir ‘arz-ı hâl” (s.118) başlıklı mektupta adı verilmeyen kişi, seraskere paşaya Hac masraflarını karşılayacak kadar parasının olduğunu belirtmiştir. Bu hususta, Beytullaha ve Ravza-i mutahharaya yüzünü gözünü sürmek istediğini ve üç ay zarfında gidip geleceğine dâir izin istemektedir.

“Rütbe-i hâliyesiyile yerleşdirilmesini müsted’i ‘arz-ı hâl” (s.119) başlıklı mektupta kendisini harbiye mektebi öğrencilerinden olarak tanıtan kişi, adı belirtilmeyen senede yapılan imtihandan başarılı olarak bir tabura mülâzım-ı sâni olarak atandığını belirtmektedir. Burada üç sene çalıştıktan sonra esvab eminliği yaptığını, beş sene sonra esvab eminliği görevinin lağvedilmesiyle birkaç aydan beri açıkta olduğunu belirterek başka bir tabur yüzbaşısı ağanın diğer bir yere atanmasıyla münhâl kalan yere kendisinin atanmak istediğini belirtmektedir.

“Merḥûm olan kimseniñ ma‘âşından çocuklarına ma‘âş istid‘âsı” (s.129) başlıklı mektupta, mektubu yazan kişi, babasının bir alayın binbaşısı iken şehit olduğunu, yaşlı bir annesinin ve iki yaşında küçük bir kız kardeşinin olduğunu belirtmiş ve hiçbir taraftan gelirleri olmadığını söyleyerek babasının maaşından yeterli miktarda kendilerine verilmesini istemiştir.

“Halîlesinden zevcine telgraf” (s.133) başlıklı telgrafta mektubu eşine yazan kadın, kızları Zehra Hanımı erkân-ı harp yüzbaşılardan birinin istediğini, bu kişinin ehl-i ırz olup olmadığını araştırılıp hızlı bir şekilde kendisine cevap verilmesini eşinden istemektedir. Telgrafın hemen altında *“Cevâbı”* başlıklı yazıda, kadının eşi, bu durumun mâlumu olduğunu söyleyerek *“hayırlı işlerin ertelenmesi câiz değildir”* diyerek nikâh akdinin yapılmasını uygun gördüğünü belirtmiştir.

“Hırka-i sa‘âdet ziyâreti için tezkire” (s.136) başlıklı yazıda peygamber efendimizin mübârek hırka-i şerîfinin ziyâreti için dâvet edilen kişinin adı belirtilmeyen günde saray-ı hümâyûnda hazır bulunmaları istenmektedir.

“Hırka-i sa‘âdete tebrik-nâmedir ki Neş’et Efendi me’mûren inşâd buyurmuşlardır” (s.136) başlıklı metinde Neş’et Efendi, peygamber efendimizin hırkâ-i şerifiyle ilgili bilgi ve duygularını anlatmıştır. Şâir, hırka-i saâdet ziyaretine dair manzum tebriknâmesinin ilk beyitlerinde, peygamberimize övgü dolu sözler söyledikten sonra hırka-i şerîfin çok mübârek olduğunu binlerce teberrük ve övgü dolu sözlerle

anlatmıştır. Daha sonra “*bu özel hırka kimindir bilir misin?*” diye seslenerek bu hırkanın mirâç sâhibi, her iki cihânın şâhı peygamberimizin olduğunu söylemiştir. Diğer beyitlerde peygamber efendimize methiyeler yapıldıktan sonra Sultan Abdülhamid’in bu giysiyi tazimle karşıladığını, pâdişâhın fetih ve zaferle ihsân niyâz ettiğini, din düşmanları üzerine yardım dilediğini belirtmiştir. Diğer bir beyitte, şer-i şerifin hükmü icrâ olunduğunda, adâlet ile cümle ümmet rahat bulsun diye duâ etmiştir. Kendisini günahkâr ve şefâat dilencisi olarak gören Neş’et Efendi, ilâhî rahmetten merhamet niyâz etmektedir. Bu lâtif, şerîf hırka ilâhî nazarda her zaman mesut ve mübârek olsun niyâzıyla şiiirine son vermiştir.

“*Şi’r ü inşâ vü imlânîñ taşşîli beyânındadır*” (s.144) başlıklı yazarı belirtilmeyen bilimsel içerikli yazıda inşâ ve kitâbet ilmiyle ilgili bilgiler verilmiştir. Hz.Ali’nin “*Ekrimü evlâdeküm bi’l-kitâbeti fe inne’l kitâbete min ehemmi’l-umûri ve a’zami’s-surûr*”⁴⁵ sözünden hareketle herkese lâzım olan bir ilim olduğundan söz edilmiş, bunun önemli bir iş olduğu söylenmiş, bu yolda sarf, nahiv, edebiyat ve Farsçanın bilinmesi gerektiğinden söz edilmiştir. Bu yola başlayan kişi, Subha-ı sıbyân, Tuhfe-i Vehbî ve bunun benzeri kitapları ezberleyip ve ketebe lügati ve meşhur münşeât ve dîvânları ve güzel kaleme alınmış tevârih ve ketebe ahlâkını incelemelidir. Bunları kaleme alıp hocasına yahut fen kitabetine âşına olan kimselere düzeltirmelidir. Kitâbette pek lüzumlu ve en çok dikkat olunacak şey imlâdır. Yazı yazarken doğru yazmalıdır. İmlâ öğrenmek için yazdığı kelimeleri ezberlemelidir diyerek yazıyı bitirmiştir.

“*Fenn ü kitâbete dâ’ir ba’zî ma’lûmât*” (s.144) başlıklı yazıda kâtiplerin dikkat etmesi gereken bilgiler verilmiştir. Kâtipler, “*sözün hayırlısı, az ve delâletli olandır*”⁴⁶ kuralı uyarınca, maksatlarını az ve ve murâdını beyân etmelidir. Yazısını yazarken herkesin anlayabileceği bir Türkçe ile yazmalı, lâzım gelen yerlerde Arapça ve Farsçaya başvurmalıdır. Garip sözcükler yerine meşhur sözcükler kullanılmalı, herkesin makamı, mansıbına göre resmi elkâbı neyse ona göre yazmalıdır. Başlangıçta kâğıdı güzelce kesip ortanın en üstüne besmele yerine “h” harfini yazıp yanına gönderilecek makam adını yazmalıdır. Makam adları kâğıdın yarısından başlayıp arz-ı hulûs ya da hatır

⁴⁵ “Çocuklarınıza yazıyla ikramda bulunun. Muhakkak ki yazı işlerin en önemlisi ve mutlulukların en büyüğüdür.” Hz.Ali

⁴⁶ “Hayrû’l-kelâm kalle ve delle.”

sorma veya işlerin icâbı neyi gerektiriyorsa onu güzelce yazıp beyân ettikten sonra duâ ile mektubu bitirip Arap ve Rûmî ayları yazarak imza edip mühürleyerek mektubu zarfa koymalıdır. Bismelenin yanına hangi makamı yadıysa zarfın dışına da aynı makamı yazmalıdır diyerek yazıyı sonlandırır.

“*Tenbîh*” (s.145) başlıklı yazıda kâtip olan ister fakir ister zengin olsun yazdırmak yahut düzeltirmek için gidildiğinde elinden geldiği kadar yazıp işini görmek Allâh’ın rahmeti ve insanlığın şîârındandır. “*Üstur zehabüke ve zehâbüke ve mezhebüke*”⁴⁷ ilkesine göre hareket edilmeli, ne söyleniyorsa onu ifşâ etmeden güzelce ezberlemelidir. Kâtip olan kişi başkalarının ve devletin sırlarına vâkıf olacağından “*el-kâtibü kâtimün*”⁴⁸ düstûruna göre hareket etmeli, emin kimselerden olup sır saklayıp hâfızasında saklamalıdır. Kalem yongalarıyla kâğıt kırpıntılarını ayak altında bırakmayıp ateşte yakmak veya boş yerden fen eylemek gâyet güzeldir diyerek yazıyı bitirmiştir.

2.3. Mektupların Dili ve Üslûbu

“Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye” de yer alan inşâ metinleri farklı yüzyıllara ait Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır. Manzum /mensur bu metinler değişik yazar ve şâirler tarafından kaleme alındığından, burada dile getirilen özellikler tamamına ait niteliktedir. Metinlere topluca bakıldığında, o dönemlerin klasik nesir üslûbu göze çarpmaktadır. Bu üslûpta Arapça ve Farsça kelime ve terkipler, yer yer uzun ve sanatlı-süslü ifâdeler, Arapça-Farsça deyim ve tabirler, Kur’ân-ı Kerîm’den alıntı yapılan âyetler, kelâm-ı kibarlar, kısa manzum parçalar vs. görülür. Mektuplarda adları verilmese de çoğu şair olan nasirler, sanatlı nesir üstatları olduğundan, kolay cümleler kurmaktansa uzun terkipler ve mecazlı cümlelerle yazmayı tercih etmişler; kaleme aldıkları mektuplarda resmî/gayriresmî yazı usul ve adabına son derece dikkat ederek makam hiyerarşisini gözetmişlerdir. Kullanılması gereken hitap, unvan, lakap ve cümle yapısına son derece özen göstermişlerdir. Bazı inşâ metinleri husûsî istilahlarla kaleme alınmış, yazarlar, bu mektuplarda muhataplarına nesir güçlerini göstermek istemişlerdir. Yazarlar birbirlerine ilettikleri mektuplarında zarâfete çok dikkat etmişler, farklı makam ve konumda bulunsalar da, hitapları hep saygılı, duâlı

⁴⁷ “ Altınını, yolunu ve mezhebini gizle.”

⁴⁸ “Kâtip, ketûm olur.”

ve nâzik olmuşlardır. Mektubu kaleme alan yazar muhatabını kendinden üstün görerek tevâzu ifâdeli cümleler kurmaya çalışmıştır. Mektupların giriş ve bitiş ifâdelerinin nasıl olacağı, bir istek ve şikâyeti dile getirme ifâdeleri, hâl-hatır sorma gibi iletişime yönelik cümleler, âdetâ hazır kalıplar hâlinde yer almaktadır. Genel olarak mektuplara bakıldığında herhangi bir kavramın özelliği belirtilirken onun dîvân nesir terminolojisinde karşılığı olan diğer anlamı onunla beraber verilip birbiriyle uyumlu ve secili kelimelerle anlamsal bağ güçlendirilmektedir. Bu yolla nezâket ve zarafet arttırılmakta, Osmanlının sanatsal niteliği olan mütevâzılık ve incelik ön plana çıkmaktadır. “Çâker” ya da “bende” ifâdesinden de mektubu yazan kişinin muhataba olan nezâketi anlaşılmalıdır. Böyle bir hitapla başlayan mektuplar ya da diğer yazı türleri, buna bağlı dilek ve isteklerle devam ederken muhteşem duâ ifadeleriyle mektuplar bitirilmektedir.

Özellikle sanatlı üslûpla yazılmış mektuplara bakıldığında Arapça-Farsça kelime ve tamlamalarla yüklü edebî bir dille karşılaşılmaktadır. Kalıplaşmış ifâdelere yer verilerek çemen, bağ, bahçe, çiçek, yıldız, kalem, at, saat, felek, gökyüzü, gezegenler, kuş, dinî kıssa ve hikâyelere atıflar, telmihler, söz oyunları, teşbihler, istiâreler, mecâzlar, âyetlerden hadislerden referans yoluyla düşünceyi destekleme vb. gibi unsurların kullanılarak duyguların ifâde edilmesi amaçlandığı, bu yolla tasannulu ve tumturaklı ifâdelere yer verildiği söylenebilir. İstifsâr-ı hâtır, arz-ı hâllerde kalıplaşmış ifâdelere yer verilmiştir. Cevâbî yazılarda da mektup yazılan zâta aynı temsilî istiârelerle cevap verildiği görülmektedir. Mektuplarda Arapça âyetler, hadisler, duâlar, kelâm-ı kibârlar, özlü sözler, ibâreler; Farsça sıfatlar ve beyitler yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Mektupların çoğunda bazı kalıplaşmış ifâdelere yer verilmiştir. Aynı zamanda mektuplarda kullanılan sıfatlara baktığımızda birbirine yakın Arapça ve Farsça sıfatların kullanıldığı görülmektedir.

Mektuplarda çeşitli anlamlarda dualar, tazim ve saygı ifâdeleri ve veciz sözler şeklinde Arapça ibâreler çoktur. Bunlardan bazıları şunlardır:

“inneke ente'l-kerîm.”(s.7)

“erşedehü'llâhü te'âlâ ilâ-tarîki's-sedâdi'l-'ulyâ”(s.7)

“el-'özü maqbülün 'inde kirâmi'n-nâs.”(s.16)

“tebâraka'llâhü ahsenü'l-ḥâliḳîn.”(s.18)

“elḥamdüli’llāhi ‘alā mā-en‘ame ‘aleynā”(s.21) *“tenezzehet zātühü ‘ani’l-vālidī ve’l-mevlūd”*(s.24)

“kemāhiye ḥaḳḳuhā”(s.35)

“fekk-i raḳabe-i ‘ubūdiyyet” (s.37)

“tenezzehet zātühü ‘ani’l-emākini ve’l-ḥudūd”(s.38)

“medda’llāhü zīlāle ra’fetihī ‘ala-mefāriki’l-‘ibād”(s.40)

“cellet ‘azametühü ‘an derki’l-ins ü cān”(s.56)

“tenezzehet zātühü ‘ani’l-ḥüzni ve’z-zevāl cellet ‘azametühü”(s.57)

“şerefü’l-mekān bi’l-mekīn”(s.62)

“el-umūru merhūnetün bi-evḳātihā”(s.74)

“sübḥānellezī esrā menzil-res-i fekāne ḳābe ḳavseyni ev ednā”(s.134)

“Ekrimū evlādeküm bi’l-kitābeti fe inne’l kitābete min ehemmi’l-umūr ve a’zami’s-surūr” (s.143)

“ḥayrū’l-keḷām ḳalle ve delle”(s.144)

“ve minallāhi’l-‘ināyeti ve’t-tevfīḳ” (s.145)

“el-kātibü kātīmün”(s.145)

“üstur zehebūke ve zehābūke ve mezhebūke” (s.145)

Münşeâtlarda konu sınırlı olduğu için münşiler ustalıklarını kelime oyunları ile göstermeyi tercih etmişler ve bir temsilî istiâre üzerinden giderek meramlarını o temsilin değişik özelliklerini vasfederek anlatmayı yeğlemişlerdir. Şâir ve münşiler tarafından belîğâne ve latifâne yazılan mektuplarda bilgi aktarımından ziyâde üslûp gösterisi yapılmaktadır. Bu durum, süslü nesirde ustalaşmanın, söz sanatlarına ağırlık vermekten geçtiğini göstermektedir.

Mektuplarda kullanılan dil ve hitap tarzı mektup gönderilen kişinin makam ve mansıbına göre değişmekte ve yüksek makamın getirdiği ağırlıkla eşit düzeyde söz düzeyinde övgü de gittikçe yükselmektedir. Makam yükseldikçe dil de sanatlı hâle gelir ve söz oyunları daha çok görülür. Münşilerin büyük çoğunluğu mektubun asıl yazılış amacına girmeden süslü ifadelerle benzetmeler yapmışlardır. Elimizdeki münşeâtta mektup yazılan şahısların çoğu pâdişâh, sadrazam, paşalar, şeyhülislam,

vali, ilmiyye sınıfı rütbelerine sahip kişiler vb. olduğu için mektupların tamamına yakınında dil oldukça süslü olma özelliğini korumaktadır. Ancak bazı arz-ı hâllerde ve birkaç kişiye yazılan özel mektupların dilinin diğerlerine göre daha sâde olduğu görülmektedir.

Mektuplarda görülen “filân” ifâdesi yazılarda geçen özel isim, mahalle, şehir, eyâlet, askerî bölük, tabur, alay, makam adlarının yerine kullanılmıştır. Böylelikle mektuplar karşımıza bir okuma parçasının örnek metinleri olarak çıkmıştır. Bu özellikleri ile mektuplar günümüzdeki matbu dilekçe örneklerine benzemektedir.

Manzum kısımlara baktığımızda ise özellikle gazellerde dîvân tertibine uygun bir sıralanış gözetilmiştir. Gazellerin son harfi esas alınarak bir sıralama esas alınmaya çalışılmıştır. Bununla beraber konuyla ilgili manzum parçalar metinlerin arasına serpiştirilmiştir. Manzum parçaların konunun içeriğiyle aynı olmasına özen gösterilmiş, mümkün mertebe nesir kısmını kim yazdıysa aynı kişinin bir nazım parçasına yer verilmeye çalışılmıştır. Manzum kısımlarla okuyucu bir anlamda rahatlatılırken mensur kısımların verdiği mesajlarla mütenâsip bir mânâ yükü olan manzumeler eklenmiştir. Hem inşâ hem şiir parçalarıyla okuyucuya örnek sanat metinleri sunulmaya çalışılmıştır.

Mürettibin eserdeki mektuplara verdiği başlıklardan “*eser-i belâgat-üslûb, âsâr-ı belîgâne , eser-i belâgat-disâr, yerâ'a-i dil-pezîr, mektûb-ı latîf, mektûb-ı belâgat-üslûb, mektûb-ı zarâfet-üslûb vb.*” gibi adlandırmalar bizzat müellif tarafından yapılmıştır. Bu durum, eserde bulunan mektupların sanatkârâne bir üslûpla kaleme alındığını göstermesi bakımından önemli bir ipucudur. Bu başlıklar sâyesinde eserin içeriği hakkında her ne kadar bilgi edinilmese de eserin sanatlı bir üslûpla yazıldığı anlaşılmaktadır.

Metinlerde az da olsa mürettip hatası diyebileceğimiz baskıdan kaynaklı hatalar gözlenmekte olup bu hatalar bağlam içerisinde rahatlıkla fark edilebilmektedir. Bununla beraber ünlü şâirlerin şiirleri -Fuzûlî gibi- dîvânlarda farklı olsa da değişik birkaç kelime ve ibâre ile yazılmıştır. Bu durum, aynı vezinle yazıldığı için şâirin şiirinin değişik bir versiyonunun olduğunu, yazma nüshalarda farklılıkların bulunduğunu göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TRANSKRİPSİYONLU METİN

3.1. Metnin Oluşturulmasında İzlenen Yol

1. Arapça ve Farsça kökenli uzun sesliler “ā, ī, ū, ū, ō,” şeklinde gösterilmiştir.
2. İmâle hataları eserdeki nazım parçalarında söz konusudur. Bu sebeple şiirlerin vezinleri bulunurken imâleler ciddi bir hata olarak dikkate alınmamıştır.
3. Farsça vâv-ı ma‘dûle “*h’āce*” kelimesinde olduğu gibi gösterilmiştir.
4. Farsça edat, vasıf terkibi ve ön ekler, eklendikleri kelimelerden önce ve sonra kısa çizgi (-) ile ayrılmışlardır.
5. Ek fiil eki olan “-dır,-dir,-dur,-dür” ekleri de metinde döneme uygun olarak düz vokalli biçimde “-dır/-dir” şeklinde imlâ edilmiştir. İyelik ekleri de yine ‘li yazıldıklarından bu kurala uygun biçimde -ım/-im şeklinde yazılmıştır. 18.yy.’dan sonraki metinlerde eklerin yazımında düz vokaller tercih edilmiştir.
6. İyelik eki olan “-ı,-i,-u,-ü” ekleri bazı metinlerde “*mektûbı, üslûbı*” kelimelerinde olduğu gibi yazılmıştır.
7. Manzum parçalarda görülen vezin hataları ve metnin anlamına uygun yaptığımız eklemeler köşeli yay ayraç “[]” ile gösterilmiştir.
8. Noktalama işaretleriyle ilgili olarak basılı metin dikkate alınmıştır.
9. Metinleri transkribe ederken dönemlerinin ağırlıklı imlâları dikkate alınmıştır.
10. Çeviride nokta işareti cümle sonlarında değil sadece metnin bitiminde kullanılmıştır.

3.2. Transkripsiyon Alfabeti

أ a, e, ɪ, i, u, ü

ء ʾ

ب b

پ p

ت t

ث ð

ج c

چ ç

ح ħ

خ ħ

د d

ذ z

ر r

ز z

ژ j

ش ş

ص s

ض d, ð

ط t

ظ z

ع ʿ

غ ğ

ف f

ق k

ك k

گ ğ

ل l

م m

ن n

و v (o, ö, u, ü, û) [ʋ]

ه h (a, e)

ی y (ɪ, i, ĩ)

3.3. Transkripsiyonlu Metin

Fihrist-i Münşe'ât-ı 'Āzīziyye Fī-Āsār-ı 'Osmāniyye	şahīfe
Çaşıde-i Füzülī na't-ı Nazīm sitāyiş-i 'ārif	5
Maqāle-i İsmā'il Hakkı kuddise sırruhū	6
Sultan Süleymān hazretleriniñ taḥşīl-i 'ilm u ma'ārifē dā'ir şayāsı ma'a-ğazel	7-8
Şā'ir-i meşhūr Fuzülī'nin bir 'aşıka tesliyet-nāmesi ma'a-ğazel	9-10
Şā'ir-i meşhūr Nedīmiñ bir çelebiye mektübı	10
Münşī'-i meşhūr Veysiñ mektübı ma'a-ğazel	12
Münşī'-i meşhūr Nergisī Efendiniñ mektübı	13
Münşī'-i meşhūr 'Abdü'lğanzāde Efendiniñ mektübı	15
Münşī'-i meşhūr 'Ālī Efendiniñ şikāyet-nāmesi	16
Şā'ir-i meşhūr Hāşmet Efendiniñ mektübı	18
Münşī'-i meşhūr Oğcu-zāde mektübı	19
Şā'ir-i meşhūr Vehbī Efendinin mektübı	21
Pertev Paşa merhūmıñ mektübı ma'a-ğazel	22
Dīger ma'a-ğazel	23
Dīger tebrīk-i velādet ma'a-ğazel-i laṭif	24
Dīger hūlūş ma'a-ğazel	25
Meşhūr Koca Rāğıb Paşanıñ āsarı	26
Meşhūr Kāni merhūmıñ āsarı	27
Dīger letā'if ma'a-ğazel-i Fıṭnat	28
Fāzıl Beg merhūmıñ pīr-i muğana verdigi mevzūn karz-ı temessük	30
Nābī Efendinin tezkeresi ma'a-ğazel	31
'Ākif Paşa merhūmıñ āsarı ma'a-ğazel	31
Dīger maḥall-i menfāsından irsāl eylediği mektüb-ı belāgat-uslūbı ma'a-ğazel	31
Māhir Beg merhūmıñ mektübı	33
Dīger istifsār-ı ḥāṭıra dā'ir	34
Dīger hūlūşa dā'ir mektüb-ı laṭif	35
Dīger letā'if-i muṭāyebāta dā'ir mektübı	36
Dīger tebrīk	38
Hālā maqām-ı şadāret-i 'uzmāya revnaḳ-baḥşā 'Ali Paşa hazretleriniñ tezkiresi	39
Dīger mektüb-ı mevzūn-ı laṭif	40
Dīger tebrīk-nāme-i ma'a-ğazel	41

Dīger kavā'im-i naḳdiyyeniñ tedāvülden alınmasına dā'ir teşekkür-nāme-i zarīf	42
Hālā maḳām-ı celīle-i hāriciyye nāzırı Fu'ād Paşa hazretleriniñ teşekkür-nāmesi	44
Dīger cevāb	45
Hālā meclis-i vālā re'isi Kāmil Paşa hazretleriniñ teşekkür-nāmesi	46
Dīger Maḥmūd Nedim Paşa'ya cevāb	47
Dīger Midḥat Paşa hazretlerine cevāb	48
Dīger Süleyman Paşa'ya cevāb	48
Dīger Süleyman Paşa'ya cevāb	49
Hālā zabṭiye müşiri Hüsni Paşanın şerif hazretlerine mektübü	50
Mazlüm Paşa merhūmiñ mektübü	51
Rif'at Paşa merḥumiñ tebrīk	52
Ma'ārif mektübüncüsü Rāşid Efendiniñ mektüb-ı ma'a-ğazel	52
Dīger tebrīk	54
Dīger 'arīza	55
Mūsikī iştılāhı üzre cevāb	56
Senih Efendiniñ ezhār iştılāhı üzre cevābı ma'a-ğazel	57
Zarafādan bir zāta hediye gelen ḥorös teşekkürüyle zifāf hikāyesi dīger cevāb	58
Tebrīk-i şadāret-i 'uzmā	60
Tebrīk-i maḳām-ı ser'askerī	61
Tebrīk-i re'is-i meclis-i vālā	62
Tebrīk-i hāriciye nezāreti	63
Tebrīk-i şeyḥu'l-İslām	64
Tebrīk cevābları	65
Tebrīk-i rütbe-i 'ulā	66
Dīger şınıf-ı sānī	67
Dīger mütemāyiz	67
Dīger	68
Tebrīk cevābları	69
'Ulemā ḥazarātlarına mektüblar	71
Çelebi Efendiye sā'ir meşāyih-ı kirāma mektüb	73
'Ulemā ḥazaratı tarafından cevāblar	74
'Arz-ı ḥulūşa dā'ir mektüblar	76
Rütbe-i bālādan rütbe-i ḥāmise aşḥābına ḳadr-i 'arz-ı ḥulūş	78
Küçükden büyüge 'arz-ı ḥulūş	82
Büyükden küçüğe istifsār-ı ḥāṭır	83

Çapu ketħudāsı ħarafından mektüb	84
Ta'zıyet-nāme	85
Teslıyet-nāme	86
ħükemāya mektüb	87
İşbu mektübların cevābları	89
Ferrāşıyet mektübları	94
Tavşıye mektübları	96
Peder ve vālıdesıne mektüb	99
Oğluna mektüb	100
Zevcından ħalīlesıne mektüb	102
ħalīlesından zevcıne mektüb	103
Şerīkına mektüb	104
Tavşıye cevābları	106
İstıfā-nāme	109
Rıkāb-ı şāħāne vesā'ır maħallere 'arz-ı ħallerın envā'ı	110
Ser'asker Paşaya 'asker 'arz-ı ħallerı	118
Hedıye puşulası	132
Telğrāf mektübları	133
Da'vet ü sā'ıre dā'ır tezkırelerıñ envā'ı	133
Beyān-ı taħşıl-ı şı'r ü inşā ve ma'lümāt-ı sā'ıre	143
Elķāb-ı 'umūmiyye	153

Münşe'āt-ı 'Azıziyye Fı-Āşār-ı 'Osmanıyye

ħamd ü şenā vü şükır-ı bī-intihā Cenāb-ı münşī-ı şafahāt-ı ğabrā ve mübdı'-ı nevāmic-ı sümüvvāt-ı 'alā celle şānühü ve 'amme nevālühü hazretlerine ve salāt-ı bī-nihāye ve esniyye-ı bī-ğāye sebeb-ı ħılķat-ı eşyā vü bā'ıs-ı āferīniş-ı dünyā vemā fıhā ħabīb-ı ħudā ve ħ'āce-ı her dü-serā (Muħammed Muşţafā) 'aleyhi't-tahiyyetü ve's-senā efendımız cenāb-ı celīlü'l-ķadriyyesine ve her nev'i tārziyye-ı kāfiyye āl ü aşħāb-ı mes'adet-nışāb ħazarātına ifā kılındıķdan soñra ma'lüm-ı üli'l-ebşār oldığı vechile cemī' 'ulüm u mā'arifiñ mebde' ü esāsı fenn-ı taħrır ü inşā olup kütüb-ı semāviyye-ı ilāhiyye ve kāffe-ı fünün ü ma'arif ü meşālih-ı düveliyye ve umūr-ı milliyyeniñ zabt u rabtı şan'at-ı kitābet ü imlāya vābeste vü menüţ ve bu cıhetle fenn-ı celīl-ı mezkūrı taħşıl her bir insanıñ taħşıl-ı sa'adet-ı dünyeviyye ve uħreviyyesiniñ miftāħı ve

mecmu'a-ı alemin şirāze-i irtibāt-ı bāhirü'l-felāhı olmağla suhanverān-ı eslāf ebnā-yı cinsine hıdmet ve bekā-yı zıkr-i cemīl için bezl-i sermāye-i sāmān iderek heveskārān-ı şī'r ü inşāya nice cevāhir-i ma'ārif ihdā vü yādigār bırağmışlar ammā tağalliyāt-ı rüzgār ile ol āsār-ı dil-nişin perīřān olarak nādiren ismi nā-ma'lūm mecmu'ālarda ve ba'zısı kütüphānelerde muğayyed ü mağbūs ғalup h'āstkārān-ı 'ilm ü 'irfān dest-res olamayup muğāla'asıyla intifa'dan mağrūm ғalmıř idi el minnetü li'llāh veliyyü'n-ni'am-ı ālem řehinřāh-ı Süleymān-haşem müceddid-i bünyān-ı dīn ü devlet ve müşeyyid-i erkān-ı salşanat şevketlü mehābetlü ('Abdül'azīz Hān) dāme mā-dāme'l-ekvān efendimiz şazretleri şeref-bağş-ı serīr-i şevket-maşır-ı Osmānī buyurduğları rüz-ı fīrūzdan berü intiřār-ı fūnūn ü ma'ārif hağğında mařrūf u řāyān buyurulagelen himem-i řehriyārīleri semeresiyle her şınıf hüner ü ma'rifet revāc-ı kāmil buldığından bu 'abd-ı 'āciz dağı üdebā-yı eslāfīñ me'şer-i belīğā-i mu'cīz-āsārından dest-res olabildiğim mikdārīñ rābiğa-bend-i cemi' u telfiğ ve fenn ü inşā bu 'ařr-ı 'ālīde külliyyen bir üslūb-ı nevīn ve řarz-ı bihterine girüp el-yevm ғullanılan terkībāt-ı lağife vü kelimāt-ı yesīreyi cāmī' ve müştemil olmağ ve tağsil-i fenn-i inşāda mübtedīlere yūs ü sühūlet bulunmağ üzre mevādd-ı 'askeriyye vü mülkiyye ve mu'amelāt-ı sā'ireyi řāmil her dürlü müsveddeler zūrafā-yı 'ařrīñ āsār-ı pesendīde[-i] tāze-edālarını dağı anlara 'ilāve ile řirāze-keř-i sebt ü tenmīğ ve ři'riñ inşāya kemāl-i münāsebet ve īrās-ı leğāfetleri şasebiyle ikisi bir fen hükümünde olup ve tağsil cihetiyle birbirlerine medār-ı küllī olacağından müsveddelerin aralarına ġāyet münteğab u mümtāz birer ġazel-i ra'na derc ü imlā idüp teberrūken ve teyemmūnen mübārek ü mes'ūd-nām-ı nāmī-i celīlü'ş-řān şazret-i hilāfet-penāhiye izāfet ile “Münşe'āt-ı 'Azīziyye Fī-Āsār-ı Osmāniyye” ismiyle tesmiye olundu.

ve minallāhi'l-ināyeti ve't-tevfīğ ve hüve ni'me'r-refiğ.

Bismihî Sübhānehü

İşbu Münşe'ât-ı 'Azîziyyeniñ basma-ğhāne nizām-nāmesi mücebince bi'l-
imtiyāz ṭab'ına dā'ir meclis-i ma'ārifden verilen ruḥṣat-nāmeniñ 'aynıdır şî'r ü
inşāya dā'ir cem' ü tertîb ve 'Azîziyye Fî-Āṣār-ı Osmāniyye tesmiye eylediği münşe'ât
mecmū'asınıñ diger bir kimse tarafından ṭab' edilmemek üzere ṭab'ına ḥaḳḳında
ruḥṣat i'tāsı Hacı Nūri Efendiniñ vuku' bulan istid'āsı ve meclis-i ma'ārifin re'y ü
tensîbi vechile mezkūr mecmū'anıñ maşārif ü temettu'ı ṭarafına 'ā'id ve imtiyāz-ı
ṭab'ı zātına maḥşūş olmaḳ üzere ṭab'ına ruḥṣat virilmiş olduğunu mutazammın işbu
ruḥṣat-nāme terḳīm ve efendi-i mūmā-ileyhe i'tā olundu.

Nezāret-i Ma'ārif-i 'Umūmiyye

[s.4]

İbtidā-i Münşe'ât

Bismillāhirrahmānirrahīm

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

Rumūz-ı 'aşkı kıl zīver-i ḥüsn-i beyān yā Rab

Lisān-ı ḡaybe olsun tā zebānum tercemān yā Rab

Maḳālüm olmaya pīrāye-baḥş-ı laḡv-ı bī-ma'nā

Maşun eyle beni sehv-i ḥaṭādan el-amān yā Rab

Çehre-sāy-ı niyāz-ı deryūzegeri be-südde-i vālā-yı Cenāb-ı Perverdīgāri 'azze ismühü

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Āferin ey Şāni'-i ten-perver-i cān-āferin

Ḥālīkü'l-eşyā ilāhü'l-ḥalḳ rabbü'l-'ālemīn

Mübdi'-i āṣār-ı ḳudret 'aḳd-i peyvend-i vücūd

Žābıṭ-ı erkān-ı fıṭraṭ naḳṣ-bend-i mā u ṭīn

Ey semūm-ı saṭvetüñ te'sīri nīrān-ı caḥīm

V'ey seḥāb-ı raḥmetüñ sīr-ābı Firdevs-i berīn

Ḳudretüñ gülzārına bir sebze sidrū'l-müntehā

Ḥikmetüñ Şem'ine [bir] pervāne Cibrīl-i emīn

Sun'uñ eyvānında bir ḳandīl devr-i āsmān

San'atüñ dībācesinden bir varaḳ rūy-ı zemīn

'Arṣa-i idrāk-i fevz-i re'fetüñ dārū'l-emān

Riṣte-i ümmīd-i feyz-i raḥmetüñ ḥablū'l-metīn

Dergeh-i ṭa'zīm ü tekrīmüñde 'ālem kām-cūy

Ḥırmen-i iḥsān u elṭāfuñda ādem ḥūṣe-çīn

Ḥākden her zerre te'yīdüñle bir cism-i laṭīf

Ābdan her ḳaṭre tevfiḳuñla bir dürr-i Őemīn

Ol 'āmīmü'l-feyz-i mün'imsiñ ki feyz-i Őāmilüñ

Rızḳ taḳṣīminde ḳalmaz imtiyāz-ı küfr ü dīn

Vādi-i derküñdedür ser-geṣte fehm-i tünd-seyr

Mülk-i tevḥīdüñdedür maḥṣūr-ı 'aḳl-ı dūr-bīn

[s.5]

‘İlm ü ‘irfānuñda her kim bir yaķın bulmuş velī
Hīç şek yokdur kim ol idrāki haşr itmez yaķın

İktizā-yı hikmetüñ izhār-ı kudret kıılmağa
İhtilāf-ı tab‘ile ezdādı itmiş hem-nişin

Hādişāt-ı ihtilāf-ı devrden görmez halel
Kīme kim ma‘müre-i hıfzuñ olur hışn ı haşin

Hīç kes cürm ile dergāhuñdan olmaz nā-ümīd
Senden ister kām ger rüsvā vü ger halvet-nişin

Sensin izhār eyleyen ma‘şūka ‘āşık şevķini
‘Āşıkı sensin kıılan ma‘şūk şevķiyle hazin

Neş’e-i ‘aşkuñladur Mecnün sürüdü derd-nāk
Pertev-i hüsnüñledür Leylī cemāli nāzenin

Pādişāhā iktizā-yı hikmetüñ tenbīh idüp
Gerçi hür u ravzayı tātāta kıoymuşdur rehın

Tātātüñ eyler Fuzülī tākāt oldukça velī
Hırşile ne ravzā-i rıdvān diler ne hür-ı in

Hür-ı in ü ravza-i rıdvān hevā-yı nefsdür
Nefsden geçmişdür ol senden rıza ister hemin

Feryād-ı ‘andelīb-i hāme-i rengīn-nağam der-gülistān-ı senā-yı habīb-i muhterem

şalla’llāhü ‘aleyhi ve sellem

mefā’ılün/mefā’ılün/mefā’ılün/mefā’ılün

Şehinşāh-ı dü ‘ālem husrev-i dünyā vemā fi hā

Şeh-i evreng-i Yesrib pādişāh-ı mesned-i Baḥḥā

Hudāvend-i hudavendān hidīv-i ‘ālem ü insān

Muḥammed Muşṭafā ya’nī habīb-i ḥazret-i Mevlā

Nedīm-i bezmgāh-ı kābe kavseyn-i Aḥmed-i muhtār

Ḥarīm-i meclis-i ḳurb u bisāt-efrüz-ı ev ednā

Çemen-pīrā-yı nergis-rāz mā-zāğā’l başar zātı

Vücūd-ı nāzenīni bülbül-i gülzār-ı mā-evḥā

Cebīn ü ebruvānı āfitāb u ğurre-i ḥikmet

O zī-şānuñ berāt-ı ḳadrine levlākdür tuğrā

Furūğ-ı āfitāb-ı ḥüsnünüñ bir zerresi ḥürşīd

Muḥīṭ-ı bī-girān-ı ḥalkınuñ bir ḳaṭresi deryā

Aña şundi ezel sāḳī-i ḳudret cām-ı ‘irfānı

Aña tertīb olındı bezm-i dünyā meclis-i ‘uḳbā

Ümīd odur ki mir’at-ı dilüm manzūr ide bir gün

O ŧāhuñ bir gedāyem ben de ‘aŧkıyla Naẓīm-āsā

Nağme-tırāzī-i nāy-i alem-i rūhānī-edā der-ruhsūde-i hāk-i pāy-i āl-i ‘abā

mef‘ūlü/mefā‘īlü/mefā‘īlü/fe‘ūlün

adrüm ola berter ŧeref-i nād-i ‘Alīden

Nuŧret bulayım dem-be-dem imdād-ı ‘Alīden

Meydān-ı muħabbetdeki feryād-ı ‘Alīden

ŧehzāde-i ‘ālī iki ŧimŧād-ı ‘Alīden

Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden

[s.6]

Hāk-i der-i vālāları iksīr-i haıkāt

Ruhsūde olan ‘aŧı-ı ŧūrīdeye devlet

Anlardan olur ‘āleme āŧār-ı ‘ināyet

Her bendesi ŧāhān-ı felek-mertebe elbet

Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden

Āħir bu ħarābata gelür lerziŧ-i vīrān

İŧkeste olur cāmları rind-i perīŧān

Bu neŧ’enüñ elbette ħumārın eker insān

Ol dād u sitād mecma‘ına vardığımız ān

Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden

Bende ideli cān ü dili āl-i ‘abāya

Ḥam-geşte-i ta‘zīm olamam çarḥ-ı dutāya

Meyl eyleyemem kevkebe-i dār-ı fenāya

Besdür baña dünyada vü ‘uqbāda bu pāye

Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden

Evşāf-ı ‘Alī oldı benüm ma‘den ü kanum

Evlād-ı ciger-pāresidür cān ü cānānum

‘Ārif dil-i erbāb-ı muḥabbetde mekānum

Bu nuṭḡ-ı şerīf oldı benim vird-i zebānum

Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden

Maḳāle-i Ḥazret-i İsmā‘īl Ḥaḳḳı ḳaddesa’llāhü sırrahü’s-sāmi

Ḳalb-i insān ki muzḡa-i şanavberī ve gūşt-pāre-i ebherīdür kilik-i bedāyi‘-i nigār-ı ezeliiden şafḥa-i vücūda çikīde bir noḡta-i eḥadiyyet-şi‘ār ve bir nükte-i ḥaḳıḳat-āşārdur ki mu‘allimān-ı mekteb-i tevfiḳ ü mütekellimān-ı medrese-i taḥḳıḳ kitabü’l-beyān-ı vücūdı ol cüz’-i lā-yetecezzā-yı vücūddan bir mertebe silk-i beyāna keşīde ḳılmışlardur ki ḥavşala-i ‘aḳl-ı cüz’īye küncāyiş mertebesinden dūrdur ḥaḳḳā ki deryā-yı vücūd mevc-ḥīz olalı böyle bir girān-māye güher zūhūra gelmemiş ve nūn-ı cem’ ki güher-rīz-i vāridatdur şafḥa-i şuhūda böyle raḳam-zen-i ma’nā olmamışdur elḥaḳ bu āyīne-i jeng-beste-i ‘alāyık-ı ḥavādiş ü mir’at-ı jengār-ı ḥürde-i ālāyiş bevā’is-i şayḳal-ı zıkr-i şamedānī vü fikr-i heyūlāniyle şaḡā vü cilā-pezīr olsa reşk-i nigār-ḥāne-i çin ü şūretgerān-i māçin olup şafḥa-i rüy-pezīrinde nūr-i ilāhī cilveger olmak lā raybe fiḥ maḳūlesindendür ḥōşā sa‘adet-i merdüm-i şāḥib-i isti’dād ki

emānetdār-ı gencīne-i dil olup dürr-i hōş-āb-ı esrārı pirāye-i iklīl-i cān ve gevher-i
girān-kıymet-ı envārı sermāye-yi bāzār-ı cānān eyleye kerīmā bu çār u pekş hılvat-
hāne-i taleb-i hākk-ı müstmend ve teşne-lebi

[s.7]

nekkādan-ı muḫbil ya'ni ehl-i dil gürūhuna ilhāk ile memnūn eyle inneke ente'l-
kerīm.

Velehū ḫuddise sırruhū

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

'Aşḫdur ser levhā-i mecmū'a-i sırr-ı Hudā
Mekteb-i 'irfānda aşḫ ile iderler ibtidā

'Aşḫdur şol şule-efrüz-ı vücūd-ı kâ'ināt
Kim ḫilubdur 'ālem-i hejde hezārı pür-zıyā

Kārgāh-ı 'ālemūñ 'aşḫ eyledi bünyādını
Düzdi üstād-ı ezel bir şan'at 'ādemden añā

Küntü kenzādan vücūda geldi evvel bir güher
Ol güherden saçdı yüz biñ gevher-i bī-intihā

Baḫr-ı cūd-ı bī gerān-ı hākk temevvüc eyledi
Düşdi esdāf-ı vücūd-ı ādeme dürr-i şafā

Ol dür-i yektāya bir gavvāş olmaz dest-zen
Olmayınca işbu gün deryā-yı 'aşḫa āşinā

Haḫka ḫurbet isterisen varuñı ‘aşka deġiř

Haḫḫıyā bī-‘aşḫ olanlar oldılar Haḫdan cüdā

Cennet-mekān Ḳānūnī Sulṭan Süleymān Ḥan Ḥazretleriniñ kendi inřālarıyla řehzāde

Sulṭan Muřṭafāya irsāl buyurduḫları veřāyā-nāmedir

Nūr-ı dīde-i encümen-i řafā vü nūr-ı ḫadīḫa-i mekn-i vefā el-maḫfūf bi-leṭāyifi
‘avāṭıfi’l-meliki’l-a’lā oġlum Muřṭafā erşedehü’llāhü te‘ālā ilā-tarīki’s-sedādi’l-‘ulyā
selām-ı ‘anber-āsā ve kelām-ı ‘abher-sīmā itḫāfindan řoñra inhā vü inbā olınan oldur
ki eger bu cānibüñ aḫvāl ü eṭvārından isti’lām ü istifhām olunursa bi-ḫamdi’llāhi’l-
meliki’l-‘allām ḫıyām-ı selāmetde ārām ve maḫām-ı řıḫḫatde ber-devām olup
ümīddür ki ‘an ḫaribi’l-eyyām ol cānibe ‘avdet ü mürāca‘at olinup mülāḫāt müyesser
ü muḫadder ola ba‘de zālīk mānend-i zıyā-i ḫūrřid ve zālām-i řeb-i deycūr ma‘lüm u
meřḫürdür ki devlet-i dāreyn ve sa‘adet-i menziletaynden behremend olmaḫ endīře
idenlerün pīřesi ḫadāřet-i cevānī ve sinn-i ‘unfvānīde riyāz-ı ḫābiliyyet ve küřtzār-ı
cibilliyyetlerin ḫas ü ḫāřāk-i hevā vü heves ve ḫāristān-ı muḫāletaṭ-ı cūhhāl-i
nākesden refte vü pāk ve āyine-şıfat tāb-nāk idüp řaḫāyık-ı mütenevvia‘-ı ma‘ārif ü
‘irfān ve eřcār-ı müsmire-i ulüm ü fezā’il-i bī-pāyān ile derün u bīrünün reşk-i gülzār-
ı cinān idüp ve seyr-i deřṭ-i bāġ-ı İrem-ārām ve ekl ü şürb ü tena‘um-i ṭa‘āmı
kendüye ḫarām eyleyüp müdām müdāmı midād-ı müřġin-fāmı ve kāsesi devāt u
aḫlām ve enīs-i ḫalveti resā’il ü kitāb ve celīs-i selveti

[s.8]

řuḫuf-ı mesā’il-i řavāb nüdemāsı ehl-i ‘irfān mükālemesi mübāḫaře-i bedi‘ u beyān
olup zaman-ı ḫalīlde iḫtiyār-ı ḫillet ve irtikāb-ı mü’ennet ile zübde-i zümre-i insān
ve müřārün bi’l-benān ve řehbāz-ı ḫümā-pervāz gibi dest-nişin-i a’yān u erkān ve
maḫbül-i cihān u cihāniyān vāki‘ olur.

Beyit

Kesî be-kerden-i maķşûd dest-ħalka kuned

Ki sîne tîr-i belâhâ siper tevânî kerd

Ve min râme'l-'ulâ min ğayri ked

Ezâ'a'l-ömrü fî-ţalebi'l-muħâl

kemâl-i dâniş u bînişden dūr ve cemâl-i ma'ârif u fezâ'ilden mehcūr olanlar erbâb-i ħikmet ve aşĥâb-ı fiţnat ħuzûrında cemâd-ı ebkem belki zerreden kemdür.

Beyit

Kesb-i kemâl kun ki 'azîz-i cihân şevî

Kes bî-kemâl hiç nîr zed 'azîz-i men

Bes bu muķaddimâtdan ğaraż u murâd-ı küllî vü taşîrâtdan maķşûd-ı aşlî budur ki bi-ħamdi'llâh senüñ nâşiye-i cibilletüñde nücüm-ı ķâbiliyet dirâĥşân ve cebhe-i siriştüñde envâr-ı zekâvet leme'ân olup iştigâl idecek zamânuñ ve taĥşîl idecek âvânuñ iñen bir sa'at u ân vaķtünüñ lehv ü lu'bda ve sehv-i ţarabda ğüzerân itmege ruĥşat virmeyüp 'ale'd-devâm tederrüs-i 'ilm ü ma'rifet ve ta'allüm-i uşul-i kitâbete müdâvemet ü müvâzabet itmekle sa'y-i cemîl ve ķaşd-ı cezîl idesin nefis-i zekiyyeñi rezâlet-i cehâlet-i pür-küdûretten ħalâş idüp vâsiţa-ı şeref-i 'ulüm-ı vâziĥü'l-bürĥân ve râbiţa-i mevleviyyet-i celilü'l-'üñvân ile beyne'l-emâsil ve'l-akrân mümtâz-ı devrân ve ser-firâz-ı zamân olasın inşâ'a'llâhü'l-melikü'l-mennân.

Maĥlaşları Muĥibbî olup bu ğazel cennet-mekân-ı müşârun-'ileyh ħâzetleriniñ

zâde-i ũab'-ı şâĥânelerindendir

Yârelense cân ü dil kılmaz teraḥḥum yâr aña

Ḳana dönse gözyaşı itmez naẓar dil-dâr aña

Çün şacı zencîrine bağlandı dil mecnûnleyin

Döstar şimden girü pend eylemeñ zinhar aña

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dostum dil düzdini

Lâyık oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dâr aña

Buralıdan dest-i ğam bu gūşumi şanbūr-veş

Surḥ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

[s.9]

Gül yüzünüñ ḥasretinden bu Muḥibbî şubḥa dek

İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zâr aña

Sultānū'ş-şu'arā Fuzūlī-i Bağdādī ḥazretleriniñ maḥbūbından cüdā düşmüş bir

'āşık-ı dildāde ve şādık-ı āzādeye taḥrīr buyurdıkları tesliyet-nāme

Tā ki sermestān-ı sāġār-ı fenā nā're-i dil-süz-ı āhile ġulġule-endāz-ı çarḥ-ı mīnā-reng ve mey-perestān-ı bezm-i belā terāne-i cāngāhile peymāne-keşān-ı şerenk-i sipihr-i sebzā-reng ola ol şem'-i bezm-efrüz-ı serābistān-ı ma'rifet ve mīr-i meclis-ārāy-ı tarab-ḥāne-i menḳabet cām-ı sürūr-encāmı hem-vāre nūş ve nev-'arūs-ı dil-ārām-ı merāmı der-āġuş etmeden 'ale't-tevālī ḥālī olmamaḳ ed'iyesi edā kılındığı ma'rızında cemāl-i şāhid-i ḥāl mir'at-ı mücellā-yı maḳalde bu resme nümāyiş ve ġonce-i ġül-şen-i rāz nesīm-i ḥoş-büy-ı niyāzla bu ġüne küşāyiş bulur ki her āyīne zamīr-i münīre ke'ş-şemsi fi'z-zāhir zāhirdür ki çarḥ-ı sitīzekār ve sipihr-i kīne-ġüzāruñ efāzıl-ı 'avārif ile 'adāvet-i dīrīni ve erbāb-ı fazl-ı ma'arif ile ḥuşūmet-i pīşīni olup ġāh

peygüle-i gâmda iclâs gâh kûşe-nişîn-i zâviye-i iflâs idüp gâh güşte-i tîğ u ağıyâr gâh beste-i zencîr-i eşrâr gâh gavta-ğūr-ı deryâ-yı melâmet gâh mübtelâ-yı derd ü firqat gâh bîmâr-ı pister-i künc-i ğurbet eyler bu taqdîr-i lâzımü't-taqdîrce bu müstmend-i hem-derd ve derdmend-i ğam-perverde irsâl buyurulan nâme-i pür-süz ve ruk'a-i ciger-düzda ol hezâr-ı gülzâr-ı muhabbet ve mürğzâr-ı meveddet âşiyâne-i vişâl-i yârdan remîde ve gülzâr-ı kûy-ı dildârdan berîde olup serpençe-i 'ikâb-i hicrâna fütâde ve dâm-ı iftirâk-ı cânâna pâ-nihâde olmağla gülberk-i ârîz-ı bî-miş alleri bād-ı hazân-ı ârîzadan pejmürde ve meşâm-ı dil-i ferhunde-fâlleri şiddet-i sermâ-yı hâdiseden efsürde oldığı şinüde ve ruhsâre-i nev-'arûs-ı ahvâlleri zîr-i perde-i hafâda küşüde olmağla kabâçe-i dil-i nâtüvân mânend-i girîbân mestân-ı dest-i te'essüf-i belîğ ile derîde ve o târ-ı sitâ-yı şafâ tîğ-i sitîz-i efsûs u dirîğ ile berîde oldu tab'-ı hurde-bîne mânend-i naş-ı niğîn ola ki gerdiş-i gerdân ü cünbiş-i nâ-hemvâr-ı devrândan âgâh olan aşhâb-ı intibâh-i âyine-i zamîrin gerd-i gumûm ile tîre ve dîde-i hâtır-ı hâtırın meş'ale-i nâr-ı hümûm ile hîre eylemez lâ-cerem bir bende ki sulţan-ı 'aşkuñ kemend-i irâdetine dil-beste ve her bî-dil-i ser-efkende ki

[s.10]

şâhid-i muhabbetüñ ser-rişte-i ta'alluķına peyveste ola elbette anuñ h'ân-ı felekden behresi nevâle-i derd u ğam ve dest-i sâķî-i devrândan cür'ası müdâm câm-ı endüh u nedemdür 'aşık ki didüñ kazıye ma'lûm bir kez hadeng-i muradı hedef-i huşüle yetmez ve hiçbir vechile şâhid-i maķşûdı serâ-perde-i ğaybdan 'arz-ı haşâr itmez ceride-i 'âlemde bî-nâm u nişân olması kilki debîr-i taqdîr ile muharrer ve cümle enâm ğarîķ-i baħr-i merâm olsa ol yine leb-i huşk u 'atşân ĳalması sırr-ı muķarrerdür.

ĳıt'a

Ger be-deryâ reved be-cesten-i âb

Āb-ı nā-yāb vü baħr ber-kerded

Ve rez-i şahrā reved be-sengistān
Seng-i nā-yāb çün güher kereded

Bundan ziyāde māni-i ṭab'-ı mu'ciz-nigār erjeng-i kāğıd-ı sefid-i kāruñ der ü dīvārını
minkāş-ı kilik-i gevher-pāş ile nakş itmeyüp seyyāh-ı seri'u's-seyr-i hāme-şebistān
miklemede istirāhat eyledi.

Velehū ḳuddise sırruhū

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Dōstum 'ālem seniñçün ger olur düşmen baña
Ġam degül zīrā yetersiñ dōst ancak sen baña

'Aşka şaldım ben beni pend almayup bir dōstdan
Hıç düşmen eylemez anı ki itdüm ben baña

Cān ü ten oldukça benden derd ü ğam eksük degül
Çıksa cān çāk olsa ten ne cān gerek ne ten baña

Vaşl ḳadrin bilmedüm firḳat belāsın çekmedüm
Zulmet-i hicr itdi çok mübhem işi rüşen baña

Dūd-ı āhkerdür baña servile gül ey bāĝbān
Neylerem ben gül-şeni gül-şen saña külhan baña

Ġamze tıĝın çekdi ol māh olma ğāfil ey göñül
Kim muḳadderdür bugün ölmek saña şīven baña

Ey Fuzūlī ıka cān ıkmmam arı-i ‘adan

Reh-güzār-ı ehl-i ‘a üzre ılıñ medfen baña

ā’ir-i māhir mehūr Nedīm merhūmuñ bir elebiye yazdıđı mektüb-ı bedī’u’l-ıslūbı

Be-kerd-i eme-i mihret demīde mihr-i giyāh

Tū ‘ayn āb-ı hayātī ‘aleyke ‘avnu’llāh

[s.11]

Mādām ki sebze-i nev-ız-i nal-addān pīrāye-i araf-ı bāğ-ı behit ü sünbül-i dil-
āvīz-i lāle-addān hem-sāye-i ürdibehit ola ol serv-i ser-firāz-ı devlet ve tezerv-i
hümā-pervāz-ı mürğzār-ı ‘izzetüñ nihāl-i dil-cūy-ı gül-en-i amālī reahāt-ı bārān-ı
feyz-i müte‘ālī ile ser-sebz-i reyyān ve gonce-i gülbün-i ibālī nefaā[t]-ı nesāyim-i
enfās-ı ricāl ile üküfte vü andān olmağ du‘āları her ām u ebgīr tekrīr olındığını
ahīfe-i laīfe-i beyāna tarīrden oñra rağ-ı arab-bağ-ı kelām ‘ara-i ta‘bīr-i dil-
pezīre bu resme tāhta vü diref-ı mihr-i dırağ merām-ı bālā-yı sipihr-i vālā-yı
tarīre bu güne efrāhte ılunur ki üküfe-i gülbün-i beğā dest-i ecel-i cān-fersā ile
īde ve rite-i fenā gül-deste-i hayāt-ı ferağ-bağāya pīīde olmayup bir dem ki yād-
ı bende-i vefā-ı ‘tiyād ātır-ı ‘ātırā güzerān ve keyfiyyet-i āl-i zārına küe-i em-i
iltifāt ile nigerān olınmadığından gülen-i dilde ezhār-ı tāze nā-üküfte ve ruğsāre-i
ahid-i ādmānī zīr-i perde-i teğāfülde nüğüfte idi bu def’a lütfen ve iğsānen nāfe-i
telatuf u nevāziş ile sirite ve āme-i ta‘atuf u sitāyiş ile nüvište nāme-i nāmī ve
müfāvaza-i kirāmīleri resīde vü nesīm-i ‘anber-emīm vuşulinden zemīn-i
muğabbet-zamīn-i dilde emen-i meserret demīde olup ol gonce-i gülzār-ı ma‘ānī
mānend-i ırz-ı yemānī leb-i tekrīm ü tebcīl ile tağbīlden oñra imāl-i ibtihāl ile
küāde ve cevāhir-i meğāvī-i fāğiresi zerc-i ātırā nihāde ılınduğda küe-i gülzār-

tarāveti benefşe-i müşgīn ile ārāste kenār-ı lālezār-ı leṭāfeti mihr-i giyā-yı ‘anberīn ile pīrāste oldığı mesmū’ ve dest-i şenā-yı bī-riyā cānib-i cenāb-ı kibriyāya merfu’ oldu hem-vāre ḥaṭṭ-ı gül-günleri sebze-i gülzār-ı ḥüsn ü bahā ve nihāl-i ḳadd-i mevzūnları serv-i çemenzār-ı bāğ-ı şafā ola elṭāf-ı ‘ālem-şumūlden me’mūldür ki muḥibb-i şafā-kīş-i vefā-gūşları ḳalb-i şerīfden ferāmuş olunmayup gāhī nigāşte-i cevher-feşānla teşrīh-i sīne-i bī-fütūḥ ve eş‘ār-ı selāmet-i zāt-ı sa‘ādet-nişānla tefrīḥ-ı dil-i mecrūḥ buyurula ġarāz isāle-i salsāl-i kelāmıla şāḥsār-ı bāğ-ı muḥabbeti sīr-āb ve ifāza-ı zülāl-i şevḳ-ı ġarām ile sebzār-ı ḥadīḳa-i meveddeti şād-āb eylemekdür bundan ziyāde ravza-i nāme-i ‘anber-ḥitāma nihāl-i ḥoş-ḥırām-ı ḥāme-nişānda ve rūy-ı şaḥīfe-i güftāra rīk-i atyāb u eksār-feşānda hemīşe der-şihḥat ü ‘āfiyet bād.

[s.12]

Veleḥū raḥimehu’llāh

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Ḥaddeden geçmiş nezāket yāl ü bāl olmuş saña

Mey süzölmüş şīşeden ruḥsār-ı āl olmuş saña

Büy-i gül taḳṭīr olunmuş nāzuñ işlenmiş ucu

Biri olmuş hōy birisi dest-māl olmuş saña

Sihr ü efsūnile dolmuşdur derūnuñ ey ḳalem

Zülf-i Hārūtī dimek mümkin ki nāl olmuş saña

Şöyle gird olmuş Firengistān birikmiş bir yere

Soñra gelmiş küşe-i ebrūda ḥāl olmuş saña

Ol büt-i tersā saña mey nūş ider misin dimiş
El-amān ey dil ne müşkil-ter su'āl olmuş saña

Sen ne cāmuñ mestisin āyā kimün hayrānısın
Kendüñ aldurduñ göñül bilmem ne hāl olmuş saña

Leblerüñ mecrūh olur dendān-ı sīn-i buseden
La'lüñ öpdürmek bu hāletle muhāl olmuş saña

Yok bu şehir içre senüñ vafetdigün dil-ber Nedīm
Bir perī-şüret görünmiş bir hayāl olmuş saña

**Nādire-i devrān u ser-efrāz-ı sūhanverān Veysī-i sūhan-perver-i ma'āni-
semenberin āsar-ı yerā'a-i dil-peziridir**

Tā ki serdar-ı maḥmūdū'l-āsar mihr-i tābdār u sālār-ı huçeste-gerdār şubḥ-ı sa'ādet-
medār-ı serkeş-i zerrīn-i cūšnān eşi'a vü envār ü tefrika-endāz-ı zulmet-şi'ārān
ḥıttā-i şeb-i tār olup pāy-ı iktidārı pāye-i cihāndārīye başa ve tīg-ı zer-nişānın
şemşīr-i każā gibi 'arş-i a'lāya aşı ol memdūh-ı 'ālem ü maḥmūd-ı benī ādem olan
serdār-ı bülend-i'tibār 'ālem-i kām ve müşīr-i müşterī-tedbīr-i behrām-intikām ki
ejdehā-ı kemendinden 'anḫa-yı zerrīn-bāl-i ḥāveri pür-ḥızr ü ḥarekāt-ı niheng-i
şemşīrinden māhiyān-ı zemīn u zamān zīr u zeber ve pertev-i rikāb-ı ḥürşīd-i
tābından şubḥ-ı fūrūzān gibi tebāşīr-i beşāret-i 'ayān ve cünbiş-i semend-i şarşar-ı
şitābından ḥazān gibi kuruş-ı āfitāb lerzān olup hücūm-ı ḫahramānisi āteş-fiken-i
ḫırmen-i dālāl olmuşdur lā-zāle ke-ismiḥi'ş-şerīf maḥmūdū'l-enām ilā-ḫıyāmi's-sā'ati
ve sā'ati'l-ḫıyām ḫazretlerinüñ hemişe debdebe-i kūs-ı iḫtişāmı ra'd-ı seḫāb-ı fetḥ u
nuşret ve şa'şā'a-i tīg-ı intikāmı berḫ-ı cihan-tāb-ı dīn ü devlet ve peykān-ı siḫām-ı
ciger-dūzı tekrek-i berk-efken-i bāğ u büstān dālāl u mihre-i tüfeng-i cān-sūzı şā'ika-

ı cāñ-güdāz ḥaṣm-ı perişān-ḥāl olup hem-vāre ferḥunde-ḥıṣāl u zāt-ı vālā-yı ‘anḳa-
mişālleri revnaḳ-efrūz-ı eyvān-ı kām-rānī

[s.13]

ve pīrāye-baḥş meydān-ı cihāñbānī olmaları ed‘iye-i mefrūzū’l-edāsı ifā kılındığı
ma‘rızında cenāb-ı ‘adīmü’l-miṣāl ü zāt-ı ḳudsiyyü’l-ḥıṣālden bir nāme-i şeref-
maşḥūb-nāmī ve fermān-ı bedi‘ü’l-üslūb-kirāmī gelüp destyārī-i baḥt ile vāşıl u
şeref-vuşūlinden ol mertebe şādmānī ḥāşıl oldu ki tafşīli dā’ire-i taḥrīrden ḥāric ve
mertebe-i ta‘birden zirve-i ṭabaḳāt-ı ta‘azzüre ‘āricdür ḥāḳḳā ki bir mikḫale-i sīmdür
ki kühlü’l-cevāhir-i sevād-ı midādı nūr-baḥş-ı dīde-i bāl ya nāḳa-i sefid-i Yūsūfdur ki
misk-i siyāh-ı erḳām-ı dil-ārāmla derūnı māl-ā-māl bel ḳandīl-i nāvekdür ki siḥām-ı
suṭūr-ı cālībetü’s-sürūrı mühlīk-i reh-zenān-ı melāl-i ya lücce-i belāḡatdan bir dildür
ki emvāc-ı şufūf-ı ḥurūf ile gevher-feşān-ı fażl u efzāldür ki hem-vāre mehce-i rāyāt-
ı nuşret-āyāt-ı ḥazret-i āşaf-cāh ser-i ‘alem-i mihr-i ‘ālem-ārāyile hem-ser ve livā-yı
şevket-iltivā-yı cenāb-ı vezāret-penāhı revāḳ-ı sipihr-i muḳarnes üzre serā-perde-i
çarḥ-ı aṭlas ile ber-ā-ber tuḡ-ı pür-furūḡınuñ kelāle-i müşkbārı ‘ıtır-feşān-ı ‘arşa-ı
meydān oldıḳca ceyb ü dāmen-i kā’ināt mu‘aṭṭar olarak ḳıbletü’l-iḳbāl-i cümle-i
enām ve ka‘betü’l-āmāl-i ḥavāşş u ‘avām olmalarınıñ da‘avāt-ı fā’iḳa-i icābet-ḳarīn
ve tazarru‘āt rāyikā-i isticābet-rehīni tekrār ü ityān kılındığınuñ beyānıyla ‘arz-ı ḥāl-
i bende-i ḥāş ref’-i bārigāh-ı aşāfāneleri kılındı ol bābda ve her ḥālde emr ü fermān
ḥazret-i men-lehü’l-emrūñdür.

Velehū raḥimehu’llāh

mefā’ılün/mefā’ılün/mefā’ılün/mefā’ılün

Müjeñdür bīşezārı şīr-i merdüm-gīrdür ḡamzeñ

Anuñçün anına erbāb-ı ‘akuñ seyrdür amzeñ

Ne m¼mkind¼r baılmaq āfitāb-ı ‘ālem-ārāya
Çekilmiş yaydur auñ atılmış tird¼r amzeñ

Ser-i z¼lf-i am-ender-amdan aldı cān-ı bīmārı
ikāruñ ejder azından apar ird¼r amzeñ

M¼jeñ cellād-ı bī-ram-ı siyāsetgāh-ı minetd¼r
āuñ emir-i tiz ü u‘le-i emird¼r amzeñ

Dil-i Veysī utalım ās-ı p¼lād-ı sipihr olmuş
alā olmaz yine tır-i azā-te‘şird¼r amzeñ

Nergisī Efendiniñ alil nāmında bir zāta tarır eyledikleri mekt¼b-ı bedi‘

[s.14]

Elvān-ı eime-i ‘avāıf-ı ilāhī ki ‘ān-ı alil¼r-rahmān gibi ilā-intihā‘i‘d-devrān nā-
m¼tenāhīd¼r hemvāre sofrā-i bat-ı cāvidānilerine aba taba nihāde ve abā-yı
r¼h-efzā-yı luf-ı ehināhī ki ehr-i yārān-ı cihān neve-i nīm aresiyile m¼ddet¼l-
‘ömr m¼fteir ü m¼bāhīd¼r m¼dām ‘iretgede-i kāmranilerinde kāse kāse āmāde
olmaq du‘ālarıña vird-i zebāñ-ı yārān id¼gi m¼stanī ‘ani‘l-beyāndur manz¼me-i
m¼stezād ul¼-ı vedād ile yekpāre ōmār-ı zer-nigār-ı r¼zgārda ebt ü tatir ve
evra-ı ebr¼-yı na leyālī v¼ esāra resm ü tarır olunup aide-i b¼rde-mānend
sefer ü azarda ırz¼l-emān ve āvīze-i semend-i bat-ı āp¼k-‘inānları olmaq
m¼lāazasıyla ittiāf-ı meclis-i eref-ittiāfları ılınd¼ktan oñra ‘arza-dāt-ı
muli-ı sīne-āf oldur ki tafāu-ı avāl-i eibbā lāyia-i ātır-ı ‘ātır-ı ma‘nā-
n¼māları olursa bi-amdi‘llāh c¼mleten cālis-i serir-i iat ve lābis-i p¼r-niyān-ı
‘āfiyet olup bir yerde ‘aqd-i meclis olmaz ki rai-ı ‘atı-ı midhat¼n¼zle mest ü
medh¼ olmayavuz bir k¼şede itirān-ı yārān-ı ¼reyyā-miāl ¼ret bulmaz ki def-i
merāret-i tel-āb-ı hicr i¼n ¼e-i eng¼r-ı mamidet¼n¼zden tenāul ile mezā-ı

dil ü cānı şehd-āimiz itmeye ve zāvil-i cāmi‘-i ahlāk-ı ḥamīde ve şāhib-i eṭvār-ı pesendīde encūmen-i yārāndan pā-keşīde olup sefer-i keşīrū‘l-‘ibere ‘azīmet buyuralı ḥalkā-i cem‘iyyet-i aḥbāb rahne-pezīr olup silk-i intizām gūsisde

Beyit

Yār-ı men ‘azm-i sefer kerd ḥudārā yārān
Çi kunem bā-dil-i mecrūḥ ki merhem bā-üst

mazmūnı üzre ‘ilāc-ı rīş-i dil-i ‘alīl liḳā-yı cemāl-i ḥalīle münḥaşır olmağın vird-i zebānumuz olan be-murādeş zi-ğarībī be-vaṭan bāz-resān du‘āsıñuñ zamān-ı kabūline mūntazır u müterakḳıb mülāḥaza buyurıla emr ü fermān.

Ḥarfū‘l-Bā li-Cenāb-ı Fuzūlī ḳuddise sırruḥū

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

Benem tek hīç kim zār ü perīşān olmasun yā Rab
Esīr-i derd-i ‘aşḳ u dāğ-ı hicrān olmasun yā Rab

Dem-ā-dem cevrlerdür çekdügüm bī-raḥm bütlerden
Bu kāfirler esīri bir müselmān olmasun yā Rab

Görüp endīşe-i ḳatlümde ol māhı budur derdüm
Ki bu endīşeden ol meh peşīmān olmasun yā Rab

Çıkarmaḳ itseler tenden çeküp peykānuñ ol servüñ
Çıkan olsun dil-i mecrūḥ peykān olmasun [yā Rab]

Cefā vü cevri ile mu'tādem anlarsuz n'olur hālüm

Cefāsına had ü cevrine pāyān olmasun yā Rab

Fuzülī buldı genc-i 'āfiyet meyḥāne küncinde

Mübārek mülkdür ol mülk vīrān olmasun yā Rab

[s.15]

Fāzıl-ı edīb ü suḥanver-i lebīb 'Abdü'l-Ġanizāde efendiniñ mektüb-ı belāġat-üslübı

Tā ki tuġra-nüvīs-i dīvān-ḥāne-i āsmān ve raqam-senc-i aḥkām-ı kalem-rev-i imkān maḥbere-i sīmīn-i mäh-ı tībān ve ḥāme-i zer-endüd-ı şihāb-ı fürüzān ile şafaḥāt-ı semāvāt üzre erkām-ı şāmı 'ayān ü midād-ı sevād-ı zulmete rīk-i nücümü rīzān eyleye hemişe ol ḥāme-zen yarlıġ-ı iḥsān ve fezleke-i ḥātimetü'l-kitāb-ı vālā-rütbet ḥazretlerinüñ şafaḥāt-ı eyyāmı ḥuṭuṭ-ı ḥuṣūz ile mele'ān ve fihrist-i şeref-nāme-i 'ālem-i 'ālemiyān olmaları ma'rızında kışşa-i pür-ġuşşa-i eşvāk ve ḥikāyet-i şikāyet-i iftirāk ol mertebede degüldür ki kābil-i taḥrīr-i aqlām tīz-kām ve müteḥammil-i taḥrīr-i elsine-i ḥavāşş u 'avām ola hemān dergāh-ı cevād-ı Ḥaḳ ve bargāh-ı feyyāz-ı muṭlaḳdan ümmīd-i vāşıḳ ve recā-yı şādıḳdur ki 'an-ḳarīb raḥş-ı 'azīmetlerinüñ kāse-i semm-i girān-māyesi külāh-ı ser-efrāzān-ı pāy-ı taḥt-ı rüm ve gird-pāy-ı bülend-pāyesi sürme-i şāḥib-nazarān-ı dārü'l-mülk-i me'ālī-rüsüm olup ḳulzüm-i sirişki ile şürezār olan dīde-i belā-dīde-'aks-i 'izār-ı 'ālem-ārālarından gülistāñ-ı cennet-nizām ve āteş-i hicr ile ḥırmen-i nār olan sīne-i miḥnet-keşīde meyāmin-i pāy-būs-ı 'izzet-efzālarından ḥalīl-i cāna berd-i selām ola sābıḳan ma'rüz-ı südde-i semiyye olan risāle-i ḳalemiyye ki mīve-i nīm ḥām şecere-i kilik-i faḳīr ve şerbet-i nā-ḥoş-güvār-ı nīşger ḥāme-i ḥaḳīr-i der-muḳteżā-yı emr-i muṭā' ve fermān-ı vācibü'l-etvār üzre şavb-ı bā-şavāb-ı mesned-i iclāliyye iclāl ve ḥidmet-i felek-i cenāb-ı 'adīmü'l-mişāle īşāl olındı mercüdur ki cāy-ı engüşt olan mevāzı'-ı saḳaṭātın engüşt-i ḳalem-i dil-peṣīr ile taġyīr ü işlāḥ ve zaḥm-ı sehm-i fesād olan kelimātın meyl-i ḥāme-i bī-naṣīr

ile şālih-i merhem-i şālāh eyleyeler benüm sulṭānum gerçi bu faḳīrūñ ḳalem-i
şikestesı ṭabaḳāt-ı ‘allāme-i devāniye

[s.16]

şu‘ūd itmek muḥāl ve benān-ı ḥāme-i ḥinnā-bestesı Ḳınalı-zāde merḥūmuñ ḳalem-i
rengīnine benzemek meslūbü’l-iḥtimāl olup Ümmü’l-veled-zādenüñ meryem-i
ḳalemi tevliḍ itdiği kelime-i mu‘ciz-nümāyı ve Ebu’l-faḳl Kāzrūnīnūñ zāde-i ṭab‘ını
besleyen dāye-i kilik-i suḥan-ārāy ol pāyeden a‘lādur ki bu ḥaḳīre müyesser ve gūşış-
i ‘ācizāne ile musaḥḥar ola lākin men teşebbehe bi-ḳavmin fehūve minhüm
fehvasınca maḥzā şeref-i teşebbūhleri murād ve iḥrāz-ı faḳilet-iltihāḳları pīş-i nihād-
ı fu‘ād oldu el-‘özrū maḳbūlün ‘inde kirāmi’n-nās.

Beyit

Bād hemvāre vü cevdet bāḳī

Der merāḳī sa‘ādet rāḳī

Li-Cenāb-ı Leylā Ḥanım Raḥimeha’llāh

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Yād-ı ruḥsāruñla eşküm cūybār itdüm bu şeb

Dāğlarla sīnemi reşk-i bahār itdüm bu şeb

Vaşluñ itdükce taḥayyül gülşen-i endişede

Tā seher feryād ü zārum çün hezār itdüm bu şeb

Zīr-i fesden dün perīşān seyr idüp kākülleri

‘Aḳl ü fikri bende yāhū tārmār itdüm bu şeb

Zāhid-i firķat deminde bāde nūş itdüklerüm
İtme ta'yīb ārzū-yı la'l-i yār itdüm bu şeb

Gevher-i 'aşķ aldum ammā tuħfe ihdā eyleyüp
Göñlümi ol şāh-ı ħūsne yādigār itdüm bu şeb

Şarf idüp gencīne-i dilden nuķūd-ı eşkümi
Ĥāk-i pāy-i dil-bere cevher nişār itdüm bu şeb

'Ārız-ı ālüñle tīg-i ğamze itdükce ħayāl
Firķatüñle cism-i zārüm dāĝdār itdüm bu şeb

Zülf-i şeb-rengüñle bu baħt-ı siyāhum yād idüp
Dūd-ı āhumla yine dünyāyı tār itdüm bu şeb

Dilde Leylā dāĝ açup ser-tīz-i ebrūlarla āħ
Dāĝlarla sīnemi reşķ ü bahār itdüm bu şeb

**Dīvān-ı ħümāyūn ketebesinden Edīb Kāmīl 'Alī Efendiniñ ħaķķında ba'zı cūhelā-
zebāñ-dırāzlık eyledigine dā'ir şikāyet-nāmesidir**

Münş-i-i şaħāyif-ı cerīde-i sefid ü siyeh ü mümlī-i (vemā 'allemnāħü'ş-şi'ra vemā-
yenbaĝileh) kil-k-i ibdā' ve ħāme-i iħtirā' ile şaħīfe-i nehār-ı behcet-efzāya nuşā-i
şebistān-ı şeb-i 'anberīn-āsāyı tesvīd ü taħrīr ve rüz-nāme-i rüz-ı ĝitī-fürüzü eş'ār-ı
mihr-i 'ālem-ārā ile tezhīb ü taşvīr kılduķda kitābe-i lāciverd-zemīn saķf-ı ħāne-i
gerdūna kil-k-i sīmīn-i şu'a' ile bu ĝüne

[s.17]

yazmış ve levh-i zümrüd-i sipihr-i bukaletmūna tīg-i zerrin-i eşi“a-i āfitābla bu resme kazmış ki her serv-i ser-efrāz-ı gülzār-ı feşāhat ve tezerv-i hümā-pervāz-ı murğzār-ı belāgat olanlara bir nice süfehā-yı zāg-ı sīret ve cūhelā-yı kelāg-ı tīnet ‘adū-yı kīne-cū ve bed-ḥ‘āh-ı ta‘ne-gū olup ser-ḥadd-i i‘cāza resīde rişte-i nazma keşīde olan dūrer-i deryā-yı ṭabi‘at ve cevher-i zevāhir-i gencīne-i fazīletlerin gāh mişḳab-ı ta‘n ü teşnī ile süfte ve gāh zīr-i pāy-ı ta‘n u ta‘rruzda nühüfte kıllalar nitekim ba‘zı cūr‘a-ı cām-ı cehālet-sermestleri ve ḡam-ḥāne-i sekāmet-i mey-perestleri derd ü denā‘et ile medhūş ve çirk-i ḥam-ı ḡabāvet ile bī-ḥūş olmaḡla mezāyā-yı eş‘ār-ı belāgat-şī‘arumuza vākıf ve nikāt-ı ebyāt-ı münşe‘atumuza ‘ārif olmaduḡlarından gāh ruḡsāre-i ḡarrā-yı feḡvāsına çeşm-i ḡaḡāret küşāde ve gāh dāmen-i ḡurūf-ı ma‘āni-zurūfına engüşt-i ihānet nihāde kıldılar ṭab‘-ı şafā-maşḡūba maḡcūb olmaya ki şāhsār-i ‘irfānumuz ābyārī-i feyz-i Bārī ile ser-bülend ve naḡl-ı gülzār-ı fazl-ı refī‘-i ‘unvānumuz terbiye-i luṭf-ı Perverdigārī ile ser-firāz-ı ercūmend olmaḡla ser-i kūy-ı edebden āvāre ol ṭıfl-ı şīr-ḡ‘ārenūñ dest-i dāniş-i intibāhı kūtāh olup şāhsār-ı dil-ārā vü naḡl-ı mūntehādan mīve-çīn ve mevā‘id ü fevā‘id-i şī‘r ü inşāmuzdan behre-bīn olmadıḡından hemvāre dest-i fezāhat ile seng-i ihānet atarlar ve ḡ‘ān-ı ‘īş u refāhiyyetine zehr-i nedāmet katarlar lākin şu‘le-i şem‘-i cihān-tāb-ı zihn-i mūnīrleri çerāḡ-ı ḡānḡāh-ı sipihr-i berīni ināre ve lem‘a-i pūr-sūz-ı ṭab‘-ı ‘ālem-efrūzlarından ḡandīl-i ṭāk-ı revāḡ-ı heştümīni istināre eyleyenlere reme-i germ-i şeb-tābdan pertev-i iḡtibas ve çerāḡ-ı nīm-mürde-i sūhādan ifāde-i iltimās itmezler.

Beyit

Çün ḡıyāz-ı ḡāṭıram hest ez-seḡāb-ı feyz-i pūr
Ez-zülāl-i ṭab‘-ı herkes ḡācet-i fevāre nīst

Li-Cenāb-ı Nefī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

Bildir[ür]düm derdümi bir āh ile cānāna heb
Korķaram sūz-ı derūnumdan felekler yana heb

Gün gibi bilmem kimün ğam-ĥānesin pür-şevķ ider
Ĥalk-ı ‘ālem mübtelā bir āfet-i devrāna heb

Dāne virmez ĥırmeninden merdüm-i dāñāya çarĥ
Bezl ider varunı ammā bulsa bir nādāna heb

[s.18]

Ceng iderler dīdede her şeb ĥayāl-i yār için
Girseler müjgānlarum n’ola boyunca ķana heb

Olmaz ey Nefī bu vādīde benümle hem-‘inān
Gelsün esb-i ŧab‘ına maġrūr olan meydāna heb

**Şā‘ir-i şīrīn-edā ve süĥanverān-ı leŧāfet-baĥşā Ĥaşmet Efendiniñ bir ‘aşık-ı şādıkā
mektüb-ı belāġat-üslūbıdır**

Tā ki türkān-ı serv-ķaddān şaĥn-ı dil-küşā-yı çemende cāme-i gülgün-ŧırāzile çemān
ve bütān-ı lāle-ĥaddān fezā-yı cān-fezā-yı güleşende hezār-ı ‘işve vü nāzile cilve-
künān ü dāmen-keşān olalar ol bülbül-i gülzār cemāl ü ŧüŧī-i şekeristān-ı kemālün
şāhid-i āmālī libās-ı ĥuşul-i dil-pezīr ile cilveger ve nihāl-i aĥvālī āb-ı ĥoş-ġüvār-ı
taķrīr-i taķdīr ile bārver olmaķ ed‘iyesi her şām u seĥer mükerrer ve naķş-ı ārzū-yı
cemālī şaĥīfe-i bālde kilki seĥer-bāf-ı ĥayālile muşavver oldıġı ‘arşa-ı pīş-i ĥāŧır-
endīş kılındukdan soñra ġonce-i nev-ĥīz-i güleşen rāz-ı nesīm-i ĥoş-büy-ı niyāzile bu
ġüne şüküfte ve ĥāŧır-ı nühüfte-i ‘āŧır-ı tīġ-i tīz-i ‘anber-nīz ile bu resme sifte kılunur
ki bir zamān nīce ‘uşşāķı şāhid-i cemālīne üftāde ve zülf-i şeb-ġünna dil-dāde iderek

cigerini hūn ve hālını dige-gūn iden cefākār-ı sitemkār-ı zūlm şî'ār beg hāzretleri
şimdi kendü gibi bir dil-ber-i maṭbū'-i şemā'ile mā'il ve bir civān-ı yūsuf-cemāle
şifte-dil olup zūlf-i 'anber-şemīmi tā-be-miyān ve sīmā-yı feraḥ-nümāsı mesel-i
bedr-efşān ve kāmēt-i kıyāmet-kıyāmı amān el-amān mihrāb-ı cebīn-i pertev-
rehīnde gūyā ebruvān-ı kavş-nişānı çefte-hū ve dīde-i kebūdı şöhret-şiken-i çeşm-i
āhū 'arız-ı leṭāfet-'arız-ı mānend-i gül-i şadberg ber-āb u reng ve hoşka-i la'l-gūn-ı
dehānı gāyet teng çāh-ı zenaḥdānına ins ü melek üftāde ve cünbiş ü reftār-ı
nāzenīnine kaffe-i 'uşşak kemāl-i iştıyāk ile dil-dāde ve'l-hāşıl kendüde āsar-ı bālīga-
i şun'-ı ilāhī mevcūd ve bir meseli daḥi cihānda nā-dīde ve nā-būd olup hūri-meniş
ve Züleyhā-āferīniş bir 'işve-furūş-ı hoş-reviş ki tebāreka'llāhü aḥsenü'l-hālīkīn.

Ḥarfū't-Tā velehū raḥimehu'llāh

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Kuçmak istersen ol şūḥı meclis-i rindāne at

Sā'id-i 'isyānı şoñra gerden-i gufrāne at

[s.19]

Almağa ister ayağūñ bāde-nüşān-ı bezm

Süremez gül-gūn süvār-ı cām olan meydāne at

Ölmeyem dirsene eger reyyān-ı āb-ı imtinān

Delv-i maḥşūdı çeh-i bī-gāye-i ḥirmāne at

'Aşka tebdīl eyle zīb ü zīver-i sāmānuñı

Hār u ḥāşāk-i sivāyı kulzüm-i 'ummāne at

Her gelen ma'mūr olur çünkü ḥarābāta göñül

Yapmak isterseñ o şūḥı ḥāne-i vīrāne at

Taḥta-i remmāle döndük igbirār-ı hicr ile

Ḳur'a-i teşḥīri Ḥaşmet da'vet-i cāne at

Fāzıl-ı taḥrīr Okçuzāde Muḥammed Şāhī Efendiniñ eşer-i belāgat-dişāridır

Rūzī ki zi-tū selām bāşed mārā

Ān rūz felek ḡulām bāşed mārā

Ez tū ki kuned tevakku' pörsīden

Endīşe-i tū tamām bāşed mārā

Du'ā-yı mihr-i iltimā' u şenā-i süreyyā-ictimā' ki cevher-i kıymeti kelimāḫ-ı ḥullet-simātı yā eşrefi-i mihr-i zıyā-baḫş-ı yek-'ayār ü kıstās-ı kıyāsda sebīke-i elfāz-ı belāgat-istīnāsı ḥālī-[i] zehr-i küdürāt-ı vaşşāfı zehr-i ḡubārdur saḡr-ı mervārīd-fām-ı ḥūrun maḫşūrātün fi'l-ḥıyāmuñ ḡadr ü i'tibārını şikest ve şafvet-i āb-ı ḥayvān-ı ḥāşıyyeti kūs-anber-āḡīn-i behişt-berīnūñ ki beyzāe lezzetin li'ş-şāribīn der-i ḡadr-i melāḫat ü selāsetin pest ide ihdā vü iblaḡından taḫşīl-i ferāḡ olunduḡdan şoñra ḫab'ı enver ü zıhn-i şā'ib-i nazarlarına ki ednā işāre vü ĩmā ve endek fikr-i simyā-sīmāsı ḫarf-ḡīr-ı ḫab'-ı rüşen Senāyī ve Enverī ve zinād-ı fikr-i vekḡadı dest-i tevḫīk-i süḫanverī ile ve rīd-i nümūde-i çāker-i rübūdeleridür ki eger zülāl-i efdālleri semt-i su'al-i ḫāle-i isāle vü perestiş kemīne-i çend sāle buyurılırsa dil-i nātüvānuña ser-küfte-i ḫāven-i hevāndur mızrāb-ı nāḫun-i ḫaşret ü teḡābün ile çeng-i ḫāmet-i ḫam-geşte-i nevāḫt u dest-bürd-i 'asker-i şevḫ maḫmiye-i şabr u taḫammüli ber-endāḫt idüp dil-i pür-hevā siccīn-i firāḫ u nūyda dāḫil-i 'idād ve lā-yuḫzā 'aleyhim feyemütü

ve nāle-i cān-güdāzın tīr-i sendān-güzārı siper-şikāf-ı felek-i nüh-ṭāk olmağla dil-i pūr-ğam marāz-ı müzmin-i firḳat ü elem ile ḥaste vü şādın-ı şādi dām-ı kāmđan ceste olmışdur bu maḥlaş-ı ‘azīmü’l-ḥaṭaruñ ğāyet vaṭārı budur ki evvelā mıḳnaṭıs-ı ğarām ü ḥunīn-i ḳalb-i āhenīnlerini cāzib ve şeb-çerāğ-ı ṭümār-ı ğonce-āsāları zıyā-baḥş-ı dil-i bī-müvāsā olmağla her teng ḥavşala-i

[s.20]

kūtāh-nazar-ı da‘vā-yı ‘adem-i vefāda kāzīb olup şaḥīfe-i şaḥf- mişālleri dāver-i vişāle nā’ib-i menāb ve miḥman-ḥāne-i dil-i meyyāl zayf-ı ṭayf-ı ḥayāllerine mübīt ü metāb ola sāniyen zimām-ı ḥāṭır-ı şavāb-endişleri cānib-i nevāḥt-i bende-i dil-rişe ma‘ṭūf ve bā-küre-i vişāl ü şādmānī naḥl-i müstaṭīl-i zindeġānīden mecnā vü maḳṭūf olup ğonce-i dil-i şanavberī nesīm-i vuşlat ile şüküfte ve leb-i rūḥ-perverlerinden envā‘-ı nevāziş-şinifte olup

Ḳıṭ‘a

Çün leşker-i ğam kişver-i cānem be-girift

Ez tengī-i dil dil ez-cihānem be-girift

ġüfem be-cihānem zi-cihānest ḥayāt

Ümīd-i vişāl-i tū ‘inānem be-girift

bāḳī her pertev-i iḳbāl ve pertev ki nüzhet-ġāh-ı mele’-i a‘ladan ḥāk-nişīnān-ı küçe-i fenāya ṭarīḳa-i feyezān üzre sereyān ve her salsāl-ı bişṭat ü iclāl ki yenābī‘-i imdād-ı ezeliğen muta‘taşān-ı bevādī-i nā-murādı tek ġülzār-ı dil-i zārlarına cereyān ide (mışra‘) veleyse ‘ale’llāhi bi müstenker fehvā-yı muḳarreri üzre bā-serhā zāt-ı nīġūlarına nisār olunup ‘arrāz-ı cennet-simātlarına ki (ke-‘arzi’s-semāvāt)dur fazl-ı

ilāhī ‘azze şānühū mevfūr ve kevāhil-i gürūh-ı mu‘āndan bār-ı muķāsāt-ı ĥadeşāndan
mevķūr ola.

Rubāī

Yā rab ki merā şoĥbet-i cān bī-tū mebād

Ve zi-hestī-i men nām-ı nişān-ı bī-tū mebād

Tertīb-i zamāne yek zemān-ı bī-tū mebād

Kütāh kunem sūĥan-ı cihān bī-tū mebād

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fā‘ilātūn/fā‘ilātūn/fā‘ilātūn/fā‘ilūn

Ey esīr-i dām-ı ġam bir kūşe-i meyhāne tūt

Ŧutma zūhhāduñ muĥālif pendini peymāne tūt

Ey olup sulţāñ diyen dūnyāda benden ġayrı yok

Sen beni bir ca‘d bil dūnyāyı bir vīrāne [tūt]

İtmezem zencīr-i zūlfi terkin ey nāşih beni

Ĥ‘āh bir ‘āķil ĥayāl it ĥ‘āh bir dīvāne tūt

Dişledümse la‘lūñ ey ķanum dōken ķahr eyleme

Ŧut ki kan itdüm ‘adālet ile ķanı ķana tūt

Çizginürken bāşuña şem‘i ruĥundan ġōñlümi

Men‘ ķılma anı hem ol şem‘a bir pervāne tūt

Ger benüm efgānumı bī-hūde dirse müdde'ī

Ol söze tütma kulāg ben itdigim efgāna tüt

[s.21]

Ey Fuzūlī dehr-i zālīnūñ firībinden şakın

Olma gāfil er gibi depren özin merdāne tüt

Şā'ir-i edīb sūhanver-i lebīb Sünbülzāde Vehbī Efendiniñ mektüb-ı laṭīfi

Ḥazretlerinüñ simāṭ-ı ifṭār-ı devlet ve nevāle-i devām-ı 'izzet ü iḳbālleri kūzehā-yı billūrīn-i sükkerīn ile ārāste ve saḥūr-ḥ'ār-ı sa'adet ü iclālleri ni'am-ı baḳlavā ile pīraste ve ṭab'-ı rāḥatü'l-ḥulkūm-ı nevāziş ü ikrām ve ḳaṭā'if-i leṭā'if-i ihtirām ile ḥalvü'l-mezāk olmaḳ du'āsı ile edā-yı merāsım-i tebrīk-i māh-ı Ramazān-ı raḥmet-resān ve tehniyet-i şıyām-ı maḡfıret-encām olduḡdan soñra bu şā'im-i nehār-şoḥbetleri mā'ide-i tefakḳud-ı ḥāl ile ḥā'iz-i ni'met buyurulur ise el-ḥamdüli'llāhi 'alā-mā en'ame 'aleynā henüz çāşnī-i ceyš-i nevāle-i şoḥbet ü 'āfiyet olup eyyām ü leyāde sulṭānumuñ rūzevār subḥa-şumār-ı iştıyāḳları ve tesbīḥ-i du'ā-yı 'āfiyet ü temcīd-i senā-yı menḳabetleriyle evḳāt-güzār olduḡumuz mişāl-i ḳanādil-i menār rūşen ü āşıkārdur Ḥudā-yı müte'al şıyām ü ḳıyāmların ḳarīn-i şeref-i ḳabül idüp evḳāt-ı şerīfelerin bi'l-yümni ve'l-iḳbāl resīde-i 'ıyd-ı sa'īd-i şevvāl ve nice emşāl-i keşīresiyle maḯhar-ı 'izz ü iḳbāl eyleye āmin ḥālā ḳalem-rev-i ḥükümet-i celīlü'l-i'tiyādda işbu şehr-i raḥmet-resān ve berekāt-ı māh-ı şıyām-ı maḡfıret-ḡāyātuñ ḡurresi şeb-i düşünbenden cilve-pīrā-yı subūtı mesmū'-ı senāverī olmaḡın evvelā felekden bir gün ḳapmaḳ ve sāniyen beynehümāda merbūṭ-ı ḥullet muḳtezāsınca istifsār-ı tab'-ı fazīletleri zımnında taḥrīr-i şuḳḳa-i senāverīye mübāderet olundu ledā şerefü'l-vuşul fi'l-ḥaḳıḳa seşenbenden hilāl-i ramazān rü'yet ü cilve-pīrā olduḡda yevm-i düşünbe şalāt-ı 'ıyd edā olınmaḳ iḳtizā ider ḥaḳıḳatini ḥucet-şı'arlarıyla iş'ār

buyurmaları ümīdiyle niyāza bādi ve vuşul-ı rüz-ı ‘ıyd bā’iṣ-i şevk-ı cedīd olacağı
mülāhazadan ba’id degildür sultānum haḡ her giceñi Ḳadr ide her rūzuñı bayram.

Velehū raḡimehu’llāh

mef’ülü/mefā’îlü/mefā’îlü/fe’ülün

Var dāmen-i Yūsuf gibi bir pāk etek tüt
Ammā ki şaḡın çıkmasun elden añı pek tüt

Ben bu gice niyetlüyem ol h’ān-ı vişāle
Zāhid yūri sen şübhe ile rūze-i şek tüt

Ṭuzlu oturur soñra şaḡın kıyma kebāba
Ey rind-i mey-āşām biraz haḡḡ-ı nemek tüt

[s.22]

Ṭutḡun gibi bir lu’b ile aḡyāre tütulma
Bu pendümi ey şuḡ gerek tütma gerek tüt

Dizgin gelecek yok saña bu ‘arşada Vehbī
Esb-i ḡalemüñ sen de ‘inānuñ çekerek tüt

Pertev Paşa merḡūmuñ eşer-i belāḡat-uslūbı

Medāyiḡ-i tū çu ta’viz besteem ber-dil

Meḡāmid-i tū çü tesbīḡ kerdeem ez-ber

me’āliyle ḡüyende-i maḡfil-i sitāyiş ü midḡat ve cūyende-i vürūd-ı mā’ü’l-verd-i
‘āfiyetleri oldıḡım ḡāilde nesīm-i ḡōş-şemīm-i şabā ki peyk-i peyḡām-res-i
bahāristan-ı eḡibbā vü vuşlat-āver evrāḡ-ı ḡülistān-ı eşdīḡā olmaḡla demīde-i

sebbezār-ı h̄usn-i edā ve perverde-i āb-ı hayāt-i kilik-i selāmet-ihtivāları olan gül-
gonce-i varakçe-i pākīze-lehceleri vesāṭat-ı şabā-yı behcet-efzā ile revnaḳ-efrūz-ı
ser-i şīşe-i ibtihāc ü iştiyāk ve terbiyetkārī-i şebnemzār-ı efkār-ı leṭāfet-āşārları olan
ezhār-ı reng-ā-reng-i nikāṭ-ı dil-nişīn ve reyā-ḥīn-i mezāmin-i bedāyi'-i ḳarīn
raḡbet-şiken-i fevāyih-i nefehātü'l-üns-i enfes ü āfāk olmaḡın

Beyit

Īn peyk-i nāmus ki resīd ez diyār-ı dōst

Āverd-i hırz-ı cān be-ḥaṭṭ-ı müşkbār-ı dōst

zemzemesiyle terāne-senc-i dil-şādī vü ferḥat ve naḡme-pīrā-yı maḳām-ı ihlāş u
muḥādenet olarak zāt-ı memdūhü's-simāṭlarıyla beynimizde şaḥīfe-zīb-i inşād olan
beytü'l-ḳaşīd-i muḥabbet ve neşīd-i belāḡat-te'yīd-i mihr ü meveddet raḳam-zede-i
ḥāme-i ez-dil ber-keyfiyyet olduğundan manzūme-i sedīde-i ḥubb u vedādları midād-
ı şevḳ-ı fu'ād ile müstezād ve maṭla'-ı nusḥa-i nefise-i ḥaysiyet-behiyyelerinde
nivişte olduğü üzere

Beyit

Veinne ittefeḳa'l-enām ve ente minhüm

Feinne'l-miske ba'zu demi'l-gazāl

me'āl-i sitāyiş-iştimāli miski'l-ḥitām maḳta'-ı teḥābb ü tevād ḳılınmaḳda ve
mir'at-ı zāt-ı sāmīlerinde meşhūd-ı çeşm-i aḡyār olan simā-yı ḥoş-nümā-yı
dāniş ü kemāl-i lāmi'a-sence

Beyit

Zi-peyker-i ḳalemet şüret-i ḥurde ḳā'im

Zi-vaḳt-i nazeret ṭālī'-i hūner mes'ūd

[s.23]

şāriķasıyla tenvīr-i aħter-i burc-ı ħayāl ve tezyīn-i ķuvve-i maķāl olınmaķda olmağla āb-yārī-i feyz-i feyz-ā-feyz-i ūlfet ile ķalb-i şānavberīde s̄ābit ve ħadīķa-i fu'ādda s̄ābit olan devĥā-i memdūĥa-i dūd-ı muĥabbet icrā-yı cūybār-ı nevāzişķārīleriyle ez-ser-i nev ser- sebz-i leţāfet ve pezīrefte-i neşv ü nemā-yı ħarāvet oldığından şevk u ġarāmıñ beyānından zebān-ı ķalem lāl ü ħayrān olaraķ ol bābda iħtiyār-ı semt-i icāz u iħtişār ve istikşāf-ı verd-i muţarrā-yı ħāţır-ı 'āţır-ı 'aliyyelerine ibtidār ķılınmışdır efendim.

Velehū raĥimehu'llāh

mef'ūlü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

Ķılınmışdı tecellī ezeli nūr-ı muĥabbet
Her zerresi olmuş idi bir ħavr-ı muĥabbet
Her ķaţresidir ĥüzn-i dile māye-i neş'e
Eşkim gibidir māye-i engūr-ı muĥabbet
Ey ħāţır-ı mecrūĥ kefendir saña merhem
Tā ħaşre süre yāre-i nāsūr-ı muĥabbet
Kimdir ħutacaķ bezm-i tecellīde ayağın
Ĥağıda yarar neş'e-i pür-zūr-ı muĥabbet
Pertev yaraşır ĥāl-i siyeh gerden-i yāre
'İndimde odur fülful-i kāfur-ı muĥabbet

Pertev Paşa merĥūmuñ muĥibbān-ı Mevleviyyeden bir zāta mektüb-ı belīğānesi

Zāt-ı mekârim-simâtlarınıñ mine'l-ezel âyine-i mâhiyet-i fıtrıyyesi bilâ-hâ'il pertev-
i feyz-i şemse muķâbil ve hâlbuki sâye-i Mevlânâda sikke-i ķadr ü i'tibârları tâc-ı zer-
nişân-ı hırşîde mümâsil olduğı vareste-i berâhîn ü delâ'il olmağın ķâker-i
mütehâşşışları sima'-hâñe-i 'âlem-i imkânda tennûre-puş-ı hayât ve hırķa be-düş-ı
zindegânî vü şebâţ olduķça nây-ı zebân-ı şadâķat-nişânımı dem-i vâpesîne ķadar
nevâ-yı dil-keş-edâ-yı senâ ve zezeme-i rûh-efzâ-yı du'â-yı devletlerine haşr u vaķf
u enfâş-ı iķtidârımı şarf iderek mine'l-ķadîm muķrib-i dil-i ķâkeri nağamât-ı nevâziş
ü iltifâtları âğâzesiniñ te'siriyle çarķ u devrâna germiş ve çokdan berü şadâ-yı dil-
ârâ-yı nây-ı 'âfiyetleri istimâ'ına nâ'il olamamış olduğımdan maķâm-ı 'ubûdiyyet ü
müşâdeķatdan teşa'ub iden terâne-i ihtişâşın uşûlüne ri'âyet mesnevî-i hüsni
teveccühlerine müraca'atdan ibâret olduğına ve ķuluñuz şavb-ı veliyyü'n-
ni'amîlerine kâr-sâz-ı iddi'â olduğım hulûş u huşûşiyetim terennümleri sâz ü söz

[s.24]

ķabilinden olmadığına binâen ķarîb u ba'îd hânķâh-ı şıdk-şî'ârîde âdâb-ı marziyye-i
ihtişâşıyyeniñ perdelerini gözederek mede'l-eyyâm ķudüm-zen-i kıyâm ve na't-
h'ân-ı ihlâş-ittisâmları olduğımı aralıķda hâk-i pây-ı devletlerine ibâne vü iş'âra
mübâderet farîza-i zimmetim olarak râmişger-i hâme-i ķâkerânem taşdı'-i ser-i
'âlîlerinden ihtirâz ol mebhaşde naķârât-ı maķâlât-ı 'âdiyeden şarf-ı efķâr ve uşûl-i
maķbûle-i îcâra âğâz birle iķtibâs-ı envâr-ı telaţţufât-ı hasenelerine ni'me'z-zerî'a
ittihâz olındığı inşâ'a'llâhü Te'âlâ.

Velehû raħimehu'llâh

mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

Göñül ser-mest-i hayret çeşm-i terdir câm-ı lebrîzi

Ne yapsam neyle dem-sâz eylesem âh-ı seher-hîzi

'Aceb mi özleşem yansam şabâh-ı maşşer-engîzi

Uzandı leyle-i şasret meded yâ Şems-i Tebrîzi

Dü mir'ât-ı muşâbildir nazarda yek-dil ü yek-reng

Dü çeşmiñ cevher-i bînişde yoşdur fark u temyîzi

İden çün mihr ü meh rüşen bu sırr-i a'zamı Pertev

Kemâl-i 'aşş-ı Mevlânâ cemâl-i Şems-i Tebrîzi

Pertev Paşanıñ velâdet tebrîkine dâ'ir mektûbı

Cenâb-ı hallâk-ı cihân-âferîn mevâlid-i selâse ile rûy-ı zemîni tezyîn eyledikçe zât-ı 'âlîlerini sâye-i hümâ-vâye-i şazret-i zilliyet-penâhîde her bir maşşâşid-ı seniyyelerine nâ'iliyyetle kâm-bîn eylemek ed'ıye-i şayriyyesine müvâzıb ve rüşenî-i çeşm-i ümmîd ü emânlarına müterakķıb oldığım şâlde gonçe-i muşarrâ-yı çemenistân-ı necâbet olan bir maşşdüm-ı ma'âli-mevsümları meşîme-fürüz-ı zühür ve âğuş-ı dâye-i vücûda ihtizâz-başş-ı sürür oldığı keyfiyyeti bâ'ış-i nevâziş-i eţfal şâdi vü şubür olarak cenâb-ı âferînende-i vücûd tenezzehet zâtühü 'anı'l-vâlidı ve'l-mevlûd şazretleri şemere-i fu'âd u necl-i nebîl-i pâkîze-nihâdların zât-ı mekârim-i'tibarlarıyla berâber ârâyiş-efzâ-yı çemen-şaffe-i 'âfiyet ü iķbâl eylemesi du'â-yı vâcibü'l-edâsı tertîl kılındıkdan şoñra şâk-i pây-i sâmîlerine maşşuş olan nisbet-i kâmile-i âcizânemiñ te'kîdine şurre-i 'ayn-ı aşâlet-perverleriniñ tebrîk-i şudümünü tamâm-ı vesîle-i şüsne ittişâz iderek mücerred ibrâz-ı levâzım-ı 'ubüdiyyet zımnında bir kıt'a mücevherli aşşı taşşdîmine mübâderet kılınmış olmağla her ne şadar ma'rız-ı ittişâfa seza degil ise de

[s.25]

hasāsetinden şarf-ı nazar birle şāyān-ı çeşm-i kabūl ve ol vechile bende-i hūlūs-
şumūllerin derece-i akşa'l-gāye-i mefhārete mevşūl buyurulmağ bābında lūtf u
ihsān efendimiñdir.

Velehū raḥimehu'llāh eṭfāle maḥşūş elfāz iltizāmiyle söylemişdir

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Māhcık istesem ol mehden eger ana dir
Göricek eşkimi bu çīb-i çebīden bava dir

Ninesi 'āşıkınıñ kanına mı aş yemiş
Daḥi kundağda iken hūn-ı dile mama dir

Şīr-i hū'ārım kızucağım koyuna girse bile
Lebimi ağzına al amma şağın amma dir

Seyir seyrine getirmek dileyen ol bebegi
Aldadup ḥoppacığ u dandin ile atta dir

Ḳah ider ğamze-i çeşmi cız ider nār-ı ğamı
Şöyle nāreste iken et'imeye papa der

Ummacıdır şağınup uyma rakībiñ söziñe
Cici dirken saña el şoñra paşam kağa dir

Çün bebek tıfl-ı dili kim vire şıbyān eline
Pertev-i dil-şödemiz öylelere ḥoppa dir

Pertev Paşanınñ hulūşa dā'ir mektūbı

Mūr-ı űikeste-pānıñ dergāh-ı Süleymāñıye 'arz eylediđi ibtihāl ü darā'ati veyāhūd zerre-i mevhümü'l-vücüduñ neyyir-i cihāñ-tāba olan ta'lluđ u münāsebeti gibi çāker-i ihsān-dīdeleriniñ dā'ire-i 'aliyye-i mün'imānelerine maħşūş olan 'ubūdiyyet-i kāmile ve huşūşıyyet-i müstaķille-i 'abīdānem iktizāsınca müteħattim oldıđı üzre nuđk-ı zebān ve dehān-ı muşādeķat-nişānım birbirine müsābaķatle ed'ıye-i ĥayriyye-i veliyyü'n-ni'amīleri ĥidmetini te'diyede tecvīz-i kuşūr ve mede'd-dühūr velini'metim efendimizden görmüş oldıđım bunca ihsān-ı nāmaħşūrıñ ifā-yı lāzime-i şükr-güzārı ve maħmidetinde miķdār-ı zerre ibrāz-ı zuhül olınmayacađı ecilden 'ale'd-devām istiħkām-ı erkān-ı huşūsiyyet ü 'ubūdiyyetimi istilzām ider vesā'il-i maķbūleniñ kemā-hıye ĥaķķuhā ikmāl ü icrāsına sā'ı ve ĥaķķ-ı 'abīdānemde iksīr-i maħz bildiđim teveccühāt-ı meķārim- ġāyāt-ı mün'imāneleriniñ 'alā-vechi't-tetābu' devām ü beķāsına münhemik ü mürā'ı oldıđım ĥālde bundan aķdemce iţāre-i süy-ı çākeri buyurulmuş olan emir-nāme-i feħāmet-i 'allāme-i dāverīleri pīrāye-i hāme-i ta'zīm ü ibcāl ve müteżammın oldıđı 'ibāre-i bedī'a-i iltifāt u telaţţufāt-ı seniyyelerinden bende-i rızā-cüyendeleri bir gencine-i sa'ādete

[s.26]

dest-res olmuş ķadar vāye-dār-ı ibtihāc-ı bāl olarak ĥālet-i ĥ'ābı vü bīdārīde evrād-ı maħşūşa mişillü lisān-ı muşādeķat-beyānımda cereyān iden du'ā-yı bi'l-ĥayr-ı veliyyü'n-ni'amīlerinin tekrār ü tezkārına müsāra'at ve kāffe-i ĥālde umūr-ı meyāmin-nüşūr-ı 'ālīleri muķārin-i te'yidāt-ı cenāb-ı Rabb-ı 'izzet olmaķ temennāsı dağı şebt-i cerīde-i müsāberet ķılındıđınıñ beyān ü inhāsıyla iktibās-ı envār-ı teveccühāt-ı 'aliyyelerine ni'me'z-zeri'a ittiħaz olındığı inşā'a'llāhü Te'alā muħāt-ı 'ilm-i 'ālem-şumül-ı āşafāneleri buyurulduğda ba'd-ezīn dağı bir vefķ-i me'mül-i ĥaķķ-ı bendegānemde ta'aţţufāt-ı kemter-perverleri bī-dirīđ u mebzül buyurulmaķ bābında emr ü fermān.

Velehü rahimehu'lläh

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Derlemiş gūyā ruḥ-ı dil-ber hem ağlar hem güler
Şanki bir ebr-i şafaḳ-peyker hem ağlar hem güler

Ḥandesi āvāz-ı ḳulḳul giryesi taḳṭır-i mey
Mācerā-yı meclise sāḡar hem ağlar hem güler

Jālesi giryān olur ḥandān olunca ḡoncesi
Gülşen-i 'ibretde verd-i ter hem ağlar hem güler

Giryesiyle ḥandesin tev'em ṭutar rüşen-dilān
Şanki āb ü tāb ile cevher hem ağlar hem güler

Ehl-i diḳḳat olsa da vāreste olmaz giryeden
Ḳıl naḡar şem'-i zıyā-güster hem ağlar hem güler

Cān yaḳan parlarsa da sızlanmadan bulmaz rehā
Zinde-i sūzān iden aḥker hem ağlar hem güler

Pertev-i şeydā gibi kil-k-i ter-i dil-keş şarīr
Şīve-i ezdādı cem' eyler hem ağlar hem güler

Sulṭānū'ş-şu'arā ve'l-fuzālā Rāḡıb Paşa ḥazretleriniñ āşār-ı belīḡanesidir

Cenāb-ı Hakkı celle ve ‘alā māye-i āsāyiş-i baħr ü ber ve mā-bihi’r-refāh-ı nev’-i beşer olan, vücūd-ı leṭāfet-perver-i zıllu’llāhī ve zāt-ı mekārım-güster-i hılāfet-penāhīlerin hemvāre serīr-i şevket-maşīr-i tācdārīlerinde ber-ķarar ve eyyām-ı ferħat-ibtisāmın nuħbe-i ezmān u edvār eylemekden hālī olmaya şevketlü efendüm ħusrev-i ħıṭṭa-i nīm-rüz olan āfitāb-ı ‘ālem-tābuñ ifāzā-i nūrı seyr-i burüc u kuşūra dā’ir oldığı mişillü mihr-i münīr-i āsmān-ı salṭanat olan vücūd-ı ħürşīd-ı mes’ūd-ı pādīşāhīleriniñ daħi neşr-i eşi“a-i behcet ü nezāretleri ba’z-ı mütenezzihāt-ı dil-ārāların teşrīfde zāhir olmağla bu rüz-ı fīrüzda revnaķ-ı ber-kemāl ile leb-i

[s.27]

maħbūbiyye-i deryāda hem-şekl-i hāl olan Beglerbegi sāhil-ĥāne-i mīnū-nişāna tevcīh-i veche rağbet ve imāle-i likām-ı ‘azimet buyurulduğu inbisāt-ı ṭab’-ı ĥümāyūn-ı ĥusrevānelerine dāl ve bu laṭīfe-i dilārā-yı çāker-i bā-ibtihāllerine mūcib-i neşāt-ı bī-hemāl olmak ĥasebiyle vazīfe-i zimmet-i ‘ubūdiyyetüm olan ri’āyet-i resm-i tehniyyete bā’is-i küstāhi-i cūr’et ve deķāyık-ı evķāt-ı zindegānum müvāzebat-ı du’ā-yı ‘ömr-i devletlerine maħşūş u münħaşır oldığını iş’āren bir mücevherli sā’at ihdāsına mūbāderet olınmışdır Cenāb-ı berārende-i çarĥ-ı buķalemun ve gerdiş-i āverende-i raķķāş-ı gerdün-evķāt ve ānāt-ı eyyām u leyālīlerin dā’imā sürūr-ı şafāyā maķrūn ve mīķāt-ı müstakīmetü’l-ħarekāt-ı iķbāl-i devletlerin vaķfe-i āsīb ü ihtilālden maşūn idüp zenberek-i dolāb-ı umūrın merbūt-ı silsile-i tevfiķ u su’ūd ve idāre-i mefāṭih-ārāların kāffe-i mu’dilāṭa bā’is-i fetħ ü küşūd eyleye āmin Hakkı-ı çāker-i ‘ubūdiyyet-perverlerinde dā’imiyyü’z-zuhūr olan mekārım-i ĥayr-i maħşūre-i bende-nevāzāneleri muķtezāsınca hedyye-i nā-çizānemüñ ĥasāset ü ĥaķāreti ṭarf-ı zertār-ı tesāmih ü iğmāzında rehīn-i istitār buyurulmak ile münebbih-i ĥulūş-āvāze-i müfāħaretümi ṭanīn-endāz-ı tās-ı sipihr-i dāver buyurmaları bābında.

Ĥarfü’s-Sā’ veleħū raħimeħullāh

mef'ülü/mefā'ilün/fe'ülün

İbrām olamaz vişāle bā'is̄

Taşdı'ũn olur melāle bā'is̄

Tenşit̄ iken iktizā-yı şahbā

Endūhum ider kelāle bā'is̄

Āhum mı cihānı itdi ber-bād

Zülfüñ mi bu ihtilāle bā'is̄

Fa'ālün limā yürid iken hüsñ

Olmış haṭuñ infi'āle bā'is̄

Hurşide gurūr-ı hüsñ ü āndur

Gün başına bir zevāle bā'is̄

Ma'lūmuñ idi egerçi hālüm

Luṭfuñdur olan kemāle bā'is̄

Dillerde o zülf-i dāstāndur

Rāğıb mı bu kı̄l ü k̄āle bā'is̄

Ebu'l-ma'āni Kānī Efendi merhūmuñ eser-i belāgat-üslūbı

Benüm serv ü ser-efrāz-ı büstān-ı āmālüm gül-gonce-i gülistān-ı iqbālüm efendim

hazretleri hemīşe şīşe-

[s.28]

efrūz-1 ŧu'le-i cevvēle pertev-rīz-i envār-1 āteŧ-i seyyāle olmađdan hāli olmamaları da'avātıyla inha-kerde-i niyāzmenđi budur ki bugūn ba'de'z-zuhr dāmen-i iŧtihāri tamġā-yı hāle-āsā halka-i sīm ile muṭarraz-1 muġbeċegān-1 müŧġin-ġisuvānı ŧanem-perestān-1 hūsn ü ān ve secde-berārendegān-1 ebrū-yı bütān 'indlerinde hūbān-1 ċengel-dilān-1 zamān ve ŧuver-hāne-i cān ü dilden mu'azzez olan neŧāṭ-ābād-1 ŧafā-mu'tādda idāre-i fānus-1 'ayŧ u ŧafā ve isāle-i selsāl-i mihr ü vefā muŧammem-kerde-i hūllān-1 vālā-ŧān olmaġla aġbāb-1 ŧevk- niŧābı hūmmār-zede-i intizār olmađdan ŧıyānete ve hāṭır-1 tersā peċegān-1 feraġ-ābāda ri'āye-i ber-ċadem aċdem-i teŧrīf ve izdiyād-1 neŧve-i himem-kārāne himmet birle cümlemizi talṭif buyurmaları bābında.

Li-Cenāb-1 Nedīm

mef'ūlü/mefā'īlü/mefā'īlü/fe'ūlün

Gūlzāra ŧalın mevsimidür geŧt ü gūzāruñ
Vir hūkmüni ey naġl-i ċemen köhne bahāruñ

Dök zūlfüni semmūr gibi 'arızuñ üzre
Vir hūkmüni ey serv-i revān köhne bahāruñ

Būlbüllerin ister seni ey ġonce-dehen gel
Gel ġitdiġiñi añmayalum ġülŧene sen gel

Pāmāl-i ŧita olmadan iġlīm-i ċemen gel
Vir hūkmüni ey serv-i revān köhne bahāruñ

Cennet gibi 'ālem yine her mīve firāvān
Sen mīve-i vaŧluñ daġi itmez misin erzān

'Uşşāka birer buse idüp gizlice ihsān
Vir hükmini ey serv-i revān köhne bahāruñ

Bir mışra' işitdüm yine ey şüh-ı dil-ārā
Bir hōşca de bilmem ne dimek istedi amma

Ma'kül didi zan iderem anı Nedīmā
Vir hükmini ey naḥl-ı çemen köhne bahāruñ

Leṭā'if-i Kāni

Zümre-i silahşōrāndan filān bendeleri müddet-i vāfirenden berü semend-i fakr u fākaye süvār ve 'arşa-ı arz-ı ihtiyācda raḥş-ı ṭālī'leri çāpük-reftār olup meydān-ı 'ac ü ıztırābda fā'ikü'l-aqrān ve sāḥa-i tehī-destīde öñdül almış müşārun bi'l-benān olmağla ḥayli eyyāmdur kümeyt-i ğayretleri ıṣṭabl-ı tevekkülde pā-bend-i şabr u taḥammül birle merbūṭ ve şeb-dīz-i himmetleri ser-ṭavīle-i ḳanā'atde efsār-ı iftiḳār ile mazbūṭ olup ve lākin bu evān-ı sa'd-iḳtirānda rişte-i pā-bend-i şabr u taḥammüli güsiste ve 'inān-ı ihtiyāri dest-i iḳtidārından refte ve pāy-ı ümīd ü tevekküli şikeste olmağ ḥasebiyle

[s.29]

Beyit

'Inānın çeşm-i giryān aldı dest-i ihtiyārından

Şa[ğ] olsun baña seng-i rāh olanlar rehğüzārumdan

(neşir) diyerek ser-ṭavīle-i āḥūr-i istignādan boşanup

Beyit

Kösteki kırsa da ma'zurdur hele bu ma'nāda

Köhne pā-bend-i tevekkülde ṭurur mı ḥayvān

Kocalıktan silinüp arpalığı nā-çāruñ

Şimdi işṭabl-ı riyāzatda ne arpa yer ne şaman

(neşir) müfādınca be-her gūn boş ṭobraya ḥulyā ile fertefte olmağla fi'l-vāki' bāziçe-gāh-ı 'ālemde ḥayli mişvārı ma'lūm-ı fāris ü ferzene geçinürken şimdi semend-i ḡayretinüñ ālām u ekdārıyla yelesi ve müy-ı donbālesi dökilüp mısra' raḥş-ı taḥammülde ne ḳoşkon ḳaldı ne ḳolan edāsınca esb-i vālātı dükedüp beydağ-ı şaṭranc-āsā rüy-ı ḡabrārda piyāde ḳalmışdır.

Beyit

'Aceb ferzeneyiz derken düketdük esb-i vālātı

Bu heycāda dāma çıkmamız için bir ḥānemüz ḳaldı

(neşir) müfādınca 'arşa-ı tehi-destide dāme-i iflāsa çımağla külḥān beglerine

ketḥudā naşb ü ta'yīn olunmuşdur.

Li-Cenāb-ı Fiṭnat

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

Çarḥ-ı deniden itme recā-yı 'aṭā abes

Peymāne-i nigūndan ümīd-i şafā abes

Zātuñ dūr-i kemāl ile tezyīne eyle sa'y

Yoḡsa libās-ı devletile ittiḳā abes

Cāy-ı kenar-ı bām-ı ḡaṡarnākdür şaḳın

Bālīn-i cāha ārzū-yı ittiḳā abes

Ma'cūn-ı la'l-i yārdadur şihḡat ey ṡabīb

Dil-ḡaste-i muḡabbete itme devā 'abes

Senden gelen cefāyı gönül hep vefā bilür

Ey şūḡ terk it eyleme cevri baña 'abes

Eyler kenāre şurṡa-i luṡf-ı Ḥudā resā

Baḡr-ı emel seffinesine nā-Ḥudā 'abes

Kūy-ı ḡaḳīḳate çıkar elbet reh-i mecāz

Fıṡnat ṡarīk-i 'aşḡa olur reh-nümā 'abes

Şā'ir-i ḡoş-edā Fāzıl Beg merḡūmuñ pīr-i muḡāna verdiği şūret-i temessük

[s.30]

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Vech-i taḥrīr-i ḥurūf oldur ki
İşbu biñ iki yüz yigirmi iki

Ġurre-i māh-ı rebī'ü'l-evvel
Nev-bahār olsa ḥazānım ne güzel

Düşdüm ayağına pīr-i muğaniñ
Daḥi muğ-beççeniñ öpdüm dehenin

Cevher-i 'aqlımı virdim rehine
İstedim bir iki rıtl-ı kühene

Dil-i divāne baña oldı kefil
Hem hevā vü hevesim oldı vekil

Mā-ḥaşal gönderüp ol pīr-i kühen
Bize sākī ile bir qarz-ı ḥasen

Bir iki rıtle o da bāliğ idi
Ḥāzır-ı meclisimiz bāliğ idi

Yed-be-yed aldık o bintü'l-'inebi
Oldı şāhid buña mīnā çelesi

Daḥi ol demde şuhūd-ı meclis
Lāle vü sūnbül ü çeşm-i nergis

Şāhidiñ biri kebāb ibn-i ğanem

Dağı peymāne efendi mağrem

Keyf dirler dağı bir vađşī dōst

Nāgehān bezme gelüp yaydı pōst

Dağı ĥum nāmına yer pīr-i semīn

Kūşe-i meclise olmışdı nişīn

İrdi bu bey'-i neşāt-encāma

Dağı şāhid iki dilli ĥāme

Hem siyeh-çehre mürekkeb şāhid

Birisi de iki yüzlü kāğıd

Viresi kim ki şunar bādeye dest

İki kerre olur imiş sermest

Oldı bu bey' ne sūd u ne zarar

Va'desi oldı şabağ-ı mağşer

Rāķım-ı ĥarf olan 'āşık-ı mest

Fāzıl-ı cūr'a-keş-i bāde-perest

Velehū rađimehu'llāh

Hevā-yı 'işrete luṭf-ı dimāğdır bā'is

Degil dimāğ o şafāya ferāğdır bā'is

Ḥarīş olur kişi pek men' olındığı fi'le

Revāc-ı bādeye farṭ-ı yasağdır bā'is

Ne şu'ledir bilemem ṭal'at-ı tecellīsi

Helāk-ı mürğ-ı dile ol çerāğdır bā'is

Şafā-yı āḥır olur mūcib-i belā-yı diger

Fiğān-ı bülbüle tezyīn-i bāğdır bā'is

Didi nigāhı dile āḥirü'd-devā elegi

Benim helākime Fāzıl o dāğdır bā'is

[s.31]

Şā'ir-i Meşhūr Nābī Efendiniñ Tezkire-i Laṭīfesi

Ḥazretlerinüñ gencine-i ma'ārif ü ḥazāne-i cevāhir-i leṭā'if olan nişīmen-i müzeyyen ü sikke-i 'arāyis-i ḥürü'l-'īn ve gūşvāre-i dūşizegān-ı behişt-i berīn olmağa sezā le'ālī-i girān-bahā-yı da'avāt ittiḥāfına ḳarīn ber-dāşte-i velā-ḥ'āhları budur ki cenābuñuzla beynümüzde gā'ibāne cāri olan nuḳūd-ı müte'ākıbü'l-vürūd-ı ḥubb-ı vedād ma'dūd olmağın ṭaraf-ı sipihr-i daḳīka-şināsı nuḳre-i encümenle tebdīl eylediği zerr-i 'ālem-tābı āverde-i bāzār-ı şubḥ-gāhı eylediği vaḳitde cenāb-ı şerīfüñuzle hemzānū-yı şoḥbet-i ḥāşş-ı dil-beste-i ārzūda nühüfte olan nuḳre-i nā-mağşūş-ı ihlāş yegān yegān şümürde benān-ı beyān u iktirāşına ser-engüşt-i zamān

kılnmak ümidiyle süfre-i sâmi'a-küşâde ve tahte-i sînemüz âmâde idügi beyânıyla
irâde efendimüñdür.

Velehü rahimehu'llâh

mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

Nevâzişkâri-i bigâne cevr-i âşinâdan geç

Gel ey şüh-ı vefâ-düşmen bu vaz'-ı nâ-revâdan geç

Degüldür kâr ü bâr-ı câh-ı mâni' kurb-ı Yezdâna

Haşîri âlet-i kurb itme zâhid bu riyâdan geç

Teberhîzümnden alur intikâmın âteşün amma

Sen âhen-dillik itme sebkat itmiş mâcerâdan geç

Olursın dâver-i fermân-revâ-yı mülk-i âsâyiş

Hele bir kerre ser-ğadd-i cedel-ğîz-i recâdan geç

Ŧutarsañ pendümi kalsun şikest-i hâŦıruñ ber-câ

Tefâhur-güne vaz'-ı imtinân-ı mûmiyâdan geç

Füzündür mi'de-i 'ömr-i 'azîze çarrı nef'inden

Nevâl-i devlet-i pâ-der-rikâba iştihâdan geç

Şağın dârü-yı teslîm-i rızâdan geçme ey Nâbî

Geçerseñ bâde gavğâ be-düş-ı iddi'âdan geç

'Âkif Paşa merhûmuñ eser-i belâğât-üslûbı

Cenāb-ı āferīnende-i mevāsım ü ezmān ve ziynet-dehende-i bahāristan-ı imkān hemīşe zāt-ı vālā-yı veliyyü'n-ni'amīlerin çemen-şaffe-i devlet ü ikbāl ve gülşen-serāy-ı übbehet ü iclālde ber-karar eyleyüp heme-ān sāhā-i zamīr-i mekārım-semīrlerin şüküfe-zār-ı ibtihāc ve hūbūr-ı gül-berg-i tab'-ı 'ālilerin mehibb-i nesāyim-i inşirāh u sürūr eyleye āmin bi-ḥamdihī kudret-i kāmıle-i cenāb-ı Perverdigār ve ḥikmet-i balıḡa-i ḥazret-i Kirdigār ile āb u tāb-ı faşl-ı rebī' cism-i basīṭa-i

[s.32]

zemīne ifāzā-i ḥayāt-ı bedī' idüp cūş-i ḥurūş-ı çemen lücce-i ḥazrāya ḡıḡta-zen ve reng ü būy-ı şüküfe vü ezhār-ı ḥayret-efzā-yı aşḡāb-ı i'tibār olarak āyine-i tab'-ı vālaları mişillü cev-v-i hevāda leṭāfet ü şafvet hüveydā ve her bir mesīre vü nüzhetgāh-ı dil-güşā envā'-ı ṭīb ü ṭarāvetle maḡsūd-ı cenān-ı erba'a-ı dünyā olup mürḡān terāne-perdāz ve 'ale'l-ḡuşuş tercümān-ı rāz-ı 'aşḡ u niyāz olan 'andelīb-i ḡōş-āvāz naḡāmāt-ı müessire ile terennüm-sāz u sāmī'ā-nevāz olmaḡa āḡāz itmekle işbu eyyām-ı behcet-irtisāmda seyr-i sevāhil ü şahrā ve temāşā-yı şun'-ı ḡūda nüfūs-ı beşerıyyeye bā'is inbisāṭ u şādmānī ve belki numūne-nümā-yı ḡıdā-yı rūḡānī olmaḡdan nāşī bi-mennihī te'āla bahariyye veyahūd leb-i deryāda vāḡi' āḡar bir mesīre-i feraḡ-fezādan ḡanḡısına sevḡ-ı zevraḡ-ı ikbāl buyurulur ise sāye-şıfat çākerleri daḡi şeref-yāb-ı ma'ıyyet olmaḡ üzre emr ü iş'āra himmet ü 'ināyet-i seniyyeleri şāyān buyurulmaḡ bābında emr ü fermān.

Velehū raḡmetu'llāh

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Şeb midür bu yâ sevād-ı āh-ı pinhānım mıdır
Şem'-i meclis şu'le-i dāğ-ı nümāyānım mıdır

Bilmez oldum sākıyā derd-i firāk-ı yāriile
Mey midir bu yâ sirişk-i çeşm-i giryānım mıdır

Āh-ı serde girye-i germim midir bilmem sebeb
Çaldı gitdi ğonce-i maşşūd böyle beste-leb

Diñle zālīm diñle bağ bezm-i muħabbetde 'aceb
Ney midir efgān iden yā ħalb-i sūzānım mıdır

Dil zaħım-dār u nıgeh ħayrān u dīde eşk-bār
Sīne pür-sūz u cıger pür-ħūn u ten-zār u nizār

Ĥāşılı oldum ħarāb ammā ki bilmem āşıkār
Eyleyen böyle beni cānım mı cānānım mıdır

'Ākif Paşanıñ maħall-i menfāsından bir zāta irsāl eylediği mektüb-ı laţif

Çāker-i kemterleriniñ 'azl ü ref' u nefy ile üç mertebe tekdīrime nazaran şuçum büyük olmağ iktizā ider ise de ne ħadar ħuşūrum ħok olsa dāmen-i 'afv u 'aţā devā'iri i cürm ü ħatādan vāsı' u a'zam ve fi'l-aşıl medyūn u müstağrağ oldığımndan başka mübtelā oldığım zīğ-ı nefis ve hafağān mişillü 'ilel-i müşkile vü 'āvāriż-ı sā'ireye endūh u ekdār-ı ħāzırānıñ daği inzimāmından nāşi ħücūm-ı emrāz u eşkām ve istilā-yı ğumūm u ālām ile vücūd-ı nāçizānem ħarāb olarak

[s.33]

merāḥim-i seniyye-i raḥīmānelerine şiddet-i ihtiyācım be-didār ve huşūşan ber-
mūcib-i ḳānūn-ı cezā bi'l-muḥākeme üzerime bir cünḥa-i mu'ayyene s̄abit
olmamasıyla daḥi 'afv u 'ināyet-i kerīmānelerine istiḥḳākım āşikār olmaḡla lūtfen ve
merḥameten bu ḥāl-i felāket-me'āl ile mazīḳ-i ġurbetde helākim revā görülmeyüp
şevket-me'āb efendimiz ḥazretleriniñ mübārek ve mes'ūd ser-i hümāyunları
şadaḳası olarak sāḥil-ḥāne-i çākerānemde dū'ā-yı 'ömr ü şevket-i şāḥāneye iştiḡāl ve
'ömrüm var ise de baḳiyye-i dānemi kendi āşiyān-ı vīrānemde itmām u iḳbāl itmek
üzre ḳuşca cānımı ḳafes-i ṭāḳat-ḡüdāzdan āzād ile 'afv u iṭlāḳ-ı çākerānem huşūşuna
mūsā'ade-i 'aliyye-i dāverānem ve merāḥim-i seniyye-i ḥıdīvāneleri şāyān u sezā-vār
buyurulması ḥāk-i pāy-i devlet-iḥtivā-yı āşafānelerinden kemāl-i sūz u ḡüdāz u
tażarru' u niyāz ile mütemennā ve müsted'ā-yı çākerānem oldıḡı beyānıyla 'arīza-i
müstmendānem terkīmine cesāret ve merfū'-ı pīşgāh-ı re'fet ü 'āṭifetleri ḳılınmışdır
bi-mennihī te'ālā resīde-i ḥāk-i ḳadem-i devlet ve manzūr-ı nażar-ı merḥamet-i
dāverāneleri buyurulduḡda emr ü fermān.

Velehū raḥimehu'llāh

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

Deḡil cevr-i felekden şekve vü devrāndan feryād

Şu vaḥşet-ḥānede nā-būdī-i yārāndan feryād

Neşīb-i cāh-ı ġurbetde 'uluvv-i menzilet maḥfi

Velī bī-mihri-i iḥvān-ı rü-gerdāndan feryād

Muḥabbet bir ṭarafdan ḥasret-i cānān bir yandan

'Aceb mi 'āşıḳ-ı bī-çāre itse cāndan feryād

Atılmış bir kemān-ebrū mehiñ āḡūş-ı vaşlından

Sezâdır evce çıksa nâvek-i perrândan feryâd

Yazarken derd-i cāngāh-ı derūnum leyle-i ğamda

İrer dāmān-ı çarĥa ĥāme-i giryāndan feryâd

Açılmış ğayra ben bŷy-ı cefâ şemm eyledim anda

N'ola bŷl-bŷl-veş itsem ol gül-i ĥandāndan feryâd

Ne cem'ı servet-i dŷnyā ne kesb-i rāĥat-ı 'uĥba

Bu bāzār-ı fenāda 'Āķifā ĥusrāndan feryâd

Māhir Beg merĥūmuñ istifsār-ı ĥāĥıra dā'ir mektŷb-ı belġānesi

Cenāb-ı pesendġde-ŷslŷbları dil-şikārlık vādilerinde meslŷbŷ'l-'uyŷb ve toġrısı ĥŷsn-ı ĥaşletle şayyād-ı ĥulŷb oldıĥlarından bi'l-cŷmle ihvān-ı kirām ile berāber senāver-ı vālā-ittisāmları dāmġāh-ı ŷns ŷ ŷlfetlerine rām olduġumuzdan başka gül-ķand-ı muĥabbetleriyle řirinkām olan tŷtŷ vŷ ĥumrŷ ve belki ġadŷr-ı şafvet-semŷr-ı āyŷne-nařŷr-ı ĥulŷş u meveddetleriniñ řināveri olan

[s.34]

murġ-ı baĥri daĥi pençe-i řāhin-ı ĥaviyyŷ't-tesĥŷr-ı nevāziřlerine esŷr idŷġi řekk ŷ ŷŷbheden beri olduġını isbāt iĥŷn bu defā şaydgāh-ı tenezzŷhde ĥurduĥları dām-ı tedbŷr-ı ĥākŷmāneleri şemeresi olmaĥ ŷzre ŷĥ dŷrt 'aded tezerv-ı ŷurfe-rŷ ihdāsına himmet buyurulmuş olduġı āverde-i dest-i iftiĥār olan varaķa-ı vureķā-reftārları me'a'l-ı 'ālŷsinden ma'lŷm-ı ĥulŷsverŷ olup bālā-pervāz-ı evc-ı vālā-yı 'izz ŷ 'alā olan řehbāz-ı hŷmā-şikār-ı 'ālŷleriniñ ŷāk-ı bālā-revāķ-ı rif'atden saĥā-ı tevāzu'a tenezzŷl ile ol vecihle şayd-ı kebŷteri dil-ı mŷ'ellemimize vāķi' olan himem-ı seniyyeleri bā'ŷ-ı ihtizāz-ı perr ŷ bāl-ı ŷā'ir-ı ferĥat ve ĥamāme-ı senā-yı meĥāsin-pŷrā-yı

sāmīleri küşâyende-i dest-i hūlūş-ı ıaviyyet olarak itāre-i bālā-hāne-i icābet
kılınmışdır efendim.

Velehū raħimehu'llāh

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Gitse ger kān-ı Bedaħşāna sūrāğ-ı elmas

Şulanur la'l-i müzāb ile dimāğ-ı elmas

Şeb-i vaħdetde bulanlar güher-i tecrīdi

Ne şu'ā'-ı ıamer ister ne ıerāğ-ı elmas

Lā'l ü yāķūt alur hūn-ı cigerden feyzi

ıutuşur tābiş-i ğayretle ocağ-ı elmas

Müşterīdir felegiñ seb'a-ı seyyāresi de

ııkşsa tā fark-ı süreyyāya yasağ-ı elmas

Şāfdır cevher-i zātı 'araz-ı fāsidden

Eyleyen-ı ıeşm-i başıretle ferāğ-ı elmas

Tāc-ı Cemşīde fūrūğ-efken-i reşk olsa n'ola

Āteş ü āb ile fer buldı ayağ-ı elmas

Nūrdan tūğme-i nāz itse girībānında

Yaraşur Māhir o meh-pāreye dāğ-ı elmas

Ma'den-i hikmet imiş zīver ü es'adla selām

Bulunur kenz-i haḳāyıkda mesāğ-ı elmas

Māhir Beğ merḫūmūñ istifsār-ı ḫāṭıra dā'ir mektüb-ı laṭifi

Ma'lūm-ı haḳāyık-melzūm-ı deḳāyık-şināsları buyuruldığı üzre zāyiçe-i 'ālemden istinbāt olunan baş u ḳabzuñ aḫkām-ı ḫafiyyesinūñ zuhūra gelmesi yed-i meşiyet-i ilāhiyyede olan keyfiyyāt-ı müteḫaḳḳıktan oldığı cihetle vukū'a gelen umūr-ı ma'süreyi meserrāt-ı meysüre müte'ākıb olması şevāhid-i maḳbūza ile s̄abit olmasından dolayı böyle şeylerde te'essüf ü te'essür ḳaziyyesi ğayr-ı cā'iz ve ḫalbuki çāker-i ḳadīmleri bu ḳadar telḫ ve şirin rüzgārı çeşide itmiş olduğımdan kendü ḫālümce elṭāf-ı Bārīden ḳaṭ'ā ḳaṭ'-ı ümmīd itmeyeceğim

[s.35]

bedīhī vü bārız ise de ḫasbe'l-beşeriyye ba'zı mevād daḫi derūna te'sir itmemek ḳābil olmayup meselā ḫāk-i pāy-i devletlerinden dūr ve lezā'iz-i ḫayāt-efzā-yı müşāḫabeṭ-i müşfikānelerinden mehcūr olmak gibi bir mādde-i müessirenūñ ḫirḳat-i can-güdāzīnūñ itfāsı olsa yine cūybār-ı muvaşalat-ı müstelzimü'l-mefḫaretleriyle ḫāşıl olacağından ḫasbe'l-'ubūdiyye tezāyüd-i 'ömr ü iḳbāl ü devlet ve ḳarīben ḫüsn-i 'avdetleri du'āsından bir an münfek olmıyarak li'llāhi'l-ḫamd istiḫbār olındığına göre vücūd-ı me'ālī-nümūd-ı āşafāneleri dā'ire-nişīn-i 'āfiyyet olması her bir maḳāşıdun ḫuşūlinden ziyāde 'ind-i bendegānemde e'azz-i meṭālib olmağla hemān cenāb-ı müyessirü'l-umūr zāt-ı vālā-yı veliyyü'n-ni'amīlerini mürādāt-ı dü cihāniye nā'iliyyetle dā'imā mesrūr eylemek dā'avāt-ı mefrūzası tekrār ḳılınmağda olduğu izḫār-ı levāzım-ı 'ubūdiyyetime ni'me'l-vesīle ittihaz olunmuş idüğü inşā'a'llāhü te'ālā ma'lūm-ı 'ālīleri buyurulduğda ol bābda.

Li-Cenāb-ı Nef'ī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün

Ölmek āsān 'āşıkā bir dem firāk-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīr-i ḥastaya tīmār güç

'Aşık mühlik yār gāfil mübtelālar neylesün
Birbirine derdini inkār güç ikrār güç

Yār eger 'āşık ne eylerse muḥabbet iktizā
İtmemek olur maḥallinde anı izhār güç

Gerçi 'aşık izhār-ı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dilber amma müdde'ā fehmi olıcağ inkār güç

Olsa Nef i n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
Neylesün yā şoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

Māhir Begiñ istifsār-ı ḥāṭır u ḥulūşa dā'ir mektüb-ı zerāfet-üslūbu

Dil-dāde-i şīve-i şāhid-i muḥabbetleri oldığım 'ināyetlü efendim ḥazretleri zāt-ı pākīze-girdārlarıyla meşīme-i vāḥideden tevellüd itmiş öz birāder gibi sevişür beynümüzde ḥışn-ı ḥaşīn mişillü müşeyyed ü metīn olan erkān-ı sedīde-i uḥuvvet ü muḥādenete raḥne-i mübāyenet īrāsı idecek ednā bir sebep ü 'illet vuḳu'a gelmiyerek bunca zamāndan berü birbirimiz ile ḳonuşur ve görışür olduğumuz ḥaysiyyetle uzak yakın zabıta-i müstaḥkeme-i müvālāt-i ḥaḳıḳiyyenüñ kemā hiye ḥaḳḳuhā te'yidini īcāb ider esbāb-ı ḳaviyyeniñ ikmāl ü icrāsı derece-i vücūbda size bize bir emr-i müteḥattem ve bu uşūl-ı mergūbeye dā'imā ve müstemirren i'tinā vü diḳḳat

[s.36]

lāzım iken bu tarafından dām-çide-i hareket ve şavb-ı maşşūda ‘azīmet buyurılalıdan berü bi’l-emni ve’s-selāma vuşūllerini müş’ir ve ‘āfiyet-i müstelzimü’l-mefharetlerini mübeşşir bir kıt’a mürüvvet-nāmelerine nā’il olamadıgumdan bu keyfiyyet-i muhlış-ı bekā-h’āhlarına toğrısı bā’is-i dil-hırāş u bī-ħuzūr oldıgından gayri bir güne bī-vefāyī vü mehcūrī emāreleri olmak haıtırası dağı bi’l-küllıyye dağdağa-ı hāıtırāmı mūcib ve bayağıca selb-i ārām u rāhātumı müstevcib olup zāt-ı ‘ālilerinden görmüş oldığım mu’amele-i şadıkıyyeyi ferdā-yı maşşere dek ferāmüş itmeyecegüm mişillü senāver-i müstedīmlerinüñ şavb-ı vālalarına olan şıdık u ihtıaş ve ihlāş-ı hāşsu’l-hāşşımı dağı tezekkür ile sābıka-ı ülfet ü muħabbete ħürmeten ve be-taħşış şerā’it-i memdüħa-i uħuvvete ri’āyeten bādi-i şādi-i fu’ādum olur kerem-nāmeleri üsāresine himmet ve ol vecihle ħuluşkār-ı kādīmlerin mübtelā oldığım teşviş-i bālden taħlīsa bezl-i mürüvvet buyurmaları temennāsıyla şukka-ı muhlışī tenmīķına ibtidār ve firistāde-i nādī-i fütüvvet-ķarārları kılınmışdur inşā’a’llāhü Te’āla ledā-es’adü’l-vuşul ber-muķtezā-yı şīme-i meħāsin-şumül ba’d-ezīn dağı ħaķķ-ı ħulūsverīde ta’atıfāt-ı ħaseneleri mebzül buyurulmaķ me’müldür.

Li-Cenāb-ı Şābit

mefā’ılün/mefā’ılün/mefā’ılün/mefā’ılün

Alup āğüş-ı merāma yāri rām itmek de güç

Yārsiz ‘azm-i temennā-yı merām itmek de güç

Pāye-i ħusrān ile nā-kāmlıķ emr-i ‘asīr

Māye-i ‘irfān ile taħşıl-i kām itmek de güç

Şübhesiz nān-pāre-i ħuşke ķanā’at mümteni’

Ārzū-yı nefsile meyl-i ħarām itmek de güç

Gerçi kim evzâ'ına şabr eylemek düşvârdur

Kâm için gerdûna ammâ iltiyâm itmek de güç

Şābitā dil-dāre çok bār oldığıyçün neylesün

'Ālemün itmām-ı kārın iltizām itmek de güç

Māhir Begiñ letā'if ve müṭāyebāta dā'ir mektüb-ı belāğāt-üslūbı

Cenāb-ı mübdi'-i beni ādemin efrād-ı beşeriyyeden şān-ı sütüdegī ile mevşūf olan nüfūs-i zekiyye aşhābına ihsān eylediği ṭabākāt-ı ahlāk-ı rāziyeniñ zāt-ı 'ālileri gibi mertebe-i kuşvāsına fā'iz olanlar kulüb-ı eviddāyi te'līf ve bi'l-ḥuşūs kendülerine nisbet ü ihtişāş ile şerefmend olan bendegānlarını taltīf eylemekden ḥālī olmadıklarına ve ben daḥi

[s.37]

ḥasrā vü ḳaşrā efendimün şunūf-ı iltifat-ı 'ālilerine maẓhar ve siz daḥi ḳā'ide-i bende-perverīye kāmilen ri'āyet ider veli ni'met-i kerem-güster olarak her bār mu'amele-i ḥāṭır-rübāyi ile ḳuluñuzı mecbūren fekk-i raḳabe-i 'ubūdiyyetden müstağnī buyurduklarına binā'en bu def'a daḥi ḥaḳḳımda tecdīd-i 'ahd-i nevāzişkārīye meyl ü rağbet birle iṭāre-i sūy-ı çākerī buyurulan emir-nāme-i 'ālileri ṭırāzende-i enāmīl-i terhīb ve suṭūr-ı bedi'u't-tertibiniñ maṭla'-ı dil-firībi ḥīre-sāz çeşm-i raḳīb olacak vechile enva'-ı zīb ü zīver-i teveccühāt-ı 'aliyyeleriyle ḥāme-pīrāy-i tezhīb olmuş ve du'ā-yı devletleri ref'-i bāriğāh-ı cenāb-ı Ḥudāvend-i Mücīb ḳılınmışdur ḳaldı ki emir-nāme-i mezkūrlarınıñ maḳṭa'-ı 'acībü't-terkībinde kendü iḳtirāḥāt-ı bī-aşl-ı esasıñuza muḳaddime-i ḳaziyye-i iftirā'iyye olmak üzre güyā beglikci kīsedārı devletlü Nūri Efendi ḥazretlerinden rivāyet olunarak ḥāşā tağyīr-i mizāc-ı 'ācizāneme dā'ir ba'zı ḥavādiş-i mec'üle baş u temhīd olunmuş ve ve hefevāt-ı

lisāniyyeye ana'at olunmıyarak āfāt-ı alemiyyeye daı ibtidār ile bu bābda hem uluñızı ve hem de efendi-i müşārun-ileyhi muhābā nişāne-i sihām-i iftirā iderek at at gūnāha girilmiş olduğı bedīhī vū hüveydā ve vākı'a efendi-i müşārun-ileyhiñ mazbuť-ı uvve-i fikriyyeleri olan müstahzarāt-ı 'acībetü'l-esālīb ve ikāyāt-ı ğarībetü't-terākībe nazaran bu mebhāste ma'lūmāt-ı külliyyeleri olduğından oğrusı cümleñize da'vā-yı tefevvuk itseler becādur asbe'l-me'mūriyye muaddemce perāviştede bir akım aşerāt-ı insāniyye ve müezzıyāt-ı beşeriyye ile bir aç gün zarūrī ins ü mücāleset birle bayağı ab'-ı ākerāneme ğızat u vahşet geldiginden el'ān 'alım başıma gelmiyerek bu mişillü leťā'if ü müťayebātı külliyyen unudur gibi oldım āh efendim ğurbetüñ āşılı kürbet ve bir maalde imtidād-ı iāmet mūcib-i fütur-ı sılet olduğından iş'ārāt-ı ākerānemde vākı' olan sehv u uşurıma baılmıyarak her alde teveccühāt-ı seniyyelerine muhtāc olduğım inşā'a'llāhü te'ālā ma'lūm-ı sāmīleri buyurulduğda ol bābda emr ü ihsān efendimiñdir.

arfü'l-ā li-Cenāb-ı Rıza

mef'ülü/mefā'ılı/mefā'ılı/fe'ülün

Ser-oa-i la'līn nemekdār-ı müferri

Ma'cūn-ı fera-baş-ı leb-i yār müferri

Āğuş-ı ayālümde o gül olsa 'ara-rīz

Nāziklik ile būse-i ruhsār müferri

[s.38]

Cānāne gelür azret-i cānāneye arşu

Nīmīn nıgeh-i 'āşık-ı ğam-ār müferri

Renk almadadur 'ārız-ı dildārdan el-ḥaḳ

Esnā-yı çemenzārda gül-nār müferriḥ

Bezm içre feraḥ 'āşık-ı müştāka ne minnet

Meclisde bedīhī ruḥ-ı dildār müferriḥ

Görsem o mehūñ ṭarf-ı 'izārında ğubarın

Bu vechile keyfiyyet-i esrār müferriḥ

Çoḳ görme Rızā dōst 'aṭā itse Rızāya

Ol şāha gelür 'abd-i senākār müferriḥ

Māhir Begiñ tebrīk-i vezāret ü ḥulūsa dā'ir mektüb-ı belāgat-üslūbı

Köleleri efendimiñ mine'l-ḳadīm ḥalḳa-i bāb-ı übbehet-me'āb-ı dāverīlerine dü dest-i iftiḥār ile yapışmış ve ḥaşrā vu ḳaşrā mefāze-i meḳārim-i fā'ize-i ḥimāyet ü seḫābetlerine şıḡınmış olan bendegān-ı maḥşūşaları 'idādından ma'dūd ve şavb-ı vālā-yı veliyyü'n-ni'amālarından bī-ḥadd ü nihāye maḫzar-i kemāl-i nevāziş ve iḥşān-ı nā-maḥdūd oldıgumdan başka elimde olan berat-ı 'ubūdiyyetimiñ ḥulāşā-i me'āline nazaran iddi'ā eyledigim ḥuşūsiyyet-i mü'ekkede nisbet-i müstecidde nev'inden olmayup bi't-tedḳīk yigirmi otuz yıllık memlūkiyyet-i müstekilleden 'ibāret bir ḳayd-ı 'atīḳ idügi nezd-i me'āli-ferd-i mün'imānelerinde resīde-i rütbe-i taḫḳīk oldıgına binā'en niviste-i şaḫīfe-i ḥasb-i ḫālim oldıgı üzre kevkebi sātı'u'l-envār-ı kadr u şānlarınıñ hem-kevkebe-i mihr-i ziyādār ve ḫakk-ı eḫaḳḳ-ı sāmīlerinde eşi'a-i teveccühāt-ı seniyye-i ḫāzret-i cihānbānīnün lem'a-niḡār olması ed'ıye-i ḫayriyyesiyle güzāriş-nümā-yı leyl ü nehār oldıgım ḫalde fi'l-aşıl mir'at-ı zāt-ı 'ālīlerinde rü-nümā olan sīmā-yı feyz-i nā-mütenāhī-i ilāhī 'aks-endāz-ı zamīr-i kerāmet- semīr-i cenāb-ı pādīşāhī olup bu evān-ı nuşret-iḳtirānda cāme-i iḳbāl-i

veliyü'n-ni'amîleri tırâz-ı 'izz-i vezâretle müzeyyen ve 'unvân-ı menşûr-ı iclâlleri elkâb-ı fehâmet-nişâb-ı düstürî ile mu'anven olarak Hâniye şancağı ilhâkıyla Kandiye eyaleti 'uhde-i bahirü'l-istihâl-i dâverîlerine tevcih ü ihsân-ı hümâyün buyurulmuş olduğu nevid-i behçet-bedîdi sâmi'a-pîrâ-yı bende-i şadâkat-nümün oldıkda bu keyfiyyet çâşnî-yi kand-i nebâtdan ahlâ zâ'ika-i iftihâr u mübâhatım lezzet-bahş-ı kemâl-i halâvet ve tertîb-sâz-ı dimağ-ı sürür u ferhat olmuşdur Cenâb-ı müfîzü'l-ihsâni ve'l-cüd tenezzehet zâtühü 'ani'l-emâkini ve'l-hudûd rütbe-i sâmilîleriyle câh-ı

[s.39]

mekârim-iktinâhların müteyemmen ü mes'ûd ve mehâmm-ı mevküle-i âşafânelerinde te'yidât-ı ilâhiyyesin yâver ü reh-nümüd eylemek temennâsı bâ-şıdğ-ı serîret sebt-i şahîfe-i icâbet kılnarak hasbe'l-'ubüdiyye cümleden evvel farîza-i tebrîk ü tehniyetiñ icrâsına müsâra'at-i lâzime-i zimmet-i husûsiyyetim olduğına mebnî hemân raqiyyet-i maşşûsa-i 'âcizâneme iğtirâren ma'rız-ı tehniyetkârîde işbu 'arz-ı hâl-i çâkerânemiñ taqdîmine ictirâ birle teveccühât-ı bende-perverîleri istid'âsına ni'me'z-zerî'a ittihâz olundığı inşâ'a'llâhü Te'âlâ.

Li-Cenâb-ı Sulţan Süleymân 'aleyhi'r-raḥmetü ve'l-gufrân

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildârı kadeḥ

Öliceḳ eyliyeler toprağımı bâri kadeḥ

Her tolu başına bir kerre alur büsesini

Böyledür rûz-ı ezelden ber ü bâzâr-ı kadeḥ

Eli boş varma şaḳın şoḥbetine muğbeçenüñ

Eyle cān ü diliñi yolına ĩsār adeh

Bir adeh meyle cihān sırrı ‘ayān oldu baña

Ben nice olmayayum böyle hevādār-ı adeh

Mey mihekdür kişinüñ içerisin taşra kılur

Nĭk ü bed zāhir olur böyle durur kār-ı adeh

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe

Ey Muhibbi ielüm ‘aşkına gel bāri adeh

**Hālā maām-ı şadāret-i uzmmāya revnağ-bağşā übbehetlü devletlü ‘Āli Paşa
hazretleriniñ şayd teşekkürini hāvī mābeyn-i hümāyuna tezkiresi**

Dil-sĭr-i ni‘met-i ‘adĭmü’n-niğmet-i firāvānı ve sĭr-āb-ı mā’ül-ğayāt-ı elğāf-ı bĭ-pāyānı
oldığım ve ‘ināyet-i celĭlelerinden berzesiniñ farĭza-i teşekkürini ĭfādan ‘aciz
bulduğım veliyyü’n-ni‘met-i bi-minnetimiz pādişāh-ı şevket-sipāh efendimiz
hazretleriniñ hağğ-ı nā-müstehağğ-ı müstmendāne ve bāre-i şadāğat-sitāre-i
‘abĭdānemde mebsütü’l-ecniħa olan nesr-i tğ’ir-i mekārım-zāhir-i hazret-i
şehinşāhĭleri cümlesinden olmağ üzre telağğufen ve tekerrümen dün ağşam ĭħsān
buyurulan mağşülāğ-ı şaydiyye-i zıll-efken farğ-ı mübāhāt u mefğaret-i kemterānem
oldı a‘cez-i çākerān-ı cenāb-ı pādişāhĭ ve ağğar-ı bendegān-ı hazret-i ĭilāfet-penāhĭ
olan bu ‘abd-i kemĭneniñ bu vechile tağğatğur u teğrĭfe sezāvār buyurulan tenezzül ve
merğamet-i hazret-i mülükāne ĭuluñuzca vallāhi’l-‘ağĭm mübālağasız olarağ cihānı
ve belki cānı deger bir luğf-ı celĭl-i cedĭd

[s.40]

ve bir ihsân-ı bî-'adîl-i merâhim-bedîd olmağla vâdi-i şükr-güzârî vü maḥmidetkârîde lisân-ı ḥâl ve maḳâl-i kemterânem dem-beste vü lâl ve şahrâ-yı şerḥ u tafşîl-i mâ-fi'l-bâlde ḳalem-i 'acz-raḳam-ı 'abîdânem hem-pervâz-ı murğ-ı şikeste-bâl olmuştur hemân Cenâb-ı Haḳ ve feyyâz-ı muṭlaḳ bu mülk-i millete ve bendegân-ı şadâḳat-sîrete 'aṭiyye-i 'azîme-i ilâhiyyesi ve cümleñiñ bā'is-i sa'âdet-i müsteḳillesi olan şehriyâr-ı melek-nihâd ve şehinşâh-ı me'âlî-nijâd medda'llâhü zîlâle ra'fetihî 'ala-mefârikı'l-'ibâd efendimiz ḥazretlerini taḥt-ı 'âlî-baḥt-ı kâmkârî vü kâmverîde muḥalled ü ebed-nişân ve sâye-i tevfiḳât-vâye-i cenâb-ı zillu'llâhîlerini ile'l-ebed âsâyiş-baḥş-ı ḥalḳ-ı cihân buyurması mefrûzü'l-edâsını zîver-i zebân-ı tezkâr itmekde oldıgımın bir vaḳt-i münâsibde ḥâk-i pây-i tütüyâ-sây-ı ḥazret-i ḥilâfet-penâhiye lüṭfen 'arz u ifâdesi vâbeste-i re'y-i 'âlî-i ḥudîvîleridir ol bâbda irâde efendimiñdir.

Velehû sellemehü's-selâm

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

Dime ibrâm ol serv-i dil-ârâm olmaz

'Aşıḳa mâ'il olur böyle dil-ârâm olmaz

Degme bir ağıle olmaya göñül mürğü şikâr

Anı şayda ḳara zülfüñ gibi bir dâm olmaz

Maḥv ider revnaḳ-ı dildârını zülf-i siyehiñ

Ḳanğı gündür ki anun âḫiri aḫşam olmaz

Bende-i muḥlişe maḥşûş gerekdir keremiñ

Luṭf kim ‘ām ola ol āşıka in‘ām olmaz

Dāverī devr-i zamān şaḥ-ı cihānıñ ‘Ālī

Pāy-būsī gibi ehl-i dile bir kām olmaz

‘Ālī Paşa ḥazretleriniñ Maḥmūd Nedīm Paşaya cevāb olarak mektüb-ı mevzūn

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Ey mürüvvet-pīşe vü devlet-penāh

Ve’y vefā-endīşe vü luṭf-iktināh

Ey kerīmü’-t-ṭab‘ maḥmūdü’l-ḥiṣāl

Ey Nedīm-i bādi-i a’le’l-fi‘āl

Nāme-i manzūme-i luṭf-üslūbuñuz

Şuḳka-i mihr ü kerem maşḥūbuñuz

Oldı bezm-ārā-yı şevḳ-ı ibtihāc

Hāme-i tevḳīr ü i‘zāz üzre tāc

Rāh-ı sebki virdi çeşme tāze rūḥ

Cān ü dil buldı me’ālinden futūḥ

Oḳuyup tekrār idüp ezberledim

Soñra ḥırz-ı cān-veş ḥıfz eyledim

Ser-te-ser ma‘na-yı ferḥat-zāsına

Belki her lafz-ı sürūr-efzāsına

[s.41]

Ayrı ayrı biñ teşekkür eylesem

Ne disem ol bābda ne söylesem

İdemem ifā-yı haqq-ı maḥmidet

Bulayım lāyıklı ta'bir ü lügat

Eyledim anıñ için bī-iḥtiyār

'Azm-i vādī-i tesyīr ü ihtisār

İ'tirāf-ı 'acz ile ḥayr du'ā

Ḥāttime olsa bu mektebe sezā

Rabbimiz dā'im vire iḳbāl-i tām

'Ömrüñüz eفزün ide ḥaqq ve's-selām

Ḥālā maḳām-ı celīle-i ḥāriciyyeye zīnet-āver übbehtlü devletlü Fu'ād Paşa ḥāzretleri

me'mūriyyet-i maḥşūşa ile birrü'ş-şam'da iken nişān-ı 'Osmānīniñ bir kıt'ası

kendülerine iḥsān buyurulmuş olduğına dā'ir 'Ali Paşa ḥāzretleri tarafından

gönderilen tebrik-nāme-i sāmiyyenin şüretidir

Mü'esses-i bünyān-ı raşīnü'l-erkān devlet-i 'aliyye ve aşlü'l-uşül şecere-i semere-i

salṭanat-ı seniyye nām-ı ḥāyr-ittisām olarak bu kerre te'sīs buyurulan nişān-ı 'ālī-i

Osmānīnin birinci rütbesinden bir kıt'a haqq-ı eḥaqq-ı 'ālīlerinden olan teveccühāt-

ı celīle-i cenāb-ı mülūkānenin nişānesi olmak üzere qarīḥa-i şābīḥa-i ḥāzret-i

pādişāhīden olarak zāt-ı vālā-yı nezāret-penāhīlerine iḥsān buyurulmuş olduğundan

kemāl-i iftiḥār u meserret ile irsāline mübāderet kılandı ḥaqqā ki devlet-i 'aliyye

uğurunda şimdiye kadar her bir ḥāl ü maḥalde ve ḥuşuşen ol tarafı teşrīf-i

devletlerinden berü zühûra gelen hîdemât-ı celîle-i âşafâneleri ve zâten pîrâye-i mevķi'-i a'lâ olan ķadr-i celîl-i dâverîleri iķtizâsınca böyle bir 'alâmet-i fâhire ile tezyîn-i sîne-i bî-gîneleri eķaķķ-ı şudûr ve şu iltifât-ı ķadr-i 'âlîlerini taķdîr iden eşdikâya mûriş-i mesâr-ı nâ-maḥşûr olmağın du'â-yı mefrûzu'l-edâ-yı ḥazret-i tâc-dâriye terdîfen esniye-i 'aliyye-i tezâyüd-i 'ömr-i 'âfiyetleri tekrâr ile îfâ-yı vazîfe-i tebrîk ü tehniyete ibtidâr olındı ol bâbda irâde efendimiñdir efendim ḥazretleri.

Velehû sellemehü's-selâm

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

Al cāmile o meh-pâre kaçan kim şalınur

Ṭutuşur ḥalk-ı cihân şehre bir âteş şalınur

Aṭlas-ı alile ol bir gül-i ḥamrâdır kim

Ruḥ-ı rengînini seyr eyleyen âdem alınur

[s.42]

Taḥtını yel getirür özge Süleymândır bu

Nev-civânım ki şalıncaḳlara binmiş şalınur

Nevbet-i 'ayş u ṭarâb nâle-i 'uşşâķ yeter

Kûslar zâ'id öter ṭabl-i muḥâlif çalınur

'İydgehden güzêr itdikçe o şeh ey 'Âlî

Herkesi ḥayret alur âña baķılır ḳalınur

'Ali Paşa ḥazretlerinin kavâ'im-i naḳdiyyeniñ tedâvülden alınması için teşekkür-

nâme-i belâğât-üslûbı

Sermāye-i iftiḥār u ḥayātımız olan devlet-i ‘aliyyeye maḥz-ı baḥşāyiş-i eltāf u ikrām-ı ilāhī ve mülk-ü milletiñ mü’essis-i bünyān-ı ‘umrān u refāhı olan veliyyü’n-ni‘met-i bi-minnetimiz veliyyü’n-ni‘met-i cihān pādişāh-ı ḥilāfet-‘unvān ve şehinşāh-ı ‘amīmü’l-iḥsān efendimiz ḥazretleriniñ mebde-i envā’-ı feyz ü sa‘adet olan cülüs-ı hümāyün-ı şevket-maḥrūn-ı cenāb-ı tācdārīlerinden berü nice āsar-ı cemīlesi vü celīlesi meşhūd-ı ‘uyūn-ı ‘ālemiyān olan ‘uluvv-i himmet ü kemāl-i muvaffakiyyet-i ḥazret-i zıllu’llāhīleri inḥilāl-āver-i ta’kīd-i mehām-ı devlet ve şifā-sāz-ı eskām-ı mesām-ı mülk ü millet olmağla bu ni‘met-i ‘azimī ve ‘ināyet-i küberāniñ teşekkürāt-ı mefrūzası elsine-i ḥāvāşş u ‘avāmda her bār muḥaddime-i münācāt ve ḥāttime-i ezkā u taḥiyyāt oldığı ḥalde nice sinīn ü eyyāmdır ki kesād-dāde-i bāzārgāh-ı mu‘āmelāt-ı enām ve revāc-efzā-yı envā’-ı müşkilāt u mażarrat-encām olan ḳavā’im-i felāket-i ‘alāyimiñ meskūkāt-ı ḥālişe-i ‘ummār-ı mülāzeme-i taḥvīli ve bi’l-cümle ‘ibādu’llāhīñ memlū-sāz-ı himyān zücret u ıztırābları olan nuḳūd-ı nāsire-i ālām u aḥzāniñ bu yüzden daḥi zer-i kāmīlü’l-‘ayār-ı sürūr-ı bī-pāyāna tebdīli ḥaḳḳında maşrūf olan naḳdīne-i himmet-i bi-hemtā-yı ḥilāfet-penāhī ve bunuñ şemere-i celīlesi olarak bir gün içinde meşhūd olan taḥvīlātı fevḳa’l’āde cümlemiz için bir tāriḥ-i cedīd fevz u felāh u ḥaḳīḳat hiç bir tāriḥde mişli görülmemiş bir ḥayr u iḥsān münticcü’n-necāh olmağın bāy u gedā ve pīr ü bernā vü aḳviyā vü zu‘afā kāffeten mesrūrü’l-fu‘ād olarak du‘ā-yı mefrūzu’l-edā-yı tezāyüd-i ‘ömr ü şevket-i ḥazret-i zıllu’llāhīyi tekrār yād eylemiş ve eylemekte bulunmuş olmasıyla bu bendegān-ı ‘acz-‘unvān-ı ḥazret-i şehinşāhī daḥi ‘uhde-i ‘ubūdiyyetimize farz-ı ‘ayn olan teşekkür ü taḥammüdi ḳalemen daḥi ‘arz itmek şerefine nā’iliyyet

[s.43]

emeliyle min ğayri ħaddin ref'-i ruķ'a-i űükrāniyyete cesāret eyledik her ħālde emr
ü fermān ħāzret-i men lehü'l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Ħusrev

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Kīmyā buldum görünce ħāk-i pāy-i dil-beri
İűüm altun eyledüm sevdüm cevān-ı zergeri

Püte-i 'aşķ-ı ħaķīķat içre ķalbüm ķāl idüp
Ħāliű u muĥliű o űāh-ı ħüsnuñ oldum çakeri

Rūy-ı zer zerdümdedür eűķüm görüp meyl itdi yār
Ķadr-i zer zerger űināset ķadr-i gevher gevheri

Görinür bir gün saña ol öldürür dirler seni
Ben helāk oldum görünmez ol melek-sīmā peri

Ħusrevā gördüm lüğatde eűķümüñ evűāfını
Aĥter-i kevkeb dimiű cevher űiĥāĥ-ı cevheri

**Ħālā Meclis-i Vālā reisi übbehtlü devletlü Kāmil Paűa ħāzretleriniñ Süleymān Paűa
tarafından gelen mektūba irsāl buyurduķları cevāb-ı laťif**

Her ħarf-i meķārim-żarfı müűil-i sürür-ı ğayr-ı maĥsūr ve me'āl-i meĥāsin-iűtimāli
mürsilü'r-riyāh-ı ārām u ĥuzūr olan iĥsan-nāme-i me'āli-mevfūr u 'ināyet-nüűürları
bu kerre müűerref-res-i rāĥa-i vüsül u zuhūr olup bi-ĥamdi'llāhi'l-meliki'l-ğafūr
ĥalebü'ű-űehbā ķudüm-ı mebrük-i 'ālīleriyle dārü's-sürür ve fark-ı bendegānemde
teveccühāt-ı seniyyeleri kemā-kān müstaķarr u mütemādi's-sudūr olduĝı müfād-ı

'ālīsinden istifāde vü istibşār olunarak aḥḡar min mūr olan bu 'āciz şādıklarā
ḡaḡkında bu vechile daḡi mebzūl ü mebzūr olan iltifāt-ı 'aliyye-i süleymānīleri
bende-i kemīnelerini ḡā'iz-i nişāb-ı mefḡaret ü ḡubūr itmekle Süleymān-ḡab'-ı
meḡāsin-neb'-i kirāmīleri dā'imā maḡrem-i ḡarem-serā-yı Belḡīs-i şafā ve ḡüdhüd-i
āmāl ü iḡbāl-i āşafāneleri an-be-an pervāz-nümāyā-yı sebā-yı intizām olması ed'ie-
i mefrūzası her daḡıka ve zamān be-ḡulūşı'l-cinān īşāl-i ḡabulgāḡ-ı cenāb-ı ḡālīḡü'l-
insi ve cān ḡılınmaḡdadır efendim ḡazretleri.

Li-Cenāb-ı Şem'i

fe 'ilātün/fe 'ilātün/fe 'ilātün/fe 'ilün

Rāzıyam her ne iderse baña serv-i semenüm

Tīḡ-ı cevri ile şad-pāre ḡıllarsa bedenüm

Beni öldürmeḡe 'ār eylemiş ol sīm-tenüm

Varayum yalvarayum boynuma ḡakup kefenüm

Tek beni zülf-i dil-āvīzine ber-dār eyle

Çekeyüm pādişehüm kendi elümle resenüm

[s.44]

Döyemez girsem eger mūr-ı za'īfüñ gözine

Ey Süleymān-ı zamān şöyle ḡayāl oldı tenüm

Şem'iyem kūşe-i meyhāneyi virmem felege

ḡülşen-i bāḡ-ı İremden bana yegdür vaḡanum

Nişān-ı Oşmānīnin vuşūline dā'ir Fu'ād Paşa ḡazretleriniñ maḡām-ı şadārete ḡahrīr

eyledikleri teşekkür-nāme

Cenāb-ı feyyāz-ı muṭlaḳ mücerred bu dīn-i mübīni te'yīd ve bünyān-ı şalṭanat-ı seniyye-i ebed-rehīni teşyīd buyurmak irāde-yi şamedāniyyesiyle vücūd-ı 'ālem-sūd-ı merāḫīm-ālūd-ı ḫazret-i pādīşāhīyi bu millete iḫsān ve bu iḫsān ile bunca 'ibād-ı şadāḳāt-nihādı kām-rān buyurmuş olduğundan kāffe-i emr u fermān-ı ḫikmet-beyān-ı ḫazret-i zıllu'llāhī mülhemīn-i ḫaḳīḳiyye için bir nişān ve ḳatıbe-i aḫvāle meḫāsin-me'ser-i himem-i bāhirü'l-ḫikem-i cenāb-ı ḫilāfet-penāhī tevfiḳāt ve te'yidāt-ı ilāhiyyeye delīl ü bürhān olduğu cihetle bu devlet-i ḳaviyyü's-şevketiñ noḳta-i feyz-medārı ve milletiñ sermāye-i iftiḫārı olan nām-ı feyz-ittisām-ı Osmānīye nisbetle bir nişān-ı me'ālī-şān te'sīs buyurularak böyle bir himmet-i bülend- mertebet-i ḫazret-i şehinşāhīden ṭolayı cümleye 'ā'id olan faḫr u mübāḫāt-dan ḳulları daḫi ḫişşedār olmaḳ yeter iken mücerred lücce-i merḫamet ve 'ināyet-i ḫazret-i veliyyü'n-ni'mete pāyān olduğunu 'ilān için işbu nişān-ı 'ālīniñ birinci rütbesi bu 'abd-i direm-ḫarīde-i ḫazret-i pādīşāhīye daḫi iḫsān buyurulduğu tebşīriyle şeref-şadır olan ferman-nāme-i ma'ālī-'allāme-i cenāb-ı şadāret-penāhīleri pirāye-i hāme-i 'abīdānem olarak nişān-ı 'ālī daḫi şeref-vurūd eylediginden şemse-i vālā ve ḫamā'il-i ḫazrā-yı mübāḫāt-efzāsı kemāl-i ta'zīmāt ü iḫtirāmāt ile zīver-i seniyye-i 'ubūdiyyet ḳılındı ḫaḳḳ-ı nā-müsteḫaḳḳ-ı kemterānemde mütevāliyen ziyā-baḫş neyyir-i ḫayr-iḫsānāt-ı ḫazret-i velī-ni'met için liyāḳat-ı kemterānem zerre-i mevḫümü'l-vücūduñ şu'ā'-ı āfitāb-ı cihān-tāb içinde iktisāb-ı envār itmesiniñ 'aynı olduğundan bu ḫalde 'arz-ı şükrāniyyete ḳalkışmak yine kendime vücūd virmek olacağından yalnız 'aciz ü ibtihāl-i bendegānemiñ beyānıyla her ḫālde aḳdem-i ferā'iz bildigim du'ā-yı beḳā-yı ömr ü iclāl ve şevket-i ḫazret-i pādīşāhīye bir ḳat daha ḫaşr-ı enfās ile bu yüzden taḫdiş-i ni'mete şarf-ı maḳderet

[s.45]

eylemege çalışdığım ve şöyle bir 'atıfet-i seniyyeye mazhariyyetim yine delâlet ü himâyet-i hıdîv-i ekremîleriyle hâşıl olduğından minnetdâr-ı ihsân-ı bî-ımtinân-ı cenâb-ı vekâlet-penâhîleri olmağla berâber ed'ıye-i lâzımü't-te'dıye-i devâm-ı ferr ü ikbâl-i dâverîlerine müvâzabetde bulunduğum muhâat-ı 'ilm -i 'âli-i şadâret-penâhîleri buyurulduğda ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men-lehü'l-emriñdir.

Velehü sellemehü's-selâm

mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

Olduğda zülfi içre o meh-rû nihân bu şeb
Pür-nür itdi kevnî o mäh-ı cihân bu şeb

Ol gül-nihâl-i 'ışveyi añdıqça eyledim
Bülbül gibi şabâha dek âh u figân bu şeb

Geldi dimâga büy-ı 'ıtırnâk-i kâkülün
Bağ-ı hayâl eyledi sünbül-sitân bu şeb

Sâkî şarabı şaklama la'liñ gibi amân
Şahbâ yerine kanımı içer 'aşıkân bu şeb

Teşrif iderse bezme Fu'âd o meh eger
Çekdiklerin birer birer eyle beyân bu şeb

**Fu'âd Paşa hazretleri ser-'asker olduklarında serdâr-ı ekrem hazretleri tarafından
gelen tebrîk-nâme ye irsâl buyurdıkları cevâb**

İrsāl buyurulan tebrik-nāme-i eṣer-i kirāmīleri resīde-i dest-i tevķīr ü hāvī oldığı
'ibārāt-ı nevāzişkārī bā'is-i sūrūr-ı keṣīr olarak du'ā-yı bi'l-ḥayr devletleriniñ
tekrārıyla meṣāliḥ-i lāzime-i sipāsdārīye mübāderet olındığı ve şıfat-ı celīle-i
'askeriyelerine müṣāreketle mübāhī ve buña 'ā'id oldığı vechile teshīl-i mesāliḥ-i
'āliyyeleri emrinde ez-dil ü cān ṣārif-i mesā'ī olduğum miṣillü zāt-ı vālā-yı serdār-ı
ekremīleriniñ daḥi izhar-ı āṣār-ı müteķābile ile tesrīr-i kalb-i şıdķ-intimāya himmet
buyurmaları eḥaṣṣ-ı āmāl idügi beyānıyla terkīm-i ṣenā-nāme-i ācizīye müsāra'at
olundu efendim.

Li-Cenāb-ı Nefī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Pür-şafa dā'im dili bir şūḥa hem-demdür ḳadeḥ

Tā ezelden meclis-i rindāne maḥremdür ḳadeḥ

Bezm-i bāḡa bir sebū pür-mey ise ḡonce eger

Bāḡ-ı bezme bir ḡül-i şād-āb-ı ḥurremdür ḳadeḥ

Bir ḫutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola

Hem sifāl-i mey-gede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeḥ

[s.46]

Gösterüp dünyāyı mir'at-ı ḥabābında tamam

Kendü başlu başına bir özge 'ālemdür ḳadeḥ

Nola pür-şevķ itse dünyāyı dil-i Nefī gibi

Rüzḡara yādigār-ı meclis-i cemdür ḳadeḥ

Kāmil Paşa hazretleriniñ şayd teşekkürini hāvī mābeyn-i hümāyūna tezkireleri

Cenāb-ı rabb-ı bī-endād evreng-ārāy-ı ‘adl ü dād ve sāye-bahşā-yı mefārıķ-ı ‘ibād olan pādişāh-ı ‘ālemiyān-penāh veliyyü’n-ni‘met-i hilāfet-menķabet efendimiz hazretleriniñ emr ü fermān-ı süleymānī-‘unvān-ı cihandārānelerine nesr-i t̄ā’ir-i sāhire-i semāyı ve envā’-ı taḥayyüz-i arz u māyı müsahḥar u münķād buyursun āmin hiçbir şey’e isti’dād u liyāķatim ve eşi“a-i āfitāb-ı teveccühāt-ı cihān-efrüz-ı mülükānelerini telaķķiye zerre iķtidār u ehliyyetim yoğ iken maḥz-ı merḥamet ü ‘ināyāt-ı çāker-perverāne āsār-ı celīlesinden ve āziretmand-ı ḥudā ve nedāne cümle-i cemīlesinden olmaķ üzre imtişālen li-kerīme-i (uḥillekumu’ş-şayd) bu def’a rağbet buyurulan şikār-ı mekārīm-āşikārıñ maḥşül-ı ni‘met-i mevşülünde bu dāne-çīn-i ḥidmet-i devāyet-i bī-nihān ve bi’ş-şükri tedümü’n-ni‘am iķtiza-yı ḥikmet-iḥtivāsından nā’il-i vāye olan ‘abd-i kemīneniñ daḥi ḥişşedār-ı nevāl-i ‘ināyāt-ı ‘aliyye buyurulması ne derecelerde müstelzim-i feyz-ı ḥayāt ve sermāye-i faḥr u mübāhāt oldıḡının ‘arz u beyānında ķāl ü ķalem-i ‘abīdānem ‘āciz ü lāl ve her ne ķadar farīza-yı şükrgüzārī vü maḥmidetkārīye şarf-ı bārā-yı iķtidār eylesem ‘aşr-ı mi’şārını edā vü ifā emr-i muḥal olmaḡla zımmet-i ‘ubūdiyyete farz-ı mektüb u zīver ser-levḥa-i erbāb-ı kulüb olan da’avāt-ı mefruza-ı hilāfet-penāhī tekrārına vaķf-ı enfās-ı ḥayat eyledigim ma’lüm-i ‘ālī-i ḥıdivāneleri buyurulduķda emr ü fermān hazret-i veliyyü’l-emriñdir efendim hazretleri.

Ḥarfü’l-Ḥı li-Cenāb-ı Rıza

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Ḳalb-i ‘uşşāķa ḥaravet-bahş olur esrār-ı şeyḥ

Tāzelendirdi gönüller bāḡını āsār-ı şeyḥ

Nağme-sāz olsun ser-ā-ser bülbülān-ı hoş-serā

Tahtgāh-ı şāh-ı 'aşk oldu yine gülzār-ı şeyh

Sākıyā peymāne-i 'aşk-ı ilāhī kandedür

Kandedür mest-i elest-i hāne-i hummār-ı şeyh

İdelüm vecd ü semā' u şevk her şubh u mesā

Ehl-i inkāruñ dem-ā-dem rağmına ikrār-ı şeyh

[s.47]

Şafha-ı çarh içre devrān eyledükce mihr ü māh

Hānkāh-ı 'ālemi pür eylesün envār-ı şeyh

İbn-i Neccāruñ fenā bünyādın ābād itmede

Bü'l-'aceb şan'at-nümādur tīşe-i mi'mār-ı şeyh

Kāmil Paşa hazretleriniñ Maḥmūd Nedīm Paşa tarafına irsāl eyledikleri cevāb

Māye-i meḥāsin-vāye-i devletlerinde mevdū'-ı dest-i kudret ve tecribet-kerde-i erbāb-ı başiret olan cevāhir-i ḥavātır-efrūz-ı bende-nevāzī bu kerre resīde-i dest-i ihlāş-peyvest olan ihşan-nāme-i āşāfāneleri müṭāla'a ve mezāyā-yı sāmiyesinde bāhirü'l-leme'ān ve her ḥarf-i leṭā'if zarfında mūnderic bulunan ma'āni-i daḳīka şāyān-ı naẓar-ı i'tibār u im'ān olduğına binā'en teveccühāt-ı sābıka ve laḥıka-i 'āliyyelerini birer birer tefekkür sebep-i tekerrür-i teşekkür olmağla teşekkür eylerim ve ihşan-nāme-i 'ālīniziñ emsāli gibi cevābsız kalmaması şadedine gelince şimdiye kadar şavb-ı kemterāneme kerem-nāme-i āşāfāneleri gelmiş ise cevabı yazılmışdır her ne ise cenāb-ı 'aliyyü'l-elkāb-ı devletleri nazīr u meşīli nā-būd bir vücūd-ı memdūh u maḥmūd olduklarından şenā ve du'ā-yı devletlerinde tecvīz-i

kuşūr olmadıđı mā'lūm-ı sāmīleri buyurulduđda ol bābda irāde efendimiñdir
efendim hazretleri.

Li-Cenāb-ı 'İzzet Molla

mef'ūlü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

Derd-i dilimden oldu füzūn pīç ü tāb-ı çarĥ

Döndükce döndürür beni bu ıztırāb-ı çarĥ

Bir ħahramān-ı 'arşa-i iflāsım istemem

Geçsün yere defāyin-i Efrāsiyāb-ı çarĥ

Bir ħatre āb-ı mezra'a-i kāma istemem

Ger ħutsa geçtzār-ı cihānı seĥāb-ı çarĥ

Bir serĥōş-ı muĥabbete olmaz felek meze

Yetmez faĥīr-ı 'aşĥa bütün bu nişāb-ı çarĥ

Yok himmetiyle kūy-ı murādı atup ħutan

Çevgān gibi neden bu ħadar inĥilāb-ı çarĥ

Cühhāle luĥfi ħanđı kitāb eylemiş 'ayān

Var mı baña bu mes'elede bir cevāb-ı çarĥ

Ĥān-ı ħama duyurdu bizi 'ömri çok ola

Bu ħoluk ile ħođrısı yetmez 'itāb-ı çarĥ

Dergāh-ı şems-i dīne gelüp iste haqqını
Ma'lūmıdır bütünce hesāb u kitāb-ı çarh

Her bir semā'-zen n'ola eflāke itse nāz
Meydān-ı 'aşk-ı pīrde yokdur hesāb-ı çarh

[s.48]

Kāmil Paşa hazretleriniñ Midhat Paşa hazretlerine irsāl eylediği mektüb

İdāre-yi umūr-ı mühimmede mahāreti ma'lūm-ı 'ālemiyān ve her manşıba liyākat ü kifāyeti dünden bugünden 'ayān olan zāt-ı sūtūde-simāt-ı devletleriniñ çokdan berü müstehaqq u nezd-i erbāb-ı başiret ü taqdīrde cedīr ü lāyık oldukları rütbe-i sāmiye-i vezāreti iħrāz ve düşmeniñ cānına şış urmak için Nīşe gidüp ehliyyet-i zātiyye-i düstūrīlerini ibrāz buyurduklarını müş'ir ü mübeşşir olan iki kıt'a iħsan-nāme-i müşirāneleri müṭāla'a ve fehāvī-i mazāmīn-i hāvīsinden huşūle gelen meserret ü mefhāretiñ beyānı lisān-ı hāme-i iktidāra ve kırtās-ı taṭvīl u iħtişāra şıgmayacağından burasını şahādet-i ḳalbiyye-i devletlerine havāle ile da'avāt-ı muvaffaḳiyet-i 'aliyyeleri tekrar kılındığı ma'lūm-ı 'ālīleri buyurulduḳda ol bābda ve her hālde emr u fermān hazret-i men-lehü'l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Belīg

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Mihr ü mehdür sīm ile zerrīn iki mīzāb-ı çarh
'Ālemi sīr-āb ider envārdan seylāb-ı çarh

İster erbāb-ı dilüñ hemvāre giryān oldığın

Ġālibā seylāb-ı eşk ile döner dolāb-ı arġ

Bir muġadder vaġti var her emrũñ olmaz pĩř ü pes

Dā'imā dũřmez ġazā destinden usturlāb-ı arġ

Ma'bedi ġayl-i nũcũmuñ kũnbed-i eflākdur

Mihr ü meh ġandĩl ana ġavř-ı ġuzah mihrāb-ı arġ

Aılur güller řitā vaġtinde mānend-i bahar

Rũy-ı canān olsa bir gün mihr-i 'ālem-tāb-ı arġ

Rũyınıñ vaşında ra'nā bir ġazel yapdum bugün

řafġa-ı ġurřide taġrĩr eyledi kitāb-ı arġ

Bir onanma var Beligā cem' olup ġayl-i nũcũm

Gĩce at meydanına meş'al yaġar mehtāb-ı arġ

Kāmil Paşa ġazretleriniñ Süleyman Paşa ġazretlerine irsāl eyledikleri cevāb

Sũreyya-mezāmĩn ve řāyān-ı ta'bir-i nev-zemĩn olup bundan muġaddem dest-ārā-yı tekrĩm ü iġtirām olan iġsan-nāme-i āřafānelerine 'arĩza-i cevābiyye terġĩmine 'azĩmet-i ġicāziyye ġāciz ve du'ā-yı 'āli-i dāverāneleriyle iktifā cā'iz olduġı ġalde řāli'-i ġıdĩvāneleri āfitāb-ı teveccũhāt-ı cihanbānĩden lem'a-dār ve Edirne eyāleti şeref-i vilāyet-i devletlerinden maġsũd-ı her diyār olduġı dĩġer 'ināyet-nāme-i āker-perverānelerinden bilinerek bu řũretde mazġar-ı feyz-ı teveccũh-i 'āli

[s.49]

ve birbiri ardınca pāy-i tahtdan pāy-i tahta vālī olmaları muḳārenet-i tevfiḳāt-ı şamedāniyye delīl-i cedīd ve du‘ā-yı resmī-i ḫulūs-perestān-ı zamāneden istignāsi bedīd olmağla dūr u dırāz-ı taşdı‘den iḫtirāz ve iḫtiyār-ı kā‘ide-i icāz kılındı ol bābda.

Ḥarfü‘d-Dāl li-Cenāb-ı Rūḫ-ı Bağdādī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

Murğ-i dil ‘anḳādur olmaz degme bir riştile bend

İster ol zülf-i mu‘anber gibi bir müşğīn kemend

Derd-i hicr ü zevḳ-ı vaşl-ı yārdan sāḳī-i dehr

Ki şunar zehr-i helāhil ehl-i aşḳa gāh ḳand

Kesdi benden zāhid-i ālūde-meşreb pendüni

Gördigüm ‘aşḳum ziyād olmaḳdadur virdükce pend

Ḳonmayup her şāḫa yüksekden uçarken murğ-ı dil

Bağladı zülf-i dil-āvīzine bir serv-i bülend

Ben daḫi ḫālümce çok maḫbüb gördüm Rūḫiyā

Görmedüm bir öyle nazik-ḫab‘ u şūḫ-ı şeh-levend

Kāmil Paşa ḫazretleriniñ Süleyman Paşa ḫazretlerine cevābı

Dil-āgāḫā velāyet-penāḫā ahāli-i eyālet-i Vudin zāt-ı taḳvā-simāt-ı āşafāneleri mişillü ehl-i dīn-i merā‘ī-i merāsım ve āyin-i āḳıbet-endiş-i dūr-bīn bir vezir-i şāḫib-yaḳīne muḫtāc oldıḳları cihetle ḫaḳḳ-ı ‘ālī-i āşafānelerinde manşıbı vukū‘ bulan

teveccühât-ı celîle-i hâzret-i pâdişâhâneyi tebrike ve silsile-i intibâh-ı dâverânelerini yed-i ihlâş-ı mü'eyyed ile tahrike ibtidâr üzre bulunduğum hâlde âdet-i seniyye-i devletleri îcâbınca sür'at ü sebâte yine luğf u 'inâyet-i 'aliyyeleri erzân buyurulması her bâr tetâbu'-ı teveccühât-ı bende-nevâzîlerinden şermsâr olageldiğim gibi bu def'a daği ma'al-hicâb yümni muvaffâkıyyet-i dâverâneleri da'avâtı ma'rûz-ı bâriğâh-ı Cenâb-ı Rabbü'l-erbâb kılındığı beyân ma'rızında taqđim-i 'arîza-i âcizîye cür'et eyledim ol bâbda irâde efendim hâzretlerininindir.

Li-Cenâb-ı Sezâyî

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

Biz ki sermest-i elestüz zâhid

Yine peymâne-be-destüz zâhid

Ŧutmuşuz bezm-i elest peymânın

Şanma peymâne-şikestüz zâhid

'Arşdan daği yüce menzilümüz

Şüretâ gerçi ki pestüz zâhid

Varımız olmadı hergiz fâni

Çünkü biz dōstle dōstuz zâhid

[s.50]

Bezm-i vaħdetde Sezâyî gibi biz

Bâde-yi aşķile mestüz zâhid

Devletlü siyâdetlü Şerîf ‘Abdü’l-muṭṭalib ḥazretlerine Hüsni Paşa tarafından ‘arîza
Mārüz-ı abd-i memlûkleridir ki şavb-ı ‘ālî-i rahîmânelerine iktisâbıyla her hâlde müfteḥir ü minnetdâr olduğım ve kendime büyük şeref ü i’tibar bildigim ‘ubûdiyyet-i maḥsûsâ-i ‘âcizâneme müterettib olan ve şimdiye kadar haḥḥ-ı çâkerânemde erzân buyurulan teveccühât-ı ‘aliyye ve telaṭṭufât-ı seniyye-i mün‘imâneleriniñ teşekkürât-ı müterettibe-i mümkinesi îfâsında farz-ı ‘ayn ü maḥz-ı dîn ‘addolunan du‘â-yı deymûmiyyet-i ‘ömr ü ‘âfiyyet ve şenâ-yı ‘izz ü mücâdet-i rahîmâneleri giceli gündüzli edâ vü îfâ kılınmaḡda ise de ara şıra taḡdîm-i ma‘rûzâta daḡi mübâderet-i lâzime-i zîmmet-i ‘ubûdiyyetden bulunduḡına ve şeref-i ḡulûliyle teşerrüfi müyesser olmaḡda olan sebep-i maḥz-ı ḡilḡat ü maḡfiret olmaḡda olan sebep-i maḥz-ı ḡilḡat ü maḡfiret-i âdem ve nesl-i âdem-i ḡazret-i cedd-i a‘zam-ı mu‘azzam cenâb-ı siyâdet-penâhîleriniñ leyle-i bî-‘adîle-i mevlid-i ‘uzmâlarınıñ tebrik ü tehniyeti vesâ’il-i ḡaseneden idüğine binâ’en hemân cenâb-ı Vedûd şeb-i sa‘îd-i mezkûrı haḥḥ-ı eḡaḡḡ-ı rahîmânelerinde mütemeyyen ü mes‘ûd ve emşâl-i keşîresiniñ idrâkiyle nâ’il-i şeref ve iftiḡâr-ı nâ-ma’dûd buyurmaḡ durûd-ı icâbet-nümûdı ‘ilâve-i evrâd ü ezkâr kılınmış oldıḡı beyân u îmâ ma‘rızında muḡtâcı olduğım teveccühât-ı iksir-âyât-ı ḡazret-i veliyyü’n-ni‘amâneleriniñ beḡâsını temenni ve istid‘aya medâr-ı cür’et ittiḡâz olunmaḡın ol bâbda ve kâffe-i aḡvâlde emr u fermân ve luṭf u iḡsân hazret-i men lehü’l-emr efendimiziñdir.

Li-Cenâb-ı Nazîm

mef‘ûlü/mefâ‘îlü/mefâ‘îlü/fe‘ûlün

Dil-şîfte-i sünbül-i ḡîsû-yı Muḡammed

Can bülbül-i şeydâ-yı ḡül-i rûy-ı Muḡammed

Ervâḡ-ı ḡuds kuḡl-i dü-çeşm eyleye tâ-ḡaşr

Bir dil ki ola hāk-i ser-i kūy-ı Muḥammed

Ḥaḳḳā ki nihāl-i emel-i ravzā-i cāndur

Çeşmümde ḥayāl-i ḳadd-i dil-cūy-ı Muḥammed

Gün gibi seri ḥāliñe çarḥa irişdi

Çevkân-ı ğamında dil olup kūy-ı Muḥammed

Mihrüñ ruḥı zerd oldı hilāl eyledi māhı

Ḥasret-keşī-i ‘ārız-ı ebrū-yı Muḥammed

[s.51]

Ḳaldum reh-i tarīk-i ma‘āşide meger kim

Tevfīḳ ola bedraḳa-i sūy-ı Muḥammed

Şad şükr ki bī-çāre Naẓīmi kerem-i ḥaḳ

İtmiş dil ü cānıyla şenā-gūy-ı Muḥammed

Mazlūm Paşa ḥazretleriniñ tebrīke dā’ir mektūbı

Seḥāb-ı mevāhib-i ‘ulyā-yı ḥazret-i şehin-şāhī bu defa daḥi mezra‘a-i iḳbāl-i ‘ālilerine bārān-rīz-i zuḥūr olarak elviye-i şelāse müşirliği zāt-ı ma‘ālī-āyāt-ı āşafānelerine tevcīh ü iḥsān-ı hümāyūn ve bir ḳat daḥi kevākib-i iclāl-i müşīrāneleri devām-ı sa‘de maḳrūn olması ve ḥamden li’llāhi Te‘ālā bu vechile eltāf-ı cenāb-ı cihāñ-dārīye muḳārenet-i sāmīleri mevşūf oldukları şīme-i celīle-i fuḳarā-perverī ve nışfet-ı kāmileniñ şemere-i nāfi‘a-i şūriyye vü ma‘neviyyesi oldığı āzāde-i iştibāh ve bu keyfiyyet peymāne-i ḳalb-i bendegānemi ne mertebe leb-rīz-i rāḥ-ı inşirāḥ u mefḥaret eylediginiñ tamāmıyile inhāsı rādde-i ta‘azzüre varmış idüği şahādet-i ḳalb-i keremkārīleriyle müteḥaḳḳaḳ u bī-güvāh bulunmuş olmasile her ḥâlde ve

maḥalde tevfiḳāt-ı celīle-i ilāhiyyeye nā'iliyyetle neyyir-i ḥayr-ı ta'aṭṭufāt-ı cezīle-i
şehinşāhī fark-ı bāhirü'l-istihāl-i āsafānelerine lem'ā-pāş u bürüz olmak ed'ıye-i
ḥayriyyesi neşr-i menāḳıb-ı dil-pesend-i 'ālīleriyle ber-ā-ber ifā vü tezkār ve izhār-ı
mezāhir-i şunūf-ı hezār ve istikrār-ı muḥālaşatla tes'īd-i manşıb-ı sāmīlerine
ni'me'z-zerī'a terkīm-i raḳıyyet-i nāme-i 'āciziye ibtidār kılındığı rehīn-i 'ilm-i
sāmīleri buyurulduḡda ḳarīb ü ba'īd ḥaḳḳ-ı bendegānemde teveccühāt-ı behiyye-i
himemkārīleri şāyān buyurulmaḡ bābında.

Li-Cenāb-ı Nābī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Nev-bahāruñ maḳdeminden geşt-i gülşendür murād

İ'tidāl-i faşldan āsāyiş-i tendür murād

Ārzū-yı dāḡ iderse sīne-i 'aşıḳ n'olā

Reh-güzār-ı yāre fetḫ-i çeşm-i revzendür murād

Dil midür dil kim ola maḥrūm-ı sūz-ı tāb-ı 'aşḳ

Kim alur zeytūn-ı ḥāmı deste revgandur murād

Tengdür vādī-i ye's ü pehn-i meydān-ı ümīd

Nā-murādı kūçe-i tāriḳ ü rüşendür murād

Anda istiḡnā var ammā bunda zūll-i bendegī

Nābiyā terk-i murād itmekden aḫsendür murād

[s.52]

Rif'at Paşa hazretlerinin tebrike dâ'ir mektûbı

Bi-ḥamdihî ve lüṭfihî Te'ālā bu def'a ki me'mûriyyet vâkı'a-i cedîde-i seniyyelerinden ḥasbe'l-iḥlāş Hudā bilür ki teveccühle mesrûr oldığımı ta'rîf idemem ve kalb-i devletleri daḥi bu bâbda şahâdet ideceginden bunca meşgale-i 'aliyyeleri arasında uzun 'arîza ile taşdı'î lâıyık göremem hemân 'uhde-i iḥtişâşıma müteḥattim oldığı vechile merāsîm-i maḳbûle-i tebrîk ü tehniyet ile du'â-yı 'âfiyet ve muvaffakiyyet-i âşafâneleri te'diyesinde kuşûrum yokdur zât-ı devletleri daḥi mürüvvet-i fıtrıyye-i 'aliyyelerinden ümîdvâr olduğım üzre bendeñiz gibi şâdıḳ u muḥib ḥayr-ḥ'âhıñızı ḥâṭır-ı devletiñizden çıkarmayıp ḥaḳḳ-ı 'âcizânemde ḥüsn-i teveccühâṭ-ı 'aliyyelerini dirîğ buyurmamanızı niyâz eylerim ol bâbda.

Li-Cenâb-ı Ḥaşmet

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

Âḥarı sūḥte-dil eyleyemez nâr-ı ḥased

Yanar ol âteş ile sîne-i bedkâr-ı ḥased

Ey ḥarîdâr-ı metâ'-ı revîş-i bed-ḥ'âhum

Dili ḥâkister ider germi-i bâzâr-ı ḥased

Pek de ḥamyâze-keş-i bâr-ı nümâyiş olma

Seni ḳabre cemeli ḳadre ḳor inzâr-ı ḥased

Peder ü mâderinüñ daḥi refâhın çekemez

Olmış ebnâ-yı zamânuñ dili enbâr-ı ḥased

Ademin adrini am-geŖte-i irmān eyler

aŖmetā saht-ı girāñdur ekemem bār-ı ased

Ma'ārif mektūbcısı 'izzetlū RāŖid Efendi azretleriniñ bir zāt arafına mektūbı

Mir'āt-ı mūcellā-yı azret-i Sikender ve cām-ı cihān-nümā-yı cenāb-ı Cem den Ŗafvet ü leāfeti ekser ü evfer olan alb-i 'ālī-i deāyık-dānīlerine münkeŖif ü ma'lūm olduėı üzre az mūddet zarfında zāt-ı 'ālīleriyle meyānede aŖıl olan muabbet ve uŖuŖiyyet-i kāmile keyfiyyetinūñ bir nebzesi egeri geende arantine-ānede vāı' olan teŖerrūf-i 'ācizānemde Ŗifāhen ifāde vū ityān ılınmıŖ ise de her ān u sā'at ve belki her bir daıka vū Ŗāniye ezkar-ı evŖāf-ı pesendīde- āŖār-ı kerīmānelerile talīb-i mafaza-i leyl ü nehār ve tarīk-i silsile-i ezmān ü edvār olunduėı tafŖilātına meclisūñ müsā'adesi olmadıėından inŖā'a'llāhū Te'ālā

[s.53]

bir mūlākatda daı deāyık-ı muabbet ve mufaŖŖalāt-ı ulūŖ u muādenet erafıyla serd ü ĩrād olunma üzre Ŗimdilik fıkra-i ātiyenūñ tarīren 'arz u teblīėine ibtidār olunur Ŗöyle ki bir aç gün muaddem ez-azā elimden dūŖup cāmına ve ba'z-ı mertebe-i zarf-ı endāmına kesr ü alel ārī ve bu cihetle cāme-i arekāt-ı adīme ve kisve-i seyr ü sür'at-ı maŖūsından 'ārī olan sā'at-ı 'ācizī egeri arantine mūdīri beg bendeleri vesātat-ı himmet-i 'ayār delāletiyile ta'mīr itdirilmiŖ ise daı ġālībā mezkūr sa'at gönderildiėi gün amer-i 'arebde olarak ta'mīr iden sa'atci daı naŖılsa bir vait ve sa'at-ı mes'ūd bulamamıŖ olmasından veyāūd zāten ziyādece bozulup külliyyen ta'mīre ābiliyyeti almamasından nāŖī areke-i mu'tāde-i sābıası ātıbeten zā'il ve bu āl ile isti'mālī ġayr-ı ābil olduėından bi-tadirihī Te'ālā bu Ŗüretle arantine-ānede abs ü abī'ıye mübtelā olduėumuz alde sā'atūñ daı külliyyen bozulup böyle vat ü zamānımızda daı bilmemek bayaėı daıka-be-daıka

zihn-i 'abīdāneme turgunluk ve īrās-ı fütür ve bu cihetle bendeñizi vaķitsiz diger bir sâ'at tedârikine mecbûr itmişdür ancak karantinede olan maħbûsiyyet-i ma'lûmeden tolayı

Beyit

Müddetī şöd ki der-mihr ü vefâ mesdüdest

Ne-kesī mīreved ānca ve ne kesī mīāyed

mışdâķınca āmed ü şödün inķitâ'ı ve İzmirde bu maķûle eşyānuñ Dersa'ādetden ziyāde bulunması ihtimāline mebnī iki biñ gurus kıymetli ve kār-hānesi oldıķca mu'teber ve şöhretli evreng ü zarfı zarīf kıt'ası evfaķ u laķīf olmaķ ve iķtizā iden aķçesi geldiği sâ'at taraf-ı devletlerine irsāl kılınmaķ üzere bir sâ'atün sür'at-i iştirā ve esirrāsı huşuşına mişāl sâ'at-i iftār mānend-i dīde-i rüzedār çār-çeşm ile müntazır ve nigehdār oldığım beyāniyle tahrīk-i raķķāş-ı ihlāşa ibtidār olındı ol bābda emr ü irāde efendimüñdir.

Velehü sellemehü's-selām

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Uğra yāre ey şabā benden peyām olsun götür

Hāl-i zārum bildirir bir çift kelām olsun götür

Yār sāhil-hānesin ey mevc iderseñ reh-güzer

Ben ğarīķ-i baħr-ı ħasretten selām olsun götür

Mā-melek nem vār ise virdüm saña ey meh-liķā

Bir gönül ķaldı anı da al be-kām olsun götür

[s.54]

Bī-ķarār olmuş gezer kūyuñda ķalmaķçün senüñ

Anı luḡf it vāşıl-ı semt-i merām olsun götür

Saḡa şādık bendedür terk itme cānā Rāşidi

Hıdmetüñde bu seferde bir ğulām olsun götür

**Esbak imām-ı ḡazret-i şehriyārī semāḡatlü Muşṡafa ‘İzzet Efendi ḡazretleriniñ kalem-
i reyḡānī üzre resm buyurduḡları ḡurūfāt-ı cedīdeniñ medḡ ü tebrīkine dā’ir Rāşid**

Efendi inşasıyla Mā’arif Nāzırı ṡarafından irsāl olınan tezkire

Bu kere bir ṡarz-ı laṡif üzre kalem-i reyḡānī raḡam-ı sümūḡileri āşār-ı yāḡütī nukāṡile levḡa-ṡırāz-ı mışṡār-ı zuḡūr olan ḡurūfāt-ı cedīdenüñ bu ğün maṡbū’ numūnesi dīde-i sürür ü iftiḡār ile lede’l-muşāḡade tenvīr-i ḡaṡṡ-ı şu’ā-ı bāşıra eylemişdür şimdiye ḡadar emşāli görülmemiş ve şaḡīḡan pīr-i ṡarīḡ-ı ḡaṡṡ şeyḡ u ḡāfız Oşmān müslim merḡūmlaruñ rūḡlarını memnūn u şād ve ḡadr-i münteşire-i Mīr ‘Ali ve ‘imādı nesh u berbād iden böyle bir eşer-i nāfi’ u maḡbūlüñ zībāyişde elvāḡ-ı bürüz olması cümleñ ve ḡuşūşiyile ḡākerlerinüñ kemāl-i mesrūriyyet ü ibtihācını mücib olarak ḡadīmden berü sūlūs-i evḡātını senā-yı āşār-ı ‘utārid-pesendlerine ḡaşr ile bu vaṡīfeyi vaḡt-i āḡare ta’līḡ itmeyen bende-i bī-merāları ba’deẓīn daḡı bunuñ emşāli nice nice me’ser-i cemīle ibrāzına muvaffaḡiyetle şaḡīfe-i mecelle-i ‘ālemde ibḡā-yı nām ü şān ve maḡbūt-ı ekfā vü aḡrān olmaları ed’iye-i maḡşūşasını be-tekrār ḡafī vü celī ḡāl ü ḡaleme sebt-i şaḡāyif-i mücelledāt-ı leyl ü nehār eylemiş olduḡınuñ ‘arz u beyānıyla ḡāşşeten īfā-yı vecībe-i şükr-ḡüzārī vü maḡmidet ve ta’cīz-i ser-i feẓā’il-efser-i mün‘imānelerine cesāret ma’rızında ḡāme-i ‘ac cāme-i memnūniyyeti taḡrīḡ ü tehzīze müsāra’at itmiş olduḡı bi-mennihī Te’ālā rehīn-i ‘ilm-i levḡ u kalem-i āşināyīleri buyurulduḡda kemākān nām-ı müstmendānem cerīde-i eşḡikā-yı devletleri zeylinden gizlik-i nisyān ile ḡakk ü imḡā buyurulmamaḡ bābında irāde efendimüñdür.

Li-Cenāb-ı Nābī

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Menba'-ı ma'rifet olmağla ser-ā-pā-yı kalem

Olur engüşt-i mülük ü vüzerā cāy-ı kalem

Hüner ü ma'rifetüñ kadrini andan bil kim

Sīm olur sākin-i cennet gibi me'vā-yı kalem

[s.55]

Pīş-i çeşminde gerek āyine-i şāf-ı varak

Harf-riz olmağa tütü-i şeker-hāy-ı kalem

Cezb ider tār-ı siyāh-ı nigeḥ-i nezzārı

Sāḥa-i şafḥada reftār-ı dil-ārā-yı kalem

Herkesüñ pāyına pīçide olur a'māli

Ḳayd-ı zencire sezā pāy-ı meṭāyā-yı kalem

Ter-zebānlar olamaz lağziş-i pādan sālim

Harfdür vāsıta-i mezleḳa-i pāy-ı kalem

Bir siyeh müzeli sevdāger-i baḥr u berdür

Saḥtdur kādime-i sāhire-peymā-yı kalem

Şerm ider ney gibi mağlūb-ı hevā olmağdan

Zīr-i pāyında tutar nağmelerin nāy-ı kalem

Rūh u 'aql u dil ü dest-i ser-i engüşt-i hayāl

Oldılar süllem-i şeş pāye-i imlā-yı kalem

Yūsuf-ı çāh-ı devātuñ göricek ruhsārın

'Aybdur kat'-ı yed itmezse Zelīhā-yı kalem

İktizā eyler el üstünde getürmek Nābī

Çün tevāzu'lar ider rūy-ı zemīn-sāy-ı kalem

Rāşid Efendi tarafından bir zāta hediye taqđımına dā'ir 'arīza

Öteden berü haqq-ı 'ācizānemde cūşiş-nümā-yı zühür olan baħr-i muħit-i sāmī-i devletlerinüñ bu kerre daħi naşüretle mevc-rīz oldığı ve cezr ü medd-i teveccühāt-ı 'aliyye-i dāverīlerinüñ dā'imiyü'ş-şumül bulunduğı tebşīriyle geçenlerde mücerred taħaṭtur-ı nām-ı çākerī olmak üzre taqđımına ictirā eyledigim ħariṭa-i nāçizüñ mevzū'-ı mevķı'-ı kabül ü müṭāla'a buyurulduğı nüvīd-i meserret-bedīdini ve envā'-ı mezāmīn ü ecnās-ı nüket-i dil-nişini ħāvī bu kerre tezyīn-i kitāb-ħāne-i iftiħār iden bir kıt'a emir-nāme-i mekārīm-i 'allāme-i müşīrīleri me'al-i me'ālī-iştimālī sāħā-i fu'ād ve ħāne-i ħāṭır-ı şıdk-mu'tad-ı 'ācizānem ābād u ma'mūr ve kıtb-ı dā'ire-i vezāret ve merkez-i aqṭār-ı ħükümranī vü vilāyet olan zāt-ı vālā-yı ħıdīvīlerinüñ mine'l-ķadīm ser-i şaħīfe-i mü'ellefāt-ı da'avāṭ bulunan zemzeme-i du'ā-yı beķā-yı 'ömr-i iclāl-i āşafīleri bu def'a daħi bā-ħulūş-ı bāl çarħ-ı atlasa mevşül kılındığı muħāṭ-ı 'ulüvvü'd-derecāt-ı düstūrīleri buyurulduķda ba'd-ezīn daħi raşadgāh-ı şıdk u ihtişaşlarında mutaraşşıd-ı elṭāf-ı 'aliyyeleri olan bende-i ķadīmleri şems-i cihān-pīrā-yı teveccühāt-ı celīleleriyle karīrū'l-'ayn-ı mesār buyurulmaķ bābında.

Ḥarfü'z-Zal li-Cenāb-ı Ḥaşmet

[s.56]

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

'Ākıl ider mi dilber-i ra'nāyı ittiḥāz

Tā itmeyince kūşe-i tenhāyı ittiḥāz

Naqş-ı nigīn eyler iseñ nām-ı ādemi

Ḳıl faşş-ı dilde gevher-i ma'nāyı ittiḥāz

Gülgeştī-i ferāğ ile dil bī-niyāz iken

Ādem ider mi cāy-ı temennāyı ittiḥāz

İzhār-ı eşk ü sūziş ider miydi vuşlata

Dil itmese kebāb ile şahbāyı ittiḥāz

Oldı küşāde bāb-ı emel rüy-ı ḥ'āhişe

Ḥaşmet idince dergeh-i Mevlāyı ittiḥāz

Mūsikī ıştılāhı üzre nāy hediyyesinin cevābı

Cenāb-ı ḥālīk-ı kevn ü mekān cellet 'azametühü 'an-derki'l-insi ve cān ḥazretleri şeref-sāz-ı ḥāk-i ḥicāz vāşıl-ı maḳāmāt-ı rü-niyāz olan ḥabīb-i ekremi ḥürmetine ziyā-yı ḥayāt-baḥşā-yı gülistān-ı zarāfet ü iḳbāl olan zāt-ı 'ālī-i kerīmānelerini nāle-i ḥōş-şadā-yı bülbül-i ṭarāvet-baḥş-ı çeşm-i gül ve şadā-yı sūznāk-ı 'uşşak-ı muḥayyer-sāz-ı meclis-i mey ü mül olduğca mesned-i şehnāz-ı 'āfiyyet ve serir-i feraḥ-fezā-yı sa'ādetde rāstem ü ber-ḳarar buyursun sema'-ḥāne-i iḥlāş ve raḳıyyet-i 'ulyālarında kemer-beste vü pīş-ḳadem ve ifā-yı teşekkür-i teveccühāt-ı 'alīlerinde beste-dem ve

da'avāt-ı hayriyyelerinde mağrūs-ı dest-i kudret olan nīşger-i iltifāt-ı bende-
nevāzīlerinde bu 'ācizleri daḥi şīringām ü muṭrib-ı şevk-efzā-yı 'ināyet-i
seniyyelerinden ḥiṣṣadār-ı nevā-yı ikrām buyurmak murād-ı mekārīm-i'tiyādıyla
lüṭfen ve keremen iḥsān buyurulan nāy-ı feyz-iḥtivāyı raqş-āver-i dil ü cān ve bādī-i
tecdīd-i kānūn-ı 'ubūdiyyet-i şadaqat-niṣān olup bu bābda cilveger-i meclis-i şevk u
sürūr olan şāhid-i ḥüb-şadā-yı 'atīfet-i seniyyelerinde muḳābele için ḳudüm-zen ve
rāmişger-i ḥāme-miṣāl nāy-ı ḳalem-i za'īf olup hemān müteḥattim-i 'uhde-i ṭaviyyet
oldığı üzere nağme-i şevḳum vaşf-ı senā-yı cemīl-i 'ālīlerini da'avāt-ı hayriyye-i
devletlerine terdīfen āvāz-ı bülend ile āğāz itmekde bulunduğım muḥāt-ı 'ilm-i
semen-sāzīleri buyurulduḳda ol bābda irāde efendimüñdür.

Li-Cenāb-ı Rızā

fāi'lātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Bāde-i la'lūñ ḥayāli āb-ı kevşerden lezīz
Fikr-i ruḥsāruñ ḥabībā şehd ü şekkerden lezīz
Her nefes cānā meşām-ı cāna 'anber-rīz olur
Nāfe-i zūlfūñ şemīm-i müşg-i ezferden lezīz
[s.57]

Lezzet-āmūz-ı dimāğ oldum miṣāl-i nīşger
Bulmadum ḥ'ān-ı 'aṭāda la'l-i dilberden lezīz
Feyz-i isti'dād el-ḥaḳ ādeme maḥşūşdur
Bitmez arz-ı ḳābiliyyetde hünerverden lezīz
Zīver-i şāhn-ı emel ser-süfre-i eşcārda
Görmedüm ey nūr-i çeşmüm dīde-i terden lezīz

Bāġbān olsan fenā gūlzārına olmaz dilā

Naġl-i bŭstān-ı Rızāda mīve-i terden lezīz

Bāb-ı ser-‘askerīde ‘izzetlŭ Senīġ Efendi ħazretleriniñ ezhār ıřtılahātı űzre cevābı

Hāk-dān-ı ihlāř u ihtıřāřdan gŭlřen-i bezm-i leřāfet-ārālarına berg-i sebz-i nāçizānemdŭr ki bir ġonce-i ravza-i ‘irfān bir gŭl-deste-i ħadīķa-i lŭtf u iġsān ki henŭz bāġ-ı kemāl-i bi-hemtālarında neřv ű nemā bulup ve tāze nihāli ħāme-i belāġat-ı ‘allāmelerinde ħāřıl olup bu kerre lāne-i ‘andelīb-i fezā-yı iřtiyāķa sāye-i iltifāt bıraķmıř ve ħāme-i iftiġār u ibtihāca pīrāye-baġř olup gŭller řaķmıřdur ne ġonce-i zībā ve ne gŭldeste-i bī-hemtā belki bir nev-bahār-ı ħaste-āřārdur ki ħŭsn-i ħuřŭtı ġibřa-fermā-yı sŭsen ve levġ-i ‘ibārātı reřķ-efzā-yı evrāķ-ı yāsemen ve sevād-ı ħurŭfı mānend-i sŭnbŭl çīn-ber-çīn ve naķř-ı suřŭrı revnaķ-şiken-i řaff-ı ezhār-ı ānberīn ve her elifi bāġ-ı belāġata bir nihāl ve her dalı zŭlf-i ‘arŭs-ı ‘ālem-i imkān ve her noķtası dāġ-ı derŭn-ı lāle ve her nŭktesi bezm-i çemenzāra bir piyāle olmaġla gŭl-çīn-i mezāyāsı ‘andelīb-i dile şemme-i vuşlat getŭrdŭkde ve nesrīn-i mŭ’eddāsı řemīm-i lŭtf-ı iltifātı meřām-ı cāna yetŭrdŭkde pā-zede-i ħazān-ı efkār-ı iftirāķ olan hezār-ı dil-i zārŭm ħadāyık-ı sŭrŭr-ı řādīde mŭrġ-i bahār gibi terennŭm-sāz-ı neřāř-ı dāmġāh-ı taġassŭr ű iřtiyāķda řŭret-i fenā bulan řā’ir-i cān-ı bī-ķarārŭm sār-ı gŭlřen-i řaġn-ı inbisāř oldıġı ħālde hemān cenāb-ı kŭřāyende-i řŭkŭfe-i āmāl tenezzehet zātŭhŭ ‘ani’l-ġŭzni ve’z-zevāl cellet ‘azametŭhŭ gŭlbŭn-i gŭlřen-sarāy-ı feyz ű iķbāl olan zāt-ı ma‘ālī-simātların hemīře gŭl-çīn-i bāġçe-i feyz-i celīl ve mīve-ġ’ār-ı řaġsār-ı ‘űmr-i řavīl eylemek temenniyātı zebān-ı řıdķ-ı beyānumı řŭtī-i ġŭyā gibi naġme-sāz ve ķumri-i çemen-emřāl terennŭm-perdāz iderek bu bābda eřçār-ı

riyāz-ı maḥmidetden bir varak ve eṣmār-ı ḥadāyık-ı ūkrāniyetden bir ṭabaḫ olmak
üzre işbu ‘arīzecigim terḫīm ü taḫdīm kılındı ol bābda irāde efendimüñdür.

[s.58]

Velehū sellemehū’s-selām

mefā’ilün/fe’ilātün/mefā’ilün/fe’ilün

Aḡardı rīŝ-i siyāhum civān arar gezerüm

Açıldı ṭāñ yeri ben şam’dān arar gezerüm

O ŝāh-ı nāz ‘acebdür ki ḡamzesi var iken

Beyān-ı rāza deḡer tercemān arar gezerüm

Hemīŝe kūy-ı nigārı ṭolaŝmadan ḡarazum

Niŝār-ı can idecek bir zamān arar gezerüm

O kendi kendine kılmıŝ ŝikenci zülfini cāy

Ben ise murḡ-ı dile āŝiyān arar gezerüm

Ne var yoḡ yire maḥv-ı vüçüd idersem eḡer

Cemāli yāre şekl-i dehān arar gezerüm

Kemend-i ‘aŝḡını ṭakmıŝ ṭolaŝdırır şehri

O meh-likāyı keŝān-ber-keŝān arar gezerüm

Seniḡ ümīd-i nazīreyle nükte-sencānı

Bu nev-zemīnde ben hem-zebān arar gezerüm

Zurefâdan bir zâta hediye gelen horôsun teşekkürüyle letâ'if olarak zifâf hikâyesi

Bendeleri henüz döşekten kalkmamış olduğım hâlde bu sabah horôs-ı mev'üd hemşiresiyle ma'an şeref-bahş-ı mahall-i vürüd olduğundan derhâl kümes kapusına varılarak mâkiyancık câriyelerine istirhâmat-ı ma'rûzaları rikkat-i kalbiyye-i mün'imânelerini intâc ile rehîn-i es'âf olarak zevc-i ma'tlûb irsâl buyrulmuş olduğunu tebşîr ve emr-i vekâletde hem-cinsinden zükûruñ fikdânı cihetle kabadayı sürh-i ser ve lâbis-i ferve-i aşfar-i hindiyyü'l-aşl şarı muşarra'a-nâm bahâdıra tefvîz-i icâb idecegi baş ü tezkîr olunup huşul-i muvâfaatlarıyla mûmâ-ileyhiñ vekâleti ve yine zükûrdan müktesî-i hırka-i beyzâ ve debdebe-fürüş-ı müze-i hamrâ tavîlü'l-'unuğ-ı zevi'l-ünfi'l-mükellef re'îs-i eblehân kâz-ı bed-âvâz cenâblarınıñ şehâdeti tahtında olarak bir meclis 'ağd ü teşkîl birle hasbe's-şerâfe selâmlıkda bulunan şâhib-i destâr-ı zümürüd-fâm ü kec-reftâr be-nâm yeşil baş ördek efendi bâ-kemâl-i 'azîmet ü vaqâr şadr-ı kümesde karar ile mine'l-mebde' ile'l-maқта' vaqvağ-ı nifâkdan olmak üzere bir hutbe-i sıklet-fezâ inşâd ve hitâmında lüknet-i lisâniyyesiñi anlatmak için bir çok tahtîk-i perr ü bâl-i tabtab-ı ıztırâb ile dürüd-ı huşul-i hüsn-ımtizâc-zen ve hüşerî tilâvet ü yâd idüp şerbetler içildikten ve herkes yerli yerine 'avdet eyledikten sonra emr-i zifâf icrâ olunmuşidi bir çâr-yek

[s.59]

mürûrında derûn-ı kümesde biraz gürültü zuhûriyle mûmâ-ileyhim câriyeleri bir bir havluya çıkmış ve beñizleri bozılmış olduğına mebnî kaz-ı ser-efrâz vâsıtasıyla istifsâr-ı çigünegî-i hâl olındıkda horôs-ı mûmâ-ileyh fetḥ-i hüşün-i ebkâre zafer-yâb olarak iş bitmiş olduğunu ifâde etmesiyle 'âdet-i kadîme icâbınca hemân Muhammed bendelerine bi't-tenbîh bir miqdar kıymak taqdîm kılınmış ve tabḥ ile birlikde irsâline zamân müsâ'id olamaması cihetle paçadan şarf-ı nazar kılınmışdır mûmâ-

ileyhim cāriyeleriniñ işbu lütfa nā'iliyyetlerine teşekküren çıkan āvāze-i ğıdğıdāk vāşıl-ı āfāk olmağla beyān-ı mā-vaqa'ayı bi'l-ibtidār 'arz-ı mahzūziyyet ü mahmidetde kendümi anlara teşrîk eylerim bâķî fermān efendimiñdir.

Li-Cenāb-ı Sezāyî

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Cām-ı sīm sunsa eger yār gelür cāna lezīz

Cān dirîğ eylemezsin çün gele cānāna lezīz

Fehm idem 'āşıkı dirseñ yüri pervāñeye bak

Görince yanmadadur şem'-i şebistāna lezīz

Nīce 'azm itmeyeyim ben seherî gülzāra

Ki gelür nāle-i bülbül men-i nālāna lezīz

Her seher yaşuñ aķıt zār ile ey bülbül-i dil

Ki gelür jāle-i ter ğonce-i ħandāne lezīz

Ey Sezāyî yüri dergāha ķuşūruñ 'arz it

Ki gelür 'acz-i gedādur gehi sulţāna lezīz

Zurefādan bir zāt tarafından gelen mektüb-ı belîğîñ sitāyiş ü cevābı

Eyā cevher-i genc-i ma'ārif ü hüner veyā gevher-i kenz-i leţā'if-i berterin fer-i ser-efser-i mübāhāt-ı nükte-şināsān-ı devrān zīver-i mübālāt-ı rumüz-āşiyān-ı cihān efendim ħazretleri taħrīrāt-ı zer-tār-ı dībā-yı zībā-yı 'abķarī-āşārlarınıñ ser-ā-pā tār-ı pūd-ı ma'ānī ve ta'birāt deķāyık-nümüdü icāle-i enzār-ı tedķik ile müţāla'a ve

tılsımāt-ı künüz-ı meknūne-i mezāmīn ü mezāyā-yı ğāmızası ħall ü küşād olınarak ta'biye buyurulan envā'-ı ħarā'id-i şāfiyāt-ı kelīmāt-ı i'cāz-nümā ve ferā'id-i bāhirāt-ı mezāmīn-i şüküfte-edāsı bir tavr-ı nev-bāve-i ma'ārif-pīrādır ki zā'ika-i idrākinden lezā'iz-i ta'birāt-ı münşe'āt-ı Nergisī vü Veysī mensī olup her bir kelimāt u 'ibārāt-i 'ibret-simātı yerli yerince ta'biye vü tezyīn buyurulmuş hüneriñiz dā'im ü ber-ziyād ve dest-māye-i kemāliñiz gün-be-gün müzdād olsun mürselü'n-ileyhde bu maķūle kumāş-ı zer-kār-ı ma'ānīden duĥte vü muţarraz zīver-i

[s.60]

ĥil'at-ı fāĥire-i ma'āniye iktisāb-ı kābiliyet ü istihāl ola mı deyū ĥātıra ĥuţūr ve cenāb-ı ma'ārif-nişāblarınıñ bu mertebe tensīc-i kālā-yı bizā'alarınıñ kārgāh-ı nüvişde himmet-i maĥşūşaları sünūĥından mūmā-ileyhiñ daĥi kemāl-i ma'ārifleri dil-i bī-ġill-i muĥlişīye vāzıĥu'z-zuhūr olmuşdur be-taĥşīş taraf-ı kā'imelerine tersīm buyurulan nev-ţarz-ı resm-i serv beġāyet pesendīde-ţavır olmuşdur ki mürsel-ileyhiñ kadr ü menziletini iş'ār ve fīmā-ba'd iktisāb-ı neşv ü nemā ile atabek-i devlet-i seniyye-i ebediyyü'l-istimrār olmasını iĥţār ider güzel ĥātıra gelmiş efendim.

Ĥarfü'r-Rā li-Cenāb-ı Fuzūlī

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

Beni zıkr itmez il efsāne-i Mecnūna mā'ıldür

Ne beñzer ol baña derdi anuñ dermāna kābildür

Beyābanlarda Mecnūndan ġam u derdüm su'al itmeñ

Ne bilsün baĥr ĥālin ol ki menzilġāhı sāĥıldür

Benem tek olabilmez şöhre-i şehri belâ Mecnûn

Qabûl eyler mi ol rüsvâlığı her kim ki 'âkıldur

Ne müşkil hâli olsa 'âşıkun ma'şûk ider çâre

Ger ol bî-derd bilmezse bu hâli hâl-i müşkildür

Firâk eyyâmı seylâb-ı sirişkünden haber tutmaz

Qıyâmet mâcerâsından gör ol zâlim ne gâfildür

Faķih-i medrese ma'zûrdur inkâr-ı 'aşk itse

Yok özge 'ilmine inkârumuz bu 'ilme câhildür

Fuzûlî il seni Mecnûndan artık dir melâmetde

Buña münkir degül Mecnûn dağı ma'ķüle ķâ'ildür

Tebrîk-i şadâret-i 'uzmâ

Seciyye-i behiyye-i zât-ı Felâṭun-şifât-ı âşafânelerinde merkûz ve gevher-i girân-
bahâ-yi übbehet ü iclâllerinde meknûz olan furûğ-ı kevâkib-i isti'dâd-ı ḥudâ-dâd
ḥasebiyle ve bi'l-ḥuşuş öteden berü bâre-i feḥâmet-sitâre-i ḥıdîvânelerinde
dâ'imiyü'l-leme'ân olan ḥürşid-i teveccühât-ı celîle-i ḥazret-i ḥilâfet-penâhîniñ
eşer-i maḥşuşı olmaķ üzere bu âvân-ı ḥayriyyet-nişânda erike-i vâlâ-yı şadâret-i
'uzmâ muķârenet-i vücûd-ı bihbûd-ı mün'imâneleriyle kesb-i behcet ü bahâ eyledigi
sâmi'a-nevâz-ı çâker-i bî-merâları olup ḥasbe'l-iḥtişâş bu keyfiyyet mücib-i
mübâhât-ı meḥâret-i 'âcizânem olmasıyla her ḥâlde farîza-ı zimmet-i 'ubûdiyyet
olan devâm-ı 'ömr ü şevket ü iķbâl cenâb-ı mülûkâne ile berâber kemâl-i ḥüsn-i
muvaḥḫiyet ü iclâl-i vekâlet-penâhîleri ed'iye-i

[s.61]

ḥayriyye-i maḳbūlesine müdāvemet olunmaḳda olduḡının beyānıyla hemān izḥār-ı lāzime-i teṣekkür ü tehniyet ü 'ubūdiyyet-i çākerī ve istid'ā-yı beḳā-yı teveccühāt ü 'ināyet-i 'aliyye-i bende-perverīleri ma'rızında taḳdīm-i 'arīza-i kemterīye ictisār kılındıḡı inṣā'a'llāhü Te'ālā muḥāt-ı 'ilm-i 'alem-şümül-i şadāret-penāhīleri buyurulduḡda ol bābda.

Li-Cenāb-ı Ḥaṣmet

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Sīne pür-dāḡ olmasa girmez ele maḥlūblar

Şayd olmaz ey göñül naḳdīnesiz maḥbūblar

Būse-i la'li tutar ancak dehān-i şekveyi

Mūm-ı sürḡ ile mühürlenmekdedür mektūblar

'Arz-ı kālā itme erbāb-ı başīretden şaḳın

Ru-nümādur dūr-bīn-i diḳḳate mi'yoblar

Cāy-ı zilletdür maḡal dehrüñ siḳāḡa çīnine

Kūşe-gir-i cāygāh-ı mezbele çārublur

Bādedür burka'-güşā-yı şermsārī-i vişāl

İlticā-yı sāye-i sāḡar ider maḡcūblur

Sāyesinde ğam yer ekşer ḥasret ol nān-pāreye

Bildigim Ḥaşmet kibār-ı devlete mensūblar

Tebrīk-i maḳām-ı ser-‘askerī

Zāt-ı ḥaydarī-şifāt-ı sipehsālārīde vedī‘a-i ezeliye olan cevher-i bī-hemtā-yı besālet ü şecā‘at ü fıtrat u fehāmet-siriştlerinde mevdu‘ olan dirāyet ü ehliyet iktizāsıyla her bir ḥuşūşda işābet-re‘y-i rezīnleri ser-zede-i manaşşa-ı zuhūr olarak menākıb-ı celīleleri āfāk-gīr ve bu keyfiyyet cilve-nümā-yı āyine-i zamīr-i ilhām-semīr-i cenāb-ı şehr-i yār-i bāhirü‘-te‘yīd olmāğdan nāşī müte‘allık buyurulan irāde-i seniyye-i cihanbānī vechile mesned-i celīl-i ser-‘askerīyye revnaḳ-baḥş-ı iclāl buyuruldukları ḥaber-i meserret-eşeri sāmī‘a-res-i ‘ācizī olarak bu vechile ta‘aṭṭufāt-ı cenāb-ı milkdārī ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı ḥidīvīlerinde müstemirr ü mütevālī buyurulması bende-i dīrīn-i şadāḳat-nişānlarına mūcib-i şādmānī vü mübāhāt olmasıyla bi‘t-teşekkür ve‘l-iftiḥar müdāvimi olduğım du‘ā-yı beḳā-yı ‘ömr-i īḳbāl-i cenāb-ı şāhāneye terdīfen tevāfūr-i esbāb-ı ferv i iclāl ve muvaffaḳiyet-i ‘aliyye-i āşafāneleri temennāsını müceddiden zīver-i zebān-ı tekrār ḳılınmış olmağla ḥāşşaten beyān-ı teşekkür ü tes‘īd-i maḥmidet-şī‘ārı ve te‘kīd-i ḳavā‘id-i şıdḳ u ‘ubūdiyyet-i ihlaşkāri ile isticlāb-ı ḥüsn-i teveccühāt-ı seniyyeleri ma‘rızında

[s.62]

taḳdīm-i ‘arīza-i çākerīye ibtidār ḳılındığı muḥāt-ı ‘ilm-i ‘ālem-ārā-yı sipāsdārīleri buyurulduğda ol bābda.

Li-Cenāb-ı Vehbī

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

Kālā-yı vaşl-ı bī-bedeli naqd-i cān deger

Çıymetlü büse-i leb-i yāķütı ķan deger

Baķdum alur göziyle o Yusuf-melāķate

İķlīm-i Mışr-veş nice kişver-sitān deger

Meyl-i şu'ā ile gözine çeksün āfitāb

Bir sürmedür ki hāk-i rehi İşfahān deger

Bu hūsn-i bī-bahāne-i 'ālem-bahā ile

Gördüm ki yüz görümlügi yüz biñ cihān deger

Degmez eli cevābını taķrīre nāzdan

Ol şūķa gerçi nāme-i ḥasret-keşān deger

'Uşşāk içinde bendesini pek nişānlamış

Tīr-i nigāhı cāna gelür her zamān deger

Vehbī cemāl-i zāde-i ra'nā-yı tab'uma

Çorkum budur ki bed-nażar-ı ḥāsīdān deger

Tebrîk-i Re'îs-i Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı 'Adliyye

Mihr-i münîr-i 'âlem-efrûzûñ cilve-nümâ-yı iltimâ' birle seyr-i menâzil ve bir burcdan diger burca nakliyle neşr-i eşi'a-i envâr ü iştihâr eylediği gibi zât-ı Aristosimât-ı dâverîleri mesned-i şadâret-i 'uzmâdan merkez-i riyâset-i meclis-i vâlâya şeref-bağş-ı iclâl oldıkları sâmi'a-nevâz-ı çâker-i bî-riyâları olup gevher-i tâbdâr-ı teveccühât-ı celîle-i hazret-i tâcdârî fark-ı 'âlî-i âşafânâlerinde lem'a-nişâr oldukca devlet ü ikbâl ile her kağı mesned-i vâlâya teşrîf buyurulsa şerefü'l-mekân bi'l-mekân sırrı hüveydâ ve bu keyfiyyet cümle eşdikâ ve hayr-ḥ'âhâna bâ'is-i huşûl-i mübâhât ü mefhâret olmağdan nâşî her hâlde vâcibe-i zimmet-i 'ubûdiyyetim olan deymûmiyyet-i 'ömr-i şevket ü ikbâl-i cenâb-ı mülûkâne ile berâber kemâl-i ḥüsn-i muvaffâkiyyet ve iclâl-i riyâset-penâhîleri ed'ie-i hayriyye-i maḳbûlesine müdâvemet olunmağda olduğu mişillü baş-ı muḳaddimât-ı 'âdiye ile taşdi'den şarf-ı nazâr kılınarak hemân izhâr-ı lâzime-i teşekkür ü 'ubûdiyyet ve istid'â-yı beḳâ-yı teveccüh ü 'inâyet-i 'aliyye-i bende-perverîleri ma'rızında taḳdîm-i 'arîza-i çâkerîye mübâderet kılındığı inşâ'a'llâhü Te'âlâ muḳâd-ı 'âlem-şümûl-i dâverîleri buyurulduğda ol bâbda.

Li-Cenâb-ı Fuzûlî

[s.63]

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Öyle sermestem ki idrâk itmezem dünyâ nedür

Men kimem sâkî olan kimdür mey-i şahbâ nedür

Gerçi cânândan dil-i şeydâ için kâm isterem

Şorsa cânân bilmezem kâm-ı dil-i şeydâ nedür

Vaşldan çün 'aşıkı müstağni eyler bir vişâl
'Aşıkā ma'şūkdan her dem bu istignā nedür

Hikmet-i dünyā vemā fihā bilen 'ārif degül
'Ārif oldur bilmeye dünyā vemā fihā nedür

Āh-ı feryādūñ Fuzūlī incüdübdür 'ālemi

Kerbelā-yı 'aşkile hoşnūd iseñ gavgā nedür

Tebrik-i Nezāret-i Celīle-i Hāriciyye

Neyyir-i enzār-ı iksīr-āsār-ı cenāb-ı pādişāh-ı hūrşīd-fer hāḡḡ-ı eḡḡḡ-ı sāmī-i
āşāfānelerinde ez-ser-i nev ziyā-güster olarak bu āvān-ı sa'd-iktirānda 'uhde-i
me'ālī-'adde-i dāverānelerine hāriciyye nezāret-i celīlesi tevcīh ü iḡsān-ı şāhāne
buyuruldıgı nüvīd-i behcet-nedīdi zīver-i sāmī'a-i 'ācizī olup hāḡ bu ki şavb-ı sāmī-i
kerīmānelerine bi'l-inḡişār naḡş-ı şāḡīfe-i süveydā-yı fu'ādum olan ma'nā-yı hūlūş
u vedād-ı 'ubūdiyyet-i'tiyād-ı çākerānem iḡtizāsınca bu peyām-ı dil-furūz bende-i
müstedīmlerine bā'is-i efzāyiş-i mesār ve bādī-i dil-şādī vü istibşār olmuşdur
ḡadīmü'l-iltizāmım olan da'avāt-ı efzūnī-i eyyām-ı ömr ü iclāl-i āşāfānelerine
terdīfen du'ā-yı mübārek bādī ve muvaffāḡiyet-i seniyyeleri tekrār-be- tekrār nāḡıka-
pīrā-yı edā vü tezkār kılınmışdır cümleden ol farīza-i tehniyetkārīniñ icrāsına sür'at-
i lāzime-i zimmet-i huşūşiyetim olduğına binā'en mücerred tebrīk-i manşīb-ı vālā-yı
veliyü'n-ni'āmīleri merāsimini ifā ile beḡā-yı teveccühāt-ı seniyye-i kemter-
perverīleri istid'āsına ictirā olındıgı muḡāḡ-ı 'ilm-i 'ālīleri buyurulduḡda muḡtāc
oldıgım telaḡḡufāt-ı mekārīm-güsterīleri hāḡḡ-ı çākerānemde şāyān buyurulmaḡ
bābında.

Li-Cenāb-ı Emrī

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

Senün fülful beññ varsa benüm dāğ-ı siyāhum var

Senün sünbül şaçun varsa benüm de dūd-ı āhum var

Senün başuñda ey meh gün gibi zer-efserün varsa

Benüm de şu'le-i nār-ı muḥabbetden külāhum var

Senün başuñda müşkīn sāyebān varise kākülden

Benüm de dūd-ı dilden āsmānī bārgāhum var

Senün müjgān-ı çeşmünden varise leşkerün şaf şaf

Benüm de yeryüzin tutdı sirişkünden penāhum [var]

[s.64]

Senün kandan sirişkün var ise ey dīde-i Emrī

Benüm sūz-ı derūnumdan gelür çok āh u vāhum var

Maḳām-ı sāmī-i cenāb-ı meşīḥat-penāhiye tebrik-nāme

Ma'ruz-ı bende-i dīrīneleridir ki dürr-i yektā-yı zāt-ı girān-māyelerinde münderic ve nüşā-i nefise-i ḥayşıyyāt-ı memdūḥatü's-simāt-ı semīḥānelerinde mündemic olan pertev-i isti'dād-ı ḥudā-dād iktizāsınca ḥürşid-i 'avāḫıf-ı ḥazret-i şehinşāhī pertev-efşān-ı lütf u 'ināyet olarak bu āvān-ı meyāmin-iḳtirānda bi'l-i'izzeti ve'l-iḳbāl mesned-i mu'allā-yı istiftā zāt-ı fezā'il-simāt-ı semāḥatkārīleriyle pür-zīb ü bahā buyurulmuş ve bu vechile kevkeb-i dürrī-i iḳbālleri kevkebe-i farḳdāne muḥāzī kılınmış olmasıyla kalem-i şun'-ı ḳudretten nümāyān olan bu naḳş-ı bedāyi'-baḫş-ı ḥāne-i derūn ve kāşāne-i ḥulūş-maḳrūn-ı kemterānemi māl-ā-māl zīb ü zīnet-i

şādmānī vü ferhat itmekle Cenāb-ı rabbü'l-‘ālemīn ol manşıb-ı ‘ālī-i fetvā-
penāhīlerin haqq-ı ehaqq-ı raḥīmānelerinde envā'-ı yümñ ü su'üda qarīn ve tedbīr-i
dil-pezir-i eşer-i rehīnlerin muvāfiq-ı şer'-i mübīn buyurmak du'ası tekrāriyle min
gayri ḥaddin ifā-yı resm-i tebrīk ü tehniyet-i semīḥāneleri ma'rızında 'arīza-yı
'ācizānem terkīm ve pīşgāh-ı sāmī-i mün'imānelerine taqdīm kılındı her ḥālde emr ü
fermān ve lütf u iḥsān ḥāzret-i men-lehü'l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Rāğıb

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

Ḥarābatı görenler her biri bir ḥāletın söyler

Şafāsın naql ider rindān [u] zāhid sıkketın söyler

Ser-āğāz eyledükce baḥşe bülbül revnaq-ı gülden

Bezmede kulkul-i mīnā mülüñ keyfiyetın söyler

Tecelli neş'esin ehl-i şikem idrāk kâbil mi

Behişt añdıkca zāhid ekl ü şürbüñ lezzetın söyler

Ne zabt-ı ḥākim-i şer'ī ne ḥük-m-i zābit'-i 'aqlī

Cünün iklīmını seyr eyleyenler rāḥatın söyler

Meyān-ı güft ü gū da bed-meniş ihām ider kubbın

Şecā'at arz iderken merd-i kıbtī sirkatın [söyler]

Muvāfiqdur yine elbet mīzāca şīve-i ḥikmet

Ṭabībüñ olsa da kızbi marīzüñ şıḥḥatın söyler

Periřānī-i hātır nükte-i ser-beste-veş kaldı

Ne kimse hikmetin añlar ne Rāğıb ‘illetin söyler

[s.65]

Cānib-i řadāretten tebrīk cevābı

Bi-ħamdihī te‘ālā sāye-i řehinřāhīde řimdiye ĸadar nā’il oldıđım bunca ni‘am-ı mütenevvi‘a-i seniyye mücerred velī-ni‘met-i bī-minnetimiz velī-ni‘met-i cihān pādiřāh-ı mebzūlü’l-iħsān efendimiz ĸazretleriniň ĸaĸĸ-ı ‘ācizānemde bī-dirīđ u řāyān buyurulan me’şer-i celīle ve āřār-ı elťāf-ı ‘aliyye-i ĸazret-i mülūkāneleri iĸtizā-yı ‘ālīsinden neř’et itmiř Ĥudā bilür ki zerresinüň ifā-yı teřekküri ĸāric ez-ımkān olup bu kerre dađı iħsān ‘ale’l-iħsān olarak makām-ı vālā-yı řadāret-i ‘uzmā ĸidmet-i celīlesi min ĸayri istiħkāk ‘uhde-i ‘āciziye ‘ināyet ü iħsān buyurulduđınıň lütfen ve tenezzülen tebrīk-i řenāveriyyi ĸāvi taħrīrāt-ı vālālarında zīver-i silk-i sūtür buyurulan derārī-i ta‘birāt-ı iltifāt-ı ‘āliyye ve řeb-ĸerāđ-ı teveccühāt-ı behiyyeleri münevver-sāz-ı bāřıra-i ibtihāc-ı řenāverānem olmuř resm-i nevāziřkārī vü tebrīkiň icrāsına bu vechile mebzül buyurulan mürā‘āt-ı seniyyelerinden ĸākerlerini envā’-ı iftiħār ü mübāhāt ĸuřüle gelerek ĸüsn-i sitāyiř ve řenā-yı feyz-efzāyiř-i cemīlleri zīver-i zebān-ı tezkār kılınmiř olmađla ifā-yı teřekkür ile berāber teveccühāt-ı behiyyeleriniň ĸaĸĸ-ı řenāverīde beĸāsı temennāsıyla istizāde-i ‘ömr ü iĸbāl-i āřāfāneleri yād ü tekrār olduđı bābında irāde.

Li-Cenāb-ı Sulťan Süleymāñ ‘aleyhi’r-raĸmetü ve’l-ĸufrān

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Gülřen-i ĸüsnüň gören firdevs-i a‘lādan geĸer

Cür‘a-i la‘lün iĸen cām-ı muřaffādan geĸer

Sīm-i eşk ile ḥarīdār-ı metā‘-ı vaşl olan
Virür evvel naqd-i cān āḥir bu dünyādan geçer

İşgün ḥākini bekler gün yüzün sürer güneş
Ferr ü şevketle egerçi çarḥ-ı mīnādan geçer

Server-i akdan görüp derdile ger āh eylesem
Eşk-i çeşmüm cūş idüp emvāc-ı deryādan geçer

Bilsem eşküm niçün itmez gönline yarūñ eşer
Dürler elmās ey Muḥibbī seng-i ḥārādan geçer

Ḥāriciyye tarafından tebrīk cevābı

Mehāsın-i teveccühāt-ı ‘aliyyeleri āsarından olmak üzere muḥaddemce ‘avāṭıf-ı ‘aliyye-i ḥazret-i şāḥāneden umūr-ı ḥāriciyye nezāreti min ḡayri liyāḳatin ‘ūhde-i ‘ācizāneme tevcīh ü iḥsān buyurulmuş olmaḡla ṭaraf-ı zī-şeref-i ‘ulyālarından tebrīk irādesiyle ḥaḳk-ı kemterānemde envā‘-ı nevāziş ve iltifāt-ı seniyye-i ḥıdivānelerini mübeşşir bir kıt‘a iḥsan-nāme-i ‘ālī-i

[s.66]

mün‘imānelerini bā-kemāl-i tevkīr ü ta‘zīm aḡz ile iktisāb-ı mefḥaret-i cedīde eyledigüm mişillü bu şüret mutlakā efendimün ḥaḳḳ-ı bendegānemde erzān buyurulmaḳda olan teveccühāt ve şaḥābet-i seniyye-i veliyyü’n-ni‘amīlerinden olmaḡla ḥasbe’l-‘ubūdiyye ifā-yı farīza-i teşekküre müsāra‘at-ı vecībe-i zimmet oldıḡı ḥālde bu bābda müsābaḳat-ı luṭf u ‘ināyet-i seniyye-i dāverānelerinden kemāl-i mertebe maḥcüb ve minnetdār oldıḡum ḥālde ma‘a’t-teşekkür izḥār-ı sürür u iftiḥār

iderüm bundan böyle daħi ħüsn-i naẓar-ı kimya-eşerlerini ħaċċ-ı müstmendānemde
ibċā buyurmalarını ricā ederim ol bābda.

Li-Cenāb-ı Sulṭan Süleymān ‘aleyhi’r-raĥmetü ve’l-ġufrān

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Leşker-i ġam āh kim dil-i kişverin yaġmā ider

Ancaċ anuñ def’ini cām-ı mey-i ħamrā ider

Aġlayup zārīlık ile eylesem yüz biñ niyāz

Yār nāzın arturur biñ dürlü istignā ider

Baħr-ı ġamdan hiç ħalās olur mı bu dil zevraċı

Bir ıarafdan eşkümi bu gözlerüm deryā ider

Cür’a-i cāmı sen içdüñ diyu bezm-i ‘aşċda

Mest olubdur çeşm-i maħmūrı gelüp ġavġā ider

İdeli şekker-lebi şirin-zebānun vaşfını

Bu Muħibbī ıab’ını ıūtı gibi ġüyā ider

Rütbe-i ūlā şımf-ı ūlā tevcĥ buyurulan zevāta tebrık-nāme

Sa’adetlü efendüm ħazretleri bu kere ‘ināyet-i celīle-i ħazret-i pādişāhiden ‘uhde-i
vālā-yı keremkārilerine rütbe-i ūlā şımf-ı ūlā tevcĥ ü iħsān ve ol vechile cenāb-ı
ma’ali-simāt-ı ‘ālīleri vāyedār-ı birr ü ‘aııfet-i firāvān buyurıldığına mebnī ħāşıl olan
sürür u ħubūr-ı ‘acizānem ċābil-i ta’rif ü ifhām olmamaġla cenāb-ı ħaċċ ċāffe-i
umurlarında muvaffaċ ve nice merātib-i ‘ulyāya eħaċċ u elyaċ buyurmaları

ma'rızında mücerred tebrîk ü tehniyet-i rütbe-i vâlâlarını ħāvî 'arîza-i 'âcizî
terķimine ibtidâr kılandı ol bâbda emr ü irâde efendimüñdür.

Li-Cenâb-ı Nedîm

mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

Taĥammül mülküñi yıķduñ Hülâġu ħ^yân mısın kâfir

Amân dünyâyı yaķduñ âteş-i süzân mısın kâfir

Ķız oġlan nazı nâzuñ Şeh levend âvâzı âvâzuñ

Belâsın ben de bilmem Ķız mısın oġlan mısın kâfir

Ne ma'nâ gösterdü dūŐıñdaki ol âteşin aġlas

Ki ya'nî Şu'le-i cân-süz-ı ħüsn ü ân mısın kâfir

Nedür bu gizli gizli âhlar çâķ-ı girîbânlar

'Aceb bir Őuġa sen de 'âŐıķ-ı nâlân mısın kâfir

[s.67]

Saña kimisi cânum der kimi cânân diyu söyler

Nesin sen ben de bilmem cân mısın cânân mısın kâfir

Şarâb-ı âteşinüñ rengi rüyuñ Şu'lelendirmiş

Bu ħâletle çerâġ-ı meclis-i mestân mısın kâfir

Niçün Őıķ Őıķ baķarsın böyle mir'ât-i mücellâya

Meger sen daġı kendü ħüsnüñe ħayrân mısın kâfir

Nedīm-i zārı bir kāfir esīr etmiş işitmişdüm

Sen ol cellād-ı bī-dīn düşmen-i īmān mısın kāfir

Rütbe-i ūlā sınıf-ı [sā]nīsi tevcih buyurulan zevāta tebrīk-nāmedir

Sa'ādetlü efendim nāşiye-i enverlerinde rū-nümā ve cebhe-i kerīmānelerinde şafā-bahşā olan ehliyet ü istiḥkāk iktizāsınca rütbe-i ūlā sınıf-ı s̄nīsi ile kām̄et-i vālaları tezyīn buyurulduğı nüvīd-i behcet-bedīdi sāmī'a-zīb-i şenāverī olmuşdur bu vechile cilve-nümā olan luḫf-ı bārī şenākār-ı müstedīmlerine bā'is-i efzāyiş-i mesārr ve bādī-i istibşār olarak rütbe-i refi'a-i mezkūre ḥaḫḫ-ı eḥaḫḫ-ı 'ālīlerinde mes'adet ü meymenete maḫrūn olmaḫ da'avatı teraḫḫi-i 'izz ü iḫbālleri ed'ıye-i ḥayriyyesine bi'l-'ilāve yād kılınmış olmaḫla mücerred tebrīk-i rütbe-i 'aliyyeleri reftārında terḫīm-i raḫīme-i şenāverīye ibtidār olındı ol bābda emr ü irāde efendimüñdür.

Ḥarfü'z-Zā' li-Cenāb-ı 'Aynī

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Giderüz mekteb-i ehl-i dile feyzi ḫaparuz

Oḫuruz mes'ele-i 'aşḫ-ı kitābı ḫaparuz

Kāfir ü mü'min ile zūlf ü ruḫuñ yād iderek

Ki şanem-ḫānedeki Ka'bede yāre ḫaparuz

Fikr-i ebrūyīle dīdārına müştāk oluḫ

Geçerüz cısr-i şırāḫı reh-i ḫulde şaparuz

Şu'arā zülfünü beñzetse hıṭā-i müşke
Varırız Çīn ü Ḥoten mülküni çalup çaparuz

Feyz-i aḳdesden olup ṭab'uma 'Aynī imdād
Şi'rūñ envā'ını Ḥassān gibi a'lā yaparuz

Ṣāniye mütemāyizi tevcīh buyurulan zevāta tebrīk

'İzzetlü efendim ḥaḳḳ-ı devletlerinde sevāniḥ-i elṭāf-ı ilāhiyyeniñ müteraşşid-ı fırsat-ḥ'āhı iken rütbe-i refī'a-yı ṣāniye mütemāyizi zīver-i cāme-i ehliyetleri buyuruldığı sāmi'a-pīrā-yı senāver-i muḥlişī oldıḳda ḥāşıl olan sürür-ı ḥubūrimuñ beyānı mertebe-i ta'azzüre varmış olmaḳla mücerred devām-ı 'ömr ü iḳbāl-i 'ālīlerinin ed'iyesiyle ifā-yı merāsim-i tebrīk-i rütbe-i cedīdelerine müsāra'at ve ibtidār eyledim ol bābda.

Li-Cenāb-ı Ṣānī

[s.68]

mefā'ülün/mefā'ülün/fe'ülün

Dilber-i şīve-kārı kim sevmez
Nāz-perver-nigārı kim sevmez
Severüz bāde-nüş olan güzeli
Şaydı kābil şikārı kim sevmez
Lebi şeftālūsüne ṭālib çok
Mīve-i ābdārı kim sevmez

Haṭṭ-ı nev-ḥīzine gönül mā'il
Faşl-ı evvel bahārı kim sevmez

Ṣānī[y]i kimdür eyleyen inkār
Şā'ir-i nām-dārı kim sevmez

Tebrīk-i rütbe

Māye-i aşıle-i nebīlāne ve fiṭrat-ı zekiyye-i dirāyetkārāneleri mübteğāsınca nev-be-nev teraḳkiyāt-ı merātib-i kuşvā-yı ḥaḳḳ-ı şarīḥleri ve nice mesānid-i vālā dāḥil-i ḥūze-i ḳadr-i fesīhleri olacağı nāşiye-i lebībānelerinde lāmi' olmağla 'uḥde-i kāmkarīleri ma'a-ḥ'ācelik rütbe-i ḥāmise ile pür-zib ü ziyā buyurulduğu ḥaberi resīde-i sem'-i şenāverī olup luṭf-ı ḥaḳ ile bu vechile ḳadr-ı vālāları i'zāz u tevḳīr olması bā'ış-i dil-şādī vü memnūniyyetim olarak nice nice menāşib-ı 'ulyāya irtikā ile nā'il-i 'izz ü 'alā olmaları ed'ıye-i maḥşūşası tezkār ü icrā-yı resm-i tebrīk siyāḳında nemīka-ı muḥibbī terḳīmine ibtidār olunmuşdur efendim ḥazretleri.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

'Ālem oldı şād senden ben esīr-i ğam henüz
Ḳıldı 'ālem terk-i ğam bende ğam-ı 'ālem henüz

Can bağışlardı lebün ızhār-ı güftār eyleyüp
Urmadan 'İsī leb-i cān-baḥşlıḳdan dem henüz

Perde-i çeşmüm maḳām etmişdü bir terşā-beçe
Olmadan mehd-i mesīḥā dāmen-i Meryem henüz

Secdegāh itmişler ehl-i ‘aşk mihrāb-ı aşuñ

ılmadan ayli melāik secde-i ādem henüz

Cāna derdin ü cisme peykānun revān itmişdi kim

Cism ile cān irtibāı olmadan mukem henüz

Ey Fuzūlī eyledi her derde dermān ol abīb

Bir benüm zamumdur ancak bulmayan merhem henüz

Cevāb-ı tebrīk-i rütbe

Mazā ‘avāıf-ı azret-i āhāne ve teveccühāt-ı seniyye-i āsafāneleri semere-i eref-
behresinden olmak üzere bu kerre ‘uhde-i ‘acizāneme rütbe-i vālā-yı müşīrī ve vezāret
tevcīh ü isān-ı hümāyūn buyurulmuş olmasından olayı īfā-yı resm-i tebrīk ü
tehniyeti mütezammın isānen sūy-ı ākerīye ib‘ās buyurulan tarīrāt-ı sāmīye-i
āsafāneleri rāa-

[s.69]

pīrā-yı ta‘zīm ve yenābi‘-i elfāz-ı dil-ārāsından zülāl-i ma‘ānī-i mekārim-i mebānīsı
kemāl-i far u ibtihāc ile zā‘ıa-i dil ü cāna lezzet-resān olarak bu vechile resm-i
tehniyete sezā-vār buyurulan himem-i cemīle-i sāmīlerinden feva mā-yütesavver
meserrāt uūle geldiginden merāsim-i ükr-güzārīyi īfā ve du‘ā-yı efzāyış-ı ‘ömr ü
iclāl-i dāverāneleri tekrār olundığı ma‘rızında terīm-i ‘arīza-i senāveriye cür‘et
eyledim ol bābda.

Li-Cenāb-ı Nā'ilī

mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

Hevā-yı 'aşka uyub kūy-ı yāre dek giderüz

Nesīm-i şubha refiküz bahāra dek giderüz

Palās-pāre-i rindī be-düş kāse be-kef

Zekāt-ı mey virilür bir diyāre dek giderüz

Virüp tezelzül-i Maşşūdı sāk-ı 'arşa tamām

Ḥudā Ḥudā diyerek pāy-i dāre dek giderüz

İderse khand-ı lebüñ ḥāṭır-ı mezāka ḥuṭūr

Diyār-ı Mısrā degül Kandeḥāra dek giderüz

Ṭarīk-i fākada hem-keşf olup Senāyīye

Cenāb-ı külḥanī-i Lay-ḥ'āre dek giderüz

Felek girerse kef-i Nā'ilīye dāmānun

Senüñle maḥkeme-i Kirdgāra dek giderüz

Cevāb-ı tebrīk-i rütbe

Şīme-i kerīme-i çāker-nevāzī ve seciyye-i behiyye-i hāṭır-sāzīleri üzre bu kerre tebrīk-i rütbe-i ‘ācizānemi hāvī irsāline ‘ināyet ü ihsān buyurulan kerem-nāme-i vefā-‘alāmeleri zīb-baḥş-ı vürūd ve me’āl-i müşgīninden ziyādesiyle ferḥat ü sürūr hāşıl olmuş ve bu vechile tebrīk-i rütbe-i ‘ācizāneme müsāra‘at buyurmalarından ṭolayı maḥzūziyyet-i ‘ācizānem ḥuşūle gelmekle müdāvim olduğım izdiyād-ı ‘ömr ü iḳbāl-i mün‘imāneleri da‘avātı tekrār kılınarak mücerred icrā-yı şükrāniyyetle ber-ā-ber istibkā-yı meḥāsin-i teveccühāt-ı seniyyeleri zeylinde cevāb-nāme-i çākerī terkīm ü taḳdīmüne ibtidār olındı ol bābda irāde efendimiñdir.

Ḥarfū’ş-Şın [Sin] li-Cenāb-ı ‘Aynī

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Giydi gördüm meh-cebīnüm bu gice rü’yāda fes
Şāh-ı ḥüsne tācile ta’bīr olur ma’nāda fes

On beşinde böyle yüz başı gelemez kışlaya
Giyse de her haftada biñ nev-civān dünyāda fes

Elde sīmīn tāziyāne belde tiğ-ı zer-nişān
Arḳada gül-penbe ḥirvānī serinde sāde fes

Püskülünden her gice bīm-i ḥusūfa düşdi māh
Fer virince mihre gündüz ‘alem-i bālāda fes

[s.70]

Milket-i çini ‘araḳ-çinindeki perçem deger
Ser-fürü itmez cihāna nāz u istignāda fes

Şüfî-i dil-mürdenüñ Hâk kâvüğın t̄aş eylesün

Giymemiş rûz-ı 'ibâdetde şeb-i ihyâda fes

Baş kabâk yalın ayak gördi beni bildi o şuh

Çünkü vardur 'Ayniyâ a'lâda fes ednâda fes

Tebrîk-i rütbe cevâbı

Fenn-i celîl-i kitâbet ü inşâda ma'lûmâtım ve bir şey'e ehliyet ü liyâkâtım olmadığı halde maḥzâ 'inâyet-i 'aliyye-i mülûkâne ve ḥüsn-i teveccüh-i eşdîkâ ve aḥlâk-ı semere-i ḥasenesi olarak bu esnâda ma'a-ḥ'âcelik ḥâmise rütbe-i refî'ası muḥlişlerine 'inâyet ü iḥsân buyurulmağla tebrîk-i 'âcizâneme dâ'ir lütfen ib'âs-ı sūy-ı çâkerî buyurulan nemîka-i vâlâları resîde-i dest-i müstmendânem olmuş bu vechile îfâ-yı levâzım-ı dil-nevâziye mebzûl olan kerem ü iḥsânlarından ḥâric ez-ta'rîf kesb-i mesrûriyyet olunmuş olmağla mücerred ibrâz-ı vecîbe-i maḥmidetle ez-ser-i nev isticlâb-ı teveccühât-ı sâmileri siyâkıında teşekkür-nâme-i 'âcizî taḥrîrine ibtidâr eyledim ol bâbda irâde efendimiñdir.

Harfî's-Şın li-Cenâb-ı Gâlib

mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

Gül âteş gülbün âteş gülşen âteş cüybâr âteş

Semender t̄ıynetân-ı 'aşka besdür lâlezâr âteş

Hemân ey sâkî bir sâgar t̄utuşdur dest-i dildârâ

Gâzabla bezme geldi şem'-i meclis-veş yanar âteş

Nesīm āteş çıkardı ğonce-i çeşm-i ümīdüm-den

Bırakdı gülşen-i āmālūme berķ-ı bahār āteş

Hayāl-i ḥasret-i ḥālūñle āh itdükce ‘uşşākum[n]

Şeb-i firķatde her dem aḥterān eyler nisār āteş

Bana dūzaḥdan ey meh dem urur gülzārlar sensiz

Dıraḥt āteş nihāl āteş gül āteş berg ü bār āteş

Mürrekkebdür vücūdı tā ezel yek-pāre sūzişden

‘Anāşırdan meger ‘uşşāka olmışdur düçār āteş

Çerāğ-ı bezm-i hecri oldıgum yapmış yaķışdurmuş

Göñül pervānesine vuşlat āteş intizār āteş

Beyān-ı sūziş eyler herkes isti‘dād-ı fıtratdan

İder berceste ‘āşık mışra‘-ı rengīn çenār āteş

Meger kilk-i sebük-cevlānuñ olmuş germ-rev Ğālib

Zemīn āteş zamān āteş bütün naķş u nigār āteş

Tebrīk-i rütbe cevābı

Bu def‘a ‘avātıf-ı ‘aliyye-i şehir-i yārī olarak ‘uhde-i çākerāneme tevcīh buyurulan rütbe-i ‘ācizānemin ĩfā-yı resm-i tebrīk ü tes‘īdini ve fark-ı çākerānemde lem‘a-tırāz-ı işrāk olan

[s.71]

eşî“a-yı nevāziş ü iltifātlarını müteżammın zībāyiş-efzā-yı vürūd olan kerem-nāme-i ‘ālīleri me’ālī rehīn-i ‘ilm-i senāverānem olmuş ve bu vechile lütfen ve tenezzülen ifā-yı resm-i tebrīk-i rütbe-i muhlişāneme müsāra‘at buyurmalarından tolayı huşūle gelen ferah u şādī pīrāye-i dehān-ı müşādekat-nişānım olup ed‘iye-i ‘ömr ü iqbāl-i kerīmāneleriniñ bir kat daha şiddet-i müvāzabeti iştiğāline düşürmüş olmağla mücerred beyān-ı memnūniyyetle berāber hakk-ı bendegānemde beķā-yı teveccühāt-ı hasene-i keremkārīleri reftārında terkīm-i cevāb-nāme-i kemterīye ictirā kılındı ol bābda irāde efendimindir.

Li-Cenāb-ı Hāşmet

mefā‘ilün/fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

O zālīm dāğ-ı ‘aşkı sīneme yakmış yakışdırmış

Çerağ-ı hāşına pertev virüb yakmış yakışdırmış

Şarılmak ister ‘aşık yāre merhem gibi ammā āh

Yine zālīm meyāna hançerin taķmış taķışdırmış

Ayağ u dest-i sākī vār ola hengām-ı ‘işretde

Meyān-ı ‘ālem-i āba gamı kaķmış kaķışdırmış

Bezimde ‘aşık-ı zārı o mest-i nahvete ağıār

Bir iki cām-ı gül-fām-ı meye çaķmış çaķışdırmış

Çerāg itdi beni Haşmet o zālīm bezm-i luţfında

Fetīl-i dāğ-ı ‘aşkı sīneme yakmış yakışdırmış

‘Ulemā-yı ‘izāma istifsār-ı hāţır u hulūş

Semāhatlü efendim hāzretleri ţaraf-ı ‘ālī-i sīm-hānelerine derkār olan hulūş-ı ‘ācizānem ĩcābınca merkez-i şıdk-şī‘ārīde bulunduğımın vezīr-i cerīde-i ezkār-ı ‘ācizānem olan du‘ā-yı tezāyüd-i ‘ömr ü ‘āfiyet-i ‘ināyetkārānelerini tekrār ‘ale’t- tekrār ĩfā eylediğimin aralıķda taķdīm-i ma‘ruzāt ile beyānına münāsebet-i maşşūşa gözetmekde iken işbu sāl-i cedīd-i meymenet-fāl-i meserret-bedīdīñ tebrīk ü tesīdini tamām-ı zeri‘a-yı hasene ittiḥāzıyla du‘ā-yı efzāyiş-i ‘ömr ü iķbāl-i sāmīlerinden bir an ḥālī olmadığımı ‘arż u iş‘ār ile berāber aķşā-yı merām-ı ‘ācizānem olan ta‘aţţufāt-ı mekārīm-ğayāt-ı ‘aliyye-i kemter-nevāzīleriniñ ḥaķķ-ı müstmendānemde beķāsını niyāz bābında irāde efendimindir.

Li-Cenāb-ı Fıţnat

mefā‘ilün/fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

Ĝınā-yı ķalbe sebeb devlet-i ķana‘at imiş

Cihānda cāy-ı şafā kūşe-i ferāğat imiş

Nihāl-i tevbeye gülzār-ı ‘afv-ı bārīde

Viren ţarāveti eşk-i ter-i nedāmet imiş

Ḥayāl-i beste-i la‘liyle olsam da ķāni‘

Murādı sālīk-i ‘aşkuñ meger riyāzat imiş

[s.72]

Mey-i mecāzile olsun mu neşve-yāb-ı şafā

O kim bu bezmde mest-i mey-i ḥaķķīkat imiş

İder bir āfete elbette Fıṭnatā meftūn

Belā-yı ‘aşka sebep ṭab‘-ı şā‘iriyyet imiş

‘Ulemā ḥazarātına ‘arz-ı ḥulūş ma‘a‘l-i‘tirāz

Fāzīletlü efendim zāt-ı fazīlet-me‘āb-ı ‘ālīleriniñ aḥaşş u eşdaḳ-ı senā-ḥ‘ānlarından bulunduğım ḥayşiyyetle ‘uhde-i ḥuşūşiyyetime müterettib olan ed‘iye-i ḥayriyyelerinde ḳuşūr tecvīz itmedigimi ‘arīza-i maḥşūşa taḳdīm-iyle iş‘ār u işbāt müdde‘ā-yı ḥuşūşiyyetime tekrār itmek lāzımeden iken dā‘ir-i dā‘ire-yi me‘mūriyyetim olan tezāḥüm-i iştiğāl-i ḥaylūliyle bir müddetden berü taḳdīm-i ‘arīzada ḳuşūrumuñ vuḳū‘ı bedīhiyatdan ise de sā‘ir-i vezāyif ü ḥuşūşiyyetimeñ ifāsında s̄abit-ḳadem idüğimin ḳalb-i rüşenālarıyla şahādet buyuracaḳları āşikār olmasıyla yalnız taḳdīm-i ‘arīzaca vuḳū‘a gelen noḳşānum ihāle-yi nazār-ı i‘tibār buyurulmayarak kemāl-i ‘afv u iḥsānlarıyla mestūr buyurulması ve merkez-i ḥulūş-ı vefā-manşūşdan bir cānibe ser-ı mü inḥirāf itmeyerek ed‘iye-i ḥayriyyeleriyle güzārende-i evḳāt olduğımı beyān ile berāber meḥāsin-i teveccühāt-i dā‘i-nevāzīlerini istid‘ā ma‘rızında terkīm-i ‘arīza-i ‘āciziye ictisār eyledüm ol bābda.

Ḥarfü’ş-Şād li-Cenāb-ı Fıṭnat

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

İcrā-yı füsūn çeşm-i siyeh-fāmına maḥşūş

İ‘cāz-ı mesīḥā leb-i gül-fāmına maḥşūş

Seyr it hele kālā-yı leṭāfetde o āfet

Bir cāma biçenmiş hemān endāmına maḥşūş

Luṭf u keremi zümre-i aḡyāre o şūḡun

Hep cevr ü cefā ‘āşık-ı nā-kāmına maḡşuş

Yok lezzet-i güftārına söz dilberüñ amma

Bir başka şafā var hele düşnāmına maḡşuş

Fıṭnat cem-i devrāndur alan destine şanma

Keyfiyyet-i şaḡbāsı Cemüñ cāmına maḡşuş

‘Ulemādan ḡācesine hediyeye irsāline dā’ir ‘arz-ı ḡulūş

Fāziletlü semāḡatlü efendim ḡazretleri nādi-i fezā’il-mebādīleri şavbına kütüb-ḡāne-i süveydā-yı ḡulūş-iḡtivāda ḡarīn olan fevā’id-i nefise-i da’avāt-ı icābet-āyāt ve şevāhid-i teslimāt-ı isābet-ḡāyāt nigāşte-i cerīde-i ihdā ve keyfiyyet-i nüşḡa-i ḡāl-i semūḡīleri tilāvet-i zebān-ı su’āl kılındıḡı ḡilālinde tıfl-ı ḡayāl bu ḡüne zānū-zede-i destān-ı maḡāl olur ki benim Beyzāvī-şī’ār ḡāvī’l-fezā’il ve’l-mefāḡir üstād-ı ekremim efendim ḡazretleri

[s.73]

şaḡr-ı sinn-i ‘ācizānemden berü ḡāk-i pāy-i fāzilet-me’āb-ı raḡīmānelerine derkār olan ḡulūş-ı ḡuşūşiyyet ve mensūbiyyet-i terbiyyet ü üstādiyyete binā’en her bār şavb-ı vālā-yı fazīlet-pīrālarına i’lān-ı pāyidārī-i şıdk u iḡlāş ve izḡār-ı tezāyüd-i ‘alāḡa-i iḡtişāş dā’īyesiyle iṡāre-i varaḡāy ve ruḡḡa-i muḡabbet fi’l-ḡaḡīḡa farīza-i zimmet ve lāzime-i ifā-yı teşekkür-i ni’met iken bu mertebe-i ṡaraf-ḡir ḡirīve-i tarāḡī vü kuşūr üzre bulunduḡım ḡāşımetü’z-zahr meşḡale-i ḡün-a-ḡün ile imrār-ı vaḡt ve mezāḡim-i umūr-ı sālībetü’ş-şu’ūr ile intihāz-ı ruḡşat müte’assir olduḡından şüretā nāmzed-i ṡūr-ı bī-vefāyī olmaḡ rütbelerine mülcī olmuş lākin her ḡālde mihekk-i ṡab’-

ı nekkādlarına ma'lūm-ı rūṣenā olduđı vechile ḳadīmī köleñiz olduđımıñ beyānıyla bu kerre bir nüṣḫa Rūhū'l-Beyān tefsīr-i Őerīfi hediye-i nāçizānem taḳdīm olunmuŐdur inŐā'a'llāhū Te'ālā vuŐulünde nihāde-i mevki'-i muṭala'a-i ḫüsn-i ḳabül buyurmalarınıñ ricāsıyla te'kīd-i vazīfe-i Őenā ve muḳaddime-i isticlāb-ı taz'īf ed'ıye-i ḫayriyyeleri olunduđı bābında emr ü irāde efendim ḫazretlerindir.

Li-Cenāb-ı ḤaŐmet

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Bulmayan silk-i niżāmın ḳılar ızhār-ı ḫulūŐ

Ḳatre-i eŐkin ider lü'lü'-i Őehvār-ı ḫulūŐ

Sū-be-sū ravzātü'l-aḫbāb-ı cihānı aradum

Bāğ-ı 'ālemde olur mīve degül bār-ı ḫulūŐ

Nesc olunmaz Őanuram kārgeh-i zāhirde

Bender-i dilde ḳıḳar kāle-i bāzār-ı ḫulūŐ

Semt-i gül-zār-ı vefādan güzerānı yoğ iken

Kimi söyletsin olur bülbül-i gülzār-ı ḫulūŐ

Kimse iŐbāt idemez maḫkeme-i 'ālemde

ḤaŐmetā itmedeyim da'vi-i inkār-ı ḫulūŐ

Çelebi Efendiye vesā'ir meŐāyılığ-ı kirām ḫazarātına mektüb

Kühlü'l-cevāhir-i 'uyūn-ı erbāb-ı 'irfān olan gubār-ı āsmān-'unvānı keŐīde-i çeŐm-i dil ü cān ḳılındıđı ma'rızında 'arz-ı ḫāl-i abd-i kemter-i bī-miḳdārlarıdır ki cenāb-ı

fazîlet-me'âb-ı mürşidânelerine 'an-zahri'l-ğayb derkâr olan şevk-ı mālâ-nihâye-i müstmendânemden nâşî bundan aqdem taqdîm-i hâk-i pây-i veliyyü'n-ni'amîleri kılınan 'arz-ı hâl-i 'âcizi iktizâsınca terahhümen bu âzâd kabûl itmez kullarını zümre-i bendegâne ilhâk buyurularak kelâm-ı kadimü'l-ezelîyi 'alâ-tertîbi levhî'l-mahfûz kıra'at olunmasına ve aralıkda dahî semâ'-ı Hazret-i Mevlânâyı icrâ itmekle icâzet-i ruḥşat

[s.74]

buyurulduğunu şâmil ve derc-i şahîfe-i nazîfesine derc buyurulan tenbîhât-ı iksîr-âyât-ı 'azîzânelerini müşt Emil bir şübḥ-ı sa'âdet-zâv bir-dem-i meserret-efzâda şeref-rîz-i şudûr olan iḥsan-nâme-i sa'âdetleri vâsıl-ı dest-i bendegî olduḡda ḡudâd-ı enâdir ol derecelerde iktisâb-ı memnûniyyet hâşıl oldu ki zuḡûr iden âteş-i şevk u muḡabbet bir deryâ-yı 'ummân-ı bî-pâyân olup râh-ı muvâşalet-i 'âlem-bahâlarına fedâ-yı naqd-i mâ-melek ü cân pul meşâbesinde ḡalmış ise de el-umûru merḡûnetün bi-evḡâtiḡa maḡûli der-'aḡab ḡâtıra ḡuḡûr itmekle terk olunup her bir ḡuḡuşâtda teveccühle irâde-i kerem-'âde-i 'azîzâneleri şudûr ider ise aña ḡöre davranılacağı sâha-i feyz-i mesâḡa-i mün'imânelerine ifâde ve beyâna ictisâr kılınmış olmaḡla müftakirr u ârzûmend bulunduḡım âb-ı zülâl-i füyûzât-ı mürşidânelerin ḡaḡḡ-ı kemterîde şâyânıyla ḡarîḡ-i baḡr-ı iḡsân buyurulmaḡ bâbında ve her ḡâlde emr ü fermân ḡazret-i men-leḡü'l-emriñdir.

Li-Cenâb-ı Rızâ

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

Nagme-sâz ol yine ey bülbül-i ḡülzâr-ı ḡulûş

Naḡamâtuñla açılısun ḡül-i bî-ḡâr-ı ḡulûş

Mazhar-ı hazret-i zat oldı cemî-i eşyâ

Bir görür bir işidir vâkıf-ı esrâr-ı hülûş

Tâ-key endüh-ı riyâ gâ'ile-i hubb-ı sivâ

Feraḥ-efzâ-yı derûn oldı çemen-zâr-ı hülûş

Sâye-veş perde-birûn gezme bu deşt-i hevesi

Ḥarem-i ḳalbe ziyâ-pâş ola envâr-ı hülûş

Gel hemân peyrev-i Mûsâ-yı tecellî olagör

Ṭûr-ı dilden görünür pertev-i dîdâr-ı hülûş

Eyledi ḡonce-i ümmid Rızâyı şâd-âb

Eşer-i nâmiye-i şebnem-i eşcâr-ı hülûş

'Ulemâ ḫazarâtı cānibinden cevâb

Ḥilḳat-i zātiyyelerinde vedî'a-i ezeliyye-i subḫāniyye olan madde-i memdūḫa-i aşdaḳ-şināsî vü mürüvvet iḳtizāsınca tezâyüd-i 'ömr ü 'āfiyetleri du'āsına devām-ḫ'āh-ı bî-iştibāhlarını taltîf 'arzıyla ma'ānî-i feraḥ-fezâ-yı nevāziş-i nâ-ma'düdi mutazammın firistāde-i şavb-ı şenāverî buyurulan taḫrîrât-ı behcet-āyât-ı fāzilāneleri müfād-ı bāhirü's-su'üdî ma'lum olmuş ve 'ilāve buyurulan hediye-i behiyyeleri daḫi bi'l-vuşul nihāde-i cāy-ı ḳabûl olarak bu şüretle icrâ-yı āyin-i bihîn-i himemkārî ve ifâ-yı resm-i mergûb-ı vefâ-şî'ārîye vâḳi' olan himmet-i 'aliyyeleri müstelzim-i ḫubûr ve mübāhāt-ı 'ācizānem oldığı emr-i ḡayr-i mechûl bulunmuş

[s.75]

ve muḳtezā-yı ḥubb-ı derūn-ı vefā-meşḥūn-ı ‘ācizānem ūzre tezkār-ı evşāf-ı ḥaseneleriyle ed‘iye-i cemīleleri ref‘-i bār-gāh-ı ḳabūl ḳılınmış olmağla mücerred beyān-ı maḥzūziyyetle berāber ba‘demā daḥi ḥüsn-i teveccühāt-ı ‘ālīleri ḥaḳḳ-ı dā‘iyānemde müstemirü‘d-devām buyurulmaḳ bābında.

Ḥarfü‘d-Ḍād li-Cenāb-ı Müştak

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

Ḥaḳḳı bilmekdür ‘azīzüm ḥaḳḳ-ı eşyādan ğaraż

Anı bilmekdür gözüm seyr-i temāşādan ğaraż

Küntü kenzüñ ma‘nisin fehm ile ol gevher-şinās

‘Ārif-i bi’llāh olmakdur bu ma‘nādan ğaraż

‘Alleme‘l-esmā rumūzı ola mevrūs-ı peder

Vaşlı esrār-ı müsemmādur ol esmādan ğaraż

Sen ḥalīfe-zāde-i ḥaḳsın mükerremsin gönül

Ādem ol kim ādemiyyetdür müsemmādan ğaraż

Sebze-i bāğ-ı irem sensiz olur bāğ-ı ḳadem

Sensin ey kân-ı kerem firdevs-i a‘lādan ğaraż

Ḥamr emr-i len-terānī eyledi Mūsāyı mest

Ṭūr-ı cism-i maḥvdur nūr-ı tecellādan ğaraż

Küllü şey'in hâlikün Müştâk illā vechehū

Budur ancak zikr ü fikr-i lā vü illādan ğaraż

'Ulemā tarafından irsāl buyurulan cevāb

Mütehallık buyuruldukları ahlak-ı ber-güzīdeleri muḳtezā-yı 'ālīsınca her bār haḳḳ-ı senā-kārīde beḳā-yı teveccühāt-ı bī-ġāyāt-ı fāzılānelerine teşne oldıgım bedīhiyyātdan oldıgı hālde tevāzu'an iṭāre-i sūy-ı 'ācizī buyurulan iltifat-nāmeleri zībende-i enmile-i iftiḥār ü mübāhāt ve nāfçe-yi mezāyāsı mānend-i mesīhā çeşm-i senāverāneme ez-ser-i nev zāyıḳa-baḥş-ı feyz-i bī-ḳıyas-ı ḥayāt olmuş ve bu vechile sezāvār buyurulan me'ser-i mürüvvet ve ḥuşūşıyyet-i sābite-i mütemeyyizeye himmet-i 'aliyyelerinden vuḳu'a gelen meserretim ḳayd-ı ta'rifden müstaġnī bulunmuş olmaġla mücerred luṭf u himmetlerine izḥār-ı teşekkür ve ba'd-ezīn daḫi 'ācizlerini teveccühāt-ı ḥasene-i 'alīyyeleriyle mübāhī ve meşmül buyurmaları siyāḳında terḳīm-i 'arīza-i 'āciziye ibtidār eyledim ol bābda.

Li-Cenāb-ı Sezāyī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Zülf ü rüyuñ oldı cāna küfr ü imāndan ğaraż

İsm-i hādiyle muzıldür ins ü şeyṭandan ğaraż

Her ne naḳşı kim gönül görse hemān-dem meyl ider

Seni seyr itmekdür ancak bunca elvāndan ğaraż

Hem cemāliyle celālūñ mazḥarı şubḫ-ı mesā

Raḥmetüñ bir ḳatresidür baḫr-ı 'ummāndan ğaraż

Hicr ü vaşluñ farq ider mi ‘aşık-ı bî-çāreler

Ƙahr u luţfuñ oldı çün cennetle nîrāndan ğaraż

[s.76]

Ey Sezāyi gel haķıķatle nazār kıl ādeme

Şūret-i raħmānı görmek oldı insāndan ğaraż

‘Ulemā ħazarātı cānibinden yazılan cevāb

İşbu ħulūl u idrāki kaffe-i enāma sebeb-i feyz-i raħmet ve bā’iṣ-i ħayr u meymenet olan ‘ıyd-ı ađħā-yı meyāmin-i meţāyānıñ (Eger sene-i cedīd ise) sene-i cedīd-i meymenet medār u ħuceste-āsārıñ tebrīk ü tehniyetini mutazammın ve müvālāt-ı şiddıķıyye ile silk-i sūtūrı müzeyyen olan bir kıt’a taħrîrāt-ı ‘alīyyeleri resīde-i cāy-ı i’zāz ve me’āl-i lāmi’ü’l-envārı cilā-sāz-ı dīde-i ‘acz-perdāz olup bu vechile tebrīk-i mezķūra vāķı’ olan mürā’āt-ı maĥşūşa-i ‘aliyye-i fāzilāneleri müstelzim-i vufūr-i ibtiħāc ve beşāşet-i ‘ācizānem olarak mücerred beyān-ı memnūniyetle berāber zāt-ı ‘ālileri daĥi nice nice emsāl-i keşīresiyle müşerref buyurulmaķ temennāsı muvāzıbı oldıĝım du’ā-yı bî-riyā-yı tezāyüd-i ‘ömr ü iķbālleriyle bi’t-terdīf iṣāl-i ħabul-ħāne-i aĥadiyyet ve beķā-yı teveccühāt-ı ħasenelerine cür’et kılinmaĝla ol bābda.

Li-Cenāb-ı ‘İzzet Molla

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Kākülñ evşāfidur ta’rīf-i sünbüldeñ ğaraż

Sünbüli ħađħ itmedür tavşīf-i kāküldeñ ğaraż

Nāle-i ‘aşık ruĥ-ı ħübān leb-i cānāndur

Şavt-ı bülbül nükhet-i gül neş’e-i mülden ğaraż

Durma ey kāv-i zemīn n'olsun tekāsülden murād

'Ālemi yıķmaķ ise gāhī tezelzülden ğaraż

Sevdiğim bilmez miyiz bī-gāne-meşreb olduĝuñ

'Aşıķa n'olsun yine ıarız-ı teĝāfülden ğaraż

Zāde-i tab' ile bir dilber yeter şā'irlere

Neslile ibķā-yı nām ise te'ehhülden ğaraż

Makşaduñ düçār-ı ümmīd itmedür vuşlat degül

Serv-i nāzım 'İzzete gāhī temāyülden ğaraż

Dūzah-ı cennet degül ancak rızā-yı pīrdür

Bābına havf u recā ile tevessülden ğaraż

Velıyyü'n-ni'metī efendisine 'arz-ı hulüş

Bu çāker-i muħaķķarları bi'l-işāle perverde-i nevāle-i velıyyü'n-ni'amāne ve hāşşaten çerāĝ-ı efrühıte-i pertev-i ikbāl-i āsafāneleri olduĝımıñ ifā-yı haķķ-ı teşekküründe her bir müyum bir zebān ve āmed-şöd-i enfās-ı hayātım birer tercemān-ı belıĝu'l-beyān olsa daħi yine 'acız u kuşürüm nümāyān ve 'aşır-ı mi'şārını edādan ser-i bıkır-i beyān-ı fütür u noķşan olacaĝım müstaĝnī-i 'anı'l-beyāndır lede'l-inşāf bi'l-āhare naķīşa-i kuşüruma i'tirafdan ĝayrı süy-ı devletlerine vesīle-i ittihāf ve medār-ı celb-i

[s.77]

is'āfım olmayacağından ancak 'acַz u ibtihāl-i bendegānemi ikrār ve her hālde aqdem-i ferā'iz bildigim du'ā-yı beķā-yı 'ömr ü iclāl-i hıdīvānelerine haşr-ı enfās eyledigimiñ beyānı ictisārıyla meķārim-i 'amīmü'l-merāhim-i veliyyü'n-ni'amānelerinden mercū ve mes'ül-i kemterānemdir ki fīmā-ba'd bu bende-i efkendelaı üzre sünūh-ı teveccühāt-ı 'aţūfānelerini derķār ve ķabāle-i 'ubūdiyyetim kemākān taķrīr ü ibķāya sezā-vār ve haddimden bīrūn nā-ber-cā icāle-i hūame-i beyāna ibtidārim maħşüb-ı sevāniħ-i efķār ve vesīle-i tenşit-i taḅ'-ı bözörķvārları buyurulmağla faķ-ı mübāhātım müvāzi-i farķadan ve dūş-ı iftiħārim meħāzi-i āsmān buyurmaları bābında emr ü fermān efendim hażretleriniñdir.

Hārfü't-Ṭā li-Cenāb-ı Ğālib

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Nāzı 'uşşāķa niyāzı yāre taķrīr itdi haḅ

Geldi hūkm-i sābıķı nesh u tağyīr itdi haḅ

Zülf-veş kāfirdir ol da mezheb-i 'uşşāķda

Āyet-i Furķān-ı hūсне siħr-i ta'bīr itdi bu haḅ

Oldıgıyçün baħtımız hūşid düşmen şām-ı dōst

Tūtiyā-veş dīde-i ümmīdi tenvīr itdi haḅ

Ğamzesi ifrāḅ-ı mest olmışdı Ğālib ol mehūñ

Söyledi ser-gūş ile pek hūsn-i tedbīr itdi haḅ

'Arz-ı hülûş ve istifsâr-ı hâtır

Bâb-ı vâlâ-yı veliyyü'n-ni'amîlerine kadem-i tereddüd-i intisâb ile kesb-i şeref ü meziyyet itmiş bende-i mütehaşşışları olduğım cihete mebnî min-ğayrı haddin ve liyâkâta şimdiye degin meşhûd-ı bâşıra-ı ibtihâc olan şunûf-ı nevâziş ü iltifât ve envâ'-ı 'inâyet ü tâ'aţţufât-ı devletleri hadd-i miqyâsdan hâric olarak edâ-yı teşekkür ü maḥmidetiyle berâber mefrûz-ı zimmet-i 'abîdânem olan îfâ-yı du'â-yı devâm-ı 'ömr ü devlet ü iclâlleriyle güzârende-i evkât olduğımı hâk-i pâ-yı iksîr-sây-ı raḥimânelerine aralık aralık 'arz u iş'âr ve bu cihetle tecdîd-i menşûr-ı raḥiyyet-nüşûr-ı bendegâneme ibtidâr-ı lâzime-i zimmet ve râtibe-i 'uhde-i memlûkiyetden olmaḥdan nâşî îfâ-yı huşûşiyet zîmnında ref'-i ruk'a-i müsâdekat ve taḥrîk-i zer-halka-i bâb-ı merâḥim-me'âb-ı raḥimânelerine ḥavâle-i dest-i memlûkiyyet kılındığı ma'lûm-ı veliyyü'n-ni'amîleri buyurulduḥda ḥaḥk-ı 'âcizânemde şâyân buyurulan teveccühât-ı 'alîyyeleriniñ kemâkân dâ'im ü ber-ḥarar buyurulması bâbında.

[s.78]

Li-Cenâb-ı 'İzzet Molla

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

Var mı başdan başa baḥ bir gül-i bî-ḥâr-ı neşât

İdesin tâ kim anı zîver-i destâr-ı neşât

Az içer rıţl-ı girân-ı ğamını bu bezmün

Ḳâni'-i cür'a olan rind-i sebük-bâr-ı neşât

İtme bu meykedenün derd-i ğamuñdan şekvâ

Çekmek istersen eger sâgar-ı ser-şâr-ı neşât

Şevk-i sâğardan alır pertevi kaşr-ı neş'e
Câmdan rüşen olur revzene-i dâr-ı neşât

Dil-i ma'mûr-ı hârabâta yaraşmaz 'izzet
Yapmasun hâtır-ı vîrâneyi mi'mâr-ı neşât

Bulamazsın bu fenâ bâğda sîr-âb-ı şafâ
Dergeh-i pîrdedür neş'e-i esrâr-ı neşât

'Arz-ı hülûş ve istifsâr-ı hâtır

'Atebe-i ger[d]ün-mertebe-i dâverîlerine olan kâdem-i ihlâş u 'ubûdiyyet ve kemâl-i ihlâş u raqıyyetim lâzimesince haqq-ı nâ-müstahaqq-ı çâkerânemde derkâr olan mehâsin-i teveccühât ve ta'aţţufât-ı seniyyeleriniñ ifâ-yı şükr ü maḥmidetinde 'aciz ü kuşûrum derkâr ise de lâzime-i zîmmet ü vâcibe-i 'uhde-i raqıyyetden olan tezâyüd-i eyyâm-ı 'ömr ü devlet ve tevâfir-i şân-ı mecd ü 'âţîfet-i veliyyü'n-ni'amîleri ed'iyesine şarf-ı maqdûr iderek her hâlde isticlâb-ı enzâr ve mehâsin-âşâr-ı 'aliyyeleri aqdem-i âmâl-i kemterânem idügi âzâde-i ityân-ı delîl ü burhân olmağla mücerred hâk-i pâ-y-i 'âlîlerine olan şıdk-ı 'ubûdiyyet ü huşûşıyyetimi beyân ü îmâ ve haqq-ı 'âcizânemde beğâ-yı teveccühât-ı 'aliyyelerini niyâz ü istid'â siyâkıında 'arîzâ-i çâkerânem terkîm ü taqdimine ibtidâr olındı ol bâbda emr ü fermân hâzret-i men-lehü'l-emriñdir.

Harfû'z-Zâ li-Cenâb-ı Nazîm

mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

'Aşkuñ ne 'aceb olsa senüñ sîned e maḥfûz

Bir gevher-i yektâdur o gencîned e maḥfûz

Baḫduḫca yine saña açılmazdı dem-â-dem

Esrâr-ı ruḫuñ olmasa âyined e maḥfûz

Bîhûde yere da'vî-i 'aşk eyleme zâhid

Olmaz o güher ḫırḫa-ı peşmîned e maḥfûz

Bir noḫtada mevcûd imiş esrâr-ı muḫabbet

Olmış o da levḫ-i dil-i bî-kîned e maḥfûz

Ta'vîz-i dil oldı ḡam-ı dîrine Nazîmâ

Olsa n'ola dilde ḡam-ı dîrîned e maḥfûz

Rûtbe-i bâlâda bulunan zevâta ḫulûş ve istifsâr-ı ḫâtır

'Aṭûfetlü efendim ḫazretleri çâker-i iltifât-ı dîdeleriniñ cânib-i ma'âlî-menâkıb-ı
'aṭûfîlerine

[s.79]

maḫşûş olan ḫuşûşiyet-i müstekîlle-i 'acizâneme müteḫattim oldıḡı üzre dâ'imâ
zebân-ı 'azbü'l-beyân-ı kemterânem ile ed'ıye-i mefrûza-i tezâyüd-i 'ömr ve 'âfiyet-i
veliyü'n-ni'amîleri ḫidmetiniñ te'dıye vü îfâsına ne şüretle sâ'î bulundıḡıma ve
efendimden müşâhid oldıḡım bunca iltifât-ı nâ-maḫşuruñ îfâ-yı resm-i şükr-güzârî

vü maḥmidetinde miḳdār-ı zerre zuhül ü fütür olunmadığına ḳalb-i münīr-i mün'imīleri ṣaḥādet buyuracağı bir emr-i celī olduğu cihetle ve beḳā-yı teveccühāt-ı kemter-perverīlerini cālib olur vesā'il-i ḥasenenin istikmāliyiçün aralıkda takdīm-i ma'rūzāta cūr'et-i lāzime-i zimmet-i memlūkiyyet bulunduğı ḥasebiyle du'ā-yı efzāyiş-i 'ömr ü iḳbāl-i sāmīlerinden bir an ḥāli olmadığımı 'arz u iş'ār ile berāber aḳşā-yı merām-ı 'ācizānem olan ta'aṭṭufāt-ı mekārim-ğāyāt-ı 'āliye-i kemter-nevāzīleriniñ ḥaḳḳ-ı müstmendānemde beḳāsını niyāz ederim ol bābda.

Ḥarfū'l-'Ayn li-Cenāb-ı Ğālib

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Bunda mā-dām 'āşīḳān eyler semā'

Māh u mihr ü āsmān eyler semā'

Sırr-ı 'aşḳ eflāki ser-gerdān idüp

Ḥāliyā kevn ü mekān eyler semā'

Çeşm-i giryān gūyiyā girdābdır

Kef-zenān gevher-feşān eyler semā'

Devr ider meyḥāneyi muğ-beççeler

Ka'bede şan ḥāciyān eyler semā'

Ney şafīr-i şevḳ urup murgān-ı ḳuds

Çün kebüter pür-zenān eyler semā'

Ben o kıays-ı serserî-seyrem ki gâh

Başum üzre âşiyân eyler semâ‘

Nür-bağş oldukça Ğâlib şems-i ‘aşk

Mevlevîler zerre-sân eyler semâ‘

Rütbe-i şâniyede bulunan zevâta hulûş ve istifsâr-ı hâtır

Sa‘âdetlü efendim hazretleri zât-ı vâlâ-yı raĥimânelerine maĥşûş ve istihkâmât-ı ĥaĥikîyye ile merşûş olan muĥabbet-i mü‘ekkede-i çâkerânemiñ dâ‘imâ ve müstemirren ‘arîza-i inhlâlden viķâyesini îcâb ider esbâb-ı lâzimesinden ĝayr-i ĥâlî ve üzerime taĥattüm iden du‘â-yı bî-riyâ-yı mün‘imâneleriniñ tezkâriyle aralıkda te’kîd-i zavâbıt-ı raķiyyet ve temaĥĥuşkârîye mübâderet-i lâzime-i zîmmet-i memlûkiyyetim olduĝını gördüğüm gibi işbu resme ri‘âyet hemîşe zebân-ı ‘azbü’l-beyân-ı çâkerânemden ĝayr-ı münfek olan ed‘iye-i maĥşûşa-i kerîmânelerini bir kıat daha tekrâr eyledigimi iş‘ara mecbûr olduĝımı beyân ile berâber istibķâ-yı teveccühât-ı ma‘âlî-ĝâyât-ı

[s.80]

çâker-perverîleri ma‘rızında terkîm-i ‘arîza-i şenâ farîza-i kemterâneme cesâret eyledim ol bâbda.

Li-Cenâb-ı Ĥaşmet

mef‘ûlü/mefâ‘îlü/mefâ‘îlü/fe‘ûlün

Bûs-ı leb-i dildâre bulundu yine mâni‘

Bî-ĝâ‘ile-i nûş-ı meye yâr olmadı tîli‘

Peymāneye bāş egmede meclisde şurāhī

Rindān anı görmekle olurlar mütevāzī‘

Pür-fāidedür zevrak-ı mey-būs u kenāra

Gel ‘ālem-i āba diyelüm baħr-ı menāfi‘

Sermāye-i mīnā-telef-i sāgar u sākī

Mālın dükedür ādemün isrāf-ı tevābī‘

Zevke baçalum sīne-be-sīne o periyle

Haşmet olamam bī-hüde nezzāreye kānī‘

Rütbe-i sālise aşhābına hülüş ve istifsār-ı hātır

Şavb-ı sāmīlerine olan hülüş-ı çākerānemin derecesi ta‘rifden bīrūn bulunmuş ve bunun üzrine birtakım kelīmāt-ı resmiyye irādiyle niçün ser-i ‘ālīlerini taşdi‘ ideyim diyerek taqdīm-i ma‘rüzātda şimdiye kadar ihtiyār-ı kuşūr olunmuş ise de cānib-i vālā-yı kirāmīlerine olan kemāl-i ihlāş-ı ‘ācizānem icābınca devām-ı ‘ömr ü iqbāl-i vālāları du‘āsını tezkārda aşlā tecvīz-i kuşūr olunmadığı kalb-i āgāhī-i ‘ālīleri şahādetiyle müdellel ü müberhen olan hālātdan olduğunın ifādesiyle haqq-ı ‘ācizānemde teveccühāt-ı mekārım-gāyāt-ı veliyyü’n-ni‘amīleriniñ beķası niyāzına müsāberet olunmağla ol bābda emr ü irāde efendimiñdir.

Harfü'l-Ġayn li-Cenāb-ı Es‘ad

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

Murğ-ı āh-ı ehl-i derdem lāneden kıldum ferāğ

Gör o hindüyem ki āteş-hāneden kıldum ferāğ

Beste-i hāl ü haṭuñ olmam ben ey şāhin-nigāh
Ṭā'ir-i kudsem ki dām ü dāneden kıldum ferāğ

Ten perestān eylesünler kā'be-i cismi ṭavāf
Genc-i 'aşkı buldum ol vīrāneden kıldum ferāğ

Pür-şafā gördüm o şūḥuñ nergis-i maḥmūrını
Bezm-i meyde nāle-i mestāneden kıldum ferāğ

Ḥaṭṭ-ı la'l-i yāre oldım Es'adā çün āşinā
Lafz-ı rengīn ma'nī-i bī-gāneden kıldum ferāğ

Rütbe-i rābī'a aşhābına ḥulūş u istifşār-ı ḥāṭır

Nezd-i 'ālīlerinde müstağnī-i külfе-i beyān olan ḥulūş-ı vefā-maṣṣūş-ı 'ācizānem
nev-be-nev teceddüd ü izdiyād ile mine'l-ḳadīm beynenāda sūbūt-yāfte-i istikrār
olan mihr ü müvālāt ve uḥuvvet-i ḥaḳıḳaya

[s.81]

terettüb eylediği üzre rüz u leyāl ed'ıye-i maḥşūşaları ser-nāme-i māḳāl-i midhat-
iştımāl ḳılınarak ifā-yı ḥuḳūk-ı muḥādenete i'tinā vü diḳḳat olundığı mişillü cā-be-
cā irsāl-i muḥarrerāt ile tecdīd-i ḥuḳūk u müvālāta ibtidār vācibe-i 'uhde-i şıdḳ-
şi'ārīden olmağla mücerred te'kīd-i revābıṭ-ı ḥuḳūk-ı muḥādenet ve te'sīs-i bünyān-
ı raşīsü'l-erkān ḥulūş u müsādeḳata müsāra'aṭ ḳılınmış olmağla mecbūl-i ḥılḳat-i
zātıyeleri olan secāya-yı giran-bahā-yı bende-nevāzī ve ḥāṭır-sāzī-i seniyyeleri üzre
öteden berü ḥaḳḳ-ı çākerānemde iltizām buyurduḳları me'ser-i ḥuḳūk-perverleriniñ

rāygān buyurulması temenniyātı bādī-i arz-ı kālā-yı huşūsiyyetim olmuşdur ol bābda.

Li Cenāb-ı Nazīm

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Gösterüb genc-i cemāliñde o meh-rū iki tīg

Sell-i seyf eyledi birden o dü ebrū iki tīg

Dile kār eyledi efsun-ı dü-çeşm-i siyehi

Bir gılāfa kodı sihr ile o cādu iki tīg

Zahm-ı şemşīr-i nigāhı ezelīdür dilde

Ṭıfl iken çekdi çāk ol gözleri āhū iki tīg

Ḳalemüm vaşf idüb ebrūlarıñı dil-dāruñ

Oynadur şan'at ile şanki o hindū iki tīg

Yine her beytini bu nev-ğazelüñ itdi Nazīm

Feyz ile ṭab'-ı ḥikem-pīşe virüb şu iki tīg

Rütbe-i ḥāmise aşḥābına istifsār-ı ḥātır

Rif'atlı efendi sūy-ı mekārimekārīlerine derkār olan ḥulūs u meveddet-i 'ācizānem lāzimesince du'ā-yı mezīd-i feyz ü rifatlerine 'ale'd-devām ihtimām eyledikde bulunduğımıñ aralıkda tahrīren beyān ü iş'arı lāzime-i müsādeḳatkārī bulunduğı ḥālde şimdiye degin şu resm-i merğūbuñ icrāsına gerçi rahāvet-i 'ācizānem rü-nümā olmuş ise de bu keyfiyyet vukū'-ı meşğūliyyet-i keşīre-i 'ācizānemden neş'et itmiş bir ḥālet olmaḳ ḥasebiyle artık zarūrī vukū'-yāfte olan taḳşīrātınıñ 'afvı

huşūşını temennā ve du‘ā-yı tevfiķ u ‘āfiyyetleri ħüsn-i edā kılınmaķda idüĝi inbā ile ba‘d-ezīn daĝı şādık-ı riya-āzādelerin zamīr-i ‘ālilerinden dūr buyurmamalarını ricā ederim mürüvvet ü kerem efendimiñdir.

Harfü’l- Fā li-Cenāb-ı Ħaşmet

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

Ħaţţ u ‘izar u tāb u ŧarāvet ħalef selef

Leyl ü nehār vuşlat u firķat ħalef selef

Şebnem gibi fütādelerüñ çarĝ olur yeri

Bu ‘arşagehde zillet ü rif‘at ħalef selef

[s.82]

Şadr-i kibāre dest-res olmaķda küdegān

Fer‘-i bünüvvet aşl-ı übüvvet ħalef selef

Olmaz tebeddülāt-ı şu‘ünāta i‘tirāz

Şüretverān ‘ālem-i ħilķat ħalef selef

Püşt-i lebinde ħaţţ-ı bedīd oldı Ħaşmetā

Vaķt-i ħumār u laĝzā-i ‘işret ħalef selef

Küçükden büyüĝe ‘arz-ı ħulūş ve istifsār-ı ħāţır

Fıţrat-ı aşliyye ve ħilķat-i zātiyye-i ‘ālem-pesend-i raĝīmāneleri olan secāyā-yı bergüzīde-i bende-perverī ve ħişāl-i merāĝīm-iştimāli ‘āţıfet-güsterleri iķtizā-yı ‘ālisince ħadd ü miķdār-ı çākerānemden efzūnter-i nevāziş ü iltifāt-ı sāmi ve ‘ināyet-i iĝsān-ı ‘ālilerine mażhariyyetle zāhir ü bāţın-ı bendegānem kālā-yı girān-bahā-yı

şıdk u 'ubūdiyyet ile ārāste vü mücellā olmağdan nāşī dūrī-i şūrī müṭalā'a-i sitāyiş-i evşāf-ı 'aliyye ve müfārekat-ı zarūrī tezekkür-i meḥāmid ü müdḥat-ı seniyyelerine ḥāciz ü māni' olamayup le'ālī-i zikr-i evşāf-ı sāmīleri her dem ü ān keşide-i rişte-i ta'dād u beyān ve du'ā-yı mefrūzū'l-edā-yı ḥayriyyeleri be-ḥulūsū'l-bāl īsāl-i icabetgāh-ı cenāb-ı vāhibū'l āmāl-i 'ālemiyān kılınmağda zerrece tecvīz-i kuşūr olunmayarak merkez-i ihlāş u 'ubūdiyyetde pā-ber-cā-yı şebāt u karar ve derkār olan ihlāş u 'ubūdiyyetim nezd-i 'ālī-vefd-i veliyyū'-ni'amīlerinde müstağnī-i kayd u iş'ār olmağla mücerred ezhār-ı lāzime-i ḥuşūsiyyet ve isticlāb-ı ta'tṭufāt-ı mekārım-menḫabet siyākında 'arīza-ī çākerānem terķīm-i taqđīm kılındı ol bābda emr ü fermān ḥāzret-i men-lehū'l- emriñdir.

Li-Cenāb-ı Bāķī

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Müje ḥaylin dizer ol ğamze-i fettān şaf şaf
Güyyā cenge girer nīze-güzārān şaf şaf

Seni seyr itmek için reh-güzer-i gülşende
İki cānibde durur serv-i ḥırāman şaf şaf

Cāmi' içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i saḳḳāda gezer dīde-i giryān şaf şaf

Vaşf-ı ḳaddūñle ḥırām itse 'alem gibi ḳalem
Leşker-i saṭrı çeker defter ü dīvān şaf şaf

Kūyuñ eṭrāfına 'uşşāḳ dizilmiş güyā
Ḥarem-i Kā'be'de her cānibe erkān şaf şaf

Ehl-i dil derd-i ğamuñ ni'metine müstağrak
Dizilürler keremüm h^vânına mihmân şaf şaf

Ƙadrüñi seng-i muşallâda bilüp ey Bâķī
Durup el bağlayalar Ƙarşuna yārān şaf şaf

[s.83]

Büyükden küçüğe istifsār-ı ğātır

Zāṭ-ı necābet-āyātlarıyla beynenāda olan üns ü ülfet-i Ƙādīme ĩcābınca aralığda irsāl-ı muḥarrerāt ile te'yīd-i ḥuķūk u meveddete mübāderet-i lāzime-i şīme-i muḥādenetden oldığına ve bu defā filān efendiniñ Der-sa'ādete 'azīmeti vuķū'ına binā'en te'kīd-i revābıṭ-ı muḥabbet ve te'sīs-i mebāni-i muḥādenete vesīle-i ḥasene ittiḥāziyle ḥāşşaten istifsār-i mīzāc-ı pür-ımtizāc-ı meveddetleri siyāķında işbu şuķķa-i meveddet taḥrīrine ibtidār Ƙılındığı bi-menniḥī Te'ālā ma'lūm-ı şerīfleri olduğda Ƙaraf-ı ḥālişānemiziñ ḥüsn-i teveccüh-i sa'ādetleriyle meşmūl buyurulması tevāķku'-dāşte-i ḥulūşverīdir efendim.

Li-Cenāb-ı Ğālib

mef'ülü/mefā'īlü/mefā'īlü/fe'ülün

Tīğ-ı ğāzabı zāhid-i nādāna muḥālif

Miḥrāb-ı iṭā'at dil-i şeyṭāna muḥālif

Men' eyleyemez būs-ı ḥaṭ-ı la'lüñi zülfün

Fetvāsı anuñ āyet-i Kur'ān'a muḥālif

Dilber ğam-ı ‘āşkıını diler dil dem-i vaşlı

Hey bu ne ‘aceb bendeki sulţāna muĥālif

Dārū-yı ĥaţı söyleme bī-hūde ṭabibüm

Tedbīrleri ‘illet-i hicrāna muĥālif

Sen ĥande it ey ĥançer-i pür-ĥūn bu peyāma

Cān almak imiş ğamze-i cānāne muĥālif

Gösterme begüm sīneñi tā eşk ide ārām

Mir’āt-ı şafā gevher-i ğalţāna muĥālif

Sen ĥalveti terciĥ idesin şoĥbete şimdi

Ġālib bu sözün meşreb-i yārāna muĥālif

Aķrandan āķrana istifsār-ı ĥāţır

Şavb-ı sāmilerine olan ĥulūş u ĥuşūsiyyet-i çākerānem lāzimesince her dem ed‘iye-i ĥayriyyeleriyle dem-güzār oldıĥım mişillü cā-be-cā irsāl-i muĥarrerāt ile tecdīd-i ĥuķūk ve muvālāta ibtidār vācibe-i uhde-i şıdķ-şī‘ārīden iken şu vecībeniñ icrāsına muvaffaķ olunamamış ve resm-i muĥabereniñ arası daĥı ĥaylice uzamış ise de yine ĥulūş-ı çākerānem kemāfi’s-sābıķ ber-ķarar ve beynehümāda olan şiddet-i muĥāleşet-i fu‘ādīye öyle tekālif-i resmiyyeden ‘ārī idüĥi be-dīdār oldıĥından mücerred izĥār-ı levāzım-ı ĥuşūsiyyet ve istifsār-ı tab‘-ı me‘ālī neb‘-i kāmķārīleri siyāķında zeri‘ā-i nāme-i çākerānem terkīm ü taķdīmüne ibtidār olundu ol bābda irāde efendimiñdir.

[s.84]

Harfî'l- Kâf li-Cenâb-ı Gâlib

mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

Her bâbda bir derde düşer der-be-der-i 'aşk

Hâşâ ki kedersiz geçile reh-güzer-i 'aşk

Geh nefy ü geh isbâta düşer halk-ı dehânuñ

Bî behredür ol mes'elede behrever-i 'aşk

Maħmûrını hüşyâr ider câm-ı muħabbet

Şâhib-ħaber-i ħayret olur bî-ħaber-i 'aşk

Nüh ħubbe-i eflâki yıkar zûr ile amma

Ķırmaz yine zencirini dîvâne-ser-i 'aşk

Kim ħâdir 'ilâc eylemege ħükm-i ħaderdür.

Târiħi imiş Gâlib-i zâruñ eşer-i 'aşk

Ķapu kethudası tarafından ħidmet eylediği zevâta mektûb

Seciyye-i behiyye-i ħidivânelerinde mevdü' ve ħamîr-i mâye-i fıtrat-ı dâverânelerinde mütetâbî'u'l-vuħû' olan şîme-i kerîme-i 'afv u simâħ ve deydene-i müstaħsene-i setr-i cenâħ muħtezâsınca umûr-ı meşûb bi'l ħuşûr kemterî nezd-i devletlerinde 'inâyeten maħsûb-ı ħüsn-i nebâhet ve şu'ûr-ı pür-fütûr-ı çâkerî ma'dûd-ı rüşd ü kiyâset buyurulduğu süy-ı re'fetlerine bir ħat daha zerî'a-i tez'îf-i şıdk u 'ubûdiyyet ve vesile-i te'sîs-i mebâni-i raħiyyetim ħılunup rûz u şeb tilâve-i da'avât-ı ħayriyye-i veliyyü'ni'amânelerine ħaşr-ı maħlab ve ħasbe'l edeb şavb-ı bendegiye

tevcīh-i nigāh-ı ‘ināyetleri emr-i mürteḳāb iken bu def‘ā keremen ve işfāḳan filān
ḳulları yediyle irsāl ü ihsān buyurulan re‘fet-nāme-i merāḫim-i ‘allāme-i
ḥıdīvāneleri rāhe-pīrā-yı tefḥīm-i ‘abd-i müstedīmleri olduḳda hezār terhīb ü tehlīl
ile mālīde-i merdümek-i çeşm-i tebcīl ve mülteşem-i şifāh-ı ta‘zīm ü teclīl olunup
me‘āl-i me‘ālī-iḫtivāsında münderic buyurulan tenbihāt-ı feylesofāne ve telmihāt-ı
ḫakīmāne-i dāverāneleri bi‘l-cümle īḳān-ı sāmī‘ā-ı ḳabūl ve ḳılāde-i ceyd-i inḳiyād u
müşūlüm olarak dest-yārī-i ḥüsn-i tevfiḳ-i Bārī ve mededkārī-i yümni-i teveccühāt-ı
himemkārī-i vālaları delāletiyile muḫavvel ‘uḫde-i kemīnem buyurulan umūr-ı
devletleriniñ infāz u temşiyetlerinde miḳdār-ı zerre tehāvün ü ḳuşūr itmeyerek
taḫşīl-i rızā-yı evliyā-yı ni‘āmīde terk-i rāhat u ḫuzūr ve ehemmi-i meşḡale-i umūrum
ḳılınacaḡı zāmīr-i ilham-semir-i āşafānelerine ḡayr-i mestūr buyurulmaḡ niyāziyle
ḫarā‘at-nāme-i kemterānem merfū‘-ı bārgāh-ı re‘fet-i destgāh-i ḥıdīvāneleri ḳılındı
inşā‘a’llāhü Te‘ālā ruḳ‘a-yı raḳıyyet-i çākerānem manzūr-ı ‘ayn-ı ‘ināyet-i veliyyü’n-
ni‘amāneleri buyurulup ba‘d-ezīn daḡı zıll-i zālīl-i merāḫim ve işfāḳ-ı āşafānelerin
kema-kān fark-ı kemīnemde mebsūt u memdūd

[s.85]

ve ‘āmme-i bendegāne meşmūl olan mekārīm-i nā-maḫdūdların ḫaḳḳ-ı ‘ācizīde
medār-ı neyl-i maḳşūd buyurulmaḡ bābında emr ü fermāñ ḫāzret-i men-lehü’l-
emriñdir.

Li-Cenāb-ı Vehbī Sünbülzāde

fe ‘ilātün/fe ‘ilātün/fe ‘ilātün/fe ‘ilün

Kāle-i vuşlatı biz gizlice aldūḡ şatduḡ

Bu pazarlıḳda raḳībā seni pek aldatduḡ

Çömlegi sürmüş idük âteşe da‘vet idicek

O peri tuymadı ardında ne iş kaynatduk

Çapudan-zādeyim firkate boğmışdı bizi

Zevrak-ı vuşlata bir hamlede kıçdan çatduk

Pister-i vuşlata yatmam deyū eylerdi ‘inād

Bu gece yār ile çok ‘arbede itdük yatduk

Fikr idüb sūzen-i elmās gibi müjgānuñ

Şubha dek h‘ābgeh-i ğamda huzurā batduk

Didi bir yıldızı yüksek güzele düşkündür

Tālī‘-i ‘aşkı müneccimbaşıya yoqlatduk

Şuyı pek sert idi ol şūh-ı turunc-pistānuñ

Hele suyunca varup oğşayarak yumşatduk

Zīr-i nāfında olan gizlü şikāfiñ zevkin

Açmaduk kimseye ancak kılma çatlatduk

Gelemez kızdı gedū-yı meyi itdükde şikest

Zāhidūñ biz daħi başında kabağ patlatduk

Der-i mey-hāneyi şah ne kapamak ister imiş

Ayağı denk alarak gizlü kapağı atduk

Viridi şahbā çıkarub pīr-i muğan çāşni halāl

Boş bulunduk inanup kāfire varduk tatduk

Şarb iken vadi-i s̄ābit bir eyü dizgin idüp

Vehbiyā anda dahı atumuzu oynatduk

Ta'ziye-nāme

Ber-muḳtezā-yı şu'ünāt-ı ilāhī her şāhsār-ı behiyyü's-simāruñ neşv (ü) nemā-ı busūḳı ba'zan vābeste-i inḳitā'-ı 'urūḳı olup her ḥadīḳa-i enīḳanıñ rīziş-i şebnem-eşki incilā-yı rüz-i fīrūziniñ medār-ı reşki olageldigi kāffe-i üli'l-ebşāra medār-ı tesellī-i küllī oldığı emr-i celī olup bu def'a bi-ḳaza'llāhi-Te'ālā ba-küre-i fu'ād ve fer'-i devḫa-i nijādları reh-yāb-ı sūy-ı 'ālem-i beḳā ve fedā-yı fark-ı farkadan-nümāları oldığı ḥaber-i ḫüzn-i melāli egerçi muḫlişlerine bi'l-iştirāk zerī'a-i hücum-ı ğam ve vesile-i ye's ü mātem olup be-her-ḫāl temādī-i nümādārī-i gülşen-i iḳbāllerinde ḫayr-ı fāl ve fīmā-ba'd ḫitām-i kāffe-i renc ü melāl olmasına dāl oldığı ḳalb-i şerīflerine medār-ı tesliyet ve aşl-ı aşıl-i zāt-ı nebīllerine mihekk-i 'ayār-ı rızā vü tāḳviyet olmak mülāḫazasıyla ta'ziye-i ṭab'-ı seniyyeleri zımnında raḳīme-i mertebe-nümün nigāşte-i bütün-ı cerīde-i ḫulūş-meşḫūnumuz

[s.86]

kıldığı ve her hâlde şafâ ve kederlerine müşterek ve yek laḥzâ girîve-i taraf-cüyiden münfek olmayacağımı şevâ'ib-i rayb u şekden maşûn buyurulup 'ale'd-devâm cây-gîr-i kalb-i selîm ve ser-fürû-bürde-i rızâ vü teslîm olmaları hülâşa-i tezkîr-i muḥabbet 'an-şamîm hülûşkâr-ı muḥâdenet-i vesîmleridir efendim.

Li-Cenâb-ı Es'ad

fe'ilâtûn/fe'ilâtûn/fe'ilâtûn/fe'ilûn

Ne hevâ vü ne kemân ü ne kemân-keş ancak

İrdiren menziline tîri nidâ-yı yâ Hâk

Kim ki hamyâze-i sa'yi çeker elbet çü kemân

Tîr-i âmâli nişāngâhına eyler mülḥaḳ

Menzil-i rif'at-i tîre varamaz hîç kemân

Bir degüldür bu hevâ[lar]da muḳayyed-i mutlaḳ

Veled-i pâk olur bâ'is-i i'zâz-ı peder

Dâ'imâ tîr virür ḳadr-i kemâna revnaḳ

Pîr-i ḥam-geştelerin himmetidür bâ'is-i şân

Kim kemānuñ bu söze tîr-i zebânı enḫaḳ

Nâvek-i ḡamzesi dil-düzdür ebrûsından

Eylemiş ḥükm-i ḳaza tîri kemândan esbaḳ

İns-i şūri dīger ü hılta-i bāṭın dīger

Ma'nide tīr degül lafz-ı kemāndan müştak

Tīre çeşbāndır ağız birliği itmekde kemān

Yine kec-re'ylere ehl-i hevādur elyak

Tir tir ditredüm Es'ad bu kemānı çekicek

Matla'-ı neş'et-i üstāda ne güç söz kıatmak

Tesliyet-nāme

Bu āvān-ı melāl-i aḫzānda bir ḥaber-i dehşet-engīz ve bir peyām-ı vaḫşet-āmīz pertev-endāz-ı revzene-i sāmī'a-i muḫliş-i ğam-perdāzīleri olup mesned-i 'ulyālarından tenzīl ile sāḫil-ḥāne-i seniyyelerine 'azīmet ve zeyl-efzā-yı şaḫn-ı iḳbāl-i rāḫat olmak ḥaber-i ğuşşa-āverlerinden ḫaḫḫ-ı 'alīm-i şavb-ı şavāb-me'āb-ı kerīmānelerine olan ḫulūş-ı muḫādenet-i şamīmiyye ve meyl ü muḫabbet-i dil-i bī-ğillemiz iḳtizāsı üzre zuhūra gelen ālām ü ekdār ve şikestī-i dil-i ḫāṭır-ı bī-ḫarārım ḫāme-i dü-zebān ve lisān-ı rüşen- beyān ile taḫrīr ü ta'bīri vāreste-i ḫayd ü i'lān olmuş olduğu ve ğāh u bī-ğāh bu maḫūle şūret-i ğanc u dellālda zuḫūr iden şīve-i rüzğārın ḫüsn-i telāḫī vü luṭf-ı vişāl ile izḫār-ı peşīmāni vü i'tizārı öteden berü ve bi't-tecrübe idüğü erbāb-ı cāḫ ü rif'ate her ḫālde naḫş-niğin-i tesliyet ve 'unvān-ı menşūr u ḫikmet olduğu ma'lūm u āşikārdır hem(v)āre Cenāb-ı vāhibü'l-āmāl 'ämme-i enām-ı maṭla'-ı manzūme-i kemāl-i

[s.87]

'irfān olan zāt-ı mekremet-simātların ser-nāme-i dīvān-ı 'āfiyyet ve zīver-i kitābe-i eyvān-ı iḳbāl ü sa'ādet ve kāffe-i umūr-ı seniyyelerinde tevfiḫāt-ı 'aliyyesin rehber ü

refik ve huşul-i dil-h'āhileriyle be-kām buyurmaları ma'rızında maḥz-ı tesliyet-pāş-ı kalb-i ḥazīn ve dest-āver-i dil-i ḥātır-ı ḡam-gīn ve nā'il-i envā'-ı sürūr-ı biḥīn olmak da'avāt-ı isticābet-āyātlarında rāsiḡ-i dem-i mülāzemet olduğımı i'lām emniyyesi bābında.

Li-Cenāb-ı 'İzzet Molla

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Yār ile bir iki üç şularında atduk

Dördi geçmiş idi sa'at beşe vardı yatduk

Altı mermerde yedi kulleli bir seng-dile

Sekizinci bölügünmiş katı pek güç çatduk

Toḡuz on yıl beni aldatdı o tācir beççe

Kāle-i vaşla bu şeb cān virüb alduk şatduk

Vār idi on bir, on iki, on üç, on dört sinni

Pek küçükdür deyüp aḡyārı hele aldatdu[k]

On beşinci gice ol māhile mehtāba çıkup

Felegün encümini biribirine katduk

Nedir on altıda bu on yedi yıllık 'işve

Sitemüñ böyle tedāḡulle giderse batduk

On sekiz sofrā-i ihsāna deġişmem ‘İzzet

Nān-ı mollāyı ki biz ni‘met-i ġayrı tatduk

Hekimbaşıya ve hükemādan bulunan zevāta mektüb

Hāzretlerinin takvīyetġāh-ı emzīce-i aġbāb olan bezm-i ferāġ-engīzlerine terkīb-yāfte-i kavānīn-i muġabbet gül-i mükerrer ed‘īye-i enīka ve sūnbül-i mu‘aġġar-eşniye-i ‘abīka ta‘biye-i ġurūf u ġurūf ve nabz-ġirī-i istikşāf-ı mizāc-ı şafvet-ımtizācları kemā-yenbaġī metbū‘ u merdūf ġılındıġı siyākında nümūde-i leb-teşne-i şerbet-i iştīyāklarıdır ki zāt-ı vālālarıyla meyānede mün‘akid olan eczā-yı ġubb-ı vedād ve ġamīr-māye-i ittiġād-ı fu‘ād iktizāsınca tezekkür-i vaġt-i mu‘ānesetleriyle sāmī‘a-i fikr-i çeşm ü ġayāl vaġf-ı tanīn-i iġtilāc ve savb-ı mütālā‘a-i ġāyetü’l-beyān iksīr-i ‘āfiyetleriyle tenvīr-i bāşıra-i ibtihāc olunmak lāzime-i enmūzec-i ġaġikat ü ġulūş iken bu vaġte dek sereyān-ı ber’ü’s-sā‘a-i evrākları neş’e-baġş-ı ġāşiyet-i tiryāk olmadıġı tehyīc-i buhrān-ı iştīyākımıza bādī olmaġla taġrīk-i reg-i ġāme-i meveddet-i ‘allāmīye mübāderet olındı her bār vürūd-ı tesliyet-nāme-i ġakīmāneleriyle kesb-i mü‘ālece-i rūġhānī ve istişmām-ı ‘abīr-i mürāselātlarıyla taġşīl-i ferāġ-ı cāvidānī olacaġı sencīde-i keffe-i mīzān-ı cezm ü yaġīnleri buyurulduġda

[s.88]

bundan böyle izāka-i ma‘cūn-ı gül-i ġandı peyām-ı eflātūnīleriyle münbasıġ ve dil-ġaste-i hicrān-ı müştāklarıñ tīmār ü şifā-yāb buyurmaları bābında irāde efendimindir.

Harfî'l-Ķāf li-Cenāb-ı Ħaşmet

fe 'ilātün/fe 'ilātün/fe 'ilātün/fe 'ilün

ĀĦiruñ rāĦatını iste ki rāĦat bulasıñ

Vādi-i ġadre sülük itme selāmet bulasıñ

Derde dermān olagör nabza göre Şerbet vir

Tavr-ı üslüb-ı Ħakīm üzre Ħalāvet bulasıñ

Eyle Ħün-ı dilüñi bezm-i mükāfāta Őarāb

Neş'e-i vaşla dimāġuñda liyākāt bulasıñ

Ekdigüñ biĥmedesiñ resm-i reh-i Ħāk budur

Sen de mādūnuña raĥm eyle ki raĥmet bulasıñ

ĀŐinā eyle yed-i himmeti nīgü-kāra

Bir işi eyleme ki soñra peŐimān olasın

Cüst-cü eyleme Şeh-rāĥ-ı seyāĦatde 'abes

Baĥr-ı 'irfāñı ara dürr-i Ħakīķat bulasıñ

Nev-be-nev 'arız olur perteve noĥsān-ı kemāl

Miĥr-i iķbāli gözet meh gibi Şöhret bulasıñ

Ħaşmetā māl-i manāŐıbda merātib arama

Ādemiyetde ħalıŐ pāye-i rif'at bulasıñ

Vüzerā-yı 'izām tarafından 'arz-ı hülüşa cevab

Zāt-ı 'ālī-i 'aṭūfīleriniñ taraf-ı 'ācizāneme şamīmī hülüş u müşādekatda teferrüdleri cezmen ve yaqīnen 'ind-i hālişānemde ma'lūm u mütahakkıq olmak ve nisbet-i kurb u bu'd mevki'-i muḥabbet-i ḳalbiyyede yeksān idügi bedīhī vü müsellemler bulunmak ḫasebiyle vāqı'a ḫayli vaqıtden berü āşār-ı müsādekat-ı dā'imīleri zuhūrına müterakḫıb u intizār üzre iken me'ser-i müstaḫsene-i ḫuḳūk-perverīlerini yeñiden ibrāz u izḫār niyet-i hālişānesiyle bu def'ā itāre-i sūy-i 'ācizī buyurulan taḫrīrāt-ı vālāları resīde-i dest-i şenāverī olup bu vechile vāqı' olan himem-i kāmīle-i 'aṭūfīlerinden ḫuşūle gelen bāriḳa-i ḫubūrım āfāk-gīr-i intişār olarak esniye-i cemīleleri yād ü tezkār ḳılınmağın mücerred rü-nümā-yı meydān-ı ḫuşūl olan memnūniyyet-i şenāverānem beyānına ibtidār ḳılındı ba'd-ezīn daḫi şadīk-i ḫaḳīkīleri levḫā-i fu'ād-ı ālilerinde şübüt-yāfte-i istikrār buyurulmak bābında.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fe 'ilātün/fe 'ilātün/fe 'ilātün/fe 'ilün

Dehenin derdüme dermān didiler cānānuñ

Bildiler derdümi yoḳdur didiler dermānuñ

Olsa maḫbūblaruñ 'aşḳı cehennem sebebi

Ḫūr u ḡilmānı ḳalır kendüsine rıdvānuñ

Geçdi meyḫāneden il mest-i mey-i 'aşḳuñ olup

Ne meleksin ki ḫarāb itdüñ evin şeyṫānuñ

[s.89]

Urmazam şihhat için merhem okuñ yâresine
İsterem çıkmaya zevk-i elem-i peykānuñ

Ne bilür okumayan muşhaf-ı hüsnüñ şerhin
Yire gökden ne için indigüni Qur'ānuñ

Yerden ey dil göge kavmışdı sirişküm melegi
Anda hem koymayıcakdur oları efgānuñ

Ey Fuzülî alübem garğa-i gird-âb-ı cünün
Gör ne kahrın çekerem döne döne devrānuñ

Rütbe-i bālā aşhābından hulūşa cevāb

Fıtrat-ı aşliyye-i kerīmānelerinde merküz olan me'ser-i vefādārī ve 'atıfetkārīleri
āsar-ı hasenesinden olmak üzere senāver-i mütehaşşışlarını taltif niyetiyle firistāde
buyurulan taḥrīrāt-ı seniyyelerinde zīver-i silk-i sūtūr olan kelimātda münderic-i
ma'ānī-i dil-sitānı ma'lūm-ı senāver-i şadākāt-güsteri olmuş ve bu vechile erzān
buyurulan me'ser-i mürüvvet ü huşūsiyyet-i şābite-i mütemeyyizeye ri'āyet ü
himmetlerinden ḥubūr u sürūr-ı 'acizānem huşūle gelmiş olmağla mücerred ibrāz-ı
teşekkür-i luḫf u himmetleriyle ber-ā-ber ba'd-ezīn daḫi şavb-ı 'acizānem
teveccühāt-ı 'aliyyeleriyle mübāhī vü meşmül buyurulmağ bābında irāde vü himem
efendim ḥazretleriniñdir.

Li-Cenāb-ı 'Aynī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Fitne-i āḫir zamān cādū-nişāndur perçemüñ

Āfet-i cān dil-sitān bir bī-amāndur perçemüñ

Zīr-i fesde gāh ḥam-der-ḥam olur ki tārmār

Ṭurfe püsküli belā-yı ‘āşıkāndur perçemüñ

Boynuma zincir olup āḥir beni mecnūn ider

Başımı sevdāya şaldı pek yamandur perçemüñ

Pīç [ü] tāb itme uzatma bahṣi yokdur ḳīl ü ḳāl

Genc-i ḥüsnüñde muṭalsam bir yılındur perçemüñ

Tāb-ı mihri ‘arīzuñdan ḥıfz için şāhum seni

Rişte-i bāl-i hümādan sāyebāndur perçemüñ

Bir şeb-i yeldāda ‘Aynī diñledi ṭul ü dırāz

Fenn-i siḥr ü fitneden bir dāstāndur perçemüñ

Rütbe-i şāniye aşḥabından ḥulūş mektübına cevāb

Merkūz-ı fıṭrat-ı zātiyyeleri olan şīme-i mergūbe-i ḥāṭırsāzī ve seciyye-i behiyye-i dil-sitān-ı ḳadr-dānīleri ĩcābınca ĩfā-yı merāsım mihr ü muşādeḳati ḥāvī şeref-baḥş-ı vuşul olan bir ḳıṭ’a taḥrīrāt-ı vālā-yı kirāmīleri me’āl-i muşādeḳat-iştimāli rehīn-i ‘ilm-i ḥulūş-güsteri olmuş ve bu bābda vuḳū’-yāfte olan eṣer-i himemkārī-i ‘ālīlerinden ḥuşūle gelen feraḥ u mesār-ı şenāverānem derece-i ḥadd u iḥşāyı aşarak medāyiḥ u şenā-yı vālaları tekrār ‘ale’t-tekrār

[s.90]

yād ü tezkār kılnmıř olmađla mücerred ızhār-ı memnūniyyetle ber-ā-ber ba'd-ezīn
dağı teveccühāt-ı kerīmāneleriyle senāver-i müteħařşıřların dil-řād u memnūn
buyurmaları siyākında cevāb-nāme-i ācizi terkīmine ibtidār kılındı ol bābda.

Li-Cenāb-ı Fışnat

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Bilmedük zevk-i viřālūñ çekmeyince firkatūñ

Olmayınca ĥaste kadrin bilmez ādem řıřhatūñ

řab'-ı nā-ehle muvāfiđdur sipihrūñ gerdiři

'Akrebe vābestedür seyr ile çarhı sātūñ

İrmedi dāmān-ı ümmid-i dile dest-i niyāz

Evc-i istiđnāda pervāzı hümā-yı vuřlatuñ

Gerçi ol mihr ile hem-dem olmağ istersin göñül

Bakmađa tāb-ı cemāle līk yođdur kudretūñ

Sürmeden Fışnat bu vādīye kümeyt-i ĥāmeyi

Ĥazret-i mađduma peyrevligümi bilmem nitūñ

Rütbe-i şālīse aşhabı tarafından cevāb

Mine'l-kadīm sūy-ı şenāverīye derkār olan kemāl-i teveccüh ü iltifāt-ı kerimāneleriniñ şebāt u kararından bahişle envā'-ı nevāzişi şāmil olup revnaķ-tırāz-ı rāḥa-i iftiḥārım olan bir kıt'a taḥrīrāt-ı vālāları me'al-i zīver-baḥş-ı ikān-ı 'ācizānem oldı bu şüretle ser-zede-i zūhūr olan himmet-i kāmīlelerinden ḥuşūle gelen sürūr u ḥubūrum ve şavb-ı 'ālīlerine riyāsızca derkār olan ihlās-ı derūnum nezd-i vālālarında āzāde-i kayd-ı erķām ve bu müdde'āyı tefhīm ise ma'lūmı i'lām kabīlinden bulunmuş olmağla ol mebḥaşden ṭayy-ı tūmār-ı güftār ve isticlāb-ı teveccühāt-ı 'aliyyeleriyle te'kīd-i zābiḥa-i ḥuşūsiyyete ictisār kılındı ol bābda emr ü irāde efendimiñdir.

Li-Cenāb-ı Nedīm

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Fırķa-i erbāb-ı dilden zümre-i zūhhāde dek
Heb esīründür begüm ḥatta dil-i nāşāde dek

Şöyle mest olmuş ki açılmış girībān-ı kaba
Nāfden tābendegāh-ı ḥançer-i fūlāda dek

Mā-melek şeyḥum bütün ḥummāra rehn olmuş gibi
Delķ-ı peşmīnden müzehheb nuşa-i evrāda dek

Gökşu bir nā-ḥoş hevā şimdi Çubuķlu pek zihām
Sevdiğim tenhāca çekdürsek mi Sa'dābāda dek

Şöyledir kaht-ı taḥammül sîne-i tengümde kim

Yetmez olmuşdur nefes bir âteşin feryâda dek

Kilk-i 'ayyâruñ 'aceb nâ-refte rāh açdı Nedīm

Ḥâne-i endîşeden gülzâr-ı isti'dâda dek

[s.91]

Rütbe-i râbî'a aşhâbı tarafından cevâb

Ḥaḳḳ-ı 'âcizide derkâr olan teveccühât-ı vâlâlarınıñ beḳâ vü istikrârını şâmil resîde-
i dest-i müsâdeḳat olan taḥrîrât-ı 'âlîleri me'âl-i şadâḳat-iştimalimdir ki ârâ-yı çâkerî
olmuş ve merâsim-i ḥuḳuḳ-güzârî ve muḥâdenete bu veçhile vâkı' olan luḳf u
mürüvvetleri toḡrısı ḥâṭır-ı şenâverîye bâ'is-i sürûr-ı mevḫûr olarak hemân evşâf-ı
cemîle ve ezkâr-ı ḥâseneleri ârâyiş-i zebân-ı tezkâr kılınmış ve mücerred meyâned
şübût-yâfte olan muḥâlesat-ı lâ-tuḫşânıñ taḳrîr ü te'kîdiyle ber-â-ber ṭab'-ı meḥâsin-
i neb'-i vâlâların istifsâr siyâkıında cevâb-nâme-i muḥâdenet-i intimâ tenmîḳ u isrâ
kılınmışdır ol bâbda emr ü kerem efendimiñdir.

Harfû'l-Lam li-Cenâb-ı 'İzzet Molla

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Sırr-ı Mevlânâya maḥremdür gönül

Sırr-ı sırru'llâha a'zamdur gönül

Beyt-i Ḥaḳdur ḥalk-i âdemden 'atîḳ

Şanma yâhû ibn-i âdemdür gönül

Ḥazret-i 'aşḳuñ çeker gerçi ḡamın

Sâyesinde hemde ḥurremdür gönül

Çāre eyler kendisi nā-çār iken

Derddür hem derde merhemdir gönül

Bir nefesle mürdeler ihyā ider

Hem-zebān-ı ibn-i Meryemdür gönül

Būy-ı kāmı dāğdan ümmīd ider

Sürebilmez merd-i māṭemdür gönül

‘İzzetā benden girīzāndur fāḫaṭ

Her dem ehl-i derde hem-demdür gönül

Ḥazret-i Molla bilür ancak anı

Sırr-ı sırru’llāh-ı a‘zamdur gönül

Küçükden gelen ‘arz-ı hulūş ve istifsār-ı ḥāṭıra cevāb

Şavb-ı hulūşverīye derkār olan mihr ü muvālāt-ı kadīmeleriniñ te’yīdini şāmil irsāl-ı şūy-ı muḥibbī kılinan şukḳa-ı şerīfeleri bi’l-vurūd ve me’āli ma’lūm-ı muḥlişī olmuş ve bu vechile ifā-yı resm-i muḥādenete vāḳı‘ olan himmetleri fıtrat-ı zātiyyelerinde merkūz olan ḥuḳūk-şināsı işbāt eylemiş ve bu reviş mergūb ise feyz u rif’ate dāl olduğından toğrısı bā’is-i memnūniyyet ve müstelzim-i kemāl-i maḥzūziyyet-i vefīre ḥuşūle gelerek inşā’a’llāhü Te’ālā sāye-i şāhānede kesb-i imtiyāz eylemeleri du’ası zīver-i zebān-ı tezkār kılinmış olduğu beyāniyle şukḳa-ı muḥādenet terḳīmüne ibtidār olundu efendim.

[s.92]

Li-Cenāb-ı Nef'î

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Hem kadeh hem bāde hem bir şüh sākīdür gönül

Ehl-i 'aşkuñ hāşılı sāhib-kırānidur gönül

Bir nefes dīdār için bin cān fedā itsem n'ola

Nice demlerdür esīr-i iştiyākıdur gönül

Dildedür mihrüñ ço hāk olsun cān u ten

Ben ölürsem 'ālem-i mā'nīde bākīdür gönül

Zerredür ammā ki tāb-ı āfitāb-ı 'aşkile

Rūzgāruñ şemse-i tāk u revākıdur gönül

İtse Nef'î n'ola ger gönüliyle dā'im bezm-i hāş

Hem kadeh hem bāde hem bir şüh sākīdür gönül

Büyükden gelmiş istifsār-ı hāṭıra cevāb

Hāk-i pāy-i 'ālīlerine ez-mā-tekaddem maḥşuş ve peyveste-i dāde-i hulūş olan şıdk u 'ubūdiyyet-i manşuş-ı 'ācizānem iktizāsınca müteḥattim oldığı üzre istibkā-yı teveccühāt-ı 'azīmetü'l-berekāt-ı raḥimānelerinde aqdem-i āmāl-i bendegānem oldığı hālde mücerred şīme-i faḥīme-i mekārimekārī-i seniyyeleri ĩcābınca lütfen ve tevāzu'an itāre buyurulan emir-nāme-i 'ālīleri zīver-i eşābi'-i tevķir ü ihtirām ve

me'āl-i mekārīm-iştimālî münevver-sāz-ı çeşm-i hülüş-i irtisām olmuş ve haqq-ı 'ācizānemde bu vechile cāri olan zülāl-i feyz-i iştimāl-i teveccühāt-ı devletleri hadā'ıķ-ı emniyye-i 'ācizānemi ser-sebz u reyyān iderek bī-riyā-yı imtidād-ı 'ömr ü iķbāl-i veliyyü'n-ni'amīleriniñ hüsni tezekkür ü tekerrüri zīnet-efzā-yı zebān-ı hāl ü kāl kılınmış olmağla mücerred bu gūne şeref-nümā-yı meydān-ı vuķu' olan iltifāt-ı nevāziş-i devletlerinden istiħşāl olunan memnūniyyet ü mefharet-i çākerānemi beyān u inbā ve ba'd-ezīn daħi semend-i teveccühāt-i 'aliyye-i dāverīlerini semt-i 'ācizāneme sevķ u isrā buyurulması niyāz u ricā ma'rızında 'aţf-ı 'inān-ı 'ubūdiyyet ü huşūsiyyete ictirā kılındığı bābında irāde efendimiñdir.

Li-Cenāb-ı Neş'et

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Ɛılıcı ķanlı eli ķanlı dili ķanlı güzel

Çeşm-i cellādı yaman cān alıcı ķanlı güzel

Ɛahramān nigehi gibi celālī-meşreb

Bir levendāne revişli geliş 'Osmānlı güzel

Şehr-āşüb-ı zamān şöhre-i āfāk-ı cihān

Māh-ı Ken'ānı şöhreti var şanlı güzel

Çeşm ü ebrū vü leb-i hāl-i ruħında söz yok

Vaşf-ı hüsnuñ diyemem cāzibeli ānlı güzel

Ceyş-ı hūbānuñ odur şimdi sipehsālārı

Neş'et ol devlet ü iķbālile 'unvānlı güzel

[s.93]

Akrândan gelen istifsâr-ı hâtırâ cevâb

Cenâb-ı vâlâ-yı kerîmânelerinde merkûz olan me'ser-i vefâ-şî'âr u 'ârifetkârîleri âşâr-ı hasenesinden olmak üzere senâver-i mütehaşşışlarını taltîf-i niyet-i hayriyyesiyle firistâde-i süy-ı âcizî buyurulan tahtîrât-ı seniyyelerinde zîver-i silk-i sûtür olan kelimât-ı feraḥ-fezâda münderic ma'âni-i dil-sitâni ma'lûm-ı senâver-i şadâkat-vesîmleri olmuş bu vechile erzân buyurulan me'ser-i mürüvvet ü huşûşiyet-i sâbiteye kemâliyle ri'âyet ü himmetlerinden ḥubûr-ı sūr-ı bî-gâye huşûle gelmiş olmağla mücerred ibrâz-ı teşekkür lütf-ı himmetler ile ber-â-ber ba'd-ezîn daḥî şavb-ı 'âcizânem teveccühât-ı 'alîyyeleriyle mübâhî vü meşmûl buyurulmak bâbında irâde vü himem efendim ḥazretleriniñdir.

Li-Cenâb-ı Sa'îd

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Zâr u ḥ'âr u mübtelâ bir nây bir ben bir gönül

Şûr u şer rûsvâ belâ bir nây bir ben bir gönül

Hâkiyü'l-aḥvâl çâki ḥâl-i şâkî-i melâl

Çâk-i bâl-i ibtilâ bir nây bir ben bir gönül

Dil hevâdâr u figân mu'tâd dîvâne-nijâd

Ser-nihâd-ı her çaşa bir nây bir ben bir gönül

Nâle-zen cândan bezen elden ele dâ'im gezen

Pür-mihen derd-âşinâ bir nây bir ben bir gönül

Zerd-rū vü merd-ḥū vü verd-cū bülbül gibi
Derd-gū âteş-serā bir nāy bir ben bir gönül

Bağrı yanık çevre kânik lutfına lâyıķ olan
'Āşık-ı sūziş-nevā bir nāy bir ben bir gönül

Peyrev-i rā'if-rumūza vāķıf u 'ārif Sa'īd
Kāşif-i rengīn-edā bir nāy bir ben bir gönül

Ta'ziye ve tesliye-nāme cevābı

Şavb-ı çākerīye olan ḥüsn-i teveccüh-i 'ālīyyeleriniñ devām ü beķāsını mübeşşir ve bu eşnāda perde-i taķdīr-i mümteni'ü't- tağyīr-i ilāhīden ḥaķk-ı 'ācizānemde şüret-nümā-yı zūhūr olan ḥālāt-ı ma'lūme bā'is-i kemāl-i iḥtidāş ve bādī-i te'essüf ü telāş-ı devletleri oldığı beyānıyla merāsım-i ta'ziyeti müş'ir rāha-zīb-i vürūd olan tesliyet-nāme-i devletleriniñ me'al-i ma'lūm-i çākerī olmuş ve ma'lūm-ı rehīn-i 'ālīleri buyurulduğu üzre bu 'ālemde zūhūr iden aḥvāl-i kevniyyeniñ cümlesi ve baş u ķabzıñ aḥkām-ı ḥafıyyesiniñ şuhūda gelmesi meşıyyet-i ilāhiyyede menķūş u sābit idüğü ma'lūm ve ḥasbe'l-beşeriyye bu güne mevād-ı mükeddereden müte'esşir olmamak daḥi

[s.94]

mümkün olamayacağı meczūm olduğu mişillü iş'ār-ı 'ālīleri ḥikmet-i bālīga-i şamedānī taḥtında şūrī ve mā'nevī müstetir ü mütevārī olan elḥāf-ı mālā-nihāye-i subḥāniyyeden daḥi aşlā ķat'-ı ümīd cā'iz olmayacağı bī-gümān olmasıyla lütfen ve 'āḫıfeten mā'il-i inhidām olan bünyān-ı fu'ād-ı 'ācizānemi bu vechile mi'mār-ı

ta'zîyet-i vâlâlarıyla termîm ü teşyîde müsâra'at buyurmaları toğrısı çâkerlerine hayât-ı tâze ve tesliyet-i bî-endâze îrâş eylemiş olduğının ifâdesiyle mine'l-kadîm me'lûf u ümîdvârı olduğım teveccühât-ı kerîmâneleriniñ beğâsı niyâzına cür'et eyledim ol bâbda irâde efendimiñdir.

Harfü'l-Mîm li-Cenâb-ı cennet-mekân Sulţan Süleymân

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Tende cānum yoğiken ben ʔālib-i cānān idüm

'Aşq şahrāsına düşmiş zār u ser-gerdān idüm

'Ārız-ı dildār[d]a yazılmadan haţţ-ı ğubār

Ben yiyüb esrār-ı 'aşkı vālih u hayrān idüm

İtmemişdi Ka'be'nün bünyādını daħi Halîl

Ka'be-i ħüsnüñe qarşı ben saña qurbān idüm

Virmeden bir kimse dāħi zülf-i Leylādan ħaber

Gelmeden Mecnūn cihāna ben ğama sulţān idüm

Ey Muħibbî haţţ-ı ğam yazılmadan cān levħine

Ben belā perverdesi nālān u hem giryān idüm

Mekke-i Mükerrreme ferrāşiyet-i şerîfe mektûbı

Fazîletlü zehâdetlü efendi-i cemîlü's-şiyem ħazretleri kıble-i kâffe-i ins ü cān ve mihrāb-ı teveccüh-i 'ämme-i İslāmiyān olan Ka'be-i mu'azzama-i şerrefehü'llāhü Te'ālā ilā-yevmi'l-ķiyām ħarem-i muħteremi ħidemâţ-ı mebrüresiniñ ħüsn-i te'diye

vü ifâsı için tertîb ü tanzîm buyurulan ferrâşiyet-i şerîfenîñ nâ'il-i şeref-yâb olduğım
hîdmet-i mûcibü'l-mefhâreti bi'l-vekâle te'diye kılındığı ifâdesini şâmil resîde-i dest-
i ihtirâm olan bir kıt'a taḥrîrâtlarıyla 'ilâve buyurulan hediye-i behiye-i hicâzîyyeleri
daḥi bi'l-vuşûl memnûniyyet-i vefîre ḥâşıl olmuş bi-lüṭfihî Te'âlâ bundan böyle daḥi
umûr-ı mevkûleleri olan hîdmet-i şerîfe-i ferrâşiyetimizi kemâl-i ta'zîm ü tekrîm ile
edâ ve sa'âdet-i dâreynimiz için muvâcehe-i beytu'llâhi'l-ḥarâm ve ḥacerü'l-es'ad
ve maḳâm-ı seyyidünâ İbrâhîm 'alâ-nebiyyinâ ve 'aleyhi's-şalâtü ve's-selâm
efendimiz ile Müzdelife ve Mina ve Cebel-i 'Arafat vesâ'ir maḳâmât-ı mübâreke
da'avât-ı ḥayriyyeleri te'diye vü ifâ buyurulmaḳ temennâsıyla mektûb-ı ḥâlişânemiz
taḥrîr ve zât-ı seniyyelerine lâyıḳ olmayarak

[s.95]

hediye-i nâ-çizânemiz vaż'an şavb-ı zehâdetlerine tesyîr olındığı muḥât-ı 'ilm-i
'âlîleri buyurulduḳda mu'âvedet-i ḥüccâc-ı zevi'l-ibtihâc ile mektûbuñuzuñ irsâliyle
vâyedâr-ı meserret buyurulması eḥaşş-ı müstercâmızdır efendim.

Li-Cenâb-ı Müştâḳ

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Ol zaman kim Ka'be-i vaşluñ gönül itmiş ṭavaf

Eylemiş ol ravza-i rıdvânda dâ'im 'avâf

Pertev-i şems-i ḥaḳîḳat olduğın iḳrâr idüb

Heb lisân-ı ḥâl ile zerrât eyler i'tirâf

Ben daḥi bir zerre-i nâçizem ey mihr-i münîr

'Âcizâne eylerem na'tüñ cihâne ittiḥâf

Çün bahâne tañrısınıñ sevgili maħbubısıñ
Söylerim na't-i şerîfin tâ ola cürmüm mu'âf

Bende-i şermendeyem müştāk-āsā tâ ezel
Olmışam 'abd-i haķîr-i düde-i 'abd-i menâf

Medîne-i Münevvere ferrâşiyet-i şerîfe mektûbı

Zehâdetlü efendi-i cemîlü'-ş-şiyem hażretleri cenâb-ı seyyidü'l-enbiyâ ve seyyidü'l-aşfiyâ 'aleyhi ve 'alâ-âlihî efđalü't-teħâyâ efendimiz hażretleriniñ ravza-i muṭahhara-i Firdevs-āsâ ve merķad-i mübâreke-i felek-fersâlarında nâ'il ü şeref-yâb oldıgım ferrâşiyet-i şerîfe hidmet-i celîlemize bi'l-vekâle te'diye vü ifâ ve ħuzûr-ı feyz-i gencür-ı hażret-i risâlet-penâhiye olan şalât ü selâm-ı 'acz-irtisâmımızı teblîğ u ihdâ buyurduklarını hediye-i behiyye-i ħicâzîyyeleriyle ber-â-ber resîde-i dest-i tevķîr olan mektûb-ı meymenet-üslûbları me'âl-i ma'lûm-ı muħibbânemiz olarak ol vechile vâķi' olan himmetleri bâdî-i memnûniyyet-i 'âcizî olmuşdır bi-mennihi Te'âlâ ba'd-ezîn daħi kemâ-fi's-sâbıķ hidmet-i celîle-i ferrâşiyetimizi kemâl-i ħuzû' u âdâb ile edâ ve ħuzûr-ı lâmi'u'n-nûr-ı Cenâb-ı Şefi'u'l-müzñibîne şalât ü selâm-ı 'âcizânemi ba'de't-teblîğ dü cihânda bâ'is-i necâtımız olan şefâ'at-ı 'uzmâlarını niyâz u recâ ve çehâr-yâr-ı güzîñ vesâ'ir aşķâb ü tâbi'în rıdvanu'llâhi Te'âlâ 'aleyhim ecma'în efendilerimiziñ ħuzûr-ı lâzımu't-tevķîrlerinde daħi selâm ü taħiyyâtımızı te'diye vü ifâ ve 'uķbâda şefâ'at-ı bâhirelerine istibķâ eylemeleri niyâziyle bermu'tâd irsâliyemiz olan hediye-i 'âcizî mektûbımıza vaż'an şavb-ı semühîlerine taķdîm ü isrâ kılındıgı inşa'a'llâhü Te'âlâ lede'l-vuşûl ber-vech-i istid'â himem-i 'aliyyeleri derķâr ve mu'âvedet-i ħüccâc-ı zevi'l-ibtihâc ile du'â-nâmeleriniñ irsâliyle rehîñ-i şādî vü mesâr buyurulması eħaşş-ı müstercâmızdır efendim.

[s.96]

Li-Cenāb-ı Rızā

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

Ḳabūl-ı dergehiñ maḳbūl-ı rabdur yā Resūla'llāh

Şefa'at 'afv-ı 'işıyāña sebebdür yā Resūla'llāh

Tehī peymāne-i bezm-i fenā-ender-fenādur dil

Mey-i 'aşkuñla ḥāli bü'l-'acebdür yā Resūla'llāh

Dil-i vīrāne ḥasretle ḥarāb-ender-ḥarāb olsa

Yine cām-ı ḡamuñla pür-ṭarabdur yā Resūla'llāh

Ḡam-ı şavm-ı vişālüñden ḥuzūra 'arz-ı ḥālüm var

Merāmum 'ıyd-ı dīdāruñ ṭalebdür yā Resūla'llāh

Yed-i beyzā iḥsānuñla mümza bir varaḳ gördüm

Umaram dest-i ḥaṭṭ-ı lātuḥafdur yā Resūla'llāh

Göreldeñ nūr-i zāt-ı ḥaḳḳı mir'āt-şifātuñdur

Sözüm Allāh pes bāḳı hevesdür yā Resūla'llāh

Rızā-yı ḥoş-nevā şubḥ u mesā gülzār-ı na'tünde

Çemen bülbüllerile hem-nefesdür yā Resūla'llāh

Tavşiyе Mektûbı

Sāye-endāz-ı 'āṭifet ü iclāl oldıkları filān eyāleti mütemekkinlerinden ve ṭariqat-ı 'aliyye kibār-ı meşāyihından filān efendi dā'ileri fakīr'ul-hāl ve zī-'iyāl bulunduğundan bahisle bir miqdār ma'aş taḥşīş ü iḥsānı istirhāmını şāmil müsteşhabı olduğu mahalli mazbaṭası ḥāk-i pāy-i fehāmet-iḥtivā-yı hazret-i sadāret-penāhiye taḳdīm olınarak mūmā-ileyhiñ ol cānibinde maḥlūl-ı ma'aş vuḳū'ında evvel-be-evvel 'uhdesine taḳrīr ü ibḳāsiyle īfā-yı mesrūriyyeti ḥuṣūşuna dā'ir bir kıṭ'a fermān-nāme-i cenāb-ı vekālet-penāhī iṣdār ve i'ṭā buyurulmuş ve mūmā-ileyh dā'ileri ilm ü verā' u taḳvā ile ārāste ve zīver-i faẓl u 'irfān ile pīrāste olup żarūret-i vāḳı'ası daḫi reviş ḫālinden nūmāyān ü vücūhla merāḫim ü eṣfāḳ-ı raḫīmānelerine şāyān bulunmuş olmağla ḥaḳḳ-ı dā'iyānesinde me'ser-i ḥasene-i merḫametkārī vü 'āṭifet-i seniyyeleriniñ icrāsı ile vāreste-i dağdağ-i ihtiyāc ve bu vech ile çākerleri ḥiṣṣamend-i ḫubūr-ı ibtihāc buyurulmaḳ bābında emr u fermān ḫazret-i men-lehü'l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fe 'ilātün/fe 'ilātün/fe 'ilātün/fe 'ilün

Yār ḫāl-i dilümi zār bilübdür bilürem
Dil-i zārumda ne kim var bilübdür bilürem

Yāri aḡyār bilübdür ki baña yār olmaz
Ben daḫi anı ki aḡyār bilübdür bilürem

Zülfini ehl-i vefā şaydına dām eyleyeli
Beni ol dāme giriftār bilübdür bilürem

Ben ne h̄acet ki kılām ŧerh ana h̄āl-i dilümi

Dil-i z̄arumda ne kim var bilübdür bilürem

[s.97]

Yāre hem-sohbetüm olmazsa Fuzūlī ne ‘aceb

Özine ŧoħbetümi ‘ār bilübdür bilürem

Tavŧiye Mektübi

Müteħayyizān-ı h̄ācegān-ı divān-ı h̄ümāyündan filān efendi bendeleri itmām-ı meŧālīh vāķı‘asıyla bu kerre ol cānibe teveccüh ü ‘azīmet eylemiş ve bu miŧillü me’mūrīniñ h̄üsn-i teveccüh ü iltifāta mażhariyyetleri me’mūr oldukları ħidmetlerinde tezāyüd-i ŧevķ u ħayretlerini müstelzim bulunmuş olmaħla muķteżā-yı ķadr-dānī-i seniyyeleri üzre mūmā-ileyhiñ umūr-ı me’müresinde sa’y u ħayreti meŧhūd oldıķca levāzım-ı saħābetķārī ve ‘aħıfetiñ icrāsı bābında emr ü irāde efendimiñdir.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

Secdedür her ķanda bir büt görsem āyīnem benüm

Ĥ‘āh ķāfir ħ‘āh mü‘min dut budur dīnüm benüm

Bāħbān ŧimŧād ü nesrīnüñ baña ‘arz itme kim

Ol ķad ü ruħŧārdur ŧimŧād ü nesrīnüm benüm

Ĥāk-i dergāhın nazardan sorma ey seyl-āb-ı eŧķ

Ķılma zāyi’ sürme-i ķeŧm-i cihān-bīnüm benüm

Eşk mevci gezdirür her yan ten-i hâşâkümi
Mümkün olmaz eşk taḥrîkiyle teskînum benüm

Çâre umdum lâ'l-i şîrînüñden eşk-i telḥume
Telḥ güftâr ile alduñ cân-ı şîrînum benüm

Bende sâkin oldı derd-i 'aşk-ı Mecnûndan geçüp
Andan artuḡdur meger 'aşk içre temkînum benüm

Ey Fuzûlî her yeten ṭa'n eyler oldı ḥâlüme
Bu yeter ehl-i melâmet içre taḥşînum benüm

Tavşiyе mektûbı

Râfi'-i rakîme-i çâkerî ağabendeleri zîr-i sâye-i 'inâyet-vâye-i seniyyelerinde ḥâline çespân bir ḥidmette istiḥdâm ile ḳayrılmasına iltimâs-ı bendegânemi niyâz itmiş ve mûmâ-ileyh bendeleri ḥadd-i zâtında dirâyetkâr ü mücerrebül'eṭvâr ve ḥuşûsiyle keşirü'l-'iyâl ve ḳalîlü'n-nevâl olup ez-her cihet şâyeste-i merḥamet ve pâbeste-i mürüvvet ü 'âtıfet olduğından başka kendüsünün ṭaraf-ı çâkerîye cihet-i ḳarâbet ve münâsebeti derkâr olmasıyla her ḥâlde mûmâ-ileyhin îfâ-yı mesrûriyyeti nezd-i 'âcizide bî-gâyet mültezim ve zât-ı vâlâ-yı devletleriniñ ḥaḳḳ-ı bendegânemde ḥüsn-i teveccüh-i seniyyeleri ber-kemâl olmaḳdan nâşî iltimâs-ı çâkerîye müsâ'afe-i 'aliyyeleri şâyân buyurılacağı müsellemler bulunmuş olmaḳla meftûr oldukları şîme-i kerîme-i bende-nevâzî ve 'âtıfetkârî-i seniyyeleri iḳtizâsı üzre mûmâ-ileyh bendeleri ḥaḳḳında merâsim-i bende-perverî-i 'âtıfetiñ

[s.98]

icrâsiyla hâline münâsib bir hizmet ile kayrılması huşûşına müsâ'ade-i devletleri bî-dirîğ ü sezâvâr ve bu yüzden çakerleriniñ ğarîķ-i lücce-i mesâr buyurulması bâbında emr ü irâde efendimiñdir.

Li-Cenâb-ı Nazîm

mefâ'ilün/fe'ilâ'tün/mefâ'ilün/fe'ilün

Ķanı o dem ki nişîmen-tırâz-ı şoĥbet idüm

O mest-i nâz ile mey-nüş-ı bezm-i 'işret idüm

Ķanı o dem ki idüp yârı şubĥa dek bîdâr

Misâl-i hâle hem-âĝuş-ı mâh-ı tal'at idüm

Ķanı o dem ki ser-i kûy-ı yâr idi vaţanum

Hezâr şevķile gül-çîn-i bâĝ-ı vuşlat idüm

Ķanı o dem ki olub ĝurre-mest-i bâde-i nâz

Ĥumâr-ı derdi-i câm-ı niyâze ĥasret idüm

Ķanı o dem ki cem-i meclis-i muĥabbet olup

Şarâb-ı 'aşķile pür-zevķ u şevķ u hâlet idüm

Ķanı o dem ki ruĥ-ı yâre eyledükce nigâh

Ser-i esîme-veş-i çeşm-düz-ı ĥayret idüm

Fiğān ki ŧimdi olub Nazīmā pür-periŧān-ı hāl

Gözinde ıaldı o demler miŧāl-i hıāb u hayāl

Tavŧiye ve izhār-ı hulūŧ

Zāt-ı mekārım-simāt-ı sāmilerine maḧŧūŧ olan hulūŧ-ı huŧuŧiyyet-i ıākerānem
İcābınca du‘ā-yı tezāyüd-i eyyām-ı ‘ömr ü ikbāl-i devletleri nāḧıka-pīrā-yı tezkār u
ḧaḧḧ-ı ‘ācizānemde bekā-yı teveccühāt-ı ehāsin-āyāt-ı ‘aliyyelerini istilzām ider
esbāb-ı İcābiyyeniñ istiḧŧāl-i müterettib-i zımmet-i müteḧaŧŧıŧānem idüğü be-dīdār
olmaıdan nāŧı ol bābda zerāyi‘ u vesā’ile mutaraŧŧıd olduğım ḧalde zīr-i ıumanda-i
devletlerinde olan ‘asākir-i nizāmiyye-i ŧāḧāne zābitānından filān ađabendeleriniñ
itmām-ı meŧālīḧ-i zātiyyesiyle ḧāk-i pāy-ı sāmilerine mu‘āvedeti ni‘me’z-zerī‘a
ittihāz ıılınmıŧ olmağla mücerred ḧaḧḧ-ı bendegānemde ŧāyān buyurulan ḧüsn-i
teveccüh-i seniyyeleriniñ kemā-kān beķā vü istimrārıyla ber-ā-ber mūmā-ileyh
bendeleri emekdār-ı zābitān-ı ‘askeriyyeden ve bi’l-vücüh ŧāyān-ı luḧf u merḧamet-i
seniyye bendegāndan olduğına ve ḧaraf-ı ıākerīye cihet-i ta‘alluḧ u ıarābeti
bulunduğına binā’en ḧaḧḧ-ı ‘ācizānesinde ḧüsn-i enzār-ı mekārım-āŧār-ı
devletleriniñ bī-dirīg u sezā-vār buyurulması mütemennā-yı bendegānem olmağın
ol bābda emr ü irāde ḧazret-i men-lehü’l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fe’ilātün/fe’ilātün/fe’ilātün/fe’ilün

Penbe-i dāđ-ı cünün iıre niḧāndur bedenüm

Diri olduıca libāsum budur ölsem bedenüm

Cānı cānān dilemiŧ virmemek olmaz ey dil

Ne nizā’ eyleyelüm ol ne Sikender ne benüm

[s.99]

Ṭaş deler āhum oķı la'l-i lebūñ Őevķından
N'ola zembūr evine beñzese beytū'l-ħazenüm

Ṭavķ-ı zencir-i cünün dā'ire-i devletdür
Ne revā kim beni andan ķıķara za'f-ı tenüm

'AŐķ-ı ser-keŐtesiyem seyl-i siriŐķ iķre yerüm
Bir ħabābum ki hevādan Őoludur pīreħenüm

Bülbül-i ğam-zedeem bāĝ-ı bahārum sensin
Deħen ü ķadd ü ruħuñ ğonce vü serv ü semenüm

İdemem terk Fuzūlī ser-i kūyin yārūñ
Vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanum

Pederine mektüb

Devletlü 'aṭūfetlü 'ināyetlü sebep-i hayātum peder-i 'ālī-Őānum efendi ħazretleri mübārek ü mes'ud ħāk-i pāy-i vālā-yı raħimānelerine kemāl-i āđāb u ta'zīm ile yüzüm sürüp mizāc-ı 'ālīleri su'al ķılındıĝı siyākında ma'ruz-ı bende-i kemīneleridir ki ṭaraf-ı zī-Őeref-i 'aṭūflerinden müfāraķat-ı 'ācizānemin on üçüncü ğünü du'ā-yı ħayriyyeleri bereķātiyla maħall-i me'mūriyyetimiz olan Őām-ı cennet-meŐāma maŐhūben bi's-selāme vāŐıl olduķ Őām-ı Őerifiñ bāĝ u baĝķeleri ve ħānelerinde müte'addid ħavz u mā'-i cārīleri olup el-ħāŐıl her bir ṭarafı ta'rīfi ķabül itmez derecelerde laṭīf ü munṭazam numüne-nümā-yı bāĝ-ı İrem ise de ħāk-i pāy-i sāmīlerinin ħasret ü iftirāķdan hiç bir Őeyler ğözlerime ğörünmüyor inŐā'llāħü

Te'ālā evvel bahārda ehl-i beytimizin cümlesini bi'l-istişhāb bu tarafa teşrīf buyurmaları ve haqq-ı bendegānemde iksīr-i maḥz olan ḥüsn-i teveccühāt ve du'ā-yı maḥbūleleri niyāzıyla 'arīza-ı 'ubūdiyyet-i farīza-i çākerānem taḥrīr ve şavb-ı devletlerine tesyīr ü taḥdīme ictisār olındı ol bābda irāde ḥazret-i men-lehü'l emriñdir.

Ḥarfü'n-Nūn li-Cenāb-ı Fuzūlī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Yağma cānum nāle-i bī-iḥtiyārumdan şaḥın

Dökme ḵanum āb-ı çeşm-i eşk-bārumdan şaḥın

Şu virür her şubh-dem göz yaşı tīg-ı āhuma

Çok beni incitme tīg-ı āb-dārumdan şaḥın

Cevr odı yakdı beni yanumda ḥurma ey gönül

Bir dutuşmış āteşem ḵurb u civārumdan şaḥın

Ten evinden raḥtuñı cehd eyle ey cān ḥaşra çek

Āfet-i seyl-i sirişk-i bī-ḵarārumdan şaḥın

Gerçi bir ḥāk-i rehem kimse beni almaz göze

Çok ḥaḵāretle nazar ḵılma ḡubārumdan şaḥın

Durma ḵabrüm üzre ey 'aşḵ içre ben tek olmayın

Ḥa'ne ḥaşıdur saña seng-i mezārumdan şaḥın

[s.100]

Şāh-ı mülk-i miḥnetem ḥayl ü sipāhum derd ü ğam

Ḥāyl-i bī-ḥadd ü sipāh-ı bī-şumārundan şaḫın

Ey Fuzūlī ḫaḅḅı maḥbūbuña sevseñ raḥmi var

Ḳıl ḫazer ancaḫ benüm bī-raḥm yārümden şaḫın

Pederinden oğluna mektüb

Rif'atlı necābetlü nūr-i dīdem maḥdüm-ı muḫterem-i mükerremim efendi ḫazretleri hem-vāre kāffe-i umūrlarında tevfiḳāt-ı ilāhīye maḫzar ve cemī'-i āvāndā mesrūr-ı kāmver olmaları ed'iyesi edā ḫılındığı siyāḫında nümüde-i dā'iyānemdir ki bu ḫarafdan teşrif-i 'aliyyeñizden berü ve ḫasret-i iştıyāḫınız bir ḫarafdan peyām-ı 'afiyetlerine intizār bir ḫarafdan ārām u rāḫatımı selb eylemiş iken bu def'a posta ile irsāl buyurulan taḫrirāt-ı behiyyeleri me'ālinden bi-ḫamdi'llāh bi'l-'āfiye maḫall-i me'mūriyyetiñize vuşulleri ma'lūmumuz olduḫda dūnyālar ḫadar memnūn oldum ve iş'ārları vechile evvel bahārda ol ḫarafa azīmetimiz muşammem bulunduğı beyānıyla ḫāşşeten istifsār-ı ḫab'-ı şerīfleri zımnında şuḫḫa-i şenāverānem terḫīm ve şavb-ı necībānelerine tesyīr ḫılındı efendim.

Li-Cenāb-ı Nefī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Āşıḫa ḫa'n itmek olmaz mübtelādur neylesün

Ādeme mihr ü muḫabbet bir belādur neylesün

Zülfine kalsa perīşān eylemezdi dilleri

Anı da taḫrīk iden bād-ı sabādur neylesün

Gönlü dil-berden kesilmezse 'aceb mi 'āşıkun

Ġamzesiyle tā ezelden āşinādur neylesün

N'ola ta'yīn itse zabt-ı mülk-i hüsni ġamzeye

Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur neylesün

N'ola olsa muzdarib hāl-i dil-i uşşāğdan

Sīnesi āyine-i ālem-nümādur neylesün

Olmasa Nefī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere

Ṭab'-ı şūhı dāma düşmez bir hümādur neylesün

Vālidesine mektüb

'İşmetlü şefkatlü haķıķatlü sebep-i feyz-i vücūdum vālide-i mūkerrem ü muhteremim hānımefendi hazretleri Haķ subhānehū ve Te'ālā zāt-ı 'iffet-me'āb-ı māderāne-i raķīmānelerin ġülşen-i feraħ-fezā 'āfiyetde dā'ime ve ibtiħāc-ı meserretde bāķiye buyursun eger lütfen ve merħameten aħvāl-i 'ācizānemden su'āle raġbet buyurılır ise ed'ie-i ġayriyyeleri berekātıyla vücūdumuz şihħat ü 'āfiyet üzre olup hiçbir kederim yoķdur ancaķ dīdār-ı şerīfe ve ġāk-i pāy-i 'aliyyelerinden dūr-ı mehcūriyetimiñ nār-ı ġasretinden başķa efķārım olmayup Cenāb-ı Mevlā

[s.101]

yağın zamanda mülâkâtımızı müyesser buyursun bu hafta posta ma'rifetiyle elli 'aded mecrediye altını hâk-i pâyiñize hârlık taqdîm olunmuşdur vuşûlünde aħz u kabûl ile vuşûlini iş'âr buyurmaları ve ed'ıye-i hayriyye-i iksîr-âyât-ı müşfikâneleriniñ kemâ-kân hâk-k-ı müstmendânemde ibkâ vü sezâ-vâr buyurulması bâbında emr ü fermân hâzret-i veliyyetü'l-emr ve'l-ihsâniñdir.

Ġazel-i müşterek

mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

Göñlüm şikenc-i zülf-i siyehkâre düşmesün

Kâfir mişâli halka-i zünnâra düşmesün

Zinhâr o âhû-yı hâremi şayd için göñül

Deşt-i belâda pençe-i âzâre düşmesün

Düşsün belâ-yı kâküle tek esîr-i 'aşk

Ġamzeñ gibi bir âfet-i mekkâre düşmesün

Mânend-i Qays Leylî-i zülfüñ gören senüñ

Mecnûn olup ne hâlile kühsâre düşmesün

Peymâne 'aks-i la'l-i lebüñ görmesün şakın

Sâķi o mâh-hâne-i hummâre düşmesün

Ben ‘āşıkum o gonce-feme hem-çu ‘andelīb

İnşāfa gel ki nice gönül zāra düşmesün

Sevdi o māhı merdüm-i çeşmüm gibi gönül

Envār-ı hüsni dīde-i ağıyāre düşmesün

Düşsün düşenler ‘aşkına o nev-resīdenüñ

Gönlüm hemān o ıfl-ı ziyānkāre düşmesün

Gördi Senih-i zāre Faṭīne ‘aṭāsını

Gayrı naşıl ziyā der-i hunkāre düşmesün

Vālidesinden oğluna mektüb

Benim merdümek-i çeşm-i cihān-bīm-i ciger-küşem oğlum efendi-i muhterem
hazretleri hemişe ‘ömr-i ‘aliyyeñiz mezīd ü ikbāl ü iclālleri yevmen fe yevmen ufķ-ı
sa‘ādetden be-dīd olmak ed‘iyesi siyākında tarafımızdan su‘āl buyurulur ise bi-
hamdi’llāhi Te‘ālā vücūdumuz şihhat ü ‘āfiyet üzre olup gece ve gündüz sizden başka
endīşe vü efkārımız yokdur hasret ü iftirākıñızdan dā’imā gözlerimden kanlı yaşlar
akmakta ve nār-ı muhabbetiñiz cigerim kebāb idüp dağlamakdadır hemān Rabbim
Te‘ālā hazretleri ‘an-ķarīb dīde-i dünyā ile görüp mülākātlar müyesser eyleye bu
defa posta vāsıtasıyla vürüd iden taḥrīrāt-ı şerīfiñizden şihhat-ı aḥbārīleri
ma’lūmumuz olduğda ziyādesiyle memnūn oldum ve irsāl buyurulan elli ‘aded
mecidiye altunınıñ vuşūlünde mesrūriyyetimi beyān idemem bundan böyle daḥi pey-
der-pey şihhat-ı

[s.102]

aḥbārīleriyle dil-şād buyurmaları ve ḥāşşaten istifsār-ı tab’-ı enverleri reftārında
terķīm-i raķīme-i müşfikānem irsāline ibtidār olundu efendim.

Li-Cenāb-ı Nazīm

mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

Gözüm firāķile pür-ḥūn serümde dāğ-ı cünūn

Hevā-yı Leyli-i zülfiyle cān ü dil Mecnūn

Derūnum āteş-i 'aşk ile külḥan-ı ḥasret

Dil ıztırābile meksūr u ḥātırurum maḥzūn

Tenümde nār-ı muḥabbet kebāb ider cigerüm

Hücüm-i 'aşķile ḥālüm ḥarāb bağrum ḥūn

Diriğ oldı ḥarāb ol şehinşeh-i ḥüsnüñ

Sipāh-ı 'aşķına iķlīm iken derūn u berūn

Demīde itdi ḥayāl-i hümā-yı kākülini

Firāz-ı lāne-i çeşmümde āh-ı berķ-ı derūn

Dile ḥayāl-i zenaḥdānı çāh-ı Bābil idi

İderdi 'aķluma her bir nigeḥde şad efsūn

Nazīm-i zār gibi göñlüm ol perī-rūya

Hezār cānile olmışdı 'aşıķ-ı meftūn

Zevcinden ḥalīlesine mektūb

'İffetlü 'işmetlü mezīd muḥabbetlü ḥarem-i muḥteremim ḥānım efendi ḥazretleri mübārek ḥaḥır-ı nāzikāneleri be-ḥulūşu'l-bāl istifsār ķılındıđı nümūde-i muhibbāneleridir ki ḥayliden berü şıḥḥat ü 'āfiyetlerine dā'ir şukķa-i şerīfeñizi

alamadığımdan ziyādesiyle efkār ü endīşe üzre iken bu kerre ḥubb ü müvālātı müştemil ib'ās-ı şavb-ı 'ācizī buyurulan bir kıt'a muḥabbet-nāmeleri me'ālinden dā'ire-i 'āfiyetde oldukları ma'lūm-ı senāverānem oldıḡda ḥāşıl olan sürūr-ı ḥubūrımı ta'rīf idemem bu günlerde bir miḡdār ḥarclıḡıñ lüzümü iş'arlarından müstebān olmaḡla der-'aḡab üç biñ beş yüz ḡurūş şimdilik ḥarclıḡ ve bir fuḡı ruḡan-ı sāde ḡaraf-ı muḡteremlerine tesyīr ḡılınmışdır vuşūlünde aḡz buyurup ileride inşā'a'llāhü Te'ālā daha irsāl iderim necābetlü maḡdūm-ı mūkerremim Nihād Begiñ dīdelerini būs iderim ben ol ḡarafa gelinceye ḡadar ḡayret idüp ḡatm iderse kendüsine bir midilli ve bir ḡat şırmalı esvāb alacaḡımı güzelce tefhīm birle hemān ḡemen-şaffe-i 'izz ü 'āfiyetde ber-ḡarār olmaları da'avāt-ı ḡayriyyesi tezkīr ü istifsār-ı ḡab'-ı behiyye-i 'afifāneleri zemīninde meveddet-nāme-i muḡibbī terḡīmine ibtidār olundu efendim.

[s.103]

Li-Cenāb-ı Āzerī

mef'ūlü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

Telḡ itdi 'iyşūmi lebüñi nūş-ı ḡand iden

İtmiş seni ḡabīb beni derd-mend iden

Zencīr-i 'aşḡda beni pā-beste eyledi

Cān-ı girānında ḡalḡa-i zūlfüñ kemend iden

Āteş bıraḡdı micmere-i ḡalb-i 'āşıḡa

Ruḡsāruñ üzre dāne-i ḡalüñ sipend iden

Gitmiş şekîb ü şabri sevüp sen sitemgeri

Şabr it belâ-yı 'aşka diyü baña pend iden

Dest-i ümîdüm eyledi kütâh Âzerî

Yârüñ nihâl-i kâmetini ser-bülend iden

Halîlesinden zevcine cevâb-nâme

Devletlü 'inâyetlü veliyyü'n-ni'met-i bî-minnetim efendi-i muhterem hazretleri hâk-i pâ-yi 'âlîlerine derkâr olan hulûş u huşûşiyet-i 'âcizânem ĩcâbınca her bâr evşâf-ı cemîle vü ahlak-ı müstaḥseneleri tezkâr ve peyâm-ı şîḫḫat ü 'âfiyetlerine intizâr üzre iken bu kerre lütfen ve merḫameten posta ile irsâline iḫsân buyurulan kerem-nâme-i vefâ-'alâmeleri şavb-ı câriyelerine vâşıl ve me'al-i muḫabbet-iştimâline şîḫḫat u 'âfiyyet-i devletleri ma'lûm-ı şenâverânem olduḫda dünyâlar kadar memnûn u mesrûr oldum keremen ve eşfâkan irsâline 'inâyet buyurulan üç bin beş yüz ğuruş ḫarclık ve bir fıçı ruĝan-ı sâde tamâmen yedimize vâşıl olup farîza-i zimmet-i bendegânem olan müdâvimi olduĝım ed'îye-i füzünî-i 'ömr-i iclâlleri tekrâr kılınmış ve maḫdûm-i mükerrerleri Nihad Begefendiye olan ḫüsn-i iltifât-ı vâlâlarını ḫaraf-ı 'âcizîden lisânen ve mûmâ-ileyh mektûb-ı sâmilelerini bi'z-zât mehmâ-emken okuyup mezâyâsına vâkıf olarak aşurı feraḫnâk olup yakında ḫatim ideceğini der-meyân idüp hemân efendi-i pederim va'd-i kerîmânelerini ḫâzırlasun cevâbıyla ḫâşşeten dâmen-i devletlerini takbîl ider ve ba'demâ daḫi muḫtâc u ümid-vâr olduĝım teveccühât-ı raḫîmânelerini kemâ-kân erzân buyurmaları niyâza ictisâr u müsâberet eyledim ol bâbda emr ü fermân ḫazret-i men-lehü'l-emriñdir.

ḫarfü'n-Nûn li-Cenâb-ı Fuzûlî

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Bülbül-i dil gülşen-i ruḫsârüñ eyler ârzü

Ṭûtî-i cân la'l-i şekkerbâruñ eyler ârzü

Ārzū eyler ki ben tek muttaşıl bīmār ola

Kim ki vaşl-ı nergis-i bīmāruñ eyler ārzū

[s.104]

Nāme vü kāsıd peyāmiyla hoş olmaz hātırım

Öz lebüñden lehce-i güftāruñ eyler ārzū

Serv ü gül nezzāresin n'eyler saña hayrān olan

Ḳaddüñ ile 'ārız-ı gül-nāruñ eyler ārzū

Hecr-i bīmārı tenüm bād-ı sabādan dem-be-dem

Şihhat için şihhat-i aḥbāruñ eyler ārzū

Zulmet-i hicrīde yakmaz şem'a çeşmüm merdümi

Pertev-i ruhsār-ı pür-envāruñ eyler ārzū

Ārzümend-i visālüñdür Fuzulī haste-dil

Vaşluñ ister devlet-i dīdāruñ eyler ārzū

Şerīkine Mektüb

Ḥamiyyetlü birāderim efendi inhā-yı muḥlişāneleridir ki bundan muḳaddem tarafımızdan bā-ḳā'ime maṭlūb buyurulan eşyāniñ kāffesi serī'an iştirā ve üç şandık ve iki balyaya vaz' u rabṭ olunup yevm-i tāriḫde kıyām iden İngiliz vapuruna teslīmen irsāl olunmuşdur ve gümrük 'ilmuḥaberleriyle vapuruñ bileti ma'a-meşārif şu kadar biñ ğuruşluk eşyāniñ müfredāt-ı ḳā'imesi mektübümüza leffen isbāl olındı

vuşülünde şirket defterimize kayd u haberini iş'âr ve maqdem-i maqlübumuz olan ipek ve pâmuq ve eşyâ-yı sâ'ireniñ cümlesini serî'an irsâl idesiz efendim.

Li-Cenâb-ı Müştâk

mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

Ne ğam ey dil olursa ol meh-i 'ayyâr-ı çâr ebrû
Yıkılmış meşidüñ mihrâbı kalmış bir meşeldür bu

Degül haqq-ı siyeh müşgîn tutuğdur görinen yüzde
Verâ-yı perdeye maħrem olan gözler görür yâhû

Dimem ol mâh-rûya rû-be-rû ħüsnüñde tüy bitdi
Ser-i müdan o tıfl-ı nâz-perverdüm olur kec-rev

Haq-ı ruhsârı gelse deste deste reyâhîn-veş
Yine kâkül gibi başda gezer ol dilber-i dil-cû

Tesellî-baħş-ı ħübân-ı kühendür ħâme-i müştâk
Başını yarsalar dönmez sözinden kilik-i mu'ciz-gû

Şerîkine Cevâb

Ħimmetlü birâderim efendi inhâ-yı muħibbâneleridir ki bu def'a İngiliz vapuruyla irsâl buyurulan eşyâlar kâ'imeñiz mücebince tamâmen yedimize vâşıl ve defter-i şirketimize kayd olındı maqlübunuz olan ipek vesâ'ireniñ cümlesi iştirâ olunup bir iki gün zarfında balyalara rabt olarak evvel-[b]e-evvel gidecek vapura teslîmen irsâl olınacaktır kâ'imesi daħi eşyâlar ile irsâl olunur muqaddemen tarafımıza

[s.105]

keşīde buyurulan poliçeniñ va‘desi h̄ul̄ul itmekle edā olunup senediñiz taḥlīş olunup defterimize kayd olundı efendim.

Li-Cenāb-ı Nazīm

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

Her gören der o büti āfet-i cān ancaḳ bu

Āfet-i cān olan āşūb-ı cihān ancaḳ bu

Dehenin nokṭa-i mevḥūmeye teşbīh idemem

Peyker-i cān gibi var ise nihān ancaḳ bu

Geh nümāyān gehī ḡā‘ib olur gözden o māh

Ya perī-zāde yāḥūd rūḥ-ı revān ancaḳ bu

‘Anberīn ṭurre o ruḥsārı siyeh-pūş itmiş

Kisve-i Ka‘be-i işkeste-dilān ancak bu

Ebrūvāniyle Nazīmā müjesin vaşf itsem

Seyr iden dir ki ḥazer tīr ü kemān ancaḳ bu

Tebrik-i Ramāzan

Efendime olan derecesi bütün bütün ḳalb-i devletleriniñ şahādet-i şādīḳasına ḥavāle ḳılınan muḥabbet-i şahīḥam ĩcābınca temhīd-i mebānī-i uḥuvvete vesīle-cūy iken işbu h̄ul̄ūliyle teşerrūf olunan Ramāzān-ı maḡfiret-nişānıñ ĩfāsı vecībe-i zımmetim olan tebrīk ü tes‘īdini iddi‘ā-yı ‘ubūdiyyetim ḥuşūşına vesīle-i mes‘ūde ṭutarak mefrūz-ı zımmet-i şādīḳānem olan du‘ā-yı bī-riyā-yı deymūmiyyet-i ‘ömr ü iḳbāl-i

cenāb-ı ‘ulyāları ile tezyīn-i lisān itmekde uurum olmadığının ‘arz u beyānıyla
istifsār-ı ab‘-ı enverlerine mūsāra‘at eyledigim rehīn-i ‘ilm-i me‘ālī-arīn-i
ni‘amīleri buyurulduğda ol bābda irāde efendimiñdir.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fe ‘ilātūn/fe ‘ilātūn/fe ‘ilātūn/fe ‘ilūn

Ramazān oldu ekūp āhid-i mey-perdeye rū

Mey iun eng dutup ta‘ziye adı gīsū

Bildi murib ki nedūr hāl gőtürdi kopuzın

Bezmden ekdi ayađını sūrāhī vū sebū

Bezm-i ānūnı bozuldu ne iun eng ile def

Bađlanup itmeyeler hākīm iiginde gūlū

Ramazān ayı gerek aıla cennet apusu

Ne revā kim ola meyhāne apusu bağlu

Feth-i meyhāne iun okuyalum Fātīhalar

Ola kim yūzümüze aıla bir bađlu kapu

Āfitāb-ı adeh itmez Ramazān ayı ulū‘

Ne belādur bize yā Rab ne ara gūndür bu

İntizār-ı mey-i gūl-gūn ile bayram ayına

Bağa bağa inecedür gözümüze ara u

Ramazān oldu budur vehmi Fuzūlīnūñ kim

Nice gün içmeye mey zühd ile nā-geh tuta hū

Tebrīk-i Nevrūz-ı Sultānī

[s.106]

Bi'l-yümn-i ve'l-iqbāl Nevrūz-ı fīrūz-ı meymenet-medār ve ibtidā-yı sinne-i şemsiyye ile evvel faşl-ı bahār-ı huceste-āşār duḥūl-i ḥulūl ve sāḥa-i zemīniñ ḳālīçe-i zümrüd ü zebercedī-zamān ile ḳarīn-i zīb ü zīnet ve her nihāl ü şāḥ nev-sālik-i ḳabā-yı gülzār-ı ezāhīri reng-ā-reng ile nā'il-i berg u bār ve zīver-i ṭarāvet-nümün ile reşk-endāz-ı nigār-ḥāne-i çīn olmağla āgāz idecegi evḳāt-ı keşāyiş-āyāt ḥulūl itmekle hemān Cenāb-ı ṭarāvet-baḥşā-yı rüy-ı zemīn celle şānūhū ve 'amme nevālūhū ḥazretleri bā'is-i revnaḳ-dih-i ḥadīḳa-i 'ālemiyān ve sebeb-i niḳām-perverī-i gülzār-ı rāḥat-ı cihāniyān veliyyü'n-ni'metimiz pādişāh-ı enām ve şehriyār-ı sipihr-iḥtişām efendimiz ḥazretlerini ile'l-ebed serīr-i şevket-maşīr-i salṭanat-ı tāc-dārīlerinde mü'eyyed idüp işbu sene-i şemsiyyeniñ her ān ü sā'atini māye-i şafā vü rāḥat-efrūz ve nice teḳāvim-i sāl-i cedīdiñ 'unvān-ı meymenet-nişānını mübārek-nām-ı nāmī ve ism-i sāmī-i mülūkāneleriyle karīn-i feraḥ u şādī idüp bendegān-ı şadāḳat-nişānların eşi" a-yı ḥüsn-i enzār-ı kimyā-āşār-ı ḥusrevānelerine mazḥar ile nā'il-i envār-ı 'izz ü sa'ādet eyleye āmīn işbu eyyām-ı meymenet-ittisāmda ifā-yı levāzım-ı tebrīke ri'āyet rātibe-i 'uhde-i şadāḳat-kārī olmağla icrā-yı merāsım-i tehniyet-i Nevrūz-ı sa'ādet-endūz siyāḳında tezkire-i muḥāleşat taḥrīr ve firistāde-i cānib-i seniyyü'l-merātib-i 'ulyāları ḳılınmışdır ol bābda ve her ḥālde emr ü fermān ḥazret-i men-lehü'l-emriñdir.

Harfî'l-Hâ' li-Cenâb-ı Fıtnat Hanım

mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ülün

Güller kızarur şermile ol gonca gülünce

Sünbül ham olur reşkile kâkül bükülünce

Her târı birer mâr olur genc-i hüsünde

Ruhsâruña zülf-i siyehüñ şâna bulunca

'Anka dağı olursa düşer pençe-i 'aşka

Şayd-ı dile şehbâz-ı nigâhı süzülünce

Ol gonca-i neşkäfte olur gül gibi handân

Şebnem gibi eşk-i dil-i şeydâ dökülünce

Cân virmek ise kaçduñ eger 'aşkile Fıtnat

Hâk-i der-i dildârdan ayrılma ölünce

Tavşiyeye Cevâbı

Hü'âcegân-ı dīvân-ı hümâyûndan filân efendi bendeleri bu kerre bâ-evâmir-i 'aliyye ba'zı huşuşa me'mûriyyetle bu cânibe i'zâm buyurulmuş olduğundan haqlarında merâsim-i hürmet ü ri'âyetin icrâsıyla talâtif olunmasını âmir hâme-pîrâ-yı tebcîl olan emir-nâme-i

[s.107]

veliyyü'n-ni'amîleri me'âl-i 'âlîsi rehîn-i iz'ân-ı çâkerî olmuş ve efendi-i mûmâ-ileyh bendeleri hasbe'l-me'mûriyye bu cânibe gelerek tıbķ-ı emr ü iş'âr-ı me'âlî-dişâr-ı seniyyeleri üzre haqlarında merâsim-i mihmân-nevâzî bi'l-icrâ me'mûr olduğu umûr-

ı meşālih-i seniyyeniñ bir ān aqdem h̄üsn-i hitām ile memnūnen i'āde ve ircā'ı emrinde ʔaraf-ı bendegānemden ifā-yı lāzıme-i mu'āvenet ve mūmā-ileyh ile ber-ā-ber yek-dil ü yek-cihet olarak tesviye-i huşuṣāt-ı vākı'asına kıyām u mübāşeret kılınmış ve bi-lüṭfiḥī Te'ālā sāye-i seniyye-i dāverīlerinde ʔend gün ʔarfında meşālih-i mevkūlesiniñ arķası alınıp bitmiş haberiyle ber-ā-ber mūmā-ileyhiñ ḥāk-i pāy-i 'ālīlerinde ruḥ-sūde-i 'ubūdiyyete mübādereti muḳarrer bulunmuş olmağla mücerred ifāde-i ḥāl ve istibķā-yı teveccühāt-ı mekārım-iṣtimāl ma'rızında 'arīṣa-i ʔākerānem terkīm ü taqđīm kılındı ol bābda emr ü fermān ḥāzret-i men-lehü'l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Şubḥī Beg

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Māh-ı rüyuñ göricek aksini yār āyinede

Ḥüsnüne mā'il olup itdi ķarār āyinede

O mehüñ āyineye baqđığını Şanma 'abes

Bulmadı miṣlini ḥübānda arar āyinede

Sünbül-i zülfi gül-i rüyü o serv-i nāzuñ

'Aks idince görünür özge bahār āyinede

Çekilüp āyine-i mihre siyeh perde-i Şerm

Tāb-ı zülfüñ ʔaradı bu gice yār āyinede

Ṭuramaz 'aksi daḥi āyinede ḥavfindan

Ĝamzesi olsa eger tīr-i güzār āyinede

Şubhiyâ sükker-i luţfiyla cenâb-ı zîver

Ṭütî-i ṭab‘um ider nazm-nişâr âyinede

Tavsiye cevâbı

Ṭarîkat-ı ‘aliyye-i Kâdiriyye fuḡarâ vü meşâyihından filân efendi dâ‘îleri bermuktezâ-yı cāzibe-i âb ü dâne bundan aḡdemce Dersa‘âdete vârid ve yine ḡânḡâh-ı dervîşânesi cânibine ‘âzim ü â‘id olduğına ve kendüsi ḡâyetle faḡrîü’l-ḡâl ve emr-i ta‘ayyüşde faḡr u zarûreti vâreste-i ḡayd-ı eşḡâl bulunduḡına binâ‘en reh-i râstî olan bu cânibe vürûdunda ḡaḡlarında levâzım-ı ikrâm u ihtirâmıñ icrâsı ḡuşûsına dâ‘ir enâmil-i zîb-i tevḡîr olan taḡrirât-ı behcet-âyât-ı vâlâları me‘âl-i ‘âlîsi ma‘lûm-ı ‘âcizî olmuş ve efendi-i mûmâ-ileyh ol vechile bu ṭarafa vâşıl olarak fi’l-ḡaḡîḡa kendüleriniñ şalâḡ u şafvet ü faḡr u zarûreti revîş-i ḡâlinden

[s.108]

nümâyân ve her ḡâlde himmet ü i‘âneye muḡtâc u şâyân olup ḡuşûşıyla bu mişillü fuḡarâ-yı ṭuruḡ-ı ‘aliyye ve nüfûs-ı zekiyye ḡaḡlarında levâzım-ı ikrâm u ihtirâmıñ vücûb-ı ḡaḡîḡisi derḡâr olduğundan ṭıḡḡ-ı fermûde-i ‘âlîleri üzre mûmâ-ileyhiñ çend yevm ikâmet ü ârâmlarında her vechile ḡuzûr u râḡatlarına diḡḡat ü i‘tinâ ve ḡîñ-i ‘azîmetlerinde îcâb eden i‘ânesi daḡi tesviye vü îfâ ḡılınmış ve bu cihetle sâye-i devletlerinde mûmâ-ileyhiñ da‘avât-ı ḡayriyyesine mazḡar olduğumuz derḡâr bulunmuş olmaḡla mücerred izḡâr-ı teşekkür ü maḡmidet ve istibḡâ-yı teveccûh-i meḡârim-menḡabet-i seniyyeleri siyâḡında şuḡḡa-i maḡşûşa taḡrîr ü tesyîr ḡılındı ol bâbda irâde efendimiñdir.

Li-Cenāb-ı Rāsiḥ

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Süzme çeşmüñ gelmesün müjgān müjgān üstüne

Urma zahmuñ sīneme peykān peykān üstüne

Rīze-i elmās eker her açtığı zaḥma o şūḥ

Lütfu var olsun ider iḥsān iḥsān üstüne

Dildedür gam şimdilik luṭf eyle gelme ey sürür

Olamaz bir ḥānede mihmān mihmān üstüne

Yārdan mehcūr iken düştük diyār-ı ğurbete

Dehr gösterdi yine hicrān hicrān üstüne

Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler ḥaḫkuma

Eylemişler Rāsiḥe bühtān bühtān üstüne

Tebrīk-i Ramażan cevābı

Ḥaḫḫ-ı 'ācizānemde beḫā-yı teveccühāt-ı devletlerine ve ḥulūl iden şehir-i Ramażān-ı mağfiret-nişānıñ tebrīk ü tes'īdine dā'ir aldığım taḥrīrāt-ı 'ālileri müṭāla'asından müstefād olan mu'āmele-i dil-nevāzīleri mūcib-i memnūniyyet olmuş olduğundan hemān beyān-ı memnūniyyetimi istibḫā-yı teveccühāt-ı devletlerine zerī'a 'addile terḫīm-i cevāb-nāmeye ibtidār olındı ol bābda irāde efendimindir.

Li-Cenāb-ı Ğālib

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Bağlanup zülfinde bozdum 'ahdi de peymānı da

Çeşmini gördüm unuttum derdi de dermānı da

Ey hōş ol mest-i muḥabbet kim ḥumār-ı 'aşqdan

Bir ḳadeḥ meyle deĝişmiş küfri de ĩmānı da

Merd-i bī-ḳayda belā-keşlikdedür ārām-ı dil

Yoksa çokdan terk iderdüm cānı da cānānı da

Bende-i pīr-i ḥarābātum ki yoktur sīḳleti

Zāhid-i zerrāḳun olsun 'ilmi de 'irfānı da

Āteş-i cān-süz-ı dil fikr-i dehān-ı dil-rübā

'Āşıḳuñ ma'lūmıdur peydāsı da pinhānı da

Çünkü derd ehline hep bī-gānelerdür çāre ne

Sen daḫi yād itme Ğālib şabri da sāmānı da

[s.109]

İsti'fā-nāme

Zāt-ı veliyyü'n-ni'amīlerine mevhibe-i ilāhiyye ve 'ātiyye-i şubḫāniyye olan secāyā-yı bende-perverī ve 'ātifet-i seniyyeleri iḳtizā-yı 'ālisinden olarak ḥaḳḳ-ı nā-müsteḥaḳḳ-ı 'ācizānemde erzān buyurulan elṯāf-ı 'aliyye ve ta'aṯṯufāt-ı seniyyeleriniñ biñde biriniñ ĩfā-yı şükr ü maḫmidetinde hezār 'aciz u ḳuşūrum derḳār

oldığı hâlde zamîme-i ihsân u 'inâyet-i bî-gâyeleri olmak üzere hizmet-i mebrûrelerinden filân hizmet-i mefâhâresine meyân-i akrân u emsâlden bi'l-efrâz me'mûr u intiḥâb buyurulmağlığı emrinde şâdir olan meḥâsin-i i'tikâd-ı 'inâyet-i 'tiyâd-ı çâker-perverîleriniñ lâyıķı vechile sipâs ü maḥmidetiniñ te'diye vü ifâsında rûz u şeb du'â-yı devletleriyle kâ'im olan zebân-ı senâ-beyân-ı çâkerânemiñ 'aczi bâhir ise de bende-i ihsân-dîdeleri medâr-ı teşekkür-i 'inâyet ittiḥâz eyledigim taḥşîl-i rızâ-yı mekârim-iḥtivâ-yı raḥîmânelerine ḥaşr-ı mâ-ḥaşal-i vüs' u maḥderet ve farîza-i zimmet-i 'ubûdiyyet bildigim da'avât-ı ḥayriyye-i veliyyü'n-ni'amîleri tekrârına muvâzabet kılındığı ḥuzûr-ı fâi'zu'n-nûr-ı devletlerine ifâdeden müstağnî bulunduğına ve ilâ-âḥiri'l-'ömr mādde-i müstaḳille-i feyz u rif'atim olan hizmet-i veliyyü'n-ni'amîlerinden ašlâ istinkâf itmeyeceğim nezd-i ma'âlî-vefd-i devletlerinde bâhir ise daḥi sâye-i 'inâyet-vâye-i seniyyelerinde me'mûr-ı idâresi olduğım hizmet-i 'aliyyelerinde müddet-i me'mûriyet-i bendegânem kesb-i imtidâd ve bunca vaḳitden berü ḥâk-i pây-i raḥîmânelerinde ruḥ-südelik şerefine 'adem-i mazhariyyet-i çâkerânem cihetiyle mübârek ḥâk-i 'atebe-i 'ulyâlarına bir kerecik olsun yüzler sürmege şevk u heyecân-ı derûnum izdiyâd bulmağla bu garîb ü mihnet-zedeye merâḥim ü ešfâk-ı şâmiletü'l-âfâk-ı raḥîmâneleri erzâniyla me'mûriyyet-i mezkûreden 'afv olunmağlığıma müsâ'ade-i 'aliyyeleri şâyân buyurulmağ bâbında emr ü fermân ḥâzret-i men-lehü'l-emriñdir.

Li-Cenâb-ı Nazîm

mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

Nihâyet yok fezâ-yı 'aşka menzil kânde ben kânde

Güzergâhum meyân-ı baḥr-ı sâḥil kânde ben kânde

Göñül müştāk-ı rüyuñ ben helāk-i dürī-i kūyuñ
Gör inşāf eyle sen de nīm bismil ҡande ben ҡande

Hayāl-i kākülünle mesti-i şahbā-yı la'lünle
Daḡi rüz-ı ezelde bilmezem dil ҡande ben ҡande

Nigāhuñ aldı 'aqlum ben seni teşhīr ҡaydında
Füsünkār olmada cādū-yı Bābil ҡande ben ҡande

[s.110]

Nazīmā şahş-ı himmet küşte-i şemşīr-i baḡtumdur
Yine şekvā felekden ḡayf ҡātil ҡande ben ҡande

Vāli Paşa ҡarafına taḡrīrāt

Eşref-zāde 'Abdullah er-Rūmī ҡuddise sırruḡı's-sāmī ḡazretleriniñ İznīķde kā'in ḡānķāh-ı şerīfleriyle türbe-i münīfeleriniñ ta'mīri ḡaķķında geķende cevāben rāḡares-i tevķīr olan taḡrīrāt-ı vālā-yı müşīrīleri üzerine bunlarıñ pek elzem görinen maḡalleriniñ nihāyet şu ķadar ḡurūş maşrafla hemān şimdiden ta'mīr ü tesviyesine müsāra'at olunması leffen tesyīr ķılınan meclis-i kebīr mazbaḡasında gösterilmiş ise de bilā-istīzān icrā-yı ĩcābına taşaddī olunmayup tekrār istiş'ara mecbūr olunmuş olmaḡın artık lüḡfen ve ĩnāyeten ve müşārun-ileyh ḡazretleriniñ rūḡāniyyetlerine ri'āyeten bu şūretiñ ķabūliyle ber-minvāl-i muḡarrer iķtizāsınıñ icrāsıyıķün keyfiyyetiñ iş'arı ḡuşuşuna müsā'ade-i 'aliyyeleri bī-dırīḡ u şāyān buyurulmaķ bābında.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Küfr-i zülfüñ şalalı rahneler imānumuza

Kāfir ağlar bizüm ahvāl-i perīşānumuza

Seni görmek müte'azzir görünür böyle ki eşk

Saňa bađtuđda ıolar dīde-i giryānumuza

Cevri çok eyleme kim olmaya tā ki dükene

Az idüp cevri cefālar idesin cānumuza

Eksük olmaz ğamumuz bunca ki bizden ğam alup

Her gelen derdli gider şād gelüp yanumuza

Var her halka-i zencirümüzün bir ağzı

Muttaşıl kıлмаđa ifşā ğam-ı pinhānumuza

Ĝam-ı eyyām-ı Fuzūlī bize bī-dād itdi

Gelmişüz 'aciz ile dād itmege sultānumuza

Rikāb-ı şāhāneye 'arz-ı hāl

Cenāb-ı 'umrān-fermā-yı dārü'l-ħarābe-i 'ālem ve medeniyyet-baħşā-yı nev'-i benī ādem ħazretleri şeh-beyt-i Süleyman-nāme-i cihāndārī ve mağla'-ı dīvān-ı şevket-i şehriyārī şevketlü 'azīmetlü pādişāhımız efendimiz ħazretlerini mā-dāme'l-beytü'l-ħarām serir-i merfū'a-i sürür ü kāmranī ve erike-i ma'delet-i şebike-i cihānbānīde

ber-devām buyursun bu kulları muḳaddemen mektūbī-i ṣadr-ı ‘ālī ve mu’ahḫaran ḫazīne-i ḫāṣṣa-i ṣāhāne ḳalemlerinde ve taṣralarda dīvān kitābeti ḫidmetlerinde istiḫdām olunmuş ve ‘alā-ḳaderi’l-istiṭā’a cān-siperāne sa’y ü ḡayret ve ifā-yı ḫüsn-i ḫidmet

[s.111]

itmiş isem de ber-muktezā-yı ṣīve-i ḳader üç seneden berü ve bilā- me’[mū]riyyet ḳalmış iken Rabbim cemī’-i tebe’a-i salṭanat-ı seniyyeyi ḫıfz ve bir daḫi göstermesün bundan muḳaddem vuḳū’ bulan Ḥ’āce Paṣa ḫarīḳ-i kebīrinde ḫāne-i ḳākerānem daḫi sūzān ve bu cihetle evlād-ı ‘iyālim kullarıyla kirā küşelerinde perīṣān ve bir ṭarafdan medār u ma’āṣım olmadıḡından zārüret-i ḫāl-i ‘ācizī ḫadd-i kemāle resīde olmaḡla bi’l-vücūh sezā-vār-ı ‘ināyet ü iḫsān bulundıḡım vāzıḫātdan olup sā’ir bī-vāyegān ḫaḳlarında merāḫim ü eṣfāḳ-ı meṣmūletü’l-elfāḳ-ı ciḫāndārīleri mebzül buyurulduḡı mişillü bu kullarınıñ ḫaḳkında daḫi luṭf u merḫamet-i ḫusrevāneleriniñ erzānıyla ḫāl-i ‘abīdāneme ḳesbān Dersa’ādet yāḫūd ṭaşra me’mūriyyetleriniñ biriyle ḳayırılmaklıḡıma ‘ināyet-i ‘aliyye-i ṣāhāne ve merḫamet-i seniyye-i tācdārāneleri ṣāyān buyurulması bābında emr u fermān lüṭf u iḫsān ṣevketlü ‘azimetlü pādīṣāḫımız efendimiz ḫazretleriniñdir.

Ġazel-i Pertev

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

ḫālın ey üftāde düṣdükce beyān lāzım saña

‘Arz-ı ḫāl ol ṣāḫa vir kim her zamān lāzım saña

Bülbül-i şeydā-yı gül-ruḫsār u Leylī-zülf iseñ

Tā ser-i Mecnūnda ey dil āṣiyān lāzım saña

Yād-ı la'li rūḥ-perverlik ider vaḳt-i firāk
Ger riyāzat-keş de olsañ ḳūt-i cān lāzım saña

Ey dil-i sūzān niçün pervāne-veş ḥāmuşsun
Nāmını bülbül ḳomuş ol gül fiğān lāzım saña

Sen ki fermān-rān-ı iḳlīm-i nezāketsin şehā
Pertev-āsā bir nedīm-i nūktedān lāzım saña

Vālide sultān ḥazretlerine 'arz-ı ḥāl

Devletlü 'işmetlü merḥametlü tācü'l-mestūrāt vālide sultān-ı 'aliyyetü'ş-şān ḥazretleri Ḥaḳ şubḥānehū ve Te'ālā sāye-i ma'āli-vāye-i ḥazret-i şehinşāhīde zāt-ı 'işmet-me'āblarına zīnet-efzā-yı ḥarem-serā-yı iḳbāl ve hemīşe vücūd-ı 'ālem-i sūd-ı 'āliyyelerin ālām-ı kevniiyye ve ekdār-ı 'arziyyeden maşūn ve her ān u zamān ḥurrem u şādān buyursun 'arz-ı ḥāl-i cāriyeleridir ki bundan üç sene muḳaddem zevcim yüzbaşı Rızā Efendi ḳulları vefāt idüp iki nefer kerīme cāriyeleriyle ḳalup ve zāten ḥānemiz olmayup iki yüz ğurūş Īcār ile Teşvīḳiye maḥallesinde sākine olup ve hiçbir taraftan medār u ma'āşım olmadıĝından aşırı mertebe zarūret ü zaḥmet çekmekte bulunduĝımdan ve büyük kerīmem cāriyeleri

[s.112]

on altı yaşına girüp ḥāşşa biñbaşlarından Rif'at Efendi ḳullarına 'aḳdi taşmīm olmaĝla cihāz vesā'ir maşārif lāzimesi için lā-aḳal on biñ ğurūşa ihtiyācım nümāyān olmaĝın ve dā'ire-i mekārım-fāḥire-i 'iffetānelerinde ḥesāba gelmez pek çok ni'am u bī-pāyānlarıyla mūkerrem olmuş dā'iyān-ı şākirü'l-in'āmlarını görmekte ve bāb-ı

veliyyü'n-ni'amîleri kâffe-i enâm haklarında küşâde olduğı hayşiyetle bu cāriyelerini daği müstağrağ-ı yem-i ihsân-ı veliyyetü'n-ni'amāneleri buyurulmağ bābında emr u fermān lütf u ihsân devletlü 'işmetlü 'aliyyetü's-şān efendimiz hazretleriniñdir.

Li-Cenāb-ı Fuzūlî

mefā'îlün/mefā'îlün/mefā'îlün/mefā'îlün

Beni cāndan uşandırdı cefādan yār uşanmaz mı

Felekler yandı āhumdan murādum şem'i yanmaz mı

Gül-i ruhsāruña karşı gözümdeñ kanlı ağar şü

Ĥabībim faşl-ı güldür bu ağar şular bulanmaz mı

Degüldüm ben saña mā'il sen itdüñ 'ağlumı zā'il

Baña ta'n eyleyen cāhil seni görgeç utanmaz mı

Kamu derdlülere cānān devā-yı derd ider ihsān

Niçün kılmaz baña dermān beni bīmār şanmaz mı

Şeb-i firğat yağar cānum döker kan çeşm-i giryānum

Uyarur ĥalkı efğānum kara bağtum uyanmaz mı

Ğamum pinhān tutardum ben didiler yāre kıl rüşen

Disem ol bī-vefā bilmen inanur mı inanmaz mı

Fuzūlî rind-i şeydādur hemişe ĥalka rüsvādur

Şoruñ kim bu ne sevdādur bu sevdādan uşanmaz mı

Şadâret-penâhiye 'arz-ı hâl

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki bu 'abd-i müstedîmleri otuz sene 'asâkir-i şâhânedede eşvâb emînlik hîdmet-i celîlesinde istiḥdâm olunarak teḳâ'uden çerâğ olup du'â-yı devâm-ı 'ömr ü iḳbâl-i ḫâzret-i cihândârîye muvâzabet üzere bulunmakta isem de keşîrû'l-'iyâl olduğım cihetle tekâ'üdlük ma'âşıyla fâmiyâ-yı 'âcizânemiñ idâresi mümkün olamadığından zarûret-i ḫâle düçâr olduğuma ve ḳulları mişillü emekdârân-ı bendegân-ı salṫanat-ı seniyye ise her bâr nâ'il-i mükâfât olarak hiç biri maḫzûn bırağılmadığından muḳtezâ-yı bende-perverî ve merâḫim-sâzî-i devletleri üzere bir münâsib maḫalliñ müdirliği ile ḳayırılmaḳlıgım ḫuşûşuna müsâ'ade buyurulmaḳ niyâz u recâsına cür'et eyledim ol bâbda emr ü fermân ḫâzret-i men-lehü'l-emriñdir.

Li-Cenâb-ı Fuzûlî

mef'ûlü/fâ'ilâtün/mef'ûlü/fâ'ilâtün

Merhem ḳoyup oñarma sînemde ḳanlu dâğı

Söndürme öz elüñle yandurduḡuñ çerâğı

[s.113]

Uymuş cünûna göñlüm ebrûña dir meh-i nev

Ne i'tibâr aña kim seçmez ḳaradan ağı

Ḳaddüñ ḡamından servüñ sormaḡa za'f-ı ḫâlin

Gülzârdan kesilmez ırmaḳlaruñ ayağı

Dür tek dişüñ sözini her dem işitmek ister

Bahruñ müdâm anuñçün sâhildedür kulağı

Zülfi siyeh şanemler olmuş senüñ esrũñ

‘Aşkuñda her birinũñ o zülfi boynı bağı

Ger müşg dirse ‘aşık ol bũy-i zülfe sākĩ

Tünd olma bir kadeh ver ter eylesün dimāğı

Devrān havādisinden yok bākümüz Fuzũlĩ

Dāru’l-emānumuzdur meyhāneler bucağı

Meşīhat-penāhiye ‘arz-ı hāl

Ma‘rũz-ı dā‘ĩ-i dīrīneleridir ki şagr-ı sinn-i ‘acizānemden berũ ‘ulũm-ı ‘Arabiyye taḥşīl ve bi-ḥamdihĩ Te‘ālā tekml-i nūsaḥ müyesser olup icāzet aḥz ve nice meşāyih-ı kibāre daḥi idrāk iderek ekşerinden fikh u tefsīr ü ḥadīs-i şerīf tederrũs idüp aḥz u istifāza eylemiş olduğımdan yigirmi seneden berũ cevāmi‘-i şerīfede talebe-i ‘umũma neşrile iştigāl-i ‘acizāneme mükāfāten İstanbũl müderrisligiyle iki yüz ğurũş ma‘āş iḥsān buyurulup teşekkürinden ‘aciz isem de keşīrũ’l-‘iyāl olduğımdan vefā itmeyüp elem ü iztırāb-ı hāle giriftār olduğımdan ve cenāb-ı Ḥaḳ zāt-ı ‘ālĩ-i meşīhat-penāhĩlerine bitmez ve tükenmez ‘ömürler iḥsān buyursun bu kerre sarāy-ı cedĩdde haftada iki gün tedrīs olunur Buḥārĩ-i Şerīf ḥ‘ācesi Muḥammed Efendiniñ vuḳũ’-ı vefātıyla cihet-i mezkũr maḥlũl olduğımdan lũtfen ve merḥameten cihet-i mezkũreniñ ‘uhde-i ḥaḳīrāneme tevcīh ü iḥsānıyla bu vechile daḥi ḥaḳḳ-ı ‘acizānemde merḥamet ü şefḳat-i seniyye-i cenāb-ı fetva-penāhĩleriniñ tekrār buyurulması bābında emr ü fermān ḥazret-i veliyyũ’l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Her gören 'ayb itdi eşk-i dīde-i giryānumı

Eyledüm taḥkīk görmiş kimse yok cānānumı

Laḥza laḥza ḥūblar gördüm ki dil ḳaşındadır

Pāre pāre eyledüm ben hem dil-i sūzānumı

Çok yetürme göklere efgānum ey kāfir şaḳın

İncinür nā-geh Mesīhā işidüp efgānumı

Ḳılma her sâ'at beni rüsvā-yı ḥalk ey berḳ-i āh

Eyleme rüşen şeb-i ḡam külbe-i aḫzānumı

Çıḳma ey dīvāne bāzār-ı melāmetten diyü

Muttaşıl çāk-i girābānum dutar dāmānumı

Ḳaḡı bütdür bilmezem ĩmānumı ḡāret ḳılan

Sende ĩmān yoḳ ki sen aldun diyem ĩmānumı

[s.114]

Ey Fuzūlī cāna yetmişdüm gönülden şükr kim

Baḡladum bir dil-bere ḳurtardum andan cānumı

Nezāret-i Hāriciyyeye ‘arz-ı hāl

Devletlü efendim hāzretleri Hevyār hānında beşinci numru ile muraqqam oṭada sākın zāten Yunan tebe‘asından olup şimdi Fransa himāyesine dahālet itmiş olan şarrāf filānca kimesne zimmetinde filān huşūşdan ṭolayı ticāret-hāne i‘lāmiyle şu kadar biñ ğurūş alacağım olup defa‘ātlā ṭaleb olunmuş ise de i‘ṭāsında muḥālefet ve imrār-ı vaḳt itmekde bulunduğundan sefāretiyle bi‘l-muḥābere maṭlūbāt-ı ‘ācizānemiñ sür‘at-ı taḥşīli huşūşuna müsā‘ade-i āşafāneleri şāyān buyurulmaḳ bābında emr ü fermān hāzret-i men-lehü’l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Nedīm

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

Mest-i nāzum kim büyütdi böyle bī-pervā seni

Kim yetiştürdi bu gūne servden bālā seni

Būydan hoş rengden pākizedür nāzik tenün

Beslemiş ḳoynında gūya kim gül-i ra’nā seni

Güllü dībā giydin ammā ḳorḳarım āzār ider

Nazenīnüm sāye-i hār-ı gül-i dībā seni

Bir eliñde gül bir elde cām geldün sāḳiyā

Ḳanğısın alsam güli yāḥūd ki cāmı yā seni

Şandum olmuş ḥüsnile fevvāre-i āb-ı ḥayāt

Böyle gösterdi baña ol ḳadd-i müstesnā seni

Şāf iken āyīne-i endāmdan sīnem dirīg
Almadum bir kerrecik āgūşa ser-tā-pā seni

Ben didükçe böyle kim kıldı Nedīmi nātüvān
Gösterür engüşt ile meclisteki mīnā seni

Māliye Nezāret-i Celīlesine ‘arz-ı hāl

Devletlü efendim hazretleri Rūmili Yeñişehri sancāğı aġnām rūsümātı ve iltizām-ı sâ’ireye şirketimizden dolayı Süleymān Aġa ile olan muḥāsebelerimiziñ rü’yeti için muḫaddem taḫdīm itmiş olduğım ‘arz-hāl-i ‘acizānem dīvān-ı muḫasebāt-ı māliyye havāle buyurulmuş ise de üç seneye qarībdir ki mūḫasebelerimize fayşal virülüp tesviye olunamadığından bu ise umūr-ı çākerānemiñ ta’ṭiline sebep-i müstaḫil olacağından muḫasebelerimiziñ serī’an rü’yetiyle tebeyyün idecek maṭlūbāt-ı bendegānemiñ taḫşīli zımnında meclis-i mezkūre te’kīd-i irāde-i ‘aliyye-i nazāret-penāhīleriniñ şāyān buyurulması bābında emr ü fermān hazret-i men-lehū’l-emriñdir.

Li-Cenāb-ı Faşīḫ

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

[s.115]

Cāy idinsem itmek istib‘ād deyr-i miḫneti
‘Aşīḫam bir kāfir ḫūsne Muḫammed ümmeti

Giceler ‘azm itdigim ol māha sāyem ḫavfidur
Bir ṭarīḫ ile ḫabūl itmez muḫabbet şirketi

İttihādın şem‘ile efsürde itmiş rûzgār
Bulmadum pervānede evvel olan germiyyeti

Minnet-i hâtır-hırâş-ı tîşe kaydın çekmezüz
Kühî deşt eyler dilûñ kemter-nigāh-ı hasreti

‘Aksi āyineyle ülfet eylemez bir vechile
Şûret-i ta‘bire gelmez ol perīnûñ vahşeti

Cāna minnetdür cefāsına taḥammül ey Faşîḥ
Bāri bāğ eyler baña ol tıfl-ı nāzuñ lükneti

Evḳāf-ı Hümāyün Nezāretine ‘arz-ı ḥāl

Devletlü efendim ḥazretleri filān maḥallede kā’in filān vaḳfı musakḳafātından olup yedi oḡa bir bāğçe ve bir ḥamāmı şāmil bir bāb-ḥāneye pederimiz filān aḡa mutaşarrıf iken bundan beş sene muḳaddem vuḳū‘-ı vefātıyla çākerleriyle şaḡır birāderim bendelerine ḥāne-i mezbūruñ ‘ādiyen nışfiyyet üzre intikāli lāzımeden ise de birāderimin ḡaşrada bulunduḡına binā’en ḥālī üzre ḳalmış ve ḳazā’en ḥāneniñ senedi daḡi zāyi’ olmuş olduḡından şimdi birāderim ḳulları geldiḡi cihetle defter-i vaḳf-ı şerīfden menzil-i mezbūruñ bi’l-münāşafa ‘uhdelerimize intikāli ba‘de’l-icrā bir ḳıt‘a cedīd temessükün i‘ḡāsı ḥuşūşına müsā‘ade-i nezāret-penāhīleri erzān buyurulmaḡ bābında.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

Ey vücūd-ı kāmilüñ esrār-ı hikmet maşdarı
Maşdarı zātuñ olan eşyā şıfātuñ maşharı

Mazharı her hikmetüñ sensin ki kilik-i kudretüñ
Şafha-i eflake naş itmiş huṭuṭ-ı aḥteri

Aḥteri mes'ūd olan oldur ki ṭab'-ı pākinüñ
Ḳābil-i feyz ola lüṭfuñda şafā-yı cevheri

Cevheri ma'yüb olan nāḳış benem kim muttaşıl
Sādedür ḥaṭṭuñ ḥayālinden zamīrüm defteri

Defter-i a'mālümüñ ḥaṭṭı ḥaṭādandur siyāh
Ḳan döker çeşmüm ḥayāl itdükçe hevl-i maḥşeri

Maḥşeri eşküm virür seyl-āba ger rüz-ı cezā
Olmasa maḳbül-i dergāhuñ sirişküm gevheri

Gevheridür 'aşḳ bahrinüñ Fuzūlī āb-ı çeşm
Līk bir gevher ki lüṭf-ı Ḥaḳ añadur müşteri

De'āvī Nāzırına 'arz-ı ḥāl

Devletlü efendim ḥazretleri filānca ḳalem ketebesinden filān efendi bendeleri bu
cāriyelerini

[s.116]

ṭoḳuz māh muḳaddem ḥasbe'l-ḳader taṭlīḳ ve üç nefer-i şaḡire evlādlarım ile sebīlimi
taḥliye eylemiş olmaḡla şer'-i şerīf ma'rifetiyle çocuklara māhiye altı yüz ḡurüş
nafaka taḥşīş olunup iki māh ṭoḡrica i'ṭā eyleyüp yedi aydan berü bir aḳça virmeyüp

envā'-ı ezā vü cefā etmekte olduğu rehīn-i 'ilm-i 'ālī-i raḥīmāneleri buyurulduḡda efendi-i mūmā-ileyh ḡuzūr-ı nezāret-penāhīlerine celb ve terākūm iden yedi aylıḡ ma'lūmū'l-miḡdār mebāliḡi taḡşīl ve bundan böyle māh-be-māh nafaḡa-i maḡşūşayı bilā-ezā i'tā eylesini lūḡfen tenbīh buyurulması ḡuşūşına müsā'ade-i seniyyeleri erzān buyurulmaḡ bābında.

Li-Cenāb-ı Nedīm Şarkı

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

Yaḡīn gel kaçma ey şūḡ-ı cihān ḡüsnüñ 'ayān olsun

Baña her bir nigāhuñ māye-i ārām-ı cān olsun

Ruḡı gül lebleri mül kāmeti serv-i revān olsun

Olursa bāri dil-ber böyle şūḡ-ı nūktedān olsun

Seni pinhān sevüp ey nev-nihāl-i bāḡ-ı istiḡnā

Birāz müddet senüñle zevḡ-ı şoḡbet idelüm tenhā

Eger sen gelmez iseñ saña ben 'azm ideyüm amma

Şaḡın kendüñ bu rāz aḡyārdan dā'im nihān olsun

Bu 'ahd-i zevḡ u şādīnüñ gerek ḡadrin bile ādem

Ki diller her zamān olmaḡdadur bir şevḡile ḡurrem

Nedīmā vaḡt-i cemde olmamuşdur böyle ḡurrem-dem

Du'ā-yı devlete meşḡul olup dil şād-mān olsun

Evḡāf Nezāretine diḡer 'arz-ı ḡāl

Devletlü efendim ḡazretleri Mekke-i Mūkerreme şerrefeha'llāhü Te'ālā ilā-yevmi'l-āḡhirede cennet-mekān 'Abdü'l-Mecīd ḡān ḡābe şerāhü ḡazretleriniñ binā vü iḡyāsına

muvaıffak oldıkları kütüb-hāneniñ ħāfız-ı kütüb-i şānisi filānca zātıñ bilā-veled vefātı vuķu‘ bulmağla çākerleri daħı İstanbul müderrisīn[in]den olup baķıyye-i ‘ömrümü arāzī-i mübāreke-i ħicāziyyede geçirüp du‘ā-yı deymūmiyyet-i ħazret-i pādişāhiye muvāzabet ve neşr-i ‘ulūm-ı nāfi‘a ile ħıdmet-i mezkūreyi ifāya mübāderet eylemek üzere ‘uhde-i ‘ācizāneme tevcīħ buyurulması bābında.

Li-Cenāb-ı Nedīm Şarkı

fe ‘ilātün/fe ‘ilātün/fe ‘ilātün/fe ‘ilün

Sāķiyā meclise gel cismüme gelsün cānum

‘Ahdler tevbeler ol sāğara ķurbān olsun

Ayāğūñ şaķınarak başma aman sulţānum

Dökülen mey kırılan şışe-i rindān olsun

Merħabā itdigiñ illerle revā mı göreyim

İller emsün o şeker lebleri de ben ŧurayım

[s.117]

Bāri lütf eyle e zālīm biricik yüz süreyim

Pāyūñ olmazsa eger kūşe-i dāmān olsun

Şūħsuñ neyleyem ammā ki yalān söylersin

Her zamān böyle Nedīmāyı firīb eylersin

Ĥāmıdır mīve-i vaşlum saña olmaz dırsin

Olsun ey tāze niħāl-i ķemen-i cān olsun

Ticāret Nezāret-i Celīlesi tarafına ‘arz-ı hāl

Devletlü efendüm hazretleri teba‘a-i devlet-i ‘aliyyeden hayriyye-i ticārī filān efendiniñ zimmetinde bā-sened şu kadar biñ gurūş maṭlūbımı iki seneden berü virmedükden başka bu kerre ba‘zı kesāna muvāza‘aten borçlu olarak izhār-ı iflās efkārında bulunmuş ve merķümüñ iflāsı mücerred maṭlūbāt-ı çākerānemi bir kāt daha ‘ukde-i ta‘aḥḥura düşürmek veyā bütün bütün çürütmek ğarazından ‘ibāret olarak buña ise m‘adelet-i seniyye kâ‘il olmayacağı emr-i āşikār görünmüş olmağın merķümüñ iflāsına havāle-i sem‘ u i‘tibār olmayarak maṭlūbāt-ı çākerānemiñ ma‘a-güzeşte ve maşārif istiḥşāli esbābınıñ istikmāli bābında.

Protesto istid‘āsına dā‘ir ticāret nāzırına ‘arz-ı hāl

Mā‘rūz-ı çāker-i kemīneleridir ki devlet-i ‘aliyye teb‘asından Ğalaṭada filān bāzırgān ile fī 3 Teşrīn-i evvel sene 284 tārīhiyle memhūr şīşe derūnunda virdiği numūne mücebince otuz bir gün zarfında der-i ‘aliyyede teslīmini behr-i İstanbūl kili şu kadar gurūşa yigirmi biñ kil ḥiñtanıñ cem‘an şu kadar gurūş bahāsından āle‘l-ḥisāb şu kadar gurūşı peşīnen i‘ṭā bākisi daḥi ḥiñtalarıñ yedimize teslīmini günü tamāmen i‘ṭā olunmak üzere koñturat eyledik ḥālbuki bugün va‘demiz tamām olup zaḥīreler henüz tarafımıza teslīm olmadığından ticāret nizām-nāmesi mücebince mezkūr zaḥīrelerden rāyic-i vaḳt üzere ḥāşıl olacak ticāret ve menfa‘ati da‘vā vü taleb idecegimden şimdiden ḥaber verilmek üzere şüret-i resmīde işbu protesto-nāmelerim üç kıṭ‘a olarak bi‘ṭ-ṭanzīm maḥkeme-i ticāretde ba‘de‘t-taşdīķ bir nüshası ḥükümetde zabṭ ve bir kıṭ‘ası bāzırgān-ı merķüm cānibine irsāl ve diğeri taraf-ı ‘āciziye i‘ṭā olunmak bābında.

Li-Cenāb-ı Fāzıl Beg

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

Akça yok ortada başdan başa 'ālem müflis

Gerek ednā gerek a'lā kimi görsem müflis

[s.118]

Şırma perçemli gümüş tenlü olan dil-berler

Sā'ir ādem gibi anlar daḥi pür-ğam müflis

Müflis olmak kişiye ḥaḳ bu ki ḡāyet müşkil

Bā-ḥuşuş ben gibi hem 'āşık ola hem müflis

Pāre pāre olamam akça için ḥırş itmem

Gösterür nāz u ḡinā ṭab'im olursam müflis

Nuḳre-i eşke bedel zer gibi eyler ḥande

Görmedüm ben hele Fāzıl gibi ḥurrem müflis

Ser-'asker paşaya ḥacc-ı şerīfe ruḥşat talebine dā'ir 'arz-ı ḥāl

Devletlü 'aṭūfetlü efendim ḥazretleri bu ḳulları ḥāşşa üçüncü alayınıñ ikinci ṭaburı yüzbaşılardan olup çoḳdan berü 'atebe-i felek mertebe-i beytu'llāha ve ḥāk-i 'ıṭırnāk-ı ravza-i muṭāhhara-i cenāb-ı seyyidü'l-enbiyāya yüzüm gözüm sürmek emel ü arzūsunda bulunduḡım cihetle sāye-i şāḥānede emniyye-i 'ācizānemiñ ḥuşūline vefā idecek ḳadar aḳçem daḥi mevcūd u müheyyā olduḡından bu sene-i mübāreke de 'azīmetim muşammem olarak merāḥim-i seniyye-i sipeh-sālārīlerinden mercūdur ki bi-meşiyetihī Sübhānehū ve Te'ālā üç māḥ zarfında şavb-ı maḳşūda gidüp gelmek üzre ruḥşat-ı 'aliyye-i ser-'askerīleri erzān buyurulmaḳ bābında.

Li-Cenāb-ı Müştāk

mefā'īlün/mefā'īlün/mefā'īlün/mefā'īlün

Sarāy-ı devletüñ dārü'l-emāndur yā Resūla'llāh

Meṭāf-ı büsegāh-ı ins ü cāndur yā Resūla'llāh

Ġubār-ı ḥāk-i pāyüñ lā-cerem iksīr-i a'zamdur

Cilā-yı dīdehāy-ı kudsiyāndur yā Resūla'llāh

Hilāl-āsā ḡam-ı 'aşkuñla lāḡar olsa bir 'aşık

Dü 'ālemdē müşārūn bi'l-benāndur yā Resūla'llāh

Mübārek ravzaña ihlāş ile yüz süren 'ārifler

Ser-efrāz ḡürūḡ-ı 'ārifāndur yā Resūla'llāh

Yüzüm ḡara günehkāram velī Müştāk-ı dīdārem

Günehkāre şefā'at rāyegāndur yā Resūla'llāh

Ḥudādan ḡavf idüp şaşdum gelüp dergāhuña düşdüm

Sarāy-ı devletüñ dārü'l-emāndur [yā Resūla'llāh]

Terfī'-i rütbe için 'arz-ı ḡāl

Çākerleri ḡīn-i şabāvetimde mekteb-i ḡarbiyyeye duḡul idüp mektebiñ nizāmı üzre 'ulūm-ı naḡliyye vü 'aḡliyye ve fūnūn-ı mütenevvi'a-i ḡarbiyyeyi taḡşīl idüp bi'l-imtiḡān yüzbaşılık rütbe-i refī'asıyla filān ordu-yı ḡümāyun filān ḡaburına me'mūr olup ḡoḡuz seneden berü istiḡdām olinmaḡda ve üç def'a filān filān muḡārebelerde

h azır bulunmış ve c n-siper ne  f -y1 hizmetde muvaffak olduğıma m k f ten  tabur-
1 mezk ru n

[s.119]

 olağası fil n muharebede şahb -y1 şah deti n ş id p yeri m n hal olduğına mebn 
hasbe'l-isti k k ve' - ar k k n n-1 h m y n m cebince ma hall-i m n hall-i mezk re
icr -y1 me'm riyyet-i ' ciz neme m s 'ade-i sipeh-s l r leri ş y n buyurulma 
b bında emr   ferm n.

Li-Cen b-1 L z m 

f 'il t n/f 'il t n/f 'il t n/f 'il n

ş h-1 h sn n m l -i 'aş  r m id p ferm nına

 ekdi  oğrı  aşlaru n ş h ne-i 'unv nına

Nev uş li ş veden bulmuş cem l n hoş niş m

Serv- add m s de fes girdi vef  meydanına

Bir b l k hind   ı up  abur şeklin dizdi ha 

 amzeler yalın kılıc 'arş itd r r her yanına

Ben m ş r-i 'aş n m s nemde  ağ ndır niş n

 eşm-i  h lar alay a dı go n l d v nına

Cenk i un 'uşş ka h n-efş n g zler  ar  ider

şeh-s v ram kim durur t r-i m je n peyk nına

Şāğ u şol tutmuş bölük zülfüñ kûmandâyı şabâ

Ser-livâ-yı kâkülüñ bâş egdirür erkânına

Hâli yüzden kur'a-i bahtumda haç çıkdı siyâh

Karağol bekler gönül küyuñ şeb-i hicrânına

Ey Lüzümî nuşa-i şi'rüñ vefâ kânûnidur

Ehl-i diller nev-be-nev ta'lîm ide cânânına

Rütbe-i hâliyesiyle yerleşdirilmesini müsted'î 'arz-ı hâl

Çâkerleri mekteb-i harbiyye şakirdânından olup filân sene icrâ buyurulan imtiyhânda tebeyün iden istihkâk-ı 'âcizâneme mebnî mülâzım-ı şânî rütbesiyle filân alayın filân tábûrına me'mûr olarak üç sene ifâ-yı hüsn-i hizmet idüp eşvâb emâneti rütbe-i celîlesine nâ'il olmuş ve ol vechile hizmet-i 'âcizânemde beş seneden berü istikâmet üzre bulunmağda iken bundan muqaddem eşvâb emâneti rütbesi bâ-irâde-i seniyye lağv olunmağla çend mâhdan berü açığda bir maħalle yerleşmemiş olduğım cihetle geçende filân tábûrı yüzbaşısı ağanın diger maħalle me'mûriyyeti vuķu'uyla yeri münhal olmağla çâkerlerini maħall-i mezkûra yerleşdirilmek huşûşına müsâ'ade-i âliyyeleri erzân buyurulmağ bābında.

Li-Cenāb-ı Kemāl

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

Görsem de şad hezār haķâret o şühdan

Gelmez yine lisāna şikâyet o şühdan

Rū-mālī-i zemīn-i recādan ne fā'ide
Yoğdur ümīd-i luğf u 'ināyet o şūğdan

Bilmez mi 'ālemi o ғadar itmesün ğurūr
Zā'il olur bu ħüsn ü melāğat o şūğdan

Hep cevr-i bī-vefālıgına ғatlanurdu dil
Bir kerre ğörmüş olsa ri'āyet o şūğdan

[s.120]

'Uşşāğ içinde başlıca bir dāstān olur
Çekdiklerüm olunsa ħikāyet o şūğdan

Cān virmek 'āşığunıñ sebep-i iftiğāridur
Bizden fedā-yı rūğ u işāret o şūğdan

Biñ kerre ğünde ғılsa cefā yağsa cānumı
Mümkin degül kemāl-i ferāğat o şūğdan

Te'ehhüle izin almak için 'arz-ı ħāl

Çāker-i kemīneleri bu def'a filānca mağallede filān efendiniñ kerīmesini 'ağd ü tezevvüc eylemek niyet-i ħayriyyesinde bulunduğım cihetle cānib-i ħazret-i ser- 'askerīlerinden mağalle imamı efendi ħarafına ruğşatı ħāvī bir ғığ'a tezkire-i sāmīleriniñ teşğir ü iğsān buyurulması bābında.

Li-Cenāb-ı 'İzzet Molla

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

Bir derde uğramış nigehi derd-i cān iken

Düşmüş belāya kendi belā-yı cihān iken

Bir gül cemāle 'āşık olup āh u zār ile

Bülbülüñ itmede ta'cüb-i gül-sitān iken

Bir nev-resīde şūhile meydān-ı 'aşk[uñ]da

Ceng eyleyüp bozuldu şeh-i hüsn ü ān iken

Bir kāfir eylemiş anı zünnār-ı zülfe bend

Erbāb-ı 'aşka daħl idici müslimān iken

Zālim unutmasun bize cevr itdiği günü

Şimdi amān amān dir imiş bī-amān iken

'Uşşāka müjde aldım o zālimden intiķām

Eylermiş āh bādī-i āh u figān iken

'İzzet yāzık o şāha ki eyler mübāreze

Bir tıfl-ı nīsvār ile şāhib-ķırān iken

Sīnemde hırz-ı cān idi rāz-ı derūn-ı pīr

Esrār-ı 'aşk ketm-i 'ademde nihān iken

Tekā'üdlük 'arz-ı hālî

Çākerleri filān alayn̄ ṭābūrında biñbaşı olup tamām kırk seneden berü silkü'l-le'al-i 'asākir-i şāhānede bulunmuş ve me'mūr olduğım ḥidemāt-ı mütenevvi'alarda ve ḥuşūşiyle on beş def'a 'Arabistān ve Rūmili ve Kürdistān cāniblerinde vuḳū' bulan muḥarebelerde bi'z-zāt ḥāzır olarak fevḳa'l-'āde izhār-ı şecā'at ve ibrāz-ı şadāḳat iderek rızā-yı me'alī irtizā-yı cenāb-ı mülūkāneyi taḥşīl itmiş ve filān muḥarebede şol dizime ḳurşun işābet itmiş ise de mehmā-emken ifāḳat bulup yine edā-yı me'mūriyyet itmekde iken bu sene ḳulaḳlarıma aḡırlıḳ gelüp külliyyen işitmez olup tedābīr-i ṭıbbiyye ve müdāvāt-ı ĩcābiyyesine teşebbüs olınmış ise de fā'idesi müşāhade olunmamış çünki

[s.121]

sinn-i 'ācizī şeyḫūhete irüp kemālini bulmuş olduğından ba'demā ḥidemāt-ı 'askeriyyeyi ĩfā vü edāya ḳudret u liyāḳatım ḳalmadığından baḳıyye-i 'ömr-i kemterānemi ḥāne-i 'ācizānemde du'ā-yı devām-ı 'ömr-i ḥazret-i pādişāhiye ḥaşr u vaḳf itmek ve mesbūḳ olan ḥidemāt-ı çākerāneme mükāfāt olmaḳ üzre emsālîm mişillü tām ma'aşım ile tekā'üden çerāḡ buyurulmaḳlıḡıma müsā'ade-i 'aliyyeleri şāyān buyurulması bābında emr ü fermān.

Li-Cenāb-ı Sa'īd

fe'ılātün/fe'ılātün/fe'ılātün/fe'ılün

Çār şad zaḳma dūçār olsa bulur çāresini

Ṭālī'i yār olanıñ yār şarar yāresini

Yüz bulup yüz kadar ‘aşık yüzine yüz sürmüş

Var ise lutfā sezāvār ider āvāre seni

Gül yüzi güldü koyup bāde-i gül-sūht gibi

Hāriş-i hār-ı ğama bülbül-i ğam-hvāre seni

Ƙıl kadar Ƙılma nazār Ƙıl ile Ƙāle beni bul

Ey şabā bir aralık gel ara zülf ārasını

Göz göz olsa bile gözler mi gözi ğayrı tabīb

Ʀālī’i yār olanıñ yār şarar yāresini

Şekl-i teşlīş de āşdım der-i eş‘āra Sa’īd

‘İzzetüñ mışra‘-ı vālā-yı güher-pāresini

Bir ğazeldür iki tazmīn-i müselleş üç beyit

Şā’irüñ dört Ƙılar dīde-i nezzāresini

Bilā-ma‘āş isti‘fā eylemek hakkında ‘arz-ı ğal

Çākerleri filān alayıñ filān t̄āburınıñ filān bölügi mülāzımı olup şu kadar seneden berü silkü’-le’āl-i ‘āsākir-i şāhānede bulunaraq me’mūr oldığım ğidemāt-ı pādīşāhīde ez-dil ü cān sa’y u ğayret ve her hālde ibrāz-ı ğüsn-i ğidmet ü şadākat iderek rızā-yı ‘ālīyi taḫşīl itmiş ve ‘ömrüm oldığca ğidmet-i mā-bihi’l-mefḫaret ‘asākir-i şāhānede ārzü vü ğvāhişim ber-kemāl ise de memleket-i ‘ācizī cānibinde umūr-ı beytiyye-i çākerānemi rü’yet idecek zükürdan kimesnem Ƙalmayup emlāk ü eşyāmız perīşān olup Ƙullarınıñ orada mevcūd bulunmağlığım derece-i elzemiyyetde bulunmuş oldığı

ma'lûm-ı âşafâneleri buyurulduğda ba'demâ rütbe vü ma'âş ve mükâfât-ı sâ'ire taleb itmek şartıyla silk-i celîl-i 'askerîden bilâ-ma'âş 'afv ü ihrâcım bâbında.

Şarkı Li-Cenâb-ı Sa'îd

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Meyl ider bu hüsni ile kim görse ey gül-fem seni

Çâre pek güçdür meger ki görmeye 'âlem seni

Tarh-ı külfetden tolayı düşmüş ammâ rüyına

Tâze sünbülzâra döndürmüş siyeh perçem seni

[s.122]

Bî-meşel bir hüsne mâliksin ki ey kaşı hilâ[k]l

Mihr-i 'âlemle bile farz idemem tev'em seni

Tal'atüñ gördükce âfâkı tutan budur deyü

Birbirine gösterür çün mâh-ı nev-'âlem seni

Qadrin añlarken Sa'îdâ ol vezîr-i lâ-nazîr

Silk-i şâ'irden niçün 'ad itmemiş bilmem seni

Cümle-i ekdârdan ey âşaf-ı dâniş-nihâd

Tañrı mahfûz ide hem sevdiklerini hem seni

Şınıf-ı redîfe dâ'ir 'arz-ı hâl

Çâkerleri filân şancağ ahâlisinden olup filâncasına icrâ olunan qur'a-i şer'iyyede ismi- i 'âcizâneme qur'a işâbetiyle filân ordu-yı hümâyûnı mensübâtdan filân alayıñ filân tábûrı neferâtına idhâl olarak vecîbe-i zimmet-i çâkerânem olan beş sene hidmet-i 'askeriyyemi tekmîl eylemiş olduğuma mebnî şınıf-ı redîfde dağı yedi sene hidmetimi

İfā eylemek üzre silk-i muvazzafdan şınf-ı redife naql ü idrāc ile yed-i ‘āciziye bir kıt‘a redif tezkiresiniñ i‘tāsı bābında.

Li-Cenāb-ı Nedīm Şarkı

mefā’īlün /mefā’īlün/mefā’īlün /mefā’īlün

Ser-ā-pā hüsñüvānsın dil-sitānsın nāz-perversin

Civān-ı mihrībānsın şūhsun nāzende dilbersin

Naẓīrūñ yok cihānda hüsñile mihr-i münevversin

Bahā olmaz saña cānā ‘aceb pākīze-gevversin

Eyā gülzār-ı hüsñ ü behcetūñ naḥl-i ser-efrāzı

Kim üstād itdi fenn-i ‘işvede ol çeşm-i ṭannāzı

Kim öğretti saña cānā bu deñlü şīve vü nāzı

Ki dā’im böyle nāzile güler nāzile söylersin

Yeter ḳalduñ yeter ey ṭıfl- nāzım ḥānede tenhā

Yeter ḳarışmasunlar saña ḡayrı dāye vü lālā

Birāz gel bāḡa bülbul diñle gül seyr it açıl cānā

Ki sen daḡı henüz açılmamış bir ḡonce-i tersin

Hırāmuñ dil-pesend ü cünbişüñ dil-ḡāhdur cānā

Ḥayālūñle Nedīmūñ kārı āh ü vāhdur cānā

Atañ anañ senüñ var ise mihr ü māhdur cānā

Ki bir baḳışda mihre bir baḳışda māha beñzersin

İhrācına dā'ir 'arz-ı hāl

Bu kulları filān ordū-yı hümāyūnı filān alayında filān t̄aburı neferātından olup farīzā-i zimmet-i 'abīdānem olan beş sene h̄idmet-i 'askeriyyemi edā vü ikmāl eyledigüme binā'en filān senesi istibdālimde tezkiremi terk iderek beş sene daha h̄idmet idüp tamām on sene silk-i 'asākirde h̄idmet ü şadākat eylemiş olduğımdan bu mişillü on sene

[s.123]

İfā-yı h̄idmet iden efrād-ı 'askeriyyeye bütün bütün ihrāc tezkiresiniñ i'tāsı nızām-ı 'ālī iktizāsından bulunduğına mebnī kuluñuzuñ daħi silk-i 'askeriyyeden ihrāc tezkiremiñ i'tāsı bābında.

Şarkı Li-Cenāb-ı Nedim

mefā'ülün/mefā'ülün/fe'ülün

'Aceb nāzende şūh-ı dil-sitānsın

Güzelsin tāzesin tersin civānsın

Hemān kalbümdeki rāz-ı nihānsın

Gözümde nürsun sīnemde cānsın

Neden işkestedür t̄arf-ı külāhuñ

Neden mestānedür çeşm-i siyāhuñ

Niçün kanlar döker t̄ig-i nigāhuñ

Niçün sen böyle āşüb-ı cihānsın

Varup bigānelerle ülfet itdüñ

Dil-i zārum esīr-i miḥnet itdüñ

Beni cevriñle sen bî-ṭāḳat itdüñ
Yamansın mā-ḥaşal zālim yamansın
Göñül kim 'aḳd-i bend-i kākülüñdür
Hevādār-ı şemīm-i sünbülüñdür
Nedīm-zār ḳurbānuñ ḳuluñdur
Sen anuñ ḥüsnüne rūḥ-ı revansın

Bedel virmek üzere 'arz-ı ḥāl

Bu ḳulları filān ḳazā ahālisinden olup bu sene-i mübārekede icrā buyurulan ḳur'a-i şer'iyede ism-i 'ācizāneme ḳur'a işābet itmiş ve ḥidmet-i mücibü'l-mefḥaret 'asākir-i şāhānede bulunmağa ḥ'āhişger olduğım vāzıḥatdan bulunmuş ise de ḳullarınıñ memleketim cānibinde vücūduma münḥaşır ba'zı mevānī'-i şer'iyem olduğına ve sāye-i ḳudret-vāye-i mülūkānede bedel ile ḥidmet-i 'askeriyemi rü'yet itmege muḳtedir bulduğıma binā'en muvāfiḳ-ı irāde-i 'aliyye-i āşafāneleri buyurulduğu ḥalde āsitāneli genc ü tevānā tedārük itmiş olduğım bedeli çākerleriniñ yerime ḳayd ü ḳabül buyurup yed-i 'āciziye bir ḳıṭ'a redif tezkiresiniñ i'tāsına müsā'ade-i seniyye-i sipehsālārīleri erzān buyurulmaḳ bābında.

Li-Cenāb-ı Fuzūlī

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

İşigüñ ṭaşunu ḳan ile yudı çeşm-i terüm
Pākülüñden ṭaşı lā'l eyledi feyz-i nazarum
Cigerüm dāğuma merhem bulımadum senden
Nice āh eylemeyem āh yanupdur cigerüm

Dedi ol yār seher vakti gelem līk ne sūd
Vaqt ma'lūm degül şām ile birdür seherüm

Ey hōş ol şām ki bī-hōd gidem ol kūyuña subh
Neyledüm anda deyu gayrdan alam haberüm

[s.124]

Düşmezem göñlüñe ya'ni olubam öyle za'if
Derd-i 'aşkuñla ki göz göre görünmez eşerüm

Nice biñ 'aşıka ancağ bir oğ attuñ dimedüñ
Ki düşer birbirine bir nice üftādelerüm

Ey Fuzūlī tura benden ala ta'līm-i vefā
Nā-geh er merkad-i Mecnūna düşerse güzerüm

Ĥānesine sipāriş ma'āşı bırakmak hakkında 'arz-ı hāl

Bu def'a filān maħalle-i me'mūriyyet-i 'ācizānemin vuķu'ı mülābesesiyle muħaşşāş olan ma'āş-ı çākerānemden ber-vech-i bālā iki yüz gurūş yetmiş senesi Şubat i'tibāriyle ĥāne-i faķirānem tarafına ĥavāle ve sipāriş eyledigimden māh-be-māh i'tā buyurulması bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı Sāmī

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

Güzeller içre mümtāz-ı cihānsın ser-bülendümsin
Müsellem tarz u tavrı dil-ber-i 'ālem-pesendümsin
Göñül ĥālün bilür şūħ u zarīf-i şeh-levendümsin

Benüm sen nür-i çeşmüm yār-i cānumsın efendimsin

Lebūñ emsem ʔoyınca gözlerüm sürsem o ruhsāra

Şafā virse şemīm-i zūlf-i müşgīnūñ dil-i zāra

Miyānuñ çeksem āgūşa sözüm bu olsa hem-vāre

Benüm sen nür-i çeşmüm yār-i cānumsın efendimsin

Cemālūñ ‘ālem-ārā ʔal’atūñ bī-misl ü hemtādur

Tenāsüb hep yerinde ʔadd ü ʔāmet de temāşādur

Ḥayālūñ dīdede her dem ğamuñ ʔalbümde peydādur

Benüm sen nür-i çeşmüm yār-i cānumsın efendimsin

Amān bilmez mi çeşmūñ her nefesde cāna kār eyler

Teĝāfüller girişme ğamzeler mestāne cünbişler

Ne var bir kerre de zālīm niĝāh-i merḥamet göster

Benüm sen nür-i çeşmüm yār-i cānumsın efendimsin

Vişāl ümmīd ider ḥasret çeker Sāmī nice demdür

Gel ey āhū-niĝāhum ʔaçma göñlüm saña maḥremdür

Gözüm üzre yerūñ var cilvegāhuñ şaḥn-i sīnemdür

Benüm sen nür-i çeşmüm yār-i cānumsın efendimsin

Ma‘aş istid‘āsına dā‘ir ‘arz-ı ḥāl

Ma‘rüz-ı çākerleridir ki yetmiş üç senesi kânūn-ı şāniye maḥşūben muḥaşşāş olan ber-vech-i bālā şu ʔadar ğurūş ma‘āş-ı ‘ācizānemin niżāmiyye-i ḥazāne-i celīlesinden i‘tā buyurulması bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı Sāmī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Hicr-i ruhsāruñla āteşler bıraķduñ cānuma
Dāğlar yaķduñ ğamuñla sīne-i sūzānuma
Hāşılı kār eyledi 'aşķuñ dil-i sūzānuma
Vechi var yansam yaķılsam 'aşķile sulţānuma

Bir ĥarāret var ki dilde idemem şerĥ u beyān
Her nefes çarĥı siyāh itmekdedür āh u figān
[s.125]

El-amān dōstum çenār-āsā tūtuşdum el-amān
Vechi var yansam yaķılsam 'aşķile sulţānuma

Söylesem rāz-ı derūnum ĥalkı her ān ağladur
Derdümi izĥār idersem 'āleme ķan ağladur
Baķduğumca rūyuña ey mihr-i tābān ağladur
Vechi var yansam yaķılsam 'aşķile sulţānuma

ĥayli demlerdür çıkup şalınmaduñ ey serv-ķad
Sāmī-i zāre ider misin bu cevri tā-ebed
Bārī bir kez rūyuñı göster hemān bāri meded
Vechi var yansam yaķılsam 'aşķile sulţānuma

Güzeşte ma‘aş istid‘ası

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki te’ehhül-i ‘âcizâneme dâ’ir bundan muqaddem hâk-i pây-i âşafânelerinden taḥşîl itmiş olduğım ruḥşat-ı fermân-ı ‘âlîsi ĩcâbınca filânca zâtın kerîmesi ‘aḳd olunup sâye-i şâhânedede aḳrân u emşâlüm mişillü bu günlerde velîme cem‘iyyeti daḫi icrâ olinacağına mebnî düğün maşrafı olmaḳ üzre işlemiş olan sene-i ḫâliye Mârt vesâ’ire ma‘aş u ta‘yinât-ı ‘âcizânemiñ bi’l-ḫisâb i‘ṫası ile bu yüzden daḫi istiḫşâl-i mesrûriyyetime müsâ‘ade-i celîleleriniñ bî-dirîğ ü sezâ buyurulması bâbında.

Şarkı Li-Cenâb-ı Sâmi

mefâ’îlün/mefâ’îlün/mefâ’îlün/mefâ’îlün

Temâşâña ṫoyulmaz bir ‘aceb meh-pâresin cânâ
Güzelsin bî-bedelsin ḫüsnile mümtâz-ı ‘âlîsin
Olur seyr eyleyenler her baḫışda ‘âşık-ı şeydâ
Güzelsin bî-bedelsin ḫüsnile mümtâz-ı ‘âlemsin

Gören ḫüsnüñ olur ‘âşık işidenler olur meftün
Meleklerden perîlerden fürûğ-i ṫal’atuñ efzün
Cemâlüñ ḫaḳ bu kim ögmiş yaratmış ḫâliḳ-i bî-çün
Güzelsin bî-bedelsin ḫüsnile mümtâz-ı ‘âlemsin

ṫulû’ idüp o gün kim mihr-i ruḫsâruñ ‘ayân oldu
Dil-i bî-çârenüñ ḫiç sorma aḫvâlin yaman oldu
Nice ṫâḳat getürsin ḫüsnüñ âşüb-i cihân oldu
Güzelsin bî-bedelsin ḫüsnile mümtâz-ı ‘âlemsin

Meded ferdāya şalma ber-murād it alb-i nā-kāmı
Ele mir'āt alup ba or mı üsnüñ dilde ārāmı
Sen inşāf it nice āh itmeyüp şabr eylesün Sāmī
Güzelsin bī-bedelsin üsnile mümtāz-ı 'ālemsin

Elbise istid'āsı

İşbu yetmiş beş senesi rüz-ı asımına veyāūd rüz-ı azrana masüben elbise-i
şitā'iyye yāūd şayfiyye-i 'acizānemin 'asākır-i şāhāne anbārı cānibinden i'ası için
rüz-nāmçe tezkiresiniñ isānı bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı Ğālib

[s.126]

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Ey nihāl-i 'işve bir nev-res fidānumsın benüm
Gördüğüm gündən berü aır-nişānumsın benüm
Ben ne ācet kim diyem rü-ı revānumsın benüm
Gizlesem de āşikār itsem de cānumsın benüm

Derd-i 'aşun ben senüñ bī-hüde izhār eylemem
Lāf idüp āh u enīni kendime kār eylemem
āşılı 'ālem bilür bu sırrı inkār eylemem
Gizlesem de āşikār itsem de cānumsın benüm

Ey gül-i bāğ-ı vefā mā'lümüñ olsun bu senüñ
ār-ı cevriyle şaın terk eylemem pīrāhenün

Ölme var ayrılma yokdur öyle tutdum dāmenüñ

Gizlesem de āşikār itsem de cānumsın benüm

Gāhi inkār eyleyüp gāhi dönüp ikrārdan

'Aksīni seyreylerem āyīnede dīvārdan

Gerçi bu şüretle pinhān eylerem ağıyārdan

Gizlesem de āşikār itsem de cānumsın benüm

Beste kıldım sāz-ı efkārı o zülf-i sünbüle

Oldu Ğālib perde-i āhum muḥayyer sünbüle

Herçi bād-ābād bağlandum hevā-yı kāküle

Gizlesem de āşikār itsem de cānumsın benüm

Tebdīl-i hevā istid'āsı

Çākerleri filān alayıñ filān ṭāburında yüzbaşı olup maḥall-i me'mūriyyetimiz olan Şumnıda üç seneden berü edā-yı ḥidmet itmekte isem de āb u hevāsıyla bir güne imtizāc idemeyüp ekser-i evḳātım mizācsızlıkla mürūr idüp bu ḥāl ile edā-yı ḥidemāt-ı 'askeriyyede ṭabi'ī tekāsül-i 'ācizānem nümāyān olmağla tebdīl-i hevāya ihtiyācımı eṭibbā tarafından iḥbār ve bu vechile şahādet-nāme vermiş olduklarından 'arz-ı ḥāl-i bendegāneme leffen taḳdīm olındı manzūr-ı 'ālīleri buyurulduğda taḥşīl-i şihḥat idinceye degin memleketim cānibine gidüp gelmek üzre tebdīl-i hevā tezkiresiniñ i'tāsı bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı Ğālib

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Emrüñe dil-bestedür her dil-ber-i fettān senüñ

Şehr-i ḥüsñüñ şehr-i yārīsüñ bu gün fermān senüñ

Devr ider vefk-ı murāduñca bütün devrān senüñ
Şehr-i hüsnüñ şehr-i yārīsüñ bugün fermān senüñ

Gel kerem-kārum dil-i 'uşşākı maḥzūn eyleme
Gonceveş perverdigān-ı vaşlı dil-ḥūn eyleme
Firkat 'ādet olmasun ḫanile ḫānūn eyleme
Şehr-i hüsnüñ şehr-i yārīsüñ bugün fermān senüñ

Būy-ı hicrān virmesün gül-berg-i ḥandānuñ dirīğ
Zār u giryān olmasun 'uşşāk-ı nālānuñ dirīğ
Dest-būs olmazsa bāri itme dāmānuñ dirīğ
Şehr-i hüsnüñ şehr-i yārīsüñ bugün fermān senüñ

[s.127]

Hūblar şaf şaf dizilmişler senüñ dīvānuña
Ṭā'ifān-ı 'arş-ı a'lā reşk ider 'unvānuña
Bir naẓar kııl 'arż-ı ḥāl-i Ğālib-i nālānuña
Şehr-i hüsnüñ şehr-i yārīsüñ bugün fermān senüñ

Teḫā'üdlük İstid'ası

Ma'rūz-ı çākerleridir ki filān alayñ filān ṭāburı onbaşılarından olup filān muḥarebede ma'āza'llāhü Te'ālā sağ ayağımı top götürmiş olmağla ba'd-ezīn ḥidemāt-ı 'askerīyye elvermeyeceğimden emsālīm mişillü teḫā'üdlüğüm icrā ve ma'aşımı māh-be-māh memleketim olan filān maḥalliñ māl şandığından aḥz itmek fermān-ı sipāsdārīleriniñ iḥsān buyurulması bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı Ğālib

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Ey şeh-i hūbān cihān ٲoĝrısı
Ben saña dīvāneyem āh āh āh
Böyledür el-ḥāşıl inan ٲoĝrısı
'Aşķile efsāneyem āh āh āh

Hem-dem iken her dem o meh-ٲal'ata
Maḥrem iken meclis-i ünsiyyete
Āyīneveş şimdi düşdüm ḥayrete
'Aķlile bī-gāneyem āh āh āh

Tā-be-siḥr-i şevķile ey nāzenīn
Ḥaste-i hicrānunu ķıldıñ ḥazīn
Yerde ķalır şanma bu āh u enīn
Şem' üne pervāneyem āh āh āh

Āteş-i dīdār olup şu'vever
Yaķdı vücūd 'ālemini ser-te-ser
Ķalmadı Ğālib dil ü cāndan eşer
Daḥi nice yanayum āh āh āh

Nişān istid'āsı

Ķākerleri şu ķadar seneden berü silk-i celīl-i 'askeriyyede ve ḥaylice muḥārebelerde bulunmuş emekdār olduğımdan ve ba'zı emşāl ü aķrān-ı 'ācizānem mecrediyye ve nişān-ı 'ālī-i Osmāniyye nā'il ve ol vechile be-kām olduklarından ķākerlerine daḥi

münāsib rütbeden bir kıṭ'a niṣān-ı vālā-yı hümāyūn iḥsāniyle mesrūriyyetim
bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı Ğālib

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Fāriğ olmam eyleseñ yüz biñ cefā sevdüm seni
Böyle yazmış alnuma kilik-i kazā sevdüm seni
Ben bu sözden dönmezem devr eyledikce nüh felek
Şāhid olsun 'aşkuma 'arz u semā sevdüm seni

Bend-i peyvend-i dilüm ebrū-yı ğaddāruñdadır
Riṣte-i cem'iyetüm zülf-i siyehkāruñdadır
Hasteyem ümmīd-i şihhat çeşm-i bīmāruñdadır
Bir devāsuz derde oldum mübtelā sevdüm seni

[s.128]

Bī-ğubāram ḥasret-i ḥaṭṭuñla ḥāk olsam yine
Şihhatüm rüh ü lebüñdendür helāk olsam yine
Tīğ-i ğamzeñden kesilmem çāk çāk olsam yine
Hāşılı bī-hūde cevri itme baña sevdüm seni

Ğālib-i dīvāneyem Ferhād ü Mecnūna şalā
Yüz çevirmem olsa dünyā bir yaña ben bir yaña
Şem'üne pervāneyem ey ğonce-i nāz-perverüm
Añlasun bīğāne bilsün āşinā sevdüm seni

Vāriş  arafından 'arz-ı h al

Fil n ord -yı h m y n fil n alayın  fil n  aburı m l zımlarından bir derim fil n aġanı  bu kerre vuķ -ı vef tıyla mu allem tıyla g zeşte ma' şı olan Şu kadar ġuruş deb y-ı 'askeride ma f z olmaġla memleket meclisi c nibinden celb eylemiş olduġım mazba a m cebince  akerlerinden başka v rişini olmadıġından  asbe'l-ver se mu allem t-ı merķ meni n  ullarına i' a buyurulması b bında.

Şarkı li-Cen b-ı Nazim

f 'il t n/f 'il t n/f 'il t n/f 'il n

ġayrıdan bulmaz tesell  sevdiğim
Sended r d v ne g nl m sended r
' şikam eyle tecell  sevdiğim
Sended r d v ne g nl m sended r

Ben viŐ l n  isterem All hdan
Yandı s nem t b-ı s z-ı  hdan
İhtir z it n le-i c ng hdan
Sended r d v ne g nl m sended r

Mesken m ey Y suf-ı g l-pirehen
Olsa da Ya'ķ bveŐ beyt 'l- azen
Sensin ancaķ Mışr-ı dilde Ő h sen
Sended r d v ne g nl m sended r

Berķ-i ruḫṣāruñ olaldan dil-firūz
Cānile oldum yoluñda sīne-sūz
'Āṣıķam 'āṣıķ Nazīmāsā henüz
Sendedür dīvāne göñlüm sendedür

Mekteb-i i'dādiyyeye kayd için istid'ā

Çākerleri filān mekteb-i rüṣdiyyede taḫṣīl-i 'ulūm idüp bi'l-imtiḫān ṣaḫādet-nā[me]
aḫz eylemiş ve zāten zābiṭ-zāde olduğım ḫaysiyyetle silkü'l-le'āl-i 'askerīde pederim
işrinde bulunup sāye-i ma'ālī-vāye-i ḫāzret-i ṣāhānede feyz-yāb olmak arzūsında
oldığımdan mekteb-i i'dādī-i ṣāhāne ṣākirdānı zümresine kayd u ḫabūlüm bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı Pertev Paşa

mef'ülü/mefā'îlü/mefā'îlü/fe'ülün

Ey ṣāh-ı felek-kevkebe devrān senüñdür
Ey mihr-i melek-dā'ire meydān senüñdür
[s.129]

Eyvān-ı dil ü dīdede dīvāñ senüñdür
Vābeste cihān emrūñe fermān senüñdür
Fermān senüñ ḫul senüñ iḫsān senüñdür

Sāyende cihān beñzedi gülzār-ı cihāna
Reṣk oldı ṣaf-ı 'askerüñ ezhār-ı bahāra
Şevķuñ götürür bülbüli güftār-ı bahāra
Vābeste cihān emrūñe fermān senüñdür
Fermān senüñ ḫul senüñ iḫsān senüñdür

Bülbül yuvlanur gülleri güldürmege mecbür
Güller göz açar gül yüziñi görmege mecbür
Cûlar sürinür pāyuña yüz sürmege mecbür
Vābeste cihān emrüne fermān senüñdür
Fermān senüñ kul senüñ ihsān senüñdür

Hürşid-i zafer nāşiye-i nūr-feşānuñ
Āfāka resā şenşene-i şevket ü şānuñ
Şān oldı kuluñ Pertev-i ihsān-nişānuñ
Vābeste cihān emrüne fermān senüñdür
Fermān senüñ kul senüñ ihsān senüñdür

Merhūm olan kimseniñ ma‘āşından çocuklarına ma‘āş istid‘ası

Ma‘rüz-ı çākerleridir ki pederim filān ağabendeleri filān alayın filān t̄aburı biñbaşısı
iken filān muharebede şahbā-yı şahādeti nüş itmiş olmağla bir ‘alīle vālidem ve iki
yaşında bir şağīre hemşirem olup ve hiçbir taraftan medār u ma‘āşımız
olmadığından şadaqa-i şāhāne olarak pederimiñ ma‘āşından idāre-i ‘ācizānemize
kāfī ma‘āş taḥşīş u ihsān buyurulması bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı Neş’et

fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün

Ey cefā-cū cevre mā’il dil-rübā küsdüm saña
Ey felek-meşreb hezārān-āşinā küsdüm saña
Gördüğü her yād ile t̄arḥ-ı tekellūf eyleyen
Ehl-i dil ḳadrini bilmez bī-vefā küsdüm saña

Öyle yakduñ hâtırım ta'mīridür emr-i muḥāl
Öyle dil-gīr eyledüñ kim i'tizāre yok mecāl
Beynümüz işlāhına dünyāda virme ihtimāl
İster olsun maḥşer-i rüz-ı cezā küsdüm saña

Var kimüñle ister iseñ ülfet it şimden gerü
Yetişür bu yolda ğayrı dökdigimiz āb-rü
'Azrā'il olsa firākuñ saña itmem ser-furū
Hāşılı cānum iseñ itdüm fedā küsdüm saña

Öyle maḥzūnam ki olsa leyle-i ḳadr-i sa'īd
Gelse bu eṣnāda eyyām-ı mübārek rüz-ı 'ıyd
Sīne-şāf olmak barışmak ben senüñle pek ba'īd
Haşre ḳaldı ba'd-ezīn bu mācerā küsdüm saña

[s.130]

Eyledüñ mi düşmene ḳarşu bizi āḫir fedā
Demedüñ mi geçmenem bi'llāh senden Neş'etā
Hātırıñ hōş tut ki virmüşdük ḳazāya biz rızā
Mā-ḫaşal cümle kelāmum ben saña küsdüm saña

Ma'aş irsāline dā'ir ordu müşīrine taḫrīrāt

Zīr-i ḳumanda-i 'ācizīde filān maḫalliñ müstaḫfaızı bulunan 'asākir-i şāhāneniñ filān senesi filān māhından filān māha ḳadar i'tāsı lāzım gelen işlemiş ma'aşlarınıñ miḳdārını mübeyyin bir ḳıṭ'a defter leffen taḳdīm ḳılınmış olmağla ber-mücib-i

defter meblağ-ı mezbūruñ irsāli yāhūd bu taraf emvālinden aḥz olunmaq üzere havālesiniñ irsāli bābında.

Şarkı li-Cenāb-ı ‘Ākif Paşa

müstef’ilātün/müstef’ilātün

Dildāde oldum ol dil-sitāna

Dūş oldu başım derd-i cihāna

Ey çeşm-āfet ḳaddi ḳıyāmet

Olmaz mı ḡāyet āh u fiḡana

Derd-i muḡabbet olduḡca ḳat ḳat

Ḥarf-i şikāyet gelmez dehāna

Gūş eyle āhum ‘āfv it günāhum

Raḡm eyle şāhum ben nā-tüvāna

Ḥayretde ḳaldı ḡūn ile ḡoldı

Ḥākister oldu dil yana yana

Ten pūr-şerāre dil pāre pāre

‘Ākif bu yāre olmaz bahāne

Ma‘āş tevzī‘ oldıḡına dā’ir taḡrīrāt

Zīr-i ḳumanda-i ‘ācizīde olup filān maḡalde bulunan ‘asākir-i şāḡāneniñ Ḥazīran ibtidāsından Eylöl ḡāyetine ḳadar māḡīleri için irsāl buyurulan şü ḳadar biñ ḡurūş kāmilen aḡz olunup tamāmen yedlerine iḡā olunmuş ve ‘asākir-i merḳūmeniñ me’ḡūzātı olan mebālīḡiñ miḡdārını mübeyyin bir ḳıḡ’a ḡülāşa pusulası leffen pīşḡāh-ı sāmīlerine taḡdīm ḳılınmışdır ol bābda.

Şarkı Li-Cenāb-ı Vāşif

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

O meh-rūya bulup takrībini dün yalıda çatdum
Balıkda ulayup keyfin recā-yı vaşlı çatlatdum
Meşeller söyledüm şuyunca gitdüm neyse aldatdum
Şıkışdırdum şarıldum öpdüm aldum koynuma yatdum

Nazır olmaz o gül-ruhsāre şūh-ı gül-bedenlere
Görölmüş mi bu şafvet bu leţāfet yāsemenlerde
Teşādüf eyleyüp ol mehle bir yerde geçenlerde
Şıkışdırdum şarıldum öpdüm aldum koynuma yatdum

Bu yāl ü bāl endāmı görüp ol şūh-ı yoşmada
Naşıl şarsam deyü gönlüm gezerdi şahn-ı hulyād

[s.131]

Geçen gece düşürdüm fırsatı bir cāy-ı tenhāda
Şıkışdırdum şarıldum öpdüm aldum koynuma yatdum

Bu ma'nāyı baña ta'bır it ey gül nahl-i nāzik-ten
Bu şeb hulyāda yā düşde seni gūyā efendim ben
Kıalup maħfı sa'ādet-ħānede bir bendeñüz bir ben
Şıkışdırdum şarıldum öpdüm aldum koynuma yatdum

Biri vardı bizümle gitdi bilmem kimdi Vāşif-nām

Biz ikimiz kıalup tenhāca itdik zevk-i bī-ārām

Aman kışdur üşürsün yalnız yatma diyü aşşam

şıkışdırdum şarıldum öpdüm aldum koynuma yatdum

Ƙadın ęarafından gelen hıluşa 'ubüdiyyet-nâme

Nezd-i 'ismet-me'âb-ı vâlâlarında âzâde-i gülfe-i ta'rîf ü beyân oldığı üzere hâk-i pây-i veliyyetü'n-ni'âmîlerine müncezib olan mezîd ihtisâş ve medîd şıdık u ihlâş-ı bendegânem İcâbınca 'âle'd-devâm nazm-ı mehâmid-i cezîle ve nesr-i menâkıb-ı pesendîdeleriyle tezhîb-i şahâyif-i leyl ü nehâr ve hâsbe'l-hulûş istihkâmât-ı erkân-ı huşuşiyyet ü 'ubüdiyyetimi istilzâm ider vesâ'il-i maķbûleniñ ikmâl ü icrâsında pâber-cây-ı karar olarak bundan aķdem iki kıt'a 'ubüdiyyet-nâme-i çâkerânem terkîm ve hâk-i pây-i 'aliyyelerine taķdîm olunmuş ve şimdiye kadar cevâbları henüz zuhûr itmediginden küşe-nişîn-i peygüle-i şabr u karar üzere iken haķķ-ı bendegânemde iksîr-i maķz bildigim teveccühât-ı mekârim-ğayât-ı iffetâneleri muķtezâsınca ęaraf-ı çâkerânemi talţîf buyurmak niyyet-i hâlişânesiyle itâre-i süy-i kemterî olan taħrirât-ı behcet-âyât-ı 'aliyyeleri enmele-pîrâ-yı vuşul ve müfâd-ı dil-ârâsından müstefâd olan farę-ı iltifâğ u nevâziş-i nâzikâneleri ęat-ender-ęat bâ'is-i sürür-ı senâkârî olmağla yeñi başdan du'â-yı tezâyüd-i 'ömr ü iķbâlleri te'diye ve ibrâz-ı teşekkür-i iltifât-ı 'aliyyeleriyle ümîdvâr teveccühât-ı mehâsin-ğayât-ı seniyyeleri siyâķında 'ârîza-i çâkerânem terkîm ü taķdîm kılındı ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hâzret-i men-lehü'l-emriñdir.

Li-Cenâb-ı Zeyneb

mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

'Arzeyle 'ârîzuñ güli şerm ile aħmer it

Ƙadd-i bülend-i işveñi tûbâya hem-ser it

Keşf it niķābuñı yeri gögi münevver it

Bu ‘ālem-i ħarābı firdevs-i enver it

Debret lebüñi cūşa getür ħavz-ı kevşeri

‘Anber şaçuñı çöz bu cihānı mu‘aţtar it

Āb-ı ħayāt olmayıcaķ kısmet ey göñül

Biñ yıl gerekse Ħızr ile seyr-i Sikender it

[s.132]

Zeyneb ķo meyli zīnet-i dünyāya zen gibi

Merdāne var sāde dil ol terk-i zīver it

hediye irsāl olındığı ħālde te’eddüben taĥrīrātıñ derūnunda zıkr olunmayup irüce puşula terkīm ve melfūfen taķdīm olunmaķda olduğundan yazılan puşulalarıñ ba‘zısı bu maĥalle derc olundu.

Küçükden büyüge hediye puşulası

Mihr-i envere zerre ve baĥr-i aĥđara ķatre ‘arz ķabīlinden aĥķar olarak işbāt-ı müdde‘ā-yı ‘ubūdiyyet zımnında birer re’s bār-gīr taķdīmüne hezār ‘acz ü iftikār ile ictisār olunmağla ‘abd-i kemīne-i mūr miķdārları ħaķķında şīme-i kerīme-i ‘āciz-nevāzīlerileriniñ icrāsıyla teķaddüme-i nā-ķizānem nīm nigāh-ı meķārim-iktināh-ı veliyyü’n-ni‘āmīlerine sezā-var ve keşīde-i güzer-gāh-ı iltifāt u i‘tibār ve fark-ı mübāhāt ü mefĥaretim müvāzī-i sipihr-i devvār buyurulmaķ bābında emr efendimiñdir.

Akrana hediye puşulası

Şavb-ı 'ālilerine semere-i ihlāş u huşūsiyyetim olmak üzere her ne kadar şāyeste-i nazār-ı devletleri degil ise de mu'āmele-i lütf u eşfāk-ı seniyyelerine mağrūren kabūli mücāz olan hedāyā nev'inden olarak filān şey destāvīz-i nāçizānem taqdīm olunmağın lütfen ve keremen meşmūl-i nazār u i'tibār ve ol vechile çākerlerin rehīn-i mesār u iftiḥār buyurulması bābında irāde efendimindir.

Büyükden küçüğe hediye puşulası

Ṭaraf-ı ḥālīşānemize olan muḥabbet-i kāmilelerine teşekküren lāyık u sezāvār olmayarak filān şey'i hediyemiz ṭaraf-ı şerīflerine irsāl kılınmış olmağla lütfen nihāde-i mevki'-ı ḥüsn-i kabūle himmet buyurulması mütemennādır efendim.

Büyükden gelen hediyeye puşula cevābı

Şīme-i razīyye-i ḥāṭır-sāzīleri iktizāsından olarak cānib-i muḥlişānemize 'arz-ı kālāy-ı giran-bahā-yı ḥulūş-ı muḥādenete i'tinā ile ber-mūcib-i defter mersūl hediye-i behiyyeleri bi'l-vürūd zībāyiş şāhid-i memnūniyyet ve zīver-baḥşā-yı kāmēt-i behcet olmuşdur efendim.

Akrana hediye puşulası cevābı

[s.133]

Te'kīd-i revābiṭ-ı muḥabbet ü muḥālaşat zımnında irsāl-i sūy-ı senāverī buyurulan filān şey hediye-i behiyyeleri resīde-i mevki'-ı vuşūl ve bi'l-memnūniyye qarīn ü kabūl olduğınñ ifādesi bādī'-i terķīm-i raķīme-i muḥāleşat olmuşdur efendim.

Küçükden gelen hediyeye puşula cevābı

İbrāz-ı ḥulūş-ı meveddet zımnında çiftlik-i 'ālileri maḥşūlünden olarak irsāl buyurulan filān hediye-i şerīfeleri vuşūl-i kabūl olmuşdur efendim.

Şerîkine telğraf mektûbı

Benim birâderim ‘Ali ağa irsâl buyurulan zaḥîreler selâmet geldi muḳaddem
ḳonḫuratlı olan yigirmi bîñ kile zaḥîreleri daḫi serî’an irsâl buyurasız.

Cevâbı

Benim birâderim Râ’if Efendi maḫlûbuñuz olan zaḥîreler kâmilen irsâl olındı üç balya
‘Amerikân muḳaddemki cinsden iki yüz ḫop başma serî’an irsâl idesiz.

Ḥalîlesinden zevcine telğraf

Veliyyü’n-ni‘metim efendim kerîmemiz Zehra Ḥanıımı erkân-ı harb yüzbaşılardan
bir zât istedi mûmâ-ileyh ehl-i ‘ırz oldıḫını taḫḫîḳ idüp ḫarafıñızdan istîzâne tevḫîf
eyledim münâsib ise serî’an bildiresiz ‘aḫdini icrâ idelim efendim.

Cevâbı

Benim ehl-i beytim ḫanıım kerîmemizi bir kimseniñ istediḫi ma‘lûmum oldı umûr-ı
ḫayriyyeniñ te’ḫîri cā’iz olmadıḫından re’yiñize ḫavâle olarak ‘aḫd idesiz efendim.

Mevlûd-i şerîfe da‘vet tezkiresi

Maḫla‘-ı şeref-nâme-i risâlet ḫâtıme-i mecelle-i celîle-i ḫatmiyyet mücid-i cüz’ ü küll
sertâc-ı şunûf-ı mükerreme-i rusûl ‘illet-i ḫılḫat-ı ḳā’inât meḫḫar-i mevcûdât cenâb-
ı ḫazret-i seyyidü’l-mürselîn ‘aleyhi efḫalü’l-taḫıyyât efendimiz ḫazretleriniñ
velâdet-i ba-sa‘âdet-i risâlet-penâhîleri manzûme-i celîlesi bi-luḫḫihî Te‘âlâ şehr-i
Rebî‘u’l-evveliñ on ikinci işneyn gicesi ḫâne-i çâkerîde ḫırâ‘at olınmasıyçün bir
cem‘iyyet-i mübâreke muşammem olmaḫla zât-ı vâlâları daḫi

[s.134]

lüḫḫfen leyle-i mezkûrede çâker-ḫânelerin teşrîfe himmet ve ol meclis-i melâ’ik-
enîsde maḫḫar-ı füyûzât-ı nâ-mütenâhiyyeye raḫbet buyurulması bâbında irâde
efendimindir.

Li-Cenāb-ı Sezāyi

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

Ḥazret-i Ḥaḳḳuñ ḥābībi sevgili bir tānesi
Olduğuyçün oldu 'ālem ḥüsnüñüñ dīvānesi

Zāt-i pāküñdür sebeb bu 'ālemüñ ĩcādına
Olmasa teşrīfün olmazdı cihān kāşānesi

Yā Resūla'llāh visālün bezmine şāyeste kıl
Tā göñül olsun şarāb-ı 'aşkunuñ mestānesi

'Āşıkuñ ancak murādı ḥazretüñden kim ola
Āşınā-yı bezm-i ḥāşuñ 'ālemüñ bīgānesi

Genc-i 'aşkuñ maḥzeni olmuş Sezāyī gālībā
Hiç 'imāret istemez bu göñlümün vīrānesi

Mi'rāciyye tezkiresi

Şeh-süvār-ı ser-ḥayl-i gürüh-ı enbiyā serdār-ı sübhānellezī esrā menzil-res-i fekāne
kābe kavseyni ev ednā ḥabīb-i ḥudā şeffi'-i rüz-ı cezā 'aleyhi't-taḥāyā efendimiz
ḥazretleriniñ mi'rāc-ı bāhirü'l-ibtihāc-ı risālet-penāhileri manzūme-i celīlesi bā-
'avn-i ḥudā işbu gelecek pencşenbe günü ḥānḳāh-ı ḥazret-i Sünbül Sinān ḳuddise
sırruhü'l-Mennānda ḳırā'ati muşammem olmağla zāt-ı reşādetleri daḥi yevm-i
mezḳürede ḥānḳāh-ı 'azīz-i müşārun-ileyhde maḫhar-ı meşübāt-ı cezīleye himmet ü
rağbet buyurmaları bābında lütf u himem efendimiñdir.

Na't-ı Şerîf Li-Cenâb-ı Sâmi

mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

Cemâlu'llâha oldı vech-i pâk-i Muştafa mir'ât

Nümâyândur yüzinde pertev-i nür-ı tecelliyât

Anuñ nür-ı cemâl-i bâ-kemâli halk olunmuşdur

Zuhûra gelmeden 'ilm-i ilâhîden bu mevcûdât

Nidâ-yı len terânî perde-i çeşm-i kelîm oldı

Velî ol mefhar-i 'âlem kılup bi'r-ru'ye meşhûdât

Zemînden levhatü'l ebşârda seyr itdi eflâki

O nür-ı dîde-i peygamberân-ı mazharü'l-âyât

Ümîdi Sâmi-i bî-çâre kaç' itmez şefâ'atden

O dergâh-ı kerem-pîrâda hâşâ red ola hâcât

Diger Nâ't-ı Şerîf

mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

Muhammedden diger yok dâhil olmuş kâb-ı kavseyne

Gürüh-ı enbiyâdan girmemiş bir ferd mâbeyne

Haremğâh-ı vişâle Aḥmedi tenhâ alup Mevlâ

Bu ḥalvet oldı maḥşûş ḥazret-i sultan-ı kevneyne

Merşiyeye tezkiresi

[s.135]

Dürr-i yektâ-yı dürc-i sa'âdet ğurre-i ğarrâ-yı burc-ı siyâdet imâm-ı ma'sûm şehîd-i mazlûm kurre-i 'ayn-i resûl-i kibriyâ şâh-ı şehîd-i deşt-i Kerbelâ efendimiz hazretleriniñ merşiyeye-i bâhiredü'l-meymenetiniñ işbu gelecek ehad günü bâ-lütf-ı hudâ ve himmet-i şâh-ı evliyâ zâviye-i fakîrânemde kırâ'ati muşammem olmağla bi-mennihî Te'âlâ yevm-i mezkûrda teyemmünen zâviye-i meşâ'ib-zede-i dervişânımda zât-ı vâlâları daği mazhar-ı feyz-i rûhânîye himmet ü rağbet buyurmaları niyâz-ı fakîrânemdir efendim.

Merşiyeye-i Hazret-i İmâm Hüseyin Rağiya'llâhü 'anh

mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

Ey çeşm uyan ağla İmâm-ı Hüseyin için

Ey cism ü cân ağla İmâm-ı Hüseyin için

Ey dil hemân ağla İmâm-ı Hüseyin için

Ey dîde kan ağla İmâm-ı Hüseyin için

Ey seyl-i hûn çağla İmâm-ı Hüseyin için

Der-pîş idüp de vâkı'a-i Kerbelâyı sen

Yâd eyle ehl-i beyte olan mâcerâyı sen

Âl-i 'abâ ya nâzil olan bu belâyı sen

Ey dîde kan ağla İmâm-ı Hüseyin için

Ey seyl-i hûn çağla İmâm-ı Hüseyin için

Ol nâzenîn ki mehdini Cibrîl gâh gâh

Cünbân olurdu tâ ide ârâm-ı h'âbgâh

Deryā-yı hūn içre şināver olan o māh
Ey dīde an aqla İmām-ı Hüseyn için
Ey seyl-i hūn aqla İmām-ı Hüseyn için

Zānū-yı ‘arş sāye-i fahr-i peyām-berān
Olmışdı tahtgāh o sulţāna bir zamān
Āğaşte-i hūn u hāk-i reh-i Kerbelā olan
Ey dīde an aqla İmām-ı Hüseyn için
Ey seyl-i hūn aqla İmām-ı Hüseyn için

Bir atre eşk şāh-ı şehīdān mātemi
Ĝar-āb-ı baħr-ı rahmet ider cümle ‘ālemi
Yād eyle Kerbelāda olan mātem ü ğamı
Ey dīde an aqla İmām-ı Hüseyn için
Ey seyl-i hūn aqla İmām-ı Hüseyn için

Neş’et gibi sūz-i derūn ile eyle āh
Ol sīne-kūb rūz ü şebān eyle āh vāh
Tūfān-ı eşke ğar ola ar ile mihr ü māh
Ey dīde an aqla İmām-ı Hüseyn için
Ey seyl-i hūn aqla İmām-ı Hüseyn için

[s.136]

Hırka-i sa'adet ziyareti için tezkire

Şeh-suvār-ı mizmār-ı risālet ve kâfile-sālār-ı ketībe-i nübüvvet şeref-efzā-yı taht-gāh-ı sürürī ve zīver-arā-yı ridā-yı peygamberī faḥrū'l-enbiyā'i ve'l-mürselīn ve ḥabīb-i muḥterem-i cenāb-ı rabbū'l-'ālemīn efendimiz ḥazretleriniñ dīdene-i kadīme-i devlet-i 'aliyye üzre bu sene-i mübāreke de daḥi filān gün hırka-i şerīf-i melā'ik-elīf-i cenāb-ı risālet-penāhīleri ziyāret-i cihān-bahāsınıñ icrāsına ve cem'iyet-i mezkūrede vükelā-yı fiḥām u ba'z-ı zevāt-ı benām ḥazarātınıñ bulunmaları ḥuṣūşuna emr ü fermān-ı ma'ālī-'unvān ḥazret-i tācdārī müte'allak ve şeref-şudūr buyurulmuş olmağla zāt-ı devletleri daḥi yevm-i mezkūrda sarāy-ı hümāyūna teşrīfe himmet ve ol meclis-i melā'ik-enīsde iktisāb-ı feyz ü mefḥaret itmege rağbet buyurulması bābında irāde efendimiñdir.

Hırka-i sa'adete tebrīk-nāmedir ki Neş'et Efendi me'mūren inşād buyurmuşlardır

mef'ülü/fā'ilātün/mef'ülü/fā'ilātün

Şad-bār-ı bāreka'llāh şad-bār-ı levḥaşa'llāh

Sermāye-i sa'adet şandūk-ı daḥme gāhī

Çūpı dıraht tūbā gül mīḥıdur süreyyā

Pūşīde-per-i Cibrīl ārāyiş-i ilāhī

Kürsī-i 'arş-ı Raḥmān yāḥūd semā'-i gufrān

Sübbūḥiyān-ı qudsün ārāmgeh ü penāhı

Bir Ka'bedür ḥarīmi ḥacı vü ṭā'ifanı

Ervāḥ-ı enbiyā ki rūḥaniyāngāhı

Āheste ile reftārı zā'iri bu kūyuñ
Bāl ü per-i melā'ik bu ravza ferş-i rāhı

Lībāce-i sa'adet ol hazretüñ bu hil'at
Teşrîf-i dîn ü devlet sertāc-ı pādişāhı

Āyā bilür misün hiç kimüñ bu hil'at-i hāş
Şāhib-serîr-i mi'rāc her dü serā-yı şāhı

Sultān-ı tāc-ı levlāk evreng-nişîn-i eflāk
Kerrübiyān u mürsel sergerde vü sipāhı

Şāhān-ı fahr-ı devlet hāk-i derinde hıdmet
Reşk-āver-i selātin huddām-ı bārgāhı

Bu kisveyi teberrük kıldı berā-yı ta'zīm
'Abdü'l-ḥamīd-bendüñ-rüy-i zemīn-i şāhı

Eyler niyāz-ı 'ināyet fetḥ u zaferle nuşret
A'dā-yı dîn üzre manşūr ola sipāhı

'Ahdında cümle ümmet 'adl ile bula rāḥat
Hüküm-i şerīf-i şer'i icrā ola kemāhı

Deryūze-i ŧefā'at mücrim uluñ bu Neŧ'et

Eyler recā-yı raħmet ey raħmet-i ilāhī

Bir beyt-i cevherīnle didüm tamām tārīħ

Ĥāk-i niyāze sürdi ruħsār-ı 'adl-ħ'vāhī

Bu ħıra-i ŧerife bu kisve-i lāṭīfe

Meŧ'ūd-ı hem mübārek dā'im ola ilāhī

Bed'-i mekteb tezkiresi

[s.137]

Cenāb-ı münezzilü'l-Kur'an ve mürettib-i āyātü'l-furan celle-ŧānühü ħazretleriniñ 'ināyet-i 'aliyye ve elṭāf-ı celīlesiyle maħdüm bendeleriniñ uvve-i nāṭıası derece-i ta'limiyye resīde ve silk-i enfāsına derārī-i ħurūf u kelimāt keŧīde olmakdan nāŧi bi-lüṭfihī Te'ālā iŧbu filān ħüni taḧŧīl-i kelimāt-ı insāniyyeye ŧurū' u ibtidā ve irŧādāt u nuṭiyye-i üstāda iḳtidā itdirilecek olmağla zāt-ı seniyyeleri daħi lüṭfen yevm-i mev'üdda sā'at dördte aker-ħāneleri teŧrīfe rağbet ve ol meclis-i raħmet-enīside mazħar-ı meŧübāt-ı cezīleye himmet buyurmaları bābında irāde efendimiñdir.

Ĥitān tezkiresi

Leħü'l-ħamd ü ve'l-minne maħdüm bendeleri resīde-i zamān-ı 'unfvān-ı ħitān olduğı cihetle sünnet-i seniyye-i ħazret-i risālet-penāhīye imtiŧālen mümā-ileyh bendeleriniñ cem'iyyet-i ħitānı iŧbu gelecek filān ħüni tertīb ü icrā kılınacağ olmağla bi-lüṭfihī Te'ālā yevm-i mezkūrede aker-ħānelerini teŧrīfe himmet ve ol sūr-ı mūrīŧü's-sürürda ħiŧamend-i ibtihāc u ħubūra rağbet buyurulması bābında irāde efendimiñdir.

‘Aqid tezkiresi

Bi-lütfihî Te‘âlâ semere-i hüsn-i teveccüh-i seniyyeleriyle maḥdüm bendeleriniñ ‘aqd ü izdivâcî işbu gelecek filân günü muşammem olmağla bi-mennihî Te‘âlâ zât-ı vâlâları daḡi yevm-i mezkûrede çâker-ḡânelerini teşrîfe himmet ve bu cihetle çâkerlerini vâye-dâr-ı meserret buyurulması bâbında irâde efendimiñdir.

Velîme tezkiresi

Bi-keramihî sübhanehü ve Te‘âlâ maḥdüm bendeleriniñ ‘aqdi geçen hafta icrâ olındığı mişillü bi-lütfihî Te‘âlâ velîme cem‘iyyeti daḡi işbu hafta tertîb ü icrâ kılınacak olmağla zât-ı seniyyeleri daḡi bende-ḡânelerini teşrîf buyurulmasıyla ol sūr-ı müstelzimü’s-sürürda ḡişşamend-i ibtiḡâc ü ḡubûra ragbet ve bu cihetle çâkerlerin vâye-dâr-ı meserret buyurulmağ bâbında irâde efendimindir.

İcâre senedi

Bâ‘is-i taḡrîr-i sened oldur ki filân maḡalde kâ’in mülküne mutaşarrıf olduğım bir bâb baḡḡâl dükkânınıñ müste‘ciri olan filân kimesneden ... senesi muḡarreminden i‘tibâren

[s.138]

şehriye otuz aḡçe ḡesâbıyla şu kadar ḡurüş bir senelik İcâre aḡz olunup işbu sened i‘ḡâ olundu.

Mâliye ḡazînesine kefâlet-nâme

Bâ‘is-i terḡîm-i sened oldur ki umūr-ı mâliyeye me‘mūr ve ta‘yîn olınan zevâtdan kefil alınması nizâmından olmağla bu def’a filân ḡazâsı müdirliğine nâşb u me‘mūr kılınan filân efendi müddet-i me‘mûriyetinde emvâl-i mîriyyeyi tamâmen ve kâmilen mâliye ḡazîne-i celîlesine irsâl ideceğine ve emvâl-i mîriyyeden zimmetine aḡçe geçirür ise zimmet-i müteḡakkıḡasınıñ tamâmen maliye-i ḡazîne-i celîlesine te’diye vü teslîm itmek üzere kefil bi’l-mâl olduğım ecilden işbu kefalet-nâme senedi terḡîm ve cānib-i ḡazîne-i celîleye taḡdîm olundu.

Ma'âş senedi

Bâ-irâde-i seniyye mâliye hazîne-i celîlesinden taḥşîş ü iḥsân buyurulmuş olan mâhiyye şu kadar gurüş ma'âş-ı 'âcizânemiñ seksen senesi temmüz mâhiyyesi aḥz olındığını müş'ir işbu sened i'tâ olundu.

Sehm senedi

Bâ-berât-ı 'âlîşân mutaşarrıf olduğım emti'a gümrügi malından olarak sehmimiñ seksen senesi Şubâṭ taḫsîṭ-i şânîsi olan beş yüz gurüş mâliye hazîne-i celîlesinden aḥzımı müş'ir senedim i'tâ olundu.

Devr-i şer'î ile istikrâz senedi

Vech-i taḥrîr-i ḥurûf oldur ki filân senesi filân mâhiñ gurresi târiḫiyle otuz bir gün va'desiyle filân efendi yedinden qarz-ı ḥasen ber-vech-i bālâ şu kadar gurüş aḥz eyledim devr-i şer'î olarak bir 'aded muşḫaf-ı şerîf hediyesi üç yüz gurüş daḫi zam olunup cem'an şu kadar gurüş zimmetimde deynim ve borcumdur va'demiz ḥulûlünde tamâmen meblağ-ı mezbûrı efendi-i mûmâ-ileyhe edâ vü teslîm idecegimi mübeyyin işbu sened i'tâ olundu.

'Âdî deyn senedi

Filân senesi filân mâhi filân gününde tüccârdan filân efendi yedinden ṭoḫsan bir gün va'desiyle beş biñ gurüşluk eşyâ-ı maḥlûṭa aḥz eyleyüp zimmetimde deynim ve borcumdur va'demiz ḥulûlünde tamâmen ve kâmilen edâ vü teslîm olunacağını mübeyyin işbu senedim i'tâ olundu.

Şarrâfa yazılan sened

Ḳapu ketḫudâsı bulunduğım filân paşanıñ sipâriş buyurmuş oldukları eşyânıñ

[s.139]

bahāsına virmek üzere şu kadar gürüş hāmīl-i taḥvīlimiz efendīye i'tā ile müşārūn-ileyh ḥāzretleriniñ defter-i meşārifine kayd olunması mütemennādır.

İbrā senedi

Bā'ış-i sened-i ibrā oldur ki filān efendiyle filān seneden berü filān mādde de iştirākımız olmaḫ ḥasebiyle işbu senesi filān günü tüccār-ı mu'teberāndan filān kimesneler muvācehesinde ṭarafeynden hesābların cümlesi rü'yet olup iştirākımız laḡv ü imḫā olınarak efendi-i mūmā-ileyhde bu mādde den ve ḥuḫūk-ı sā'irden bir güne alacaḫ ḥaḫḫım olmayup bundan ṭolayı yek-dīgerimizden nesne iddi'ā ve muṭālebe idemeyeceğimizi müş'ir işbu ibrā senedi i'tā olundu.

Muḫāvele senedi

İşbu senesi teba'a-yı devlet-i 'aliyyeden ḥayriyye tüccārı filān efendiye filān ayıñ gününüñden i'tibāren otuz bir güne degin maḥallinden filān iskeleye naḫl itmek ve kāffe-i meşārifı ṭarafımızdan verilmek ve fi'atı teraḫḫī vü tenezzül ider ise ḫabūl olunmayup meyanemizde ḫarār virilmiş olan şu fi'at mu'teber olmaḫ ve cümlesi ol gösterilen numūneye muvāfiḫ olarak İstanbul kilesi şu kadar kile buḡday teslīm olunmaḫ üzere ḫoṇṭurat ve muḫāvele eyledim va'demiz olan günüñ tamāmında tamāmen mezkūr buḡday teslīm olup bahāsı olan şu kadar gürüş peşinen aḫz olunacağını mübeyyin işbu muḫāvele senedi i'tā olundu.

Ḫoṇṭurat senedi

Filān maḥalde kā'in filān numara ile ma'rūf mutaṣarrıf olduğım bir bāb ḫāne yāḫūd dükkānımı filān senesi ayıñ gürresinden filān senesi ayıñ ḡayetinde degin bir senelik olmaḫ üzere senevī şu kadar gürüşa ṭālibi olan filān efendiye kirāya virdiğimden lāzım gelen ḫoṇṭurat-nāmesi tanzīmen i'tāsı için işbu ilmuḫāber verildi.

Şāḫib-i dükkān

Müste'cir

Kefil

Maħalle ‘ilmuħaberi

Filān ordu-yı hūmāyūn alayın t̄ābūrunda yüzbaşı filān aġā bu kerre filān muħarebede şehīden vefāt etmiş olmaġla kırk yaşını mütecāviz ālīle-i ḫalīlesi ve üç yaşında ve dīgeri bir yaşında şaġīr iki nefer çocukları olup bir taraftan idāreleri olmadığından

[s.140]

her vechile şadaķa-i şāhāneye muħtāc bulunmuş olduklarını mübeyyin işbu ‘ilmuħaber verildi.

Maħalleden naql ‘ilmuħaberi

Maħallemiz sākinlerinden filān efendi ḫānesini fūrūht idüp maħalleñizde ḫāne istīcār eylediğinden maħallemiz defterinden kaydı bi’t-terķīn maħalleñiz defterine kayd buyurmaları için ‘ilmuħaber verildi.

Zāyīden mūrūr tezkiresi için ‘ilmuħaber

Filān memleket ahālisinden filān efendi berā-yı maşlahat muḫaddemce der-i ‘aliyyeye gelüp maħallemiz sākinlerinden filān efendiniñ ḫānesinde misāfireten sākin olarak ḫitām-ı maşlahatla yine memleketi cānibine gidecek olmaġla yedinde bulunan ‘atīķ tezkiresini ḫazā’en zāyi’ eylediğinden kefālet-i ‘ācizānemle açıķdan bir ḫıṭ’a mūrūr tezkiresi i’tā buyurulması için işbu ‘ilmuħaber verildi.

Ḫāne fūrūḫātına ‘ilmuħaber

Maħāllemiz sākinlerinden filān filān efendileriñ bi’l-iştirāk mutaşarrıf oldukları ḫānelerini filān efendiye şu kadar biñ ġurūşa fūrūht ideceklerinden ve mūmā-ileyhim ber-ḫayāt olduklarından işbu ‘ilmuħaber verildi.

Ḫāne intikālī

Maħallemiz sākinlerinden filān efendi bundan muḫaddem vefāt idüp mutaşarrıf olduğu sekiz oṭalı bir bāb ḫānesi şulb-ı kebīr filān u filān efendilere ‘ādiyen intikāl idecek olmaġla bunlardan başka vāriş olmayup ve mūmā-ileyhim el-yevm ber-ḫayāt olduklarından ‘ilmuħaber verildi.

Taṭbīk mūhri için ‘ilmuḥāber

Maḥallemiz sākinlerinden filān efendiniñ ḥalīlesi filāne ḥanımnıñ bā-berāt İstānbül emti‘a gümrüğünden mutaşarrıfa oldığı senevī iki biñ ğurūş sehminiñ taṭbīk mūhriñi każā‘en zāyi‘ eylediginden mücedded taṭbīk mūhriñiñ tesviyesi için bā-‘arz-ı ḥāl istid‘ā eylemiş ve mūmā-ileyhā el-yevm ber-ḥayāt olduğunu müş‘ir ‘ilmuḥaber verildi.

Müderris Efendi tarafından medrese için ‘ilmuḥaber

Medresemizde muḳayyed olan filān efendi ḥasbe‘l-īcāb medrese-i şerīfeñize naḳl idecek olup mūmā-ileyh ehl-i ‘ırz u edīb ve bir ğüne muḥālif-i şer‘-i şerīf hareketde bulunmamış olduğunu mübeyyin ‘ilmuḥaber verildi.

[s.141]

Nışf-ı nevl için ‘ilmuḥāber

Ṭalebe-i ‘ulūmdan ve medrese-i şerīfemiz sākinlerinden filān efendi bu def‘a İzmir tarafına ‘azīmet idecek olduğundan iḥsān-ı şāḥāne buyurulan nışf-ı nevl aḥzıyle bir kıṭ‘a vāpūr bileti i‘ṭāsı için ‘ilmuḥaber verildi.

‘Aḳd ü te‘ehhül ‘ilmuḥāberi

Maḥallemiz sākinlerinden filān efendi maḥalleñizde ‘aḳd ü izdivāc idecek olduğundan efendi-i mūmā-ileyhiñ bu ḥuşūşda şer‘an ve niżāmen bir ğüne māni‘ ü maḥzūrı olmadığından ‘ilm u ḥaber verildi.

‘İtik-nāme

Bā‘is-i ‘itik-nāme oldur ki biñ iki yüz elli senesi Ramazān-ı şerīfiñ ğurresi tāriḫiyle Çerkesü‘l-aşl zīver bin ‘Abdullāh-nām ‘abd-i memlūkimi yāḥūd filāne-nām cāriyemi ḥasbeten-li‘llāh ve ṭaleben li-merzātihī Te‘ālā malımdan āzād eyledim ba‘de‘l-yevm sā‘ir aḥrār-ı müslimīn gibi ḥür ve fā‘il-i muḥtār olup ṭarafımızdan ve ṭaraf-ı āḥardan kimesne māni‘ vü müzāhim olmamaḳ için işbu ‘itik-nāmemi şuhūd-ı müslimīn muvācehesinde yed-i mūmā-ileyhe i‘ṭā eyledim ve‘s-selām.

'Aqd-i Şirket senedi

Bā'is-i sened oldur ki biñ iki yüz seksen dört senesi mäh-ı Zi'l-ka'de-i Őerifiñ on beşinci günü târihiyle dersa'âdetde muķim hayriyye tüccârlarından filân efendiyle 'aqd-i Őirket murâdımız olup ber-vech-i bālâ yüz bin ğuruş Őāĝ aķçe sermâye efendi-i mûmâ ileyh vaz idüp kezâlik yüz biñ ğurüş Őāĝ aķçe sermâye ben vaz' idüp cem'an iki yüz biñ ğurüş ile 'aqd-i Őirket eyledik işbu sermâyemiz ile İzmir ve havâlisinden zahîre ve eşyâ-yı sâ'ire iştirâ ve Őerikim efendi-i mûmâ-ileyh cânibine irsâl ideceğim ve kezâlik Dersa'âdetden eşyâ ve gerek aķçe efendi-i mûmâ-ileyh tarafımıza irsâl idecekdir inşâ'a'llâhü Te'âlâ bu vechile tarafeynden dūr olunup senesi hitâmında muhasebelerimiz rü'yet olunup sermâye ve meşârifât-ı sâ'ire ba'de't-tenzil Mevlâ-yı Mûte'âl hazretleri her ne ticâret in'âm u ihsân ider ise nişfi benim ve nişfi Őerikim efendi-i mûmâ-ileyhiñ olacaķdır ma'âza'llâhü Te'âlâ kazâ ve ziyân daħi vâķı' olur ise

[s.142]

kezâlik nişfiyyet üzre taķsım olinacaĝından vech-i meşrûh üzre 'aqd-i Şirket olunup Őuhûd-ı müslimîn muvâcehesinde Şirket senedlerimiz taħrîr ü imzâ olunup mübâdele olundu.

Vekâlet senedi

Bādî-i terķim-i muķâvele senedim oldur ki Yunan tebe'âsından filân nâm zimmetinde bir kıt'a ilâm-ı ticâretle maħkûmun-bih maṭlûbım olan ma'lûmü'l-miķdâr meblaĝıñ taḥşil ü aḥz ü kabzına tarafımdan filân efendiyi vekil naşb ü ta'yin itdigimden nizâmı üzre ħarc-ı taḥşiliyyesi bi'l-ħisâb ħükümet-i seniyyeye verilecek ve mübâşir ü sâ'ireye nizâmı dâħilinde olarak Şarf u ħarc idüp işbu meşârifât-ı vâķı'a tarafıma 'â'id ü râci' olacaķdır meblaĝ-ı mezbûrı taḥşil zımında bāb-ı 'âlî ve hükümet-i sâ'ireye her kaç gün gider ise be her gününe muķâbil ücret olarak efendi-i mûmâ-ileyhe eilişer ğurüş ifâ kılınmaķ ve meblaĝ-ı maħkûm-ı mezbûr taḥşil olsun olmasın mezkûr eilişer ğurüş be her gidişinde tarafımdan i'tâ olunmaķ üzre

beynimizde muķāvele eyledigimizden ve mūmā-ileyhiñ daħi bundan ziyāde ücret talep itmege ĥaķķı olamayacađından iřbu muķāvele senedim bi't-tanzīm yed-i mūmā ileyhe i'tā olundu.

Uřul-i ticāret ūzre poliķe

Bādī-i terķīm oldur ki vuřulünden on bir gūn soñra Dersa'ādetde filān tūccāra veyāħūd emrine beřlik olarak řerikim duĥān tūccārından filān ađa řarafından bilā-tereddūd īfā olunmaķ ūzre İzmirde tūccār filān ađadan on biñ ġurūř aĥz u ķabz iderek iřbu poliķeyi keřide eyledim ĥin-i te'diyesinde istirdād u istiĥlāř oluna.

'Ādī deyn senedi

Filān tārīħinden otuz bir gūn soñra yūzde iki ġurūř gūzeřtesiyle īfā olunmaķ ūzre filān ađadan řu ķadar ġurūř istiķrāz itdim zimmetimde deynimdir meblađ-ı mezbūrı ol vechile edā itdigimde iřbu senedim gerūye reddola.

Kefil

Metn-i senedde muĥarrer řu ķadar ġurūřı va'desi ĥitāmında medyūn-ı merķūm filān ađanıñ

[s.143]

kāmilen ma'-gūzeřte īfā idecegine kefil bi'l-māl olduđımdan iřbu maĥalle řerĥ ile imzā eyledim.

Sipāriř taĥvīli ya'nī emre muĥarrer deyn senedir 'aynı poliķe ĥūkmūndedir elden ele ĥavāle ve ciro olunır .

Tārīħinden otuz bir gūn soñra filān ađāya yāħūd emrine on biñ ġurūř ma'-gūzeřte ve mařraf te'diye īfā idecegimi mūř'ir iřbu taĥvīlim i'tā ķılındı.

Cirosı

Metn-i taḥvilde muḥarrer on biñ ğurūşı filān efendiden tamāmıyle aldım meblağ-ı mezbūrda medḥalim ḳalmadığından medyūn ṯarafından merḳūma ĩfā olunmaḳ ūzre ūerḩ ile imzā itdim.

Açık bono ciro istemez

Filān tārīḩden otuz bir ğūn ūoñra işbu bonomı her kim ibrāz ider ve kimiñ yedinde zuḩūr eyler ise yūzde bir ğūzeşte ḩesābıyla on biñ ğurūş bilā-tereddūd ĩfā idecegimi mūş'ir işbu bono i'tā ḩılındı.

İstid'ā

Devletlū efendim ḩazretleri filān efendide bir ḩıṯ'a açık bono ile maṯlūbım olan on biñ ğurūşı ĩfāda muḩālefet itmekde oldığından meblağ-ı mezbūrın va'desinde icrā itdigim protestom mūcebince ma'-fā'iz ve meşārif istiḩşāli zımnında keyfiyyetiñ maḩkeme-i ticārete ḩavālesi bābında emr ū fermān ḩazret-i men-leḩū'l-emriñdir.

Şi'r ū inşā vū imlānıñ taḩşīli beyānındadır

Fenn-i inşā vū kitābet Hazret-i 'Aliyy'ūl Mūrtezā kerrema'llāḩū veccheḩū ve raḩya'llāḩū Te'ālā 'anhū efendimiziñ (Ekrimū evlādekūm bi'l-kitābeti fe inne'l kitābete min ehemmi'l-umūr ve a'zamı's-surūr) kelimāt-ı belāğāt-āyātıyla beyān buyurduḩları vechile herkese taḩşīli elzem ve umūr-ı mūhimmeden olmağla 'ulūm-ı şā'ire-i mūtenevvi'a taḩşīli esnāsında işbu rūkn-i a'zam olan fenn-i ūi'r ū inşāya daḩi ḩalışmaḩ ve taḩşīliniñ medār-ı kūllīsi 'ilm-i ūarf u naḩv ve me'ānī vū edebiyāt ū Fārisiyyeyi taḩşīl ve bu yolda ṯab'a mūmārese gelmek iḩūn Subḩa-ı ūıbyān ve Tuḩfe-i Vehbī

[s.144]

ve bunuñ emşāli kitābları ezberleyūp ve kūtūb-i lūğātı ve meşḩūr mūnşe'āt u dīvānları ve ğūzel ḩaleme alınmış tevārīḩ ve kūtūb-i aḩlāḩı mūṯāla'a iderek kendū kendūne bir iş taşavvur idūp muḩtedir olabildiği ḩadar ḩaleme alup tesvīd etmelidir

tesvīd eylediği şey'i h'ācesine yāhūd fenn-i kitābete āşinā olan zevāta uşanmayup gösterüp taşhīh etdirmelidir taşhīhe i'tina ve diqqat idüp sehv u ğalaş yazdığı imlā vü lügātleri ve maḥallinde şarf olunmayan kelimeleri öğrenmelidir kitābetde pek lüzumlu en çok diqqat olunacak şey' imlā olmağla eşnā-yı taḥrīrde ḥurūf u kelimātda ğalaşdan maşūn olarak toğrı yazmalıdır imlā öğrenmek daḥi yazup okuduğı şeyleriñ imlālarına diqqat ile imlāları ḥazīne-i ḥāṭırda ḥıfz etmekle ve hiç bilinmeyen imlālarda ğalaşāt ve ta'rifāt-ı Seydī ve resm-i ḥaṭ risālelerine müraca'ātle bellülemek bu vechile diqqat ederek müṭāla'a vü kesret-i teveġgul ile meleke ve rüsūḥ gelüp ma'lūmāt ḥāşıl olup yazdığı şeyleri toğrıca yazar bi 'avni'llāhi Te'ālā.

Fenn-i kitābete dā'ir ba'zı ma'lūmāt

Kātib olan zāt (ḥayrū'l-keām ḳalle ve delle) feḥvāsınca az ve ḳışa söz ile maḳşūd ve murādı beyān ü edā itmelidir ve yazdığı şeyleri herkesiñ añlayacağı 'ibāre ile Türkce yazmalı ba'zen zarūrī Arabī vü Fārisī kelimeler yazmak lāzım gelürse lügāt-ı ğarībe ve ta'birāt-ı rekīkeden ziyāde tevāḳḳī idüp zebān-zed ve müsta'mel olan lügāt-ı meşhūra isti'māl eylemek lāzımdır yazdığı şeyleri herkesiñ maḳām u manşıbı ĩcāb iden elḳāb-ı resmiyye ve 'unvān-ı ĩcābiyyesi üzre mertebesine ğöre 'ibārāt-ı lāyıḳa üzre taḥrīr itmelidir bir maḥalle mektüb yazmak yāhūd gelen mektüba cevāb yazmak ĩcābında ibtidā kāğıdıñ eṭrāfını ğüzelce kesüp kāğıdıñ bālā-yı vasaṭında besmele maḳāmına h ş u ḥarfi yazup bunuñ zīrine irsāl olinacak kimesneniñ maḳam u manşıbı ve elḳāb-ı resmiyyesi taḥrīr olinup kāğıdıñ nışından başlayup 'arż-ı ḥulūş yāhūd istifsār-ı ḥāṭır 'ibāreleriniñ tamāmında gelen mektübıñ vuşūlini ḥāvī olduğı umūr-ı meşāliḥi beyān iderek bunlara lāzım gelen re'y ü cevāblarını ve daha ifāde idecegi şey'i vār ise yoluyla ğüzelce beyāndan şoñra eşniyye ve du'ā ile mektübı itmām ile 'Arābī ve Rūmī sene ve aylar ve imzā ve mühür

[s.145]

vaz' olunup zarfa lef iderek derūn-ı mektūbda besmeleniñ zīrinde yazdığı elkāb ü
'unvān u maḥāl 'aynen zarfıñ üzerine yazup irsāl ider. Bedūḥ

ve mina'llāhi'l-'ināyeti ve't-tevfīk.

Tenbīh

Kātib olan zāta ḡanī vü faḳīr her kim olur ise olsun bir şey yazdıрмаḡ yāḥūd taşḫīḥ
itdirmek üzre mūrāca'at ve 'arz-ı ḥācet ider ise redd ü dirīḡ itmeyüp elinden geldiği
ḡadar yazup işini görmek iḥsān-ı ilāhī olan ni'met-i celīle-i kitābetiñ teşekkür-i
'alenīsi ve mūcīb-i feyz ü raḥmet ve şī'ār-ı insāniyyetdendir (üstur zehebūke ve
zehābūke ve mezḡebūke) kelimāt-ı ḥikmet-beyānı üzre her ādem esrārını setr ü ḥıfz
itmek lāzım ise de siyyemā kātib olan zāt bi'l-īcāb āḡarıñ esrārına ve serā'ir-i devlete
daḡı vāḡıf olacağından (el-kātibü kātımün) iḡtizāsınca 'āmil olup ümenādan olarak
sırrı sır idüp ifşā itmeyüp ḡazāne-i kitmānında zabṭ u ḥıfz etmelidir (ḡalem
yongasıyla ḡāḡıd ḡırpıntılarını ayak altında bırakmayup āteşe yaḡmaḡ yāḥūd ḡālī
maḡalle defn eylemek ḡāyet güzeldir.

Beyān-ı şuhūr-ı 'Arabiyye

Muḡarrem (Mim) Şafer (Şad) Rebi'u'l-evvel (Rā Elif) Rebi'u'l-āḡir (Rā) Cemāzīye'l-
evvel (Cim Elif) Cemāzīye'l-āḡir (Cim) Receb (Be) Şa'ban (Şın) Ramażan (Nūn) Şevvāl
(Lam) Zi'l-ḡa'de (zal elif) Zi'l-ḡicce (zal)

Beyān-ı şuhūr-ı Rūmiyye

Mart Nīsan Māyıs Ḥazīran Temmūz Aḡustos Eylül Teşrin-i evvel Teşrin-i s̄anī

Kānūn-ı evvel Kānūn-ı s̄anī Şubat

Zāt-ı vācibü'l-vücūd ḡazretleriniñ ism-i şerīfi zıkr olunmaḡ murād olındığı ḡālde
maḡāma münāsib olmaḡ üzre yazılan nu'ūt ü evşāfiñ ba'zısı bi'l-iḡtibās işbu maḡalle
derc olundu.

Cenāb-ı tertīb-baḥşende-i ‘anāşır u eşbāḥ ve ta’lluḫ-ı dehende-i cevāhir-ervāḥ ellezī fāza iḥsānühū ‘ale’l-‘ālemīn fi’l-ḡudüvvi ve’r-revāḥ ḥāzretleri

Cenāb-ı āferīnende-i kevn ü mekān ve temyīz-baḥş-ı fuşül ü ezmān taḫaddese zātühū ‘an-iḥāṭaṭi’l-ezhān ḥāzretleri

Cenāb-ı müfżü’l-iḥsān ve’l-cüd taḫaddeset zātühū ‘ani’l-vālidī ve’l-mevlūd ḥāzretleri Cenāb-ı münevvir-i zemīn ü āsmān ve tecdīd-fermā-yı şuhūr u ezmān te‘ālā şānühū ‘ani’z-zevāl ve’l-noḫşān ḥāzretleri

Cenāb-ı meserret-baḥşā-yı ḫulüb-ı ‘ālemiyān tenezzehe zātühū ‘ani’ş-şebīhi ve’n-nażīr ḥāzretleri

Zāt-ı risālet-penāh-ı ‘aliyye şalavātu’llāh Efendimize maḥşuş evşāf

Cenāb-ı feşāḥat-fermā-yı ser-nāme-i menāşīr-i hidāyet ve ma‘ānī-efzā-yı devāvīn-i fevz ü sa‘ādet efendimiz ḥāzretleri

Şehr-i yār-ı ḫıṭṭā-i dīn ve fermān-revā-yı milket-i yaḫīn efendimiz ḥāzretleri rehīmā-yı bālāḫāne-i ‘arş-ı berīn refref-ārā-yı füşḫat-serā-yı ‘illiyīn efendimiz ḥāzretleri

Merdūmek-i çeşm-i māzāḡ-ı bülbül ḫoş-nevā-yı bāḡ-ı belāḡ efendimiz ḥāzretleri

Serīr-ārā-yı kişver-i levlāk ve dīhim pīrā-yı ḫıṭṭā-i vemā ersalnāk ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām mādāretü’l-eflāk efendimiz ḥāzretleri

Cenāb-ı şāneye yazılan Nu‘ūt ve Ed‘iye

Māde-i ‘umrān-ı cihān-ı cihāniyān ve māye-i feyz ü fütūḫ-ı ezmān u āhyān olan zāt-ı hümāyūn-ı şāhāneleri

Sebeb-i āsāyiş-i ‘ālem ve bā‘īş-i iftiḫār-ı kāffe-i ümem olan zāt-ı kerrübī-şıfat-ı şāneleri

Revnaḫ-efzā-yı kāşāne-i devlet ve pīrāye-baḥş-ı erīke-i kāmrānī vü salṭanat-ı veliyyü’n-ni‘am-ı ‘ālem ve şehinşāh-ı Süleymān-ḫaşem efendimiz

Cenāb-ı haqq vücūd-ı cihān-sūd-ı pādişāhānelerini şafā-yı hātır u inbisāt-ı bātın u zāhir ile kemāl-i şihhat ü ‘āfiyetde hıfz ve şavn-ı şamedāniyyesinde maḥfūz u maşūn buyursun.

[s.147]

Cenāb-ı nuşret-baḥşā-yı kitābet-İslām taḥaddeset-ı zatühū ‘ani’n-naḥlī ve’l-evhām zāt-ı ḳudsiyyet-simāt-ı ḥazret-i pādişāhī mede’l-eyyām serīr-i şevket-maşīr-i ḥusrevānelerinde ebed-devā ve şemşīr-i berḳ-ı iltimā’-ı kahramānīleri gerdendīr-i düşmen-i li’ām olmaḳdan ḥālī eylemesün.

Rabbimiz te‘ālā ve teḳaddes ḥazretleri eyyām-ı ‘ömr ü şevket-i şehriyārīleriniñ her sa‘atini mażhar-ı feyz-i cedīd ve meclā-yı tevfiḳ u te’yīd iderek an-be-an inşirāḥ-ı derūn u inbisāt-ı mülūkānelerin müzdād buyursun.

Mülūk-ı ‘adālet-sülūka dā’ir ta‘birāt

Devr-i ‘adlinde şeb-i hicrāndan ḡayrı tīre-dil ve ḳatre-i bārāndan özge pā-der-gil olmayup direfş-i muraşşa‘ şuḳḳa-i salṭanatları hemsir-i iklīl ne künküre-i felek-i aṭlas ve gülbang-ı derāy-ı kūs-ı ḥilāfetleri ṭanīn-endāz-ı gūş-ı sükkān ṭāḳ-ı muḳarnas olup ‘atebe-i felek mertebe-i mülūkānelerin mālişḡāh-ı cebhe-i ekāsire-i zamān ve südde-i semā-sāy-ı ḥusrevānelerin sāyeşḡāh-ı çehre-i İskender-i devrān itmek da‘avātı.

Devlet ü iḳbāle dā’ir ta‘birāt

Ḥaḳḳında āfitāb-ı ‘ālem-tāb-ı tācdārī eşi“a-rīz bürüz ve rütbe-i vālā-yı vezāretle bedr-i iḳbāli cihān-efrüz olup

Müntehā-yı merātib-i beşeriyye ve ḳuşvā-yı derecāt-ı insāniyye olan cāh-ı vālā-yı vezāretle bekām ve ol vechile nevāle-gīr ḥ‘ān-ı şehinşāh-ı enām olup

Neyyir-i bāhirü’l-eşrāḳ-ı ṭālī’-i ferḥunde-meṭālī’lerī pertev-pāş-ı āfāḳ olarak filān manşīb ile ber-murād ve āteş-zen-i ḳulūb-ı ḥüssād olup.

Medh u senāya dā'ir ta'birāt

Deryā-yı cūd-ı sehāsı bāy ü gedā hakkında mevc-engiz ve āfitāb-ı lütf u 'ināyeti mefāriķ-ı aġniyā vü fuķarāya lem'a-riz olup sofrā-i ni'meti bāy ü gedāya mebzul ve kand-i mükerrer şoġbetinden herkes mütelezziiz olduđı emr-i gayr-i mechul olup müşikāf-ı ġavāmız-ı umūr u medār-ı incilāl-i mu'ađdilāt-ı cumhūr bir zāt-ı mekārim-mevfūr idi

[s.148]

zātı pīrāye-i 'ilm ü edeb ile ārāste ve gül-i şad-berg liyāķati gülşen-i ma'ārifden nevh'āste olup

Hümā-yı hümāyün-bāl-i devlet-i 'aliyyeniñ cenāh-ı eymeni ve meydān-ı rezm u heyecāniñ ķahramān-ı şaf-şikenı olup

Ba'zı muķaddemāta dā'ir ta'birāt

Bahr-ı muhīķ-i ġakāyık-ı eşyā ile āşinā olan cevheriyān-ı mervārid-i 'irfāna ġafı vü nihān olmaya ki şumārende-i subġa-i meşiyet-i ezeliyye ve raķamzede-i cerāyid-i muķadderāt-ı ilāhiyye olan her bir umūrıñ zuġūra gelmesi esbāb-ı zāhiriyyeye maġmül ve ġālbuki ġükm-i ġafiyyesi mechul olup

Meşşāta-i ġāme-i turfe-nigār-ı zülf-i ġam-be-ġam-ı silsile-i'anberin ile pīrāye-baġş-ı ruġsāre-i levġa-i āşār olup

'Azl ü idbāra dā'ir ta'birāt

Şıfat-ı zemīmeden olan rüşvet ü ġama' isnād ve ġakķında nā'ire-i ġazāb u tehevvr iķād olunup

Mesnedinden tenzil ve düġār-ı kayd-ı nefy ü iķāmetle kuvā-yı rāġat ü ġuzūrı ta'til olinup nażar-ı mekārim eşer-i şehin-şāhiden sākıķ ve bu vechile mesnedinden 'azl ile kevkeb-i i'tibārı zemīn-i idbāra hābiķ olup

Bahāra müte'allık ta'birāt

Hevālar kesb-i i'tidāl ü tarāvet ve şafha-i zemīn-i ezāhir müşk-büy ile numūne-nümā-yı şahn-ı cennet olup

geşt-i baġ-ı rāġ ve revāyiḡ-i ezhār-ı müşkbār ile ta'tīr-i dimāġ iderek mürġān-ı terāne pervāz ve 'ale'l-ḡuşuş tercümān-ı rāz-ı 'aşḡ u niyāz olan 'andelīb-i ḡoş-āvāz naġāmāt-ı müessire ile terennüm-sāz ve sāmī'a-nevāz olmaġla āġāz idüp

Ḥiddetimize resīde olanlara dā'ir ta'birāt

Farḡ-ı cevāhir ü a'rāz u temyīz-i sevād u beyāz eyledikde

'Aḡl-i heyūlānīden ḡalāş ve 'aḡl-ı bā-meleke rütbesiyle iḡtişāş hengāmında ser-zede-i Ḥayyiz-i vücūd ve fāriḡ-ı mābeyn-i ḡayb-ı şühūd oldıġda

Dest-yārī-i zihni veḡḡād ile vāşıl-ı ser-menzil-i meleke vü isti'dād olup

[s.149]

Bīmārī ve nātüvāniye dā'ir ta'birāt

Mizācı münḡarīf ve emāre-i mevt-i 'ayn-i başīretinde münkeşif olup hücüm-ı humūm ile ḡaste ve zücāc-ı mizācı seng-i nātüvānī ile şikeste olup gül-i terden nāzik ter olan mizācları birkaç günden berü berhem-zede-i şarşar-ı dā'-i 'asīrū'd-devā olup

Vefāta dā'ir ta'birāt

Murġ-ı rūhı ḡafes-i tenden pervāz ve ravza-i behiştde lāne-sāz olup

Keştī-i 'ömrini mevc-i tūfān-ı ecel ḡarḡ ve şerāġ-ı zindeġānīsi tündbād-ı merg-i bī-amān ḡarḡ eyledi.

Lezzet-çeş-i ḡ'ān-ı 'amīmü'l-nevāl memāt ve tārik-i meşġale-i kā'ināt olup

Ahlāk-ı zemāyime dā'ir ta'birāt

Dā'imā ve sāde-i fesāda tevessud ṭab'-ı hilā'at neb'inden hişāl-i zemīme tevellüd ider idi izhār-ı nahvet ve sitiz ü hançer zehr-ālūd-ı zebāniñ sertiz idüp girive-i 'aceb ü gurūruñ rehrevi ve şirzime-i şeyātiniñ peyrevi idi.

Nuşret ü gāliblyyete dā'ir ta'birāt

Bedr-i münir-i fevz ü gāliblyyet cānib-i İslāmiyānda nūr-efşān ve sehāb-ı şā'ika bār-ı hezīmet ü mağlūbiyyet mefāriḳ-ı a'dāya sāyebān olarak (şavlet-i İslāmiyāndan zehreleri çāk ve ekserisi daḫil ḫufre-i helāk olup) keşide-i āgūş-ı teşhīr ve müstezād-ı manzūme-i memālik-i şehir-i yār-i kişver-gīr olup

Ḥaremeyn-i muḫteremeyn ve ḫüccāc-ı müslimīne dā'ir tā'birāt

Zāmīle-bend arzū-yı beytu'llāhi'l-ḫarām ve maḫmil-suvār-i cebhe-sāyī-i 'atebe-i ḫazret-i seyyidü'l-enām olan ḫüccāc-ı hidāyet-minhāc ḫāk-i pāk-i 'itr-nākī sencide-i mizān-ı semā ve ārayiş-i sāhire-i gabrā olan ḫıṭṭa-i ḫicāz-ı mağfīret-ṭırāza (maṭla'-ı envār-ı māh-ı yemānī ve mehbiṭü'l-esrār-ı tenzilāt-ı şamedānī olan ḫıṭṭa-i ḫicāz-ı gufrān-ṭırāza 'azīmet rū-sāyī-i 'atebe-i beyt-i ḫudā ve zāyir-i gülbün-i ravza-i ḫazret-i mefḫar-i enbiyā arzū-yı cihān bahasında

[s.150]

olduğundan

Şādi vü meserrete dā'ir ta'birāt

Rām-şükrān-ı ḫōş-elḫān ü lüle-endāz eyvān keyvān u şafvet otar sāzende-gān-ı rūḫ-baḫş-ı ābdān-ı insān olup

İstimā'-ı aḡāni ile kesb-i telezzüz-i rūḫānī (ḳā'id-ı ḫüzn ü gam ruhibimā-yı diyār-ı 'adem ve ceys-i şevḳ-ı ṭarab-ı 'asker-i cevr ü elem üzerine ref'-i 'alem idüp milket-i derūn-ı hücum-sipāh guşşa vü endūhdan sālīm ü vücūd-ı 'alem zāt-ı sürūr ile ḳā'im olup

Gider ve tesliyeteye dā'ir ta'birāt

Bu maḳūle evzā'-ı felekiyye-i nefes-i nāṭıka ile hem-dem ve sürūr-ı ğumūm-ı cihān naḳş-ı āb u reng-i serāb ile tevā'im olarak her şeb-i deycürin bir şabāhı ve her kāşānene-i zulmet-i zidenin bir mişbāhı zuhūr idegeldigi mürāyā-yı mükevvenātda müşāhade olunan şüret-i ğarībe müzāyāsından ma'lūm-ı enām olmağla (levḫ-i ezelde naḳş-efken-i taḳdīr olan aḫkām-ı ilāhiyye mihmansarāy-ı 'ālem-i eşbāhda şüret-nümā olmak meşīt-i sübhāniyye iktizāsından ve zuhūr-ı ma'sirātın dürr-i bī-mebdel-i yessir-i mükāfāt olması beşāret-i manşūşa ile müsbet olan ḳazā-yā'en olmağın)

Teşekküre dā'ir ta'birāt

Naḫl-i bī-neşv ü nemā-yı merādim-i ābyārī-i lütf u iḫsānlarıyla şādāb u dimāğ-ı şūrābe-i ümīdim şīrīnī-i gül-ḳand-ı iltifatlarıyla ḫalāvet-yāb olarak (esīr-i keşmekeş pençe-i ıztırāb olan dil-i bī-tābıma bā'is-i ḫayāt-ı tāze mevres-i meserret-i bī-endāze olup (mir'āt-i jeng-beste-i derūnım maşḳala-i lütf u iltifatlarıyla incilā-pezīr ve çerāğ-ı mürde-i emelim imyāz bārıka-i 'ināyetleriyle hem-revnaḳ māh-ı münīr olup

Muḳaddime-i mektüb

(Kūşe-i bisāt-ı mekārīm-menāt-ı veliyyü'n-ni'amāneleri bā-leb-i tebcīl ḳılındığdan sonra ma'rūz-ı 'abd-i müstedīmleridir ki), (nezd-i ilāhā mepeyvend-i veliyyü'n-ni'mānelerinde vāreste-işerḫ u tafşīl olan mebāḫis-i müsteḳille-i memlūkiyyetim iktizāsı üzre), (çāker-i kerem-perverleriniñ ḳadīmī ve şamīmī ḫāk-i pāy-i emel-baḫşā-yı mün'imānelerine maḫşūş olan muḳaddime-i iḫtişāş u 'ubūdiyyetim ĩcābınca), (öteden berü eḫāşş u eşdaḳ ve dā'ire-yi memlūkiyyetden ğayr-i mu'attaḳ bende-i direm-ḫarīdeleridir ki), (çāker-i iltifat-dīdeleriniñ cānib-i ma'ālī-menāḳıb-ı 'aṭūfilerine maḫşūş olan ḫuşūsiyyet-i

[s.151]

müstekille-i 'âcizâneme mütehattim olduğu üzre), (merkûz-ı fıtrat-ı zâtiyyeleri olan şîme-i mergûbe-i hâtır-sâzî ve seciyye-i behiyye-i dil-sitân-ı kadr-dânîleri îcâbınca), cānib-i 'ālîlerine mine'l-ḳadīm derkār olan ḳadem-i hūlūş-ı çākerānem ibtiḡāsınca), (şavb-ı 'ālîlerine müşādekat-ı hālise ile müftehîr bulunduḡım cihetle), (hemāre müttekā-yı tekye-i mecd ü iḳbāl ve mütevessid ü sâde-i sa'd ü iclāl buyurmaları ed'iyesi edā ḳılındıḡı siyāḳında), (hemāre gülgonce-i merām-ı āmālleri nesāyim-i füyūzāt-ı ilāhî ile küşāde vü ḡandan buyurulmaḡ ed'iyesi edā olındıḡı siyāḳında.

Ḥātîme-i mektûb

İhtiyāciyla mesrūr olduḡım teveccühāt-ı mekārîm-ḡāyāt-ı zerre-perverleri ḡaḳḳ-ı çākerānemde şāyān buyurulmaḡ bābında.

Her hâlde muḡtāc u ḡalebkār olduḡım leme'āt-ı veliyyü'n-ni'māneleri kemākān ḡaḳḳ-ı çākerānemde nāşirü'l-envār buyurulmaḡ bābında.

Ba'd-ezîn daḡı şavb-ı dā'iyānemi zamîr-i münîr-i me'ālî-semîrlerinden dūr u aḡlā buyurmamaları gümāşte-i 'uhde-i mürüvvetleridir.

Ümîdinde bulunduḡım eḡāsîn-i teveccühāt-ı behiyyeleriniḡ ḡaḳḳ-ı 'âcizānemde ber-devām buyurulması bābında.

Ḥaḳḳ-ı 'âcizānemde eşer-i luḡf-ı nevāzişleriniḡ ber-devām buyurulması ricāsına müşāberet olındı ol bābda.

Ta'aḡḡufāt-ı mekārîm-ḡāyāt-ı 'āliyye-i kemter-nevāzîleriniḡ ḡaḳḳ-ı müstmendānemde beḡāsınını niyāz iderim ol bābda.

Terḡîm-i 'ārîza-i 'âciziye ibtidār olınmışdır emr ü fermān ḡazret-i men-lehü'l-emriñdir.

Tahrîrātların üzerlerine yazılan elḳāb

Şadāret-i 'uzmāya: Makām-ı vālā-yı ḡazret-i şadāret-penāhiye 'arîza-i 'abîdānemdir.

Dahā ta'zimli: Mübārek ü mes'ūd hāk-i pāy-i merāhim-ālūd hazret-i vekālet-penāhiye 'arīza-i 'abīdānemdir.

[s.152]

Şeyhu'l-İslāma: Maḳām-ı vālā-yı hazret-i şeyhu'l-İslāmiye 'arīza-i 'abīdānemdir.

Daha ta'zimli: Mübārek ü mes'ūd hāk-i pāy-i mekārim-ālūd hazret-i fetvā-penāhiye 'arīza-i bendegānemdir.

Ser-'askere: Maḳām-ı 'ālī-i cenāb-ı ser-'askeriye 'arīza-i çākerānemdir.

Ta'zimli: Mübārek ü mes'ūd hāk-i pāy-i mekārim-peymā-yı hazret-i ser-'askeriye 'arīza-i 'ācizānemdir.

Çapudan Paşaya: Maḳām-ı vālā-yı hazret-i çapudānī-i deryāya 'arīza-i bendegānemdir.

Ta'zimli: Mübārek ü mes'ūd hāk-i pāy-i merāhim-ālūd-ı hazret-i çapudānī-i deryāya 'arīza-i bendegānemdir.

Top-hāne ve māliye ve çarb-hāne ve sār müşirāne daḫi bunlara kıyas ile taḫrīr olunur.

Ordu müşirine: Filānca ordu-yı hümāyun müşirligine şeref-baḫş-ı iḳbāl olan devletlü efendim paşa hāzretleriniñ pīşgāh-ı 'ālilerine 'arīza-i 'ācizānemdir.

Memleket müşirine : Bi'd-devleti ve'l-iḳbāl Ṭuna vilāyetine sāye-endāz-ı übbehet ü iclāl olan devletlü efendim hāzretleriniñ pīşgāh-ı 'ālī-i āşāfānelerine 'arīza-i 'ācizānemdir.

Mutaşarrıflara: Filān maḫallin mutaşarrıflığına zīb-efzā sa'ādetlü efendim hāzretleriniñ şavb-ı sāmīlerine 'arīza-i 'ācizānemdir.

Ḳā'im-maḳamlara: Filānca maḫal ḳā'im-maḳāmı veyā müdirliği me'mūriyyetiyle mübāhī efendiniñ şavb-ı vālālarına nemīḳa-i 'ācizānemdir.

Aḳrān ü emşāl: Filān maḫalde şeref-muḳīm birāderim filān efendiniñ şavb-ı şerīflerine

ve aḥād-i nās : Yāhūd taraf-ı şerīfine vuşul bula bedūh

Birbirine:

[s.153]

Elkâb-ı ‘umūmiyye

Zāt-ı şāhāneye maḥşuş elkâb u nu‘üt u evşāf u ed‘iye yukarıda zıkr ü beyān olındığından merātib-i ‘ilmiyye ve seyfiyye ve mülkiyye ve ‘ale’l-‘umūm herkese bir düziye olmaḥ üzre bā-irāde-i seniyye muḥaddem ü muaḥḥar karar-gīr olan elkâb-ı resmiyye-i mütenevvi‘aniñ daḥi işbu maḥalle derc ü ‘ilāvesi münāsib görülmüşdir.

Maḳām-ı vālā-yı şadāret-i muṭlaḳaya

‘Ulemā cānibinden ma‘rūz-ı dā‘ī-i kemīneleridir ki sâ’irleri cānibinden ma‘rūz-ı çāker-i kemīneleridir ki ‘ibāre arasında isimleri zıkr olundıkda feḥāmetlü devletlü ḥāzretleri

Rütbe-i celīle-i şadāreti iḥrāz itmiş zevāta

‘Ulemā cānibinden ma‘rūz-ı dā‘īleridir ki sâ’irleri cānibinden ma‘rūz-ı çāker-i kemīneleridir ki ‘ibāre arasında übbehtlü devletlü ḥāzretleri

Emīr-i Mekke-i Mükerrremeye ve ma‘züllerine

Devletlü siyādetlü efendim ḥāzretleri

Dārü’s-sa‘ādeti’ş-şerīfe aḡasına

Devletlü ‘ināyetlü efendim ḥāzretleri

Maḳām-ı ser‘askerīye ve şeref-i şıhriyyet-i seniyyeye nā’il olmuş Vükelāya

Devletlü ‘aṭūfetlü efendim ḥāzretleri

Zāt-ı serdār-ı ekremīye

Devletlü re’fetlü efendim ḥāzretleri

Müşirlere ve vüzerāya ve ma‘züllerine

Devletlü efendim ḥāzretleri

Rütbe-i bālāya ve ser-ķuranā-yı ŐehinŐāhī ile mābeyn-i hūmāyūn baŐ-kātibine

‘Aťūfetlü efendim ĥazretleri

[s.154]

Rütbe-i ũlā Şınıf-1 ũla ile ferīķāna

Mekremetlü efendim

ve Rumili Begler Begisi pāyelürine

Sa‘ādetlü

Mīr-i mīrān ve rütbe-i ũlā Şınıf-1 Őānīsine

Sa‘ādetlü efendim

Mīr-līvalara ve Rütbe-i Őāniye mütemāyizine

‘İzzetlü efendim

Rütbe-i Őāniye Őınıf-1 Őānisine ve mīrū’l-umerā ve mīr-alay ve iŐtabl-1 ‘Āmire müdiri

pāyelülerine

‘İzzetlü efendi paşa beg aĝa

Ķā’im-maķāmlara ve rütbe-i Őālīseye ve ķapucı baŐalara

Rif’atlü beg efendi

BińbaŐalara ve rütbe-i rābi’a ve ĥāmiseye vālā-yı Ūmenāsına ve Ĥ’ācegāna

Fütüvvetlü efendi beg aĝa

Ķolaĝalarına ve me’mūriyyetde bulunanlara

Hamiyyetlü efendi beg aĝa

Alay emīnlerine ve livā kātibleriyle alay ve şabur kātiblerine

Meveddetlü efendi

YüzbaŐalara meķānetlü aĝa

Mülāzımlara ĝayretlü aĝa

Āhād-i nās beyninde

Benim pederim birāderim oğlum

Mesned-i 'ālī-i meşīḥat-ı İslāmiyyeye

'Ulemā cānibinden ma'rūz-ı dā'ī-i dīrineleridir ki sâ'irleri cānibinden ma'rūz-ı bende-i dīrineleridir ki 'ibāre arasında devletlü semāḥatlı ḥazretleri

Meşīḥat-ı İslāmiyye ma'züllerine

'Ulemā cānibinden ma'rūz-ı dā'īleridir ki sâ'irleri ma'rūz-ı bende-i dīrineleridir ki
[s.155]

'İbāre arasında devletlü fazīletlü ḥazretleri

Çelebi Efendiye

Reşādetlü efendim ḥazretleri 'ibāre arasında reşādetlü çelebi efendi ḥazretleri

Şudūr-ı Kirāma

Semāḥatlı efendim ḥazretleri

İstanbul pāyelülerine

Fazīletlü efendim ḥazretleri

Ḥaremeyn-i muḥteremeyn pāyelülerine

Fazīletlü efendim

Bilād-ı erba'a ve maḥrec mevālisine Fazīletlü efendi

Müderrisīne

Mekremetlü efendi

Ḳuzāta

Meveddetlü efendi

Rütbe-i 'ilmiyye ve seyfiyye ve ḳalemiyyeniñ uşul-i teşrifāt-ı devlet-i 'aliyye üzre

yekdigere taḳaddümleri

Rütbe-i müşīrī ve vezāreti: Rümili ve Anaḫolı şudūriyle Rütbe-i bālā ricāli

Rütbe-i ūlā şınıf-ı ūlā ricālî: Feriklik rütbesi İstānbul pāyesi Rūmili beglerbegliligi

Mīr-i mīrānlık rütbesi

Rütbe-i ūlā şınıf-ı şānîsi: Haremeyn-i şerifeyn pāyesi Mīr livālîk rütbesi

Rütbe-i şāniye şınıf-ı evvel mütemāyizi: Bilād-ı erba'a mevleviyyeti

Rütbe-i şāniye şınıf-ı şānîsi : Mīrū'l-umerālîk

Mīralaylık ve iştabl-ı 'āmire müdirliği pāyesi

Maḥrec mevleviyyeti Qā'im-māqamlık

[s.156]

Rütbesi

Rütbe-i şālîse ve ḳapucubaşılık: Kibār-ı müderrisîn Biñbaşılık rütbesi

Rütbe-i rabi'a: Mūşla-i Süleymāniye mādūnunda bulunan müderrisîn

Alay ūmenāsı rütbesi: H'ācelik Qolağaları

Bi-keramihī sūbhanehū ve Te'ālā

İşbu "Āşār-ı Oşmāniyye" mecmu'āsı cāmi'-i mecāmi'-i 'ulūm-ı şehriyār-ı pesendide-rūsūm şevketlü ('Abdü'l-'aziz Hān) efendimiz ḫāzretleriniñ 'aşr-ı ma'ārif-ḫaşr-ı cenāb-ı mülūkānelerinde heveskārān-ı şî'r ü inşā olan zevāt-ı feṭānet-simāta bir ḫidmet-i maḫşūşa ve ḫāyr ile yād buyurmaları temennāsı niyet-i ḫālîşesiyle Vezir Hānı maṭba'asında biñ iki yüz seksen dört senesi Zî'l-ḫicce-i şerîfiñ guresinde resīde-i ḫüsn-i ḫitām olmuşdur. Mim Mim Mim (m m m)

SONUÇ

Türkler, İslâmiyet’i kabul ederek Arapça ve Farsçanın edebî anlayış ve geleneklerini almışlar ve ortaya koydukları eserlerde bu gelenekten yararlanmışlardır. İslâmî kültürün meydana getirdiği bu gelenek, ortaya konan eserleri de etkilemiştir. Mensur eserlerde Türk kültürü ve edebiyatı tarihine dâir çok kıymetli bilgilerin bulunduğu, bu konu üzerinde yapılan çalışmalarla ortaya çıkmıştır. Eski Türk edebiyatı araştırmacıları, edebiyat târihimize dâir çalışmalarında genellikle manzum eserlerin ve şiirin ön planda tutulduğunu belirtse de kütüphanelerimizin zengin bir nesir mirasına sâhip olduğu, münşeâtların bu kategoride hayli fazla olduğu unutulmamalıdır.

19.yy., Türk kültür ve edebiyatıyla ilgili çok sayıda eserin basılıp yayımlandığı bir asırdır. Kütüphanelerimizde özellikle 19.yy.’ın son döneminde basılmış, Türk edebiyatının çeşitli konularına ait manzum veya mensur çok sayıda eser vardır. Bunların bir kısmının mükerrer baskıları kütüphanelerde araştırmacı ve okuyucularını beklemektedir.

Çalışmamızda Sahaf El-Hac Nûri Efendi’nin derleme münşeât örneği olan “Münşeât-ı Azîziyye Fî-Âsâr-ı Osmâniyye” isimli eserini transkribe ederek inceledik. Farklı baskılarında küçük değişikliklerin görülebildiği eser, içerik olarak tam anlamıyla bir münşeât kitabıdır. Münşeâtların özellikle 19.yy.’da tertip edilenlerinde çok görüldüğü üzere, didaktik amaçlı olarak kaleme alınan eserin çok sayıda baskısının yapılmış olması, onun çok okunup hüsn-i kabul gördüğünün işaretidir. Derleme tipi münşeâtlarda görüldüğü üzere eserde, Türk şâir ve münşîlerinin en güzel metinlerinden seçilerek bir araya getirilmiş onlarca manzum-mensur örnek vardır. Eserde 15-19.yy.’lar arası dîvân şâirlerinin -Leyla Hanım, Fıtnat Hanım gibi kadın şâirlerin şiirleri de dâhil olmak üzere- gazel ağırlıklı çeşitli nazım şekillerine ait metinler vardır. Şiirler, adı daha çok bilinen şâirlerden seçilmekle beraber fazla tanınmamış şâirlerden de seçilmiştir. Metinde Türk edebiyatındaki şâir ve münşîlerden örneklerle birlikte kime ait olduğu belirtilmemiş Arapça-Farsça beyit ve manzumelere de yer verilmiştir. Mensur metinler daha çok içeriği başlıkta belirtilmeyen mektuplardan oluşmuştur. Bundan başka, önemli sayıda içerikleri başlıkta belirtilen mektuplar da vardır. Ayrıca eserde çeşitli konularda yazışma örnekleri, genel kültür içerikli bilgiler ve resmî dâirelere farklı amaçlarla yazılacak dilekçe türü yazı örnekleri bulunmaktadır.

Mürettibin kendine has edebî anlayış ve edebî metin zevkini yansıtmamasının yanı sıra o dönemde benimsenen dil ve edebiyat öğretimi, kültür varlığının izleri, kişiler ve makamlar arası ilişkileri göstermesi bakımından eserin önemli olduğunu düşünmekteyiz. Amacımız bu sahada ortaya konan çalışmalara bir yenisini ekleyerek bu konuyla ilgilenen araştırmacılara katkı sağlamaktır. Bu çalışmalar yapılırken önyargılı ve eleştirel bir tutum yerine araştırmacı bir ruhla eserler incelenirse çok zengin bir kültür mirasına sâhip olduğumuz görülecektir. Bu itibarla dönemin kültürel anlayışını değerlendirmek ve anlamak amacıyla eserlere göz atıldığında nazımla berâber nesir sahasında da ustalık göstermenin bir maharet olduğu anlaşılacaktır.

KAYNAKÇA

Ansiklopedik Büyük İslâm İlmihâli, Dergâh Yayınları, İstanbul: Birinci Baskı, 1979.

Altun, Mustafa; *Hâb-nâme-i Veysî*, İstanbul, MVT Yayıncılık, 2011.

Banarlı, Nihad Sami; *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, MEB Yayınları, İstanbul 2004.

Bursalı Mehmet Tahir; *Osmanlı Müellifleri*, C. 1,2, İstanbul 1972.

Büyük Türk Klasikleri; C. 1,2,5,6,7,8, İstanbul 2002.

Çağbayır, Yaşar; *Arap Asıllı Türk Alfabesiyle Yazılmış Türkçenin Söz Varlığı Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2017.

Daş, Abdurrahman; "Türkiye Selçukluları ve Osmanlı Dönemi Hakkında Tarihi Kaynak Olarak Münşeât Mecmualarının Değerlendirilmesi", *AÜİFD XIV* (2004), Sayı 11.

Derdiyok, Çetin; *XV. yy. Şairlerinden Mesihî'nin Gül-i Sad-Berg'i*, Çukurova Üniv. Sosyal Bilimler Enst., Adana 1994 (Basılmamış Doktora Tezi).

Devellioğlu, Ferit; *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitapevi, 22. Baskı, 2005.

Fuzûlî Dîvânı, Akçağ Yayınları, Ankara 1990.

Gökyay, Orhan Şaik; *Türk Dili Dergisi, Mektup Özel Sayısı*, C. XXX, s.274, Ankara 1974.

Gökçe, Recep; *Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmuâ-i Münşeât (İnceleme-Metin-Tıpkı Basım)*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2006 (Yüksek Lisans Tezi).

Gültekin, Hasan; *Türk Edebiyatında İnşâ*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 2015.

Haksever, Halil İbrahim; *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisî'nin Münşeâtı*, İnönü Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1995, (Basılmamış Doktora Tezi).

Hece Dergisi Mektup Özel Sayısı, Ankara 2006.

İnce, Ömer; “Toplumsal Hayatın Münşeat Geleneğindeki İzleri”, *Turkish Studies*, İzmir 2009, s.603.

İz, Fahir; *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, Ankara, 1996.

Kabaklı, Ahmet; *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, C. 1,2,3,4,5, İstanbul: 14.Baskı, 2008

Karal, Enver Ziya, Ord. Prof. Dr.; *Osmanlı Tarihi (Islahat Fermanı Devri 1861-1876)*, C.VII, Ankara: TTK Basımevi, 3.Baskı 1983.

Kortantamer, Tunca; *Eski Türk Edebiyatı Makaleler*, Akçağ Yayınları. 1993.

Kur'an Yolu Meâli, Diyânet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2014.

Kurnaz, Cemal; *Ahmet Talât Onay-Açıklamalı Dîvân Şiiri Sözlüğü-Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzâhı*, Ankara 2014.

Kütükoğlu, Mübahat; “Osmanlı Bürokrasisinde Mektup”, Ankara: *Türkiye diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, C. 29.

Levend, Agah Sırrı; *Türk Edebiyatı Tarihi*, C.1, Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara 1988.

Lisânü'l-Arab, C.1, Beyrut 1990.

Mengi, Mine; *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1997.

Mete, Nevin, Kânûnî Sultan Süleyman'ın Şehzâde Mustafa'ya yazdığı Vasiyetnâme, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (TAED) Dergisi*, 2014, Erzurum, s.141-152.

Muallim Nâci; *Lügat-i Nâci*, İstanbul 1995.

“Münşî”, *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, C. X, İstanbul 1974.

Mütercim Asım, *Kâmus Tercemesi*, İstanbul 1354, C.1, s.109.

Nedîm Dîvânı, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.

Okay, M. Orhan. “Türk Edebiyatında Mektup” Ankara: *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, C. 29, (2004).

Olgun, Tahir; *Edebi Mektuplar*, Ankara, 1995.

Pakalın, Mehmet Zeki; *Târih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara 1983.

Sarı, Mevlüt; *Arapça-Türkçe Lügât El-Mevârid*, Bahar Yayınları, İstanbul 1982.

Süreyya, Mehmed; *Sicilli Osmânî*, Yayına Hazırlayan Nuri Akbayer, Eski Yazıdan Aktaran Seyit Ali Kahraman, Kültür Bakanlığı ile Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Ortak Yayını, Haziran 1996.

Şemsettin Sami, *Kâmus-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, 13.Baskı, İstanbul 2004.

Şeyh Gâlib, Kültür Bakanlığı, Ankara 1993.

Şükûn, Ziya; *Farsça-Türkçe Lügât (Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya)*, İstanbul 1996.

Tâhirü'l-Mevlevî; *Edebiyat Lügâtı*, Enderun Yayınları, İstanbul 1973

Tansel, Fevziye Abdullah; *Türk Edebiyatında Mektup*, Tercüme Dergisi, Mektup Özel Sayısı, s.386.

Timurtaş, Faruk Kadri; *Osmanlıca Grameri*, İstanbul 1964.

Tuncer, Hüner; Osmanlı Elçisi Ebu Bekir Râtıb Efendi'nin Viyana Mektupları, *Bellekten*, C. XVIII, S. 169, Ankara 1979.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: 10.Baskı, 2005.

Uludağ, Süleyman; *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1977.

Uzun, Mustafa, "Münşeât", *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2006, C.32.

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

<http://www.islamansiklopedisi.info/>

<http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/>

<http://www.lexiqamus.com/>

<http://kubbealtilugati.com/>

<http://www.luggat.com/>

<http://www.osmanlicasozlukler.com/>

<http://www.kurantefsiri.com/>

<http://www.kuranmeali.org/>

<http://www.kamusiturki.com/>

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

<https://catalog.hathitrust.org/Record/009017113>

ÖZGEÇMİŞ

Ertuğrul ÇALIŞKAN, 1987 yılında Antalya’da doğdu. İlköğrenimini Muratpaşa Namık Kemal İlköğretim Okulunda, ortaöğrenimini Aksu Anadolu Öğretmen Lisesinde tamamladı. 2005 yılında girdiği Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalından 2010 yılında birincilikle mezun oldu. 2006 yılında girdiği Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümünden de 2010 yılında mezun oldu. Aynı yıl Hakkâri Yüksekova Anadolu İmam Hatip Lisesine Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak atandı. Askerliğini Şırnak Silopi 172. Zırhlı Tugay Komutanlığında yedek subay olarak Mehmetçik Dersanesi öğretmeni göreviyle 2012’de tamamladı. 2013 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalına tezli yüksek lisans öğrenci olarak kabul edildi. Samsun Havza Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

İletişim Bilgileri:

Elmek : tugrul_caliskan@hotmail.com

Telefon: 0 532 055 37 90

